

საქართველოს
საქართველოს

საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს

საქართველოს
კომუნისტური
პარტია

საქართველოს
საგროთა სოციალისტური
კესეუელიის
საგროთა
საგროთის
ქოღეთსი

მიღებულია საქართველოს სსრ ჰვეანზე მოწვევის
უძალესი სამშობს მეოთხე სესიხე
1964 წლის 26 დეკემბერს

K32.757
2.

გამომცემლობა
საბჭოთა საქართველო
თბილისი - 1965

34 C 4 (C41)
347 (47.922)
b 323

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

6338-2000
2000 წლის მარტი

ქართველთა
წიგლისმოყვარეობის
კავშირები

კ ე ნ ო ნ ი

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკისა

საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის
კოდექსის დამტკიცების შესახებ

საქართველოს სსრ-ის სოციალისტური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭო ადგენს:

1. დამტკიცდეს საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსი და სამოქმედოდ შემოღებულ იქნეს 1965 წლის 1 ივლისიდან.

2. დაევალოს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმს დაადგინოს საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსის სამოქმედოდ შემოღების წესი და დაამტკიცოს საქართველოს სსრ იმ საკანონმდებლო აქტების ნუსხა, რომლებიც ძალადაკარგულად უნდა ჩაითვალოს საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსის სამოქმედოდ შემოღებასთან დაკავშირებით.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს
პრეზიდიუმის თავმჯდომარე **ბ. კოჭუხიძე**

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს
პრეზიდიუმის მდივანი **ზ. კვამაძე**

თბილისი

1964 წლის 26 დეკემბერი.

საბჭოთა კავშირმა, რომლის შემადგენლობაშიც საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა შედის სხვა მოკავშირე რესპუბლიკებთან ნებაყოფლობითი გაერთიანებისა და თანასწორუფლებიანობის საფუძველზე, — მიაღწია სოციალიზმის სრულ და საბოლოო გამარჯვებას და შევიდა კომუნისტური საზოგადოების გაშლილი მშენებლობის პერიოდში.

ამ პერიოდის ამოცანებია: კომუნიზმის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის შექმნა, რომელიც უზრუნველყოფს მატერიალურ და კულტურულ სიკეთეთა სიუხვეს და საზოგადოებისა და მისი ყველა მოქალაქის მოთხოვნილებათა უფრო და უფრო სრულ დაკმაყოფილებას; სოციალისტურ საზოგადოებრივ ურთიერთობათა თანდათანობით გარდაქმნა კომუნისტურ ურთიერთობებად; მოქალაქეთა აღზრდა მაღალი კომუნისტური იდეურობის, შრომისა და საზოგადოებრივი მეურნეობისადმი კომუნისტური დამოკიდებულების სულისკვეთებით.

კომუნიზმის გაშლილი მშენებლობის პერიოდის ეკონომიკას საფუძველად უძევს წარმოების საშუალებათა სოციალისტური საკუთრება სახელმწიფო (საერთო-სახალხო) და საკოლმეურნეო-კოოპერაციული

საკუთრების ფორმით. საკოლმეურნეო-კოლმეურნეო ული საკუთრება თავისი ხასიათით თანდათანობით დაუახლოვდება საერთო-სახალხო საკუთრებას, ვიდრე წარმოების საშუალებათა ერთობა სახალხო კომუნისტური საკუთრება წარმოვადგინდება.

პირადი საკუთრება გამომდინარეობს სოციალისტური საკუთრებიდან და მოქალაქეთა მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების ერთ-ერთი საშუალებაა. კომუნისტური წინსვლის კვალობაზე მოქალაქეთა პირადი მოთხოვნილებანი უფრო მეტად დაკმაყოფილდება საზოგადოებრივი ფონდების ხარჯზე.

კომუნისტურ მშენებლობაში მთლიანად უნდა გამოვიყენოთ სასაქონლო-ფულადი ურთიერთობა იმ ახალი შინაარსის შესაბამისად, რომელიც მას აქვს გეგმიან სოციალისტურ მეურნეობაში და აგრეთვე ეკონომიკის განვითარების ისეთი დიდმნიშვნელოვანი საშუალებები, როგორცაა სამეურნეო ანგარიში, ფული, ფასი, თვითღირებულება, მოგება, ვაჭრობა, კრედიტი, ფინანსები. კომუნისტურ მშენებლობას საფუძვლად უძევს მოქალაქეთა, საწარმოთა, კოლმეურნეობათა და სხვა სამეურნეო ორგანიზაციათა მატერიალური დაინტერესებულობის პრინციპი.

საბჭოთა სახელმწიფო აბორციელებს სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების გეგმიან ხელმძღვანელობას დემოკრატიული ცენტრალიზმის ლენინური პრინციპის შესაბამისად. ამას-

თანაა დაკავშირებული საწარმოთა და სხვა სამეურნეო ორგანიზაციათა ოპერატიული და ქონებრივი დამოუკიდებლობისა და ინიციატივის შემდგომი განმტკიცება და განვითარება. მათი უფლებები უნდა ფართოვება ერთიანი სახალხო-სამეურნეო განვითარების ხარჩობებში.

საბჭოთა სამოქალაქო კანონმდებლობა აწესრიგებს ქონებრივ ურთიერთობას, რომელიც განპირობებულია კომუნისტურ მშენებლობაში სასაქონლო-ფულადი ფორმის გამოყენებით და მასთან დაკავშირებულ პირად არაქონებრივ ურთიერთობას.

საბჭოთა სამოქალაქო კანონმდებლობა უაღრესად მნიშვნელოვანი საშუალებაა კანონიერების შემდგომი განმტკიცებისა სოციალისტურ ორგანიზაციათა და მოქალაქეთა ქონებრივ ურთიერთობათა სფეროში და მათ უფლებათა დაცვის დარგში.

საბჭოთა სამოქალაქო კანონმდებლობა მოწოდებულია აქტიურად შეუწყოს ხელი კომუნისტური მშენებლობის ამოცანების გადაწყვეტას. იგი ხელს უწყობს მეურნეობის სოციალისტური სისტემისა და სოციალისტური საკუთრების განმტკიცებას და ამ საკუთრების ფორმების განვითარებას ერთიან კომუნისტურ საკუთრებად, საგეგმო და სახელშეკრულებო დისციპლინის, სამეურნეო ანგარიშის განმტკიცებას, მიწოდებათა დროზე და ჯეროვნად შესრულებას, პროდუქციის ხარისხის განუხრელად ამაღლებას, კაპიტალური მშენებლობის გეგმების შესრულებასა და კაპიტალდაბანდებათა ეფექტ-

ტიანობის გადიდება, სოფლის მეურნეობის
დუქტების სახელმწიფო შესყიდვის განხორციელებას,
საბჭოთა ვაჭრობის განვითარებას, მატერიალური და კულტურული
დაცვას და ამ ინტერესების სწორ შეხამებას მთელი
საზოგადოების ინტერესებთან, შემოქმედებითი
ინიციატივის განვითარებას მეცნიერებისა და ტექნიკის,
ლიტერატურისა და ხელოვნების დარგში.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

კ ა რ ი

ზოგადი დებულებანი

თავი პირველი

ძირითადი დებულებანი

მუხლი 1. საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსის ამოცანები

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის სამოქალაქო სამართლის კოდექსი აწესრიგებს ქონებრივ ურთიერთობებს და მათთან დაკავშირებულ პირად არაქონებრივ ურთიერთობებს კომუნიზმის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის შექმნისა და მოქალაქეთა მატერიალური და სულიერი მოთხოვნილებების უფრო და უფრო დაკმაყოფილების მიზნით. კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსი აწესრიგებს აგრეთვე სხვა პირად არაქონებრივ ურთიერთობებს.

საბჭოთა საზოგადოებაში ქონებრივ ურთიერთობათა საფუძველია მეურნეობის სოციალისტური სისტემა და წარმოების თარაღთა და საშუალებათა სოციალისტური საკუთრება. საქართველოს სსრ სა-

მეურნეო ცხოვრებას განსაზღვრავს და წარმოადგენს სახელმწიფო სახალხო-სამეურნეო გეგმა.

ეროვნული

მუხლი 2. ურთიერთობა, რომელსაც ვაჭარობის საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსი

საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსი აწესრიგებს ამ კოდექსის 1-ელ მუხლში აღნიშნულ ურთიერთობებს:

სახელმწიფო, კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა შორის;

მოქალაქეებსა და სახელმწიფო, კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის;

მოქალაქეებისას ურთიერთ შორის.

იმ ურთიერთობათა მოწინააღმდეგე, რომელთაც საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსი აწესრიგებს, სსრ ვაჭარობის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, შეიძლება იყვნენ სხვა ორგანიზაციებიც.

ქონებრივ ურთიერთობათა მიმართ, რომელთაც საფუძვლად უდევს ერთი მხარის ადმინისტრაციული დაქვემდებარება მეორე მხარისადმი, აგრეთვე საგადასახადო და საბიუჯეტო ურთიერთობათა მიმართ ეს კოდექსი არ გამოიყენება.

საოჯახო, შრომითს, საადგილმამულო ურთიერთობებს, წყლით სარგებლობის ურთიერთობებს, აგრეთვე შიდა საკომერციული ურთიერთობებს, რომლებიც გამომდინარეობენ კომერციულობათა

წესდებიდან, არეგულირებს შესაბამისი, საოჯახო,
შრომის, მიწის, წყლისა და საკოლმეურნეო კანონ-
მდებლობა.

ეროვნული

მუხლი 3. სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ
სამოქალაქო კანონმდებლობა

„სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების
სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლების“ შე-
საბამისად საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართ-
ლის კოდექსი და საქართველოს სსრ სამოქალაქო
კანონმდებლობის სხვა აქტები აწესრიგებენ რო-
გორც „სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკე-
ბის სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლებით“
გათვალისწინებულ, ისე მათში გაუთვალისწინებელ
ქონებრივ და პირად არაქონებრივ ურთიერთობას.

სსრ კავშირის სამოქალაქო კანონმდებლობა „სსრ
კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქა-
ლაქო კანონმდებლობის საფუძვლების“ შესაბამი-
სად აწესრიგებს ურთიერთობას სოციალისტურ ორ-
განიზაციებს შორის პროდუქციის მიწოდებისა და
კაპიტალური მშენებლობის დარგში, ურთიერთობას
კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობებისა-
გან სოფლის მეურნეობის პროდუქციის სახელმწი-
ფო შესყიდვის დარგში, რკინიგზის, საზღვაო, სამ-
დინარო, საჰაერო, მილსადენი ტრანსპორტის, კავ-
შირგაბმულობის ორგანოთა და საკრედიტო დაწე-
სებულებათა ურთიერთობებს კლიენტურასთან და
ერთმანეთს შორის, ურთიერთობებს სახელმწიფო
დაზღვევის დარგში, ურთიერთობებს, რომელნიც

წარმოიშობა აღმოჩენებთან, გამოგონებებთან რაციონალიზატორულ წინადადებებთან რებით, აგრეთვე სხვა ურთიერთობებს, რომელიც მოწესრიგება სსრ კავშირის კონსტიტუციის „სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლებით“ მიეკუთვნება სსრ კავშირის გამგებლობას. ამ ურთიერთობათა დარგში საქართველოს სს რესპუბლიკის კანონმდებლობით შეიძლება გადაიჭრას საკითხები, რომლებიც სსრ კავშირის კანონმდებლობით მის გამგებლობას მიეკუთვნება.

საგარეო ვაჭრობის ურთიერთობა ვანისაზღვრება სსრ კავშირის სპეციალური კანონმდებლობით, რომელიც აწესრიგებს საგარეო ვაჭრობას, და სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების საერთო სამოქალაქო კანონმდებლობით.

მუხლი. 4. სამოქალაქო უფლებებისა და მოვალეობების წარმოშობის საფუძვლები

სამოქალაქო უფლებები და მოვალეობები წარმოიშობა იმ საფუძვლებისაგან, რომლებიც გათვალისწინებულია სსრ კავშირისა და საქართველოს სს რესპუბლიკის კანონმდებლობით, აგრეთვე მოქალაქეთა და ორგანიზაციათა მოქმედებისაგან, რომელნიც თუმცა არ არის გათვალისწინებული კანონით, მაგრამ სამოქალაქო კანონმდებლობის ზოგადი საწყისებისა და აზრის გამო სამოქალაქო უფლებებსა და მოვალეობებს წარმოშობენ.

ამის შესაბამისად სამოქალაქო უფლებები მოვალეობები წარმოიშობა:

გარიგებებისაგან, რომლებიც გათვალისწინებულია კანონით, აგრეთვე გარიგებებისაგან, რომლებიც თუმცა არაა გათვალისწინებული კანონით, მაგრამ არ ეწინააღმდეგება მას;

ადმინისტრაციული აქტებისაგან, მათ შორის სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისათვის — დავეგმვის აქტებისაგან;

აღმოჩენათა, გამოგონებათა, რაციონალიზატორულ წინადადებათა შედეგად, მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების ნაწარმოებთა შექმნის შედეგად;

სხვა პირისათვის ზიანის მიყენების შედეგად, აგრეთვე საკმაო საფუძვლების გარეშე სხვა პირის ხარჯზე ქონების შეძენის ან დაზოგვის შედეგად;

მოქალაქეთა და ორგანიზაციათა სხვაგვარი მოქმედების შედეგად;

იმ ხდომილებათა შედეგად, რომელთაც კანონი სამოქალაქო სამართლებრივი შედეგების წარმოშობას უკავშირებს.

მუხლი 5. სამოქალაქო უფლებების განხორციელება და მოვალეობების შესრულება

სამოქალაქო უფლებები დაცულია კანონით, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა ეს უფლებები ხორციელდება კომუნიზმის მშენებლობის პერიოდში

სოციალისტურ საზოგადოებაში ამ უფლებების და
ნიშნულების საწინააღმდეგოდ.

უფლებების განხორციელებისა და მოვალეობების შესრულების დროს მოქალაქეებმა უნდა შეასრულონ კანონები, დაიცვან ზაციებმა უნდა შეასრულონ კანონები, დაიცვან სოციალისტური საერთო ცხოვრების წესები და კომუნისმის მშენებელი საზოგადოების მორალური პრინციპები.

მუხლი 6. სამოქალაქო უფლებების დაცვა

სამოქალაქო უფლებების დაცვა ხორციელდება დადგენილი წესით სასამართლოს, არბიტრაჟის ან სამედიცინო სასამართლოს მიერ შემდეგი საშუალებებით:

ამ უფლებების აღიარებით;

უფლების დარღვევამდე არსებული მდგომარეობის აღდგენით და უფლების დამრღვევი მოქმედების აღკვეთით;

ვალდებულებების ნატურად შესრულების მიხედვით;

სამართლებრივი ურთიერთობის შეწყვეტით ან შეცვლით;

უფლების დამრღვევი პირისათვის ზარალის გადახდევინებით, ზოლო კანონით ან ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ შემთხვევაში პირგასამტეხლოს (ჯარიმის, საურავის) გადახდევინებით;

აგრეთვე კანონით გათვალისწინებული სხვა საშუალებებით.

სამოქალაქო უფლებების დაცვა სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების კანონმდებლობით დადგენილი წესით და შემთხვევებში სურსათის უზრუნველყოფის საკითხებში აგრეთვე ამხანაგური სასამართლოდგენილობის პროფკავშირული და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მიერ.

კანონით განსაკუთრებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში სამოქალაქო უფლებათა დაცვა ხორციელდება ადმინისტრაციული წესით.

მუხლი 7. პატივისცემა და ღირსების დაცვა

მოქალაქეს ან ორგანიზაციას უფლება აქვს მოითხოვოს სასამართლოს საშუალებით მისი პატივისცემა და ღირსების შემლახველი ცნობების უარყოფა, თუ ასეთი ცნობების გამავრცელებელი მათ სინამდვილეს ვერ დაამტკიცებს.

თუ აღნიშნული ცნობები გავრცელებულია პრესაში და სინამდვილეს არ შეეფერებიან, მათი უარყოფა პრესის საშუალებებითვე უნდა მოხდეს. სხვა შემთხვევაში უარყოფის წესს იდგენს სასამართლო.

თუ სასამართლოს გადაწყვეტილება არ შესრულებულა, სასამართლოს უფლება აქვს დააჯარიმოს დამრღვევი; ჯარიმა სახელმწიფოს შემოსავლიად ჩაირიცხება. ჯარიმის გადახდევინება ხდება საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით და რაოდენობით. ჯარიმის გადახდა არ ათავისუფლებს დამრღვევს

მოვალეობისაგან შეასრულოს სასამართლოს ვადი-
წყვეტილებით გათვალისწინებული მოქმედება.

მუხლი 8. სხვა მოკავშირე რესპუბლიკებს საქონი-
ქალაქო კანონმდებლობის გამოცემაში
საქართველოს სს რესპუბლიკაში

სხვა მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო
კანონმდებლობა გამოიყენება საქართველოს სს
რესპუბლიკაში შემდეგი წესების მიხედვით:

1) საკუთრების უფლებისაგან გამომდინარე
ურთიერთობების მიმართ მოქმედებს ქონების ად-
გილსამყოფელის კანონი;

2) გარიგების დადების დროს უფლებაუნარიან-
ობა და ქმედუნარიანობა განისაზღვრება გარიგების
დადების ადგილის კანონით;

3) გარიგების ფორმის მიმართ გამოიყენება
გარიგების დადების ადგილის კანონი; გარიგების
დადების ადგილის კანონი გამოიყენება აგრეთვე
იმ ვალდებულებათა მიმართ, რომლებიც გარიგები-
საგან წარმოიშობა, თუ კანონით ან მხარეთა შეთან-
ხმებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული;

4) იმ ვალდებულებების მიმართ, რომლებიც წარ-
მოიშობა ზიანის მიყენებისაგან, გამოიყენება და-
ვის განხილვის ადგილის კანონი, ხოლო დაზარა-
ლებულის შუამდგომლობით — ზიანის მიყენების
ადგილის კანონი;

5) მემკვიდრეობის ურთიერთობათა მიმართ გა-
მოიყენება სამკვიდროს ვახსნის ადგილის კანონი;

6) სასარჩელო ვადის ხანდაზმულობის საკითხებში წყდება იმ მოკავშირე რესპუბლიკის კანონით რომლის კანონმდებლობა შესაბამის ურთიერთობას აწესრიგებს.

ეროვნული
გეგმვა

თავი მეოთხე

პ ი რ ე ბ ი

1. მოქალაქენი

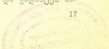
მუხლი 9. მოქალაქის უფლებაუნარიანობა

უნარი ქონდეს სამოქალაქო უფლებები და მოვალეობები (სამოქალაქო უფლებაუნარიანობა) აღიარებულია საქართველოს სსრ და სხვა მოკავშირე რესპუბლიკების ყველა მოქალაქისათვის თანაბრად.

მოქალაქის უფლებაუნარიანობა წარმოიშობა მისი დაბადებისას და წყდება სიკვდილათ.

მუხლი 10. მოქალაქის უფლებაუნარიანობის შინაარსი

კანონის შესაბამისად, მოქალაქეს შეუძლია ქონდეს ქონება პირად საკუთრებად, უფლება აქვს ისარგებლოს საცხოვრებელი შენობით და სხვა ქონებით, მიიღოს ქონება მემკვიდრეობით და გადასცეს ან-

დერძით, აირჩიოს ესათუ ის საქმიანობა და საკმარისი რეზერვები ადგილი; უფლება აქვს იყოს მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების ნაწარმებში მათგან მოჩენათა, გამოგონებათა, რაციონალიზაციებისა და სხვა წინადადებათა ავტორი, აგრეთვე ჰქონდეს სხვა ქონებრივი და პირადი არაქონებრივი უფლებები.

მუხლი 11. მოქალაქეთა ქმედუნარიანობა

მოქალაქის უნარი, თავისი მოქმედებით შეიძინოს სამოქალაქო უფლებები და იკისროს სამოქალაქო ვალდებულებანი (სამოქალაქო ქმედუნარიანობა) სრული მოცულობით წარმოიშობა სრულწლოვანების, ესე იგი თვრამეტი წლის ასაკის მიღწევიდან.

იმ შემთხვევაში, როდესაც კანონით დაშვებულია ქორწინება თვრამეტი წლის ასაკამდე, პირი, რომელიც თვრამეტი წლისა ჯერ არ გამხდარა სრულ ქმედუნარიანობას მოიპოვებს დაქორწინების დღიდან.

მუხლი 12. მოქალაქის უფლებაუნარიანობისა და ქმედუნარიანობის შეზღუდვის დაუშვებლობა

არავის არ შეიძლება შეეზღუდოს უფლებაუნარიანობა ან ქმედუნარიანობა თუ არ იმ შემთხვევებისა და წესების დაცვით რაც გათვალისწინებულია კანონით.

გარიგება, რომელიც ზღუდავს უფლებაუნარიანობას ან ქმედუნარიანობას ბათილია.

მუხლი 13. ქმედუნარიანობა არასრულწლოვანისა
თხუთმეტი წლის ასაკამდე

არასრულწლოვანის მამიერ, რომელიც
ტი წლისა ჯერ არ გამზდარა, მისი სახელით გარი-
გებას სდებს მისი მშობელი, მშვილებელი ან მე-
ურვე.

თხუთმეტი წლის ასაკს მიუღწეველ არასრულ-
წლოვანს უფლება აქვს დამოუკიდებლად დადოს
წერილმანი საყოფაცხოვრებო გარიგება.

თხუთმეტი წლის ასაკს მიუღწეველი არასრულ-
წლოვანის უფლება შეიტანოს ანაბარი საკრედი-
ტო დაწესებულებაში და განკარგოს ეს ანაბარი გა-
ნისაზღვრება სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

მუხლი 14. არასრულწლოვანის ქმედუნარიანობა
თხუთმეტიდან თვრამეტი წლის ასა-
კამდე

არასრულწლოვანი თხუთმეტიდან თვრამეტი
წლის ასაკამდე გარიგებას სდებს მშობლის, მშვი-
ლებელის ან მზრუნველის თანხმობით, ოღონდ მას
უფლება აქვს დამოუკიდებლად დადოს წერილმანი
საყოფაცხოვრებო გარიგება, განკარგოს თავისი
ხელფასი ან სტიპენდია, განაბორციელოს ავტო-
რისა და გამომგონებლის უფლებები.

საკმაო საფუძვლის არსებობისას სამეურვეო და
სამზრუნველო ორგანოს შეუძლია თავისი ინიცია-

ტივით ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციის ან საჯარო
დაინტერესებულ პირთა შეამდგომლობით შეუძლია
დოს ან ჩამოართვას თხუთმეტიდან თვრამეტი წელი
ასაკამდე არასრულწლოვანს მისი ხელახლა აღზრდა
პენდიის დამოუკიდებლად განკარგვის უფლება.

თხუთმეტიდან თვრამეტი წლის ასაკამდე არა-
სრულწლოვანის უფლება შეიტანოს საკრედიტო
დაწესებულებაში ანაბარი და განკარგოს იგი გან-
ნისაზღვრება სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

მუხლი 15. მოქალაქის აღიარება არაქმედუნარიანად

მოქალაქე, რომელსაც სულით ავადმყოფობის
ან ჭკუასუსტობის გამო არ შეუძლია შეიგნოს თავისი
მოქმედების მნიშვნელობა ან გაუძღვეს მას,
შეიძლება სასამართლოს მიერ აღიარებულ იქნეს
არაქმედუნარიანად იმ წესით, რომელიც ვათვალის-
წინებელია საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართ-
ლის საპროცესო კოდექსით, მასზე დაწესდება მე-
ურვეობა.

არაქმედუნარიანად აღიარებული სულით ავად-
მყოფის ან ჭკუასუსტის სახელით გარიგებებს სდებს
მისი მეურვე.

არაქმედუნარიანად აღიარებული მოქალაქის გან-
კურნების, ან ჯანმრთელობის მნიშვნელოვნად გა-
უმჯობესების შემთხვევაში, სასამართლო აღიარებს

მას კმედუნარიანად, სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე შეურვეობა უქმდება.

მუხლი 16. საცხოვრებელი ადგილი

ეროვნული
გინგლირთიქა

მოქალაქის საცხოვრებელ ადგილად მიიჩნევა ის ადგილი, სადაც იგი ცხოვრობს მუდმივად ან უპირატესად.

თხუთმეტი წლის ასაკამდე არასრულწლოვანის და აგრეთვე შეურვეობაში მყოფი სხვა მოქალაქის საცხოვრებელ ადგილად მიიჩნევა მათი მშობლების, მშვილებელთა ან შეურვეთა საცხოვრებელი ადგილი.

მუხლი 17. მოქალაქის უკვალოდ დაკარგულად აღიარება

✓ მოქალაქე შეიძლება სასამართლო წესით აღიარებული იქნეს უკვალოდ დაკარგულად, თუ ერთი წლის განმავლობაში მის მუდმივ საცხოვრებელ ადგილას არ მოიპოვება ცნობები მისი ადგილსამყოფელის შესახებ.

თუ უკვალოდ დაკარგვის შესახებ უკანასკნელი ცნობების მიღების დღის ზუსტად დადგენა შეუძლებელია, უკვალოდ დაკარგულობის დასაწყისად ჩაითვლება იმ თვის უკანასკნელი რიცხვი, როდესაც მიღებული იყო უკანასკნელი ცნობა უკვალოდ დაკარგულის შესახებ, ხოლო თუ ამ თვის დადგენა შეუძლებელია — იმ წლის უკანასკნელი დღე.

მუხლი 18. უკვალოდ დაკარგული მოქალაქის ქონების დაცვა

უკვალოდ დაკარგულად აღიარებული მოქალაქის ქონებას სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე უწყესდება მეურვეობა. ამ ქონებიდან მიეცემა სარჩო იმ მოქალაქეებს, რომელთა შენახვა კანონით ევალება უკვალოდ დაკარგულს, და აგრეთვე დაიფარება დავალიანება უკვალოდ დაკარგულის სხვა ვალდებულებათა მიხედვით.

დაინტერესებული პირების განცხადების საფუძველზე, სამეურვეო და სამშროვნელო ორგანოს შეუძლია უკვალოდ დაკარგული მოქალაქის ადგილსამყოფელის შესახებ უკანასკნელი ცნობის მიღების დღიდან ერთი წლის გასვლამდე დანიშნოს მეურვე მისი ქონების დასაცავად.

მუხლი 19. გაუქმება სასამართლოს გადაწყვეტილებისა უკვალოდ დაკარგულად აღიარების შესახებ

უკვალოდ დაკარგულად აღიარებული მოქალაქის დაბრუნების ან მისი ადგილსამყოფელის აღმოჩენის შემთხვევაში, სასამართლო აუქმებს გადაწყვეტილებას მისი უკვალოდ დაკარგულად აღიარების შესახებ. სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე უქმდება მეურვეობა ამ მოქალაქის ქონებაზე.

მოქალაქე შეიძლება სასამართლო წესით გამოცხადებულ იქნეს გარდაცვლილად, თუ მოქალაქის დაღუპვის ფაქტის დასაბუთებას იმეორებენ საცხოვრებელ ადგილას სამი წლის განმავლობაში არ მოიპოვება ცნობები ამ მოქალაქის ადგილსამყოფელის შესახებ, ხოლო თუ იგი უკვალოდ დაიკარგა ისეთ გარემოებაში, რომელიც მას სიკვდილს უქადდა ან სავარაუდოა მისი დაღუპვა რაიმე უბედური შემთხვევის გამო, თუ ასეთი ცნობები ექვსი თვის განმავლობაში არ მოიპოვება.

სამხედრო მოსამსახურე ან სხვა მოქალაქე, რომელიც უკვალოდ დაიკარგა საომარ მოქმედებასთან დაკავშირებით, შეიძლება სასამართლო წესით გამოცხადებულ იქნეს გარდაცვლილად არა უადრეს, ვიდრე ორი წლის გასვლისა საომარი მოქმედების დამთავრების დღიდან.

გარდაცვლილად გამოცხადებული მოქალაქის გარდაცვალების დღედ მიიჩნევა მის გარდაცვლილად გამოცხადების შესახებ სასამართლოს გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის დღე.

იმ შემთხვევაში, როდესაც გარდაცვლილად გამოცხადებული იქნება მოქალაქე, დაკარგული ისეთ გარემოებაში, რომელიც სიკვდილით ემუქრებოდა ან სავარაუდოა მისი დაღუპვა გარკვეული უბედური შემთხვევის გამო, სასამართლოს შეუძლია ამ მოქალაქის სიკვდილის დღედ აღიაროს მისი სავარაუდო დაღუპვის დღე.

მუხლი 21. გარდაცვლილად გამოცხადებული მოქალაქის დაბრუნების ან მისი ადგილსამყოფელის აღმოჩენის შემდეგ

გარდაცვლილად გამოცხადებული მოქალაქის დაბრუნების ან მისი ადგილსამყოფელის აღმოჩენის შემთხვევაში სასამართლო აქტებს შესაბამის გადაწყვეტილებას (ამ კოდექსის მე-20 მუხლი).

დამოუკიდებლად თავისი დაბრუნების დროსა, მოქალაქეს უფლება აქვს მოითხოვოს ყოველ პირს იმ ქონების ნაჩენი, რომელიც უსასყიდლოდ გადაეცა ამ პირს მოქალაქის გარდაცვლილად გამოცხადების შემდეგ.

ის პირი, რომელმაც გარდაცვლილად გამოცხადებული მოქალაქის ქონება სასყიდლოთ შეიძინა, ვალდებულია დაუბრუნოს მას ეს ქონება, თუ დამტკიცდება, რომ ქონების შეძენისას მან იცოდა, რომ გარდაცვლილად გამოცხადებული მოქალაქე ცოცხალი იყო.

თუ გარდაცვლილად გამოცხადებულის ქონება მემკვიდრეობის უფლებით მიიღო სახელმწიფომ და მას რეალიზაცია უყო, მაშინ გარდაცვლილად გამოცხადების შესახებ გადაწყვეტილების გაუქმების შემდეგ მოქალაქეს უბრუნდება ქონების რეალიზაციით მიღებული თანხა.

დაბრუნების შემთხვევაში, გარდაცვლილად გამოცხადებულ მოქალაქეს უფლება აქვს მოითხოვოს თავისი ქონება (გადაახდევინოს მისი ღირებუ-

ლება) სასარჩელო ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადის განმავლობაში, რაც გამოითვლება სასამართლოს მიერ მოქალაქის გარდაცვლილად ვერცხვადების შესახებ გადაწყვეტილების გაუქმების ვადის განმავლობაში.

2. იურიდიული პირები

მუხლი 22. იურიდიული პირის ცნება

✓ იურიდიული პირი არის ორგანიზაცია, რომელსაც აქვს განცალკევებული ქონება, შეუძლია თავისი სახელით მოიპოვოს ქონებრივი ან პირადი არაქონებრივი უფლებები და იყოს მოვალეობანი, იყოს მოსარჩელე და მოპასუხე სასამართლოში, არბიტრაჟსა ან სამედიცინო სასამართლოში.

მუხლი 23. იურიდიული პირის სახეობანი

იურიდიული პირები არიან:

სახელმწიფო საწარმოები და სხვა სახელმწიფო ორგანიზაციები, რომლებიც სამეურნეო ანგარიშზე იმყოფებიან, აქვთ მათთვის მიზნული ძირითადი და საბრუნავი საშუალებები და დამოუკიდებელი ბალანსი;

დაწესებულებები და სხვა სახელმწიფო ორგანიზაციები, რომლებიც სახელმწიფო ბიუჯეტზე იმყოფებიან და აქვთ დამოუკიდებელი ხარჯთაღრიცხვა და რომელთა ხელმძღვანელები სარგებლობენ

კრედიტების განკარგვის უფლებით (კანონით დგენილი გამონაკლისის გარდა);

სახელმწიფო ორგანიზაციები, რომელთა ფინანსება ხდება სხვა წყაროებით და უკიდებელი ხარჯთადადაიცხვება და ბალანსი;

კოლმეურნეობები, საკოლმეურნეობათა შორის და სხვა კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციები და მათი გაერთიანებანი, — აგრეთვე იმ შემთხვევებში, რაც გათვალისწინებულია სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ რესპუბლიკის კანონმდებლობით, — ამ ორგანიზაციათა და მათ გაერთიანებათა საწარმოები და დაწესებულებები რომლებსაც აქვთ განცალკევებული ქონება და დამოუკიდებელი ბალანსი;

სახელმწიფო-საკოლმეურნეო და სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციული ორგანიზაციები.

ამ მუხლში აღნიშნული დაწესებულებები და სხვა სახელმწიფო ორგანიზაციები, რომლებიც სახელმწიფო ბიუჯეტზე იმყოფებიან — სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, — მოქმედებენ, შესაბამისად, სსრ კავშირის ან საქართველოს სსრ სახელით.

მუხლი 24. იურიდიული პირის წესდება (დებულება)

იურიდიული პირი მოქმედებს წესდების (დებულების) საფუძველზე. დაწესებულებებსა და სხვა

სახელმწიფო ორგანიზაციებს, რომლებიც მსხვილ მწიფო ბიუჯეტზე იმყოფებიან, ხოლო, სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ რესპუბლიკის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში სსრ კავშირის სსრ ორგანიზაციებს შეუძლიათ იმოქმედონ ამგვარი ორგანიზაციების შესახებ საერთო დებულების საფუძველზე.

მუხლი 25. იურიდიული პირის უფლებაუნარიანობა

იურიდიულ პირს აქვს სამოქალაქო უფლებაუნარიანობა მისი საქმიანობის დადგენილი მიზნების შესაბამისად.

იურიდიული პირის უფლებაუნარიანობა წარმოიშობა წესდების (დებულების) დამტკიცების დღიდან, ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც იურიდიულმა პირმა მისი სახის ორგანიზაციების შესახებ საერთო დებულების საფუძველზე უნდა იმოქმედოს, — მისი შექმნის შესახებ კომპენტენტური ორგანოს დადგენილების გამოცემის მომენტიდან. თუ წესდებას (დებულებას) რეგისტრაცია ესაჭიროება, იურიდიული პირის უფლებაუნარიანობა წარმოიშობა მისი რეგისტრაციის მომენტიდან.

მუხლი 26. იურიდიული პირის წარმოშობა

იურიდიული პირი წარმოიშობა სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით დადგენილი წესით, ხოლო ის საზოგადოებრივი ორგანიზა-

ცია, რომლის წარმოშობის წესი კანონით დადგენილი არ არის, წარმოიშობა მისი წესდებით (დებულებით) გათვალისწინებული წესით.

ეროვნული
გინგლირთეკა

მუხლი 27. იურიდიული პირის ორგანოები

იურიდიული პირი სამოქალაქო უფლებებს შიიპოვებს და სამოქალაქო მოვალეობებს კისრულობს თავისი ორგანოების მეშვეობით, რომელნიც მოქმედებენ მათთვის კანონით ან წესდებით (დებულებით) მინიჭებული უფლების ფარგლებში.

იურიდიული პირის ორგანოების დანიშვნის ან არჩევის წესი განისაზღვრება მისი წესდებით (დებულებით).

მუხლი 28. იურიდიული პირის სახელწოდება

იურიდიულ პირს აქვს თავისი სახელწოდება. სამეტურნეო ორგანიზაციის უფლებები და მოვალეობანი, რომლებიც დაკავშირებულია საფირმო სახელწოდების, საწარმოო მარკის და სასაქონლო ნიშნის გამოყენებასთან, განისაზღვრება სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

მუხლი 29. იურიდიული პირის ადგილსამყოფელი

იურიდიული პირის ადგილსამყოფელად მიიჩნევა ის ადგილი, სადაც იმყოფება მისი მუდმივმოქმედი ორგანო.

მუხლი 30. იურიდიული პირის ფილიალები და
წარმომადგენლობა

იურიდიულ პირს შეუძლია გახსნას ფილიალები და წარმომადგენლობანი სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით დადგენილი წესით. ფილიალის ან წარმომადგენლობის ხელმძღვანელი მოქმედებს სათანადო იურიდიული პირისაგან მიღებული რწმუნებულების საფუძველზე.

მუხლი 31. იურიდიული პირის პასუხისმგებლობა
თავისი ვალდებულებებისათვის

იურიდიული პირი პასუხს აგებს თავისი ვალდებულებებისათვის ქონებით, რომელიც მას ეკუთვნის, ხოლო სახელმწიფო ორგანიზაცია, თუ ის იურიდიულ პირს წარმოადგენს, მისთვის მიჩენილი ისეთი ქონებით, რომლიდანაც სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით შეიძლება გადახდევინება.

მუხლი 32. სახელმწიფო და სახელმწიფო ორგანიზაციების პასუხისმგებლობის გამიჯვნა

სახელმწიფო პასუხს არ აგებს იმ სახელმწიფო ორგანიზაციების ვალდებულებებისათვის, რომლებიც იურიდიული პირები არიან, ხოლო ეს ორგანი-

ზაციებო პასუხს არ აგებენ სახელმწიფოს ვალდებულებებისათვის.

სახსრების გაღების პირობები და წარმართული მწიფო ბიუჯეტზე მეოფ დაწესებულებების სხვა სახელმწიფო ორგანიზაციათა დავალიანების დასაფარავად, თუ ეს დავალიანება არ შეიძლება დაიფაროს მათი ხარჯთაღრიცხვის ანგარიშზე, წესდება სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით.

მუხლი 33. სახელმწიფო ორგანიზაციის და მასზე დაქვემდებარებული საწარმოს, კოოპერაციული ან სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციის და მისი საწარმოს პასუხისმგებლობის გამოყენება

სახელმწიფო ორგანიზაცია პასუხს არ აგებს მასზე დაქვემდებარებულ იმ საწარმოს ვალდებულებებისათვის, რომელიც იურიდიული პირია, ხოლო ეს საწარმო პასუხს არ აგებს იმ ორგანიზაციის ვალდებულებებისათვის, რომელსაც იგი ექვემდებარება.

კოოპერაციული ან სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაცია პასუხს არ აგებს იმ თავისი საწარმოს ვალდებულებებისათვის, რომელიც იურიდიული პირია (ამ კოდექსის 23-ე მუხლი), — ხოლო ეს საწარმო პასუხს არ აგებს აღნიშნულ ორგანიზაციის ვალდებულებებისათვის.

ამ წესიდან გამონაკლისი დაიშვება სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში.

ეროვნული
გეგმვის

მუხლი 34. კოოპერაციული გაერთიანებისა და მის შემადგენლობაში შემავალი კოოპერაციული ორგანიზაციების პასუხისმგებლობის გამოიყენა

კოოპერაციული გაერთიანება პასუხს არ აგებს მის შემადგენლობაში შემავალი კოოპერაციული ორგანიზაციების ვალდებულებებისათვის, ისევე როგორც ეს უკანასკნელნი პასუხს არ აგებენ იმ კოოპერაციული გაერთიანების ვალდებულებებისათვის, რომლის შემადგენლობაში ისინი შედიან, თუ ასეთი პასუხისმგებლობა კანონიდან ან წესდებიდან არ გამომდინარეობს.

მუხლი 35. კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციის წევრების პასუხისმგებლობის გამოიყენა

კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციის წევრები პასუხს არ აგებენ მის ვალდებულებებისათვის. ოღონდ კოოპერაციული ორგანიზაციის წევრების ასეთი პასუხისმგებლობა საპაიო შენატანის ჯერადი ოდენობით, შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს კანონით ან კოოპერაციული ორგანიზაციის წესდებით.

კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზა-

ცია პასუხს არ აგებს თავის წევრების ვალდებულებებისათვის. კოოპერაციული ორგანიზაციის წევრების საპაიო შენატანებიდან გადახდებიდან გამომდინარე ვება, ვარდა შემთხვევებისა, როდესაც მკაცრად დის ორგანიზაციის წევრთა შემადგენლობიდან.

მუხლი 36. საკოლმეურნეობათაშორისო, სახელმწიფო-საკოლმეურნეო და სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციული ორგანიზაციებისა და მათ მონაწილეთა პასუხისმგებლობის გამიჯვნა

საკოლმეურნეობათაშორისო ორგანიზაციის მონაწილე კოლმეურნეობანი, აგრეთვე სახელმწიფო-საკოლმეურნეო ან სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციული ორგანიზაციის მონაწილენი არ აგებენ პასუხს ამ ორგანიზაციის ვალდებულებებისათვის. ორგანიზაციის ზარალი შეიძლება განაწილდეს მის მონაწილეებზე წესდების (დებულების) შესაბამისად.

საკოლმეურნეობათაშორისო, სახელმწიფო-საკოლმეურნეო და სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციული ორგანიზაციები არ აგებენ პასუხს თავისი მონაწილეების ვალდებულებებისათვის.

მუხლი 37. იურიდიული პირის მოსპობა

იურიდიული პირი მოისპობა მისი ლიკვიდაციით ან რეორგანიზაციით (შერწყმით, გაყოფით ან შეერთებით).

იურიდიული პირების გაერთიანებისა ან გაყოფისას მათი ქონება (უფლებები და მოვალეობები) გადადის ახლად წარმოშობილ იურიდიულ პირებზე.

იურიდიული პირის შეერთებისას სხვა იურიდიულ პირთან, მისი ქონება (უფლებები და მოვალეობები) გადადის უკანასკნელზე.

ქონება (უფლებები და მოვალეობები) გადადის გადაცემითი ბალანსის ხელისმოწერის დღეს, თუ კანონით ან დადგენილებით რეორგანიზაციის შესახებ სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

იურიდიული პირის ლიკვიდაციის და რეორგანიზაციის წესი განისაზღვრება საქართველოს სსრ კანონმდებლობით, თუ სსრ კავშირის კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ან კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წესდებებით.

მუხლი 38. მოსპობა სახელმწიფო ორგანიზაციისა, რომელიც იურიდიულ პირს წარმოადგენს

სახელმწიფო ორგანიზაცია, რომელიც იურიდიულ პირს წარმოადგენს, მოისპობა იმ ორგანოს მიერ, რომლის გადაწყვეტილებითაც იგი შეიქმნა.

მუხლი 39. კოოპერაციული, სახელმწიფო-საკოლმეურნეო, სახელმწიფო-კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მოსპობა

კოოპერაციული, აგრეთვე სახელმწიფო-საკოლ-

მეურნეო და სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციული
ორგანიზაციები მოისპობა კანონში და ამ ორგანი-
ზაციების წესდებაში (დებულებაში) ეტყობა მათ
საფუძვლებით. გ. ი. გ. ლ. ი. მ. ი. მ. ი. მ. ი. მ.

საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ისპობა მათ
წესდებაში (დებულებაში) აღნიშნული საფუძ-
ვლით.

კოოპერაციული, სახელმწიფო-საკოლმეურნეო,
სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციული და საზოგადოე-
ბრივი ორგანიზაციების რეორგანიზაცია (შერწყმა,
გაყოფა, შეერთება) შეიძლება მათი წევრების (მო-
ნაწილეთა) საერთო კრების ან რწმუნებულთა კრე-
ბის გადაწყვეტილებით.

მუხლი 40. კოოპერაციული, სახელმწიფო-საკოლ-
მეურნეო, სახელმწიფო-კოოპერაციული
და საზოგადოებრივი ორგანიზაციის ლი-
კვიდაციის შემდეგ დარჩენილი ქონე-
ბის გამოყენება

ლიკვიდირებული კოოპერაციული და სხვა სა-
ზოგადოებრივი ორგანიზაციის ქონება, რომელიც
ყველა მისი კრედიტორის მოთხოვნათა დაკმაყოფი-
ლების შემდეგ დარჩება, გამოიყენება, თუ კანონით
სხვა რამ არ არის დადგენილი, საპაიო ან სხვა
დასაბრუნებელი შენატანების გასასტუმრებლად,
დარჩენილი ნაწილი გადაეცემა შემდგომ კოოპერა-

ციელ ან საზოგადოებრივ ორგანიზაციას, ხოლო
თუ ასეთი არ არსებობს — სათანადო სახელმწიფო
ორგანოს.

ეროვნული

ლიკვიდირებულ საკულმურნეობათა, სახელმწიფო-საკულმურნეო და სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციული ორგანიზაციის ყველა კრედიტორის მოთხოვნათა დაკმაყოფილების შემდეგ დარჩენილი ქონება განაწილდება მონაწილეთა შორის მათი შენატანების პროპორციულად.

თავი მესამე

ბარიგებანი

მუხლი 41. გარიგების ცნება და სახეობანი

გარიგება არის მოქალაქეთა ან ორგანიზაციათა მოქმედება, მიმართული სამოქალაქო უფლებათა ან მოვალეობათა წარმოშობის, შეცვლისა ან მოსპობისათვის.

გარიგება შეიძლება იყოს ცალმხრივი და ორმხრივი ან მრავალმხრივი (ხელშეკრულებები).

მუხლი 42. გარიგების ფორმა

გარიგების დადება შეიძლება ხეპირად ან წერილობით (მარტივი ან სანოტარო ფორმით).

გარიგება, რომლისთვისაც კანონით არ არის და-

წესებული განსაზღვრული ფორმა, ჩაითვლება რე-
რეთვე დადებულად, თუ პირის მოქმედება ამე-
ნებს მის ნებას დადოს გარიგება.

სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლო
ლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში დუმილი
ჩაითვლება გარიგების დადების სურვილის გამო-
ვლად.

მუხლი 43. ზეპირი გარიგება

გარიგება, რომლის შესრულება მისი დადების-
თანავე ხდება, შეიძლება დაიდოს ზეპირად, თუ
სსრ კავშირის ან საქართველოს სსრ კანონმდებლო-
ბით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

მუხლი 44. წერილობითი გარიგება

წერილობით უნდა დაიდოს:

✓ 1) სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადო-
ებრივი ორგანიზაციების გარიგებანი ურთიერთშო-
რის და მოქალაქეებთან იმ გარიგებათა გამოკლე-
ბით, რომლებიც ამ კოდექსის 43-ე მუხლშია აღნი-
შნული, და ცალკეულ სახეობების იმ გარიგებებ-
თა გამოკლებით, რომლებისთვისაც სსრ კავშირის
ან საქართველოს სსრ კანონმდებლობით სხვა რამ
არის გათვალისწინებული;

✓ 2) მოქალაქეთა გარიგებანი ურთიერთშორის ას
მანეთზე მეტი თანხისა, იმ სახეობების გარიგებათა
გამოკლებით, რომლებიც აღნიშნულია ამ კოდექს-

სის 43-ე მუხლში და აგრეთვე სსრ კავშირის ან სსრ
ქართველოს სსრ კანონმდებლობაში აღნიშნულ სხვა
სახეობის გარიგებათა გამოკლებით;

3) სხვა გარიგებანი მოქალაქეთა შორის, რომელთათვის კანონი წერილობით ფორმას მოითხოვს.

წერილობით გარიგებას ხელი უნდა მოაწერონ გარიგების დამდებმა პირებმა.

თუ მოქალაქეს ფიზიკური ნაკლის, ავადმყოფობის ან სხვა რაიმე მიზეზების გამო არ შეუძლია თვითონ მოაწეროს ხელი გარიგებას, მისი დავალებით გარიგებას შეიძლება ხელი მოაწეროს სხვა მოქალაქემ. უკანასკნელის ხელმოწერა უნდა დამოწმდეს ან იმ ორგანიზაციის მიერ, სადაც მუშაობს ან სწავლობს გარიგების დამდები მოქალაქე, ან იმ საბლმმართველობის მიერ, სადაც იგი ცხოვრობს, ან იმ სტაციონარულ სამკურნალო დაწესებულების ადმინისტრაციის მიერ, სადაც იგი სამკურნალოდ იმყოფება, ანდა სანოტარო ორგანოს მიერ, იმ მიზეზის აღნიშვნით, რის გამოც გარიგების დამდები თვითონ ვერ აწერს ხელს.

მუხლი 45. გარიგების ფორმის დაუცველობის შედეგები

კანონით დაწესებული ფორმის დაუცველობა იწვევს გარიგების ბათილობას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა ასეთი შედეგი პირდაპირაა მითითებული კანონში.

სავარეო ვაქრობის გარიგებათა ფორმისა და
გარიგებათა ხელმოწერის წესის დაუცველობა (ამ
კოდექსის 574-ე მუხლი) იწვევს გარიგების უაზრობას.
გ ი გ ლ ი რ ი თ ე კ ა

მუხლი 46. გარიგების მარტივი წერილობითი ფორმის დაუცველობის შედეგები

გარიგების მარტივი წერილობითი ფორმის დაუცველობა (ამ კოდექსის 44-ე მუხლი) უსპობს მხარეებს უფლებას, რომ დაეის შემთხვევაში გარიგების დასადასტურებლად დაეყრდნონ მოწმეთა ჩვენებებს, მაგრამ არ უსპობს მათ უფლებას წარმოადგინონ წერილობითი მტკიცებულებები, ხოლო კანონში პირდაპირ მითითებულ შემთხვევებში იწვევს გარიგების ბათილობას ამ კოდექსის 48-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგებით.

მუხლი 47. სავალდებულოება გარიგების სანოტარო ფორმისა და მისი დაუცველობის შედეგები

სანოტარო წესით გარიგების დამოწმება სავალდებულოა მხოლოდ კანონით მითითებულ შემთხვევებში. ასეთ შემთხვევებში დაუცველობა სანოტარო ფორმისა, რომელსაც კანონი მოითხოვს, იწვევს გარიგების ბათილობას ამ კოდექსის 48-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგებით.

თუ ერთმა მხარემ მთლიანად ან ნაწილობრივ

შეასრულა გარიგება, რომელიც სანოტარო წესით დადასტურებას მოითხოვს, ხოლო მეორე მხარე თავს არიდებს გარიგების სანოტარო წესით დასრულებას, სასამართლოდ შეუძლია იმ მხარის მოთხოვნით, რომელმაც გარიგება შეასრულა, სცნოს გარიგება დადებულიად, თუ ეს გარიგება კანონსაწინააღმდეგოს არაფერს არ შეიცავს; ასეთ შემთხვევაში გარიგების შემდგომი სანოტარო გაფორმება საჭირო აღარ არის.

მუხლი 48. ბათილობა გარიგებისა, რომელიც კანონის მოთხოვნებს არ შეესაბამება

ბათილია გარიგება, რომელიც კანონის მოთხოვნებს არ შეესაბამება. ბათილი გარიგების თითოეული მხარე მოვალეა დაუბრუნოს მეორე მხარეს ყველაფერი, რაც გარიგებით მიიღო, ხოლო როცა მიღებულის ნატურად დაბრუნება შეუძლებელია, აღნაზღაუროს მისი ღირებულება ფულად, თუ კანონში არ არის გათვალისწინებული გარიგების ბათილობის სხვა შედეგები.

მუხლი 49. სახელმწიფოსა და საზოგადოების ინტერესების საწინააღმდეგო მიზნით დადებული გარიგების ბათილობა

თუ გარიგება დადებულია ისეთი მიზნით, რომელიც შეგნებულად ეწინააღმდეგება სოციალისტური სახელმწიფოსა და საზოგადოების ინტერესებს, მა-

შინ, იმ შემთხვევაში, როცა ასეთი განზრახვა არა
ვე მხარეს ჰქონდა და გარიგება ორივე მხარეს მიერ
რაც შესრულებული — სახელმწიფოს შემოსავალში
ჩაირიცხება ყველაფერი, რაც მათ განზრახვაში
იღეს; თუ გარიგება შესრულებულია მხოლოდ ერთ-
თი მხარის მიერ, მაშინ მეორე მხარეს გადახდება
ის, რაც მან პირველი მხარისაგან მიიღო და ისიც
რაც პირველ მხარეს მისგან მიღებულის ასანაზღაურ-
ებლად ერგებოდა. თუ განზრახვა ჰქონდა მხო-
ლოდ ერთ მხარეს, მაშინ ყველაფერი, რაც მან გა-
რიგებით მიიღო, უნდა დაუბრუნოს მეორე მხარეს,
ხოლო რაც ამ უკანასკნელმა მიიღო ან მას შესრუ-
ლებულის ასანაზღაურებლად ერგება, უნდა ჩაი-
რიცხოს სახელმწიფოს შემოსავალში.

**მუხლი 50. იურიდიული პირის მიერ დადებული
იხეთი გარიგების ბათილობა, რომელიც
ეწინააღმდეგება მის მიზნებს**

ბათილია იურიდიული პირის მიერ დადებული
გარიგება, რომელიც ეწინააღმდეგება იმ მიზნებს,
რაც გათვალისწინებულია მის წესდებასა, დებუ-
ლებასა ან ამგვარი ორგანიზაციების შესახებ საერ-
თო დებულებაში.

ასეთ გარიგებათათვის, შესაბამისად, გამოიყე-
ნება ამ კოდექსის 48-ე და 49-ე მუხლებში გათვა-
ლისწინებული წესები.

მუხლი 51. თხუთმეტი წლის ასაკს მიუღწევად
არასრულწლოვანის მიერ დადებული
გარიგების ბათილობა

საქართველოს
საბჭოთა კავშირის
სამართლებრივი
სისტემა

ბათილია გარიგება, დადებული თხუთმეტი წლის ასაკს მიუღწევად არასრულწლოვანის მიერ იმ გარიგებების გარდა, რომლებიც გათვალისწინებულია ამ კოდექსის მე-13 მუხლის მეორე და მესამე ნაწილში.

ასეთი გარიგების მონაწილე ყოველი მხარე მოვალეა დაებრუნოს მეორე მხარეს ყველაფერი, რაც მან გარიგებით მიიღო, ხოლო თუ მიღებულის ნატურით დაბრუნება შეუძლებელია, აუნაზღაუროს მისი ღირებულება ფულად.

გარდა ამისა, კმედუნარიანი მხარე მოვალეა აუნაზღაუროს არაკმედუნარიან მხარეს მის მიერ გაწეული ხარჯები, აგრეთვე ის, რაც მის ქონებას დააკლდა ან ზიანი მიადგა, თუ კმედუნარიანმა მხარემ იცოდა ან უნდა სციოდნოდა, რომ მეორე მხარე არაკმედუნარიანი იყო.

მუხლი 52. არაკმედუნარიანად აღიარებული მოქალაქის მიერ დადებული გარიგების ბათილობა

ბათილია გარიგება დადებული მოქალაქის მიერ, რომელიც არაკმედუნარიანად არის აღიარებული სულით ავადმყოფობის ან ჰეპასუსტობის გამო.

ასეთი გარიგების მიმართ გამოიყენება ამ კოდექსის 51-ე მუხლით გათვალისწინებული წესები.

ეროვნული
მუხლი 53. თხუთმეტიდან თერამეტ წლამდე არასრულწლოვანი პირის მიერ დადებული გარიგების ბათილობა

თხუთმეტიდან თერამეტ წლამდე ასაკის არასრულწლოვანის მიერ მისი მშობლების, მშვილებლების ან მზრუნველის თანხმობის გარეშე დადებული გარიგება, მშობლების, მშვილებლების ან მზრუნველის სარჩელით სასამართლოს მიერ ბათილად იქნება ცნობილი.

თუ ასეთი გარიგება ბათილად არის ცნობილი, მოქმედებს ამ კოდექსის 51-ე მუხლით გათვალისწინებული წესები.

ამ მუხლის წესები არ ვრცელდება თხუთმეტიდან თერამეტი წლის ასაკამდე არასრულწლოვანის მიერ დადებულ ისეთ გარიგებაზე, რომელიც დადებულია ამ კოდექსის მე-14 მუხლის პირველი და მესამე ნაწილის შესაბამისად.

მუხლი 54. ბათილობა იმ მოქალაქის მიერ დადებული გარიგებისა, რომელსაც არ ჰქონდა თავისი მოქმედების მნიშვნელობის შეგნების უნარი

გარიგება, დადებული თუნდაც კმედუნარიანი, მაგრამ გარიგების დადების მომენტში ისეთ მდგო-

მარეობაში მყოფი მოქალაქის მიერ, რომელსაც არ შეეძლო გაეგო თავისი მოქმედების მნიშვნელობა და წარემართა იგი, სასამართლოს მიერ ცნობილ იქნება ბათილად ამ მოქალაქის სარჩელით.

თუ ასეთი გარიგება ცნობილია ბათილად, ყოველი მხარე მოვალეა დაუბრუნოს მეორე მხარეს ყველაფერი, რაც მან გარიგებით მიიღო, ხოლო, თუ მიღებულის ნატურად დაბრუნება შეუძლებელია, აუნაზღაუროს მისი ღირებულება ფულად.

გარდა ამისა, მხარეს, რომელსაც გარიგების დადების მომენტში არ შეეძლო გაეგო თავისი მოქმედების მნიშვნელობა ან წარემართა იგი, მეორე მხარემ უნდა აუნაზღაუროს ხარჯი, აგრეთვე, რაც მის ქონებას დააკლდა ან ზიანი მიადგა, თუ მან იცოდა ან უნდა სცოდნოდა მასთან გარიგების დამდები მოქალაქის ასეთი მდგომარეობა.

მუხლ. 55. ცდომილების გავლენით დადებული გარიგების ბათილობა

გარიგება, დადებული არსებითი მნიშვნელობის მქონე ცდომილების გავლენით, უნდა ცნობილ იქნეს ბათილად იმ მხარის სარჩელით, რომელიც ცდომილების გავლენით მოქმედებდა.

თუ ასეთი გარიგება ცნობილია ბათილად, ყოველი მხარე მოვალეა დაუბრუნოს მეორე მხარეს ყველაფერი, რაც მას გარიგებით მიუღია, ხოლო თუ მიღებულის ნატურად დაბრუნება შეუძლებელია, აუნაზღაუროს მისი ღირებულება ფულად.

მხარეს, რომლის სარჩელითაც გარიგება ცნობილია ბათილად, უფლება აქვს მოსთხოვოს მეორე მხარეს თავისი ხარჯების ანაზღაურებები და აგრეთვე ის, რაც მის ქონებას დააკლდა ან ზიანი მიადგა, თუ დამტკიცებს, რომ ცდომილება წარმოიშვა მეორე მხარის ბრალით. თუ ეს არ დამტკიცდა, მხარე, რომლის სარჩელითაც გარიგება ცნობილია ბათილად, მოვალეა აუნაზღაუროს მეორე მხარეს ხარჯები და აგრეთვე ის, რაც მის ქონებას დააკლდა ან ზიანი მიადგა.

მუხლი 56. ბათილობა გარიგებისა, რომელიც დადებულია მოტყუების, ძალადობის, მუქარის, ერთი მხარის წარმომადგენლის მეორე მხარესთან ბოროტგანზრახვით შეთანხმების ან მძიმე გარემოებათა დამთხვევის შედეგად

გარიგება, დადებული მოტყუების, ძალადობის, მუქარის, ერთი მხარის წარმომადგენლის მეორე მხარესთან ბოროტგანზრახვითი შეთანხმების შედეგად, აგრეთვე ისეთი გარიგება, რომელიც იტულებული იყო დაედო მოქალაქეს მძიმე გარემოებათა დამთხვევის გამო მისთვის უაღრესად არახელსაყრელი პირობებით, ბათილად იქნება ცნობილი დაზარალებულის სარჩელით ან სახელმწიფო, კოოპერაციული ან სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციის სარჩელით.

თუ გარიგება ცნობილია ბათილად ერთ-ერთ
ზემოაღნიშნულ საფუძველზე, დაზარებულ მხარე
უბრუნდება ყველაფერი, რაც მეორე მხარე
გებით მიიღო, ხოლო, თუ მიღებულის ნა
ბრუნება შეუძლებელია, აუნაზღაურდება მისი ღირებულება ფულად. ქონება, რომელიც გარიგების საფუძველზე დაზარალებულმა მეორე მხარისაგან მიიღო, აგრეთვე რაც მას ერგებოდა მეორე მხარისათვის გადაცემულის ასანაზღაურებლად, ჩაირიცხება სახელმწიფოს შემოსავალში, თუ სახელმწიფო შემოსავალში ქონების ნატურად გადაცემა შეუძლებელია, მისი ღირებულება დაზარალებულს გადახდება ფულად.

გარდა ამისა, დაზარალებულს მეორე მხარემ უნდა აუნაზღაუროს გაწეული ხარჯი, აგრეთვე ის, რაც ქონებას დააკლდა ან ზიანი მიადგა.

მუხლი 57. მოჩვენებითი და თვალთმაქცური გარიგების ბათილობა

ბათილია გარიგება დადებული მხოლოდ მოსაჩვენებლად უიმგანზრახვოდ, რომ მას იურიდიული შედეგები მოჰყვეს (მოჩვენებითი გარიგება).

თუ გარიგება დადებულია სხვა გარიგების დასაფარავად (თვალთმაქცური გარიგება), მაშინ გამოიყენება შესაბამისი დებულება იმ გარიგებისა, რომელიც მხარეებს ნამდვილად ქონდათ მხედველობაში.

მუხლი 58. მომენტი, საიდანაც გარიგება ბათილად ითვლება

ბათილად აღიარებული გარიგებები ითვლება ბათილად მისი დადების მომენტიდან. ოღონდ, თუ გარიგების შინაარსიდან გამომდინარეობს, რომ მისი შეწყვეტა შეიძლება მხოლოდ მომავლისათვის, მაშინ ბათილად აღიარებული გარიგების მოქმედება წყდება მომავლისათვის.

მუხლი 59. გარიგების ნაწილის ბათილობის შედეგები

გარიგების ნაწილის ბათილობა არ იწვევს მისი სხვა ნაწილების ბათილობას, თუ შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ გარიგება დაიდებოდა მისი ბათილი ნაწილის გარეშე.

მუხლი 60. პირობით დადებული გარიგება

გარიგება ითვლება გადადებითი პირობით დადებულად, თუ მხარეებმა გარიგებით გათვალისწინებული უფლებებისა და მოვალეობების წარმოშობა დაუკავშირეს გარემოებას, რომლის შესახებაც არ არის ცნობილი შეიქმნება იგი თუ არა.

გარიგება ითვლება გაუქმებითი პირობით დადებულად, თუ მხარეებმა გარიგებით გათვალისწინებული უფლებებისა და მოვალეობების მოსპობა დაუკავშირეს გარემოებას, რომლის შესახებაც არ არის ცნობილი შეიქმნება იგი თუ არა.

თუ პირობის დადგომა არაეეთილსინდისურად დააბრკოლა მხარემ, რომლისთვისაც პირობის დადგომა არ არის ხელსაყრელი, პირობა დამდგარად ჩაითვლება.

თუ პირობის დადგომას არაეეთილსინდისურად შეუწყო ხელი მხარემ, რომლისთვისაც პირობის დადგომა ხელსაყრელია, პირობა არ ჩაითვლება დამდგარად.

თავი მეოთხე

წარმომადგენლობა და რწმუნებულება

მუხლი 61. წარმომადგენლობა

გარიგება, დადებული ერთი პირის (წარმომადგენლის) მიერ მეორე პირის (წარმოდგენილის) სახელით რწმუნებულებაზე, კანონზე ან ადმინისტრაციულ აქტზე დამყარებული უფლებამოსილების ძალით, უშუალოდ ქმნის, ცვლის ან სპობს წარმოდგენილი პირის უფლებებსა და მოვალეობებს.

უფლებამოსილება შეიძლება აგრეთვე ცხადყოფილი იყოს ვითარებით, რომელშიც წარმომადგენელი მოქმედებს (გამყიდველი, მოლარე და სხვ. საცალო ვაჭრობაში).

წარმომადგენელს არ შეუძლია დადოს წარმოდგენილის სახელით გარიგება თავის თავთან და

არც სხვა პირთან, რომლის წარმომადგენელიც
ამავე დროს არის.

არ დაიშვება წარმომადგენლის მეშვეობით
თი გარიგების დადება, რომელიც მისი წარმომადგენლის
მიხედვით შეიძლება დაიდოს მხოლოდ პირადად, და
ასევე კანონით საგანგებოდ მითითებული სხვა გარიგებებისა.

მუხლი 62. არაუფლებამოსილი პირის მიერ ან უფლებამოსილების გადამეტებით დადებული გარიგების შედეგები

გარიგება, დადებული სხვა პირის სახელით იმ პირის მიერ, რომელიც არ იყო უფლებამოსილი დაედო გარიგება, ან რომელმაც გარიგება უფლებამოსილების გადამეტებით დადო, ქმნის, სცვლის ან სპობს წარმოდგენილისათვის სამოქალაქო უფლებებს და მოვალეობებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ წარმოდგენილი პირი შემდგომ მოიწონებს ამ გარიგებას.

წარმოდგენილი პირის მიერ შემდგომი მოწონება გახდის გარიგებას კანონიერად მისი დადების მომენტიდან.

მუხლი 63. რწმუნებულება

რწმუნებულებად ითვლება ერთი პირის მიერ მეორე პირისათვის მიცემული წერილობითი უფ-

ლებამოსილება, რათა მან გასწიოს წარმომადგენლობა მესამე პირის წინაშე:

იურიდიულ პირს რწმუნებულება შეეძლება მიეცეს მხოლოდ ისეთ გარიგებათა დასადასტურებლად რომლებიც არ ეწინააღმდეგება მის წესდებას (დებულებას) ან ამ სახეობის ორგანიზაციათა შესახებ საერთო დებულებას.

მუხლი 64. რწმუნებულებანი, რომლებიც საკუთრებენ სანოტარო წესით დამოწმებას

რწმუნებულება ისეთ გარიგებათა დასადასტურებლად, რომლებიც სანოტარო ფორმას მოითხოვს, აგრეთვე რწმუნებულება სახელმწიფო, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წინაშე წარმომადგენლობისათვის უნდა დამოწმდეს სანოტარო წესით, გარდა ამ კოდექსის 66-ე მუხლში გათვალისწინებული შემთხვევებისა და აგრეთვე შემთხვევებისა, როდესაც სპეციალური წესებით დაშვებულია რწმუნებულების სხვა ფორმა.

მუხლი 65. რწმუნებულებანი, რომელთა დამოწმება სხვა წესით ხდება

რწმუნებულება ხელფასის და შრომითს ურთიერთობასთან დაკავშირებულ სხვა საზღაურის მისაღებად, ავტორისა და გამომგონებლის ვისამრჯელოს, პენსიის, დახმარებისა და სტიპენდიის მისაღებად, თანხების მისაღებად სახელმწიფო შრომითს შემნახველ სალაროდან და კორესპონდენტების,

მათ შორის ფულადის, და ამანათების მისაღწევად
შეიძლება დაამოწმოს ორგანიზაციამაც, სადაც მარ-
ჩმუნებელი მუშაობს ან სწავლობს, საჭმელს, სან-
ლობამ, სადაც იგი ცხოვრობს, და ავრუფავს მისი
ნარული სამკურნალო დაწესებულების ადმინისტ-
რაციამ, სადაც იგი სამკურნალოდ იმყოფება.

სამხედრო მოსამსახურის ჩმუნებულებას, და-
მოწმებულს სათანადო სამხედრო ნაწილის სარდ-
ლობის მიერ ან იმ კოსპიტალის უფროსის მიერ, სა-
დაც სამხედრო მოსამსახურე სამკურნალოდ იმ-
ყოფება, აქვს სანოტარო წესით დამოწმებული
ჩმუნებულების ძალა.

პატიმრის მიერ გაცემულ ჩმუნებულებას
ამოწმებს საპატიმრო ადგილის ადმინისტრაცია.

მუხლი ნნ. სახელმწიფო, კოოპერაციული და სა-
ზოგადოებრივი ორგანიზაციების ჩმუნ-
ებულებანი

სახელმწიფო ორგანიზაციის სახელით ჩმუნე-
ბულება ხელმოწერილი უნდა იყოს ამ ორგანიზა-
ციის ხელმძღვანელის მიერ და მას დასმული უნდა
ჰქონდეს ბეჭედი.

კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზა-
ციის სახელით ჩმუნებულება ხელმოწერილი უნ-
და იყოს ამ ორგანიზაციის წესდებით (დებულე-
ბით) საამისოდ უფლებამოსილი პირის მიერ და
მას დასმული უნდა ჰქონდეს ამ ორგანიზაციის ბე-
ჭედი.

სახელმწიფო, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციის სახელით გაცემული რწმუნებულება ფულისა და სხვა ქონებრივ ფასეულობების მისაღებად ან გასაცემად ხელმოწერილი უნდა იქნეს აგრეთვე ამ ორგანიზაციის მთავარი (უფროსი) ბუღალტრის მიერ.

ბანკში ოპერაციების საწარმოებლად და საგარეო ვაჭრობის გარიგებათა დასაღებად რწმუნებულებათა გაცემის წესი და ფორმები განისაზღვრება სპეციალური წესებით.

მუხლი 67. რწმუნებულების ვადა

რწმუნებულების მოქმედების ვადა არ შეიძლება აღემატებოდეს სამ წელიწადს; თუ რწმუნებულებაში ვადა არ არის აღნიშნული, მას ძალა აქვს ერთი წლის განმავლობაში მისი გაცემის დღიდან.

მუხლი 68. რწმუნებულების ბათილობა

წერილობითი ფორმის დაუცველობა, ხოლო იმ შემთხვევაში, როცა მითითებულია სანოტარო წესით დამოწმება, დაუცველობა სანოტარო ფორმისა გამოიწვევს რწმუნებულების ბათილობას.

რწმუნებულება, რომელშიც არ არის აღნიშნული მისი შედგენის თარიღი, ბათილია.

მუხლი 69. რწმუნებულების გადაცემა

პირი, რომელსაც რწმუნებულება მიეცა, მოვალეა პირადად შეასრულოს მოქმედება, რომლისთვი-

საც იგი უფლებამოსილია. მას შეუძლია მოქმედების შესრულების რწმუნებულება სხვა პირს, თუ საამისოდ უფლებამოსილებულია ან იძულებულია ასე მოქმედოს ვითარების გამო, რწმუნებულების მიმცემი პირის ინტერესების დასაცავად.

რწმუნების გადაცემის წესით გაყვანილი რწმუნებულება უნდა დამოწმდეს სანოტარო წესით.

რწმუნების გადაცემის წესით გაყვანილი რწმუნებულების მოქმედების ვადა არ შეიძლება აღემატებოდეს იმ ძირითადი რწმუნებულების მოქმედების ვადას, რომლის საფუძველზეც არის იგი გაყვანილი.

რწმუნებული რომელმაც თავისი უფლებამოსილება სხვა პირს გადასცა, მოვალეა შეატყობინოს ამის შესახებ რწმუნებულების მიმცემს და მიაწოდოს საჭირო ცნობები იმ პირის შესახებ, რომელსაც გადასცა უფლებამოსილება. ამ მოვალეობის შეუსრულებლობა აკისრებს უფლებამოსილების გადამცემს ისეთივე პასუხისმგებლობას იმ პირის მოქმედებისათვის, რომელსაც უფლებამოსილება გადასცა, როგორც თავისი პირადი მოქმედებისათვის ეკისრებოდა.

მუხლი 70. რწმუნებულების შეწყვეტა

რწმუნებულება შეწყდება:

1) რწმუნებულების ვადის გასვლის გამო; 2) რწმუნებულების გამცემი პირის მიერ რწმუნებუ-

ლების გაუქმების გამო; 3) იმ პირის უარი შეუ-
გად, რომელსაც რწმუნებულება მიეცა; 4) იუ-
რდიული პირის მოსპობის გამო, რომლის სუბსტიტუცი-
ა გაემუღია რწმუნებულება; 5) იურიდიული პირის
რის მოსპობის გამო, რომელსაც მიეცა რწმუნებუ-
ლება; 6) რწმუნებულების გამცემი მოქალაქის გარ-
დაცვალების, არაქმედუნარიანად აღიარების, უკვა-
ლოდ დაყარგულად აღიარების ან გარდაცვლილად
გამოცხადების გამო; 7) იმ მოქალაქის გარდაცვა-
ლების, არაქმედუნარიანად აღიარების, უკვალოდ
დაყარგულად აღიარების ან გარდაცვლილად გამო-
ცხადების გამო, რომელსაც რწმუნებულება მიეცა.

რწმუნებულების გამცემ პირს ყოველთვის შეუ-
ძლია გააუქმოს რწმუნებულება ან რწმუნებულე-
ბის გადაცემა, ხოლო იმ პირს, რომელსაც რწმუნე-
ბულება მიეცა, შეუძლია მასზე უარი თქვას. შე-
თანხმება ამ უფლებებზე უარის თქმის შესახებ ბა-
თილია.

რწმუნებულების შეწყვეტასთან ერთად ძალას
კარგავს რწმუნებულების გადაცემაც.

მუხლი 71. რწმუნებულების შეწყვეტის შედეგები

რწმუნებულების გამცემი პირი მოვალეა მინდო-
ბილობის გაუქმების შესახებ (ამ კოდექსის 70-ე
მუხლის მე-2 პუნქტი) აცნობოს რწმუნებულების
მიმღებს და, აგრეთვე მისთვის ცნობილ მესამე პი-
რებს, რომელთა წინაშე წარმომადგენლობისათვის
გაცემული იყო რწმუნებულება. ასეთივე მოვალე-

ობა ეკისრებათ რწმუნებულების გამცემი პირის უფლებამონაცვლებს ამ კოდექსის 70-ე მუხლის მე-4, მე-5 და მე-6 პუნქტებით გათვალისწინებული საფუძვლების თანახმად რწმუნებულების გამცემის შემთხვევაში.

უფლებები და მოვალეობები, რომელნიც წარმოიშობა იმ პირის მოქმედების შედეგად, რომელსაც რწმუნებულება მიეცა იმ დროში, ვიდრე ეს პირი გაიგებდა ან უნდა გაეგო, რომ რწმუნებულება შეწყდა, ინარჩუნებენ ძალას რწმუნებულების გამცემი პირისათვის და მისი უფლებამონაცვლები-სათვის მესამე პირთა მიმართ. ეს წესი არ გამოიყენება, თუ მესამე პირმა იცოდა ან უნდა სცოდნოდა, რომ რწმუნებულება შეწყდა.

რწმუნებულების შეწყვეტის შემდეგ პირი, რომელსაც იგი მიეცა, ან მისი უფლებამონაცვლები მოვალენი არიან დაუყოვნებლივ დააბრუნონ რწმუნებულება.

თავი მთხუთხუთე

ვალების გამოთვლა

მუხლი 72. ვადის განსაზღვრა

კანონით თუ გარიგებით დადგენილი ან სასამართლოს, არბიტრაჟის და სამედიცინო სასამართლოს მიერ დანიშნული ვადები განისაზღვრება კალენდარული თარიღით ან დროის იმ პერიოდის გას-

ვლით, რომელიც გამოითვლება წლებით, თვეებით, კვირებით, დღეებით ან საათობით.

ვადა შეიძლება აგრეთვე განსაზღვროს წლებით, თვეებით, კვირებით, დღეებით ან საათობით.

მუხლი 73. ვადის მიმდინარეობის დასაწყისი

ვადის მიმდინარეობა დაიწყება კალენდარული თარიღის მომდევნო დღიდან ან იმ მოვლენის მომდევნო დღიდან, რომლებითაც განსაზღვრულია მისი დასაწყისი.

მუხლი 74. ვადის გასვლა

წლებით საანგარიშებელი ვადა ვადის მისი უკანასკნელი წლის სათანადო თვესა და დღეს.

ნახევარი წლით განსაზღვრული ვადისათვის გამოიყენება თვეებით საანგარიშებელი ვადის წესი.

თვეებით განსაზღვრული ვადა ვადის ვადის უკანასკნელი თვის სათანადო დღეს.

ნახევარი თვით განსაზღვრული ვადა განიხილება როგორც დღეებით საანგარიშებელი ვადა და უდრის თხუთმეტ დღეს.

თუ წლებით ან თვეებით საანგარიშებელი ვადის გასვლა მოდის ისეთ თვეზე, რომელსაც შესაბამისი რიცხვი არა აქვს, მაშინ ვადა ვადის ამ თვის უკანასკნელ დღეს.

კვირებით საანგარიშებელი ვადა ვადის უკანასკნელი კვირის შესაბამისს დღეს.

თუ ვადის უკანასკნელი დღე უქმნა მაშინ ვადის გასვლის დღედ ითვლება მისი მოქმედების მუშაო დღე.

თუ ვადა დანიშნულია რაიმე მოქმედებისათვის, ეს მოქმედება შეიძლება შესრულდეს ვადის უკანასკნელი დღის ოცდაათს საათამდე.

ოდონდ, თუ ასეთი მოქმედება უნდა შესრულდეს ორგანიზაციაში, მაშინ ვადა ვადის იმ საათს, როდესაც დადგენილი წესების მიხედვით ამ ორგანიზაციაში ოპერაციების წარმოება მთავრდება.

ყველა წერილობითი განცხადება და შეტყობინება, რომელიც ფოსტას ან ტელეგრაფს ჩაბარდება ვადის უკანასკნელი დღის ოცდაათს საათამდე, ითვლება ვადაზე ჩაბარებულად.

თავი მეთხუთსე

სასარჩელო ხანდაზმულობა

მუხლი 75. სასარჩელო ხანდაზმულობის საერთო ვადები

საერთო ვადა უფლების დაკვირვა იმ პირის სასარჩელოთ, რომლის უფლებაც დარღვეულია (სასარჩელო ხანდაზმულობა), განისაზღვრება სამი წლით, ხოლო სახელმწიფო ორგანიზაციების, კოლმეურნეობებისა და სხვა კოოპერაციული და საზოგადოე-

ბრივი ორგანიზაციების ურთიერთშორის სარჩელე
ბისათვის — ერთი წლით.

მუხლი 76. სახარჩელო ხანდაზმულობის შემცირების
პული ვადები

სასარჩელო ხანდაზმულობის შემცირებული ვა-
დები იმ ურთიერთობიდან გამომდინარე მოთხოვ-
ნების ცალკეულ სახეობებისათვის, რომელთა მო-
წესრიგება მიეკუთვნება სსრ კავშირის გამგებლო-
ბას, წესრიგდება სსრ კავშირის კანონმდებლობით,
ხოლო სხვა მოთხოვნებისათვის — ამ კოდექსით.

ყერძოდ, ხანდაზმულობის შემცირებული ექვეს-
თვიანი ვადა გამოიყენება სარჩელებისათვის:

- 1) პირვასამტეხლოს (ჯარიმის, სურავის) გა-
დახდევისების შესახებ;
- 2) გაყიდული ნივთის ნაკლის შესახებ (ამ კო-
დექსის 246-ე მუხლი);
- 3) არასათანადო ხარისხის და აგრეთვე არაკომ-
პლექტური პროდუქციის მიწოდების გამო (ამ კო-
დექსის 259-ე მუხლი).

სარჩელისათვის სანარდო ხელშეკრულებით შე-
სრულებული სამუშაოს ნაკლის შესახებ უნდა გა-
მოყენებულ იქნეს ხანდაზმულობის ვადები, აღნიშ-
ნული ამ კოდექსის 354-ე მუხლში.

ტვირთის და ბარვის გადაზიდვასთან და მგზავ-
რების გადაყვანასთან დაკავშირებული სარჩელები-
სათვის უნდა გამოყენებულ იქნეს ამ კოდექსის
378-ე მუხლში აღნიშნული ხანდაზმულობის შემ-

ცირებულ ვადებში, ხოლო კავშირგაბმულობის განოების კლიენტურის ურთიერთობასთან წარმოებული სარჩელებისათვის — სასარჩელო ხანდაზმულობის შემცირებული ვადებში, სარ კავშირის კავშირგაბმულობის წესდებაში.

მუხლი 77. ბათილია შეთანხმება, რომელიც ცვლის სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადას

მხარეთა შეთანხმებით სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადების და მათი გამოთვლის წესის შეცვლა არ დაიშვება.

მუხლი 78. ხარჯლის განხილვა სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის გასვლის მიუხედავად

მოთხოვნა დარღვეული უფლების დაცვის შესახებ უნდა მიღებულ იქნეს განსახილველად სასამართლოს, არბიტრაჟის ან სამედიატორო სასამართლოს მიერ სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის გასვლის მიუხედავად.

მუხლი 79. სასარჩელო ხანდაზმულობის გამოყენების ხავალდებულობა

სასარჩელო ხანდაზმულობა სასამართლოს, არბიტრაჟის ან სამედიატორო სასამართლოს მიერ უნდა გამოყენებულ იქნეს მხარეთა განცხადების დამოუკიდებლად.

მუხლი 80. სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის და
ხაჩვისი

სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა იწყება ჩარჩელების უფლებების წარმოშობის დღიდან; ეს უფლება წარმოიშობა იმ დღეს, როდესაც პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო თავისი უფლების დარღვევა.

ამ წესის გამონაკლისი და აგრეთვე სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობის შეჩერებისა და შეწყვეტის საფუძვლები წესდება სსრ კავშირის კანონმდებლობით და ამ კოდექსით.

მუხლი 81. სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა ვალდებულების მონაწილე პირთა შეცვლისას

ვალდებულების მონაწილე პირის შეცვლა არ იწვევს სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის შეცვლას.

მუხლი 82. სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობის შეჩერება

სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობა შეჩერდება:

1) თუ სარჩელის წარდგენას ამრკოლებს განსაკუთრებული და იმ პირობებში აუცდენელი მოვლენა (დაუძლეველი ძალა);

2) სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს და საქარ-

თველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილ ვალდებულებათა შესრულების გადადების (მართობის) გამო;

3) თუ მოსარჩელე ან მოპასუხე ვაჭრების ვაჭრობის შეიარაღებული ძალების იმ ნაწილებში, რომლებიც გადაყვანილია საომარ მდგომარეობაზე.

სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა შეჩერდება იმ შემთხვევაში, თუ ამ მუხლში აღნიშნული გარემოებები წარმოიშვა ან განავრცობდა არსებობას სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის უკანასკნელი ექვსი თვის განმავლობაში, ხოლო თუ ეს ვადა ექვს თვეზე ნაკლებია, — სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის განმავლობაში.

იმ გარემოების შეწყვეტის დღიდან, რომელიც საფუძვლად დაედო ხანდაზმულობის ვადის შეჩერებას, იგი ვაგრძელდება, ამასთან ვადის დარჩენილი ნაწილი ვაგრძელდება ექვს თვემდე, ხოლო, თუ სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა ექვს თვეზე ნაკლები იყო—სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადამდე.

მუხლი 83. სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობის შეწყვეტა

სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობა წყდება დადგენილი წესით სარჩელის აღძვრით.

როცა ერთი ან ორივე მოდავე მხარე მოქალაქეებია, სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის მიმდი-

ნარეობა წყდება აგრეთვე ვალდებული პირის იმე-
თი მოქმედების გამო, რაც მოვალეობის აღმოჩენ-
ბას ადასტურებს.

შეწყვეტის შემდეგ სასარჩელო ხანდაზმულობის
ვადის მიმდინარეობა ხელახლა დაიწყება. შეწყვე-
ტამდე გასული დრო ახალ ვადაში არ ჩაითვლება.
თუ სარჩელი სასამართლოს მიერ განუხილვე-
ლად არის დატოვებული, მაშინ სარჩელის აღდგ-
რამდე დაწყებული სასარჩელო ხანდაზმულობის
ვადა გრძელდება საერთო წესით.

თუ სასამართლოს მიერ განუხილველად არის
დატოვებული სარჩელი, წარდგენილი სისხლის სა-
მართლოს საქმეში, მაშინ სარჩელის აღდგრამდე და-
წყებული სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის მიმ-
დინარეობა გრძელდება იმ განაჩენის კანონიერ ძა-
ლაში შესვლის დღიდან, რომლითაც სარჩელი გან-
უხილველად იქნა დატოვებული.

მუხლი 84. სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შედეგები და მისი აღდგენის საფუძვლები

სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის გასვლა სა-
რჩელის წარდგენამდე არის სარჩელზე უარის
თქმის საფუძველი.

თუ სასამართლო, არბიტრაჟი ან სამედიატორო
სასამართლო სპატიოდ ცნობს სასარჩელო ხანდა-
ზმულობის ვადის გაშვების მიზეზს, დარღვეული
უფლება უნდა დაცული იქნეს.

მუხლი 85. სასარჩელო ხანდაზმულობის შემცირებ-
ული ვადის შეჩერება, შეწყვეტა და
აღდგენა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის შეჩერების,
შეწყვეტისა და აღდგენის წესები უნდა გამოყენე-
ბულ იქნეს სასარჩელო ხანდაზმულობის შემცირე-
ბულ ვადებისათვისაც, თუ კანონით სხვა რამ არ
არის დადგენილი.

მუხლი 86. მოვალის მიერ მოვალეობის შესრულე-
ბა სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის
გასვლის შემდეგ

თუ მოვალემ მოვალეობა შესრულა სასარჩე-
ლო ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგ, მას
არა აქვს უფლება მოითხოვოს შესრულებულის და-
ბრუნება, თუნდაც მოვალეობის შესრულების მო-
მენტში მას არ სცოდნოდა, რომ სასარჩელო ხანდა-
ზმულობის ვადა გასული იყო.

იმ მოთხოვნათა სასარჩელო ხანდაზმულობის
ვადის გასვლის შედეგები, რომლებიც გამომდინა-
რეობს ურთიერთობათაგან სოციალისტურ ორგანი-
ზაციათა შორის, განისაზღვრება სსრ კავშირის კა-
ნონმდებლობით.

მუხლი 87. მოთხოვნები, რომლებზეც სასარჩელო
ხანდაზმულობა არ ვრცელდება

სასარჩელო ხანდაზმულობა არ ვრცელდება:
მოთხოვნებზე, რომლებიც გამომდინარეობენ პი-

რადი არაქონებრივი უფლებების დარღვევიდან და
და კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა;

სახელმწიფო ორგანიზაციების მსახურებში
სახელმწიფო ქონების დაბრუნების შემთხვევაში
მეურნეობათა და სხვა კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა ან მოქალაქეთა უკანონო მფლობელობიდან;

მეანაბრეთა მოთხოვნებზე სახელმწიფო შრომითს შემნახველ საღაროებში და სსრ კავშირის სახელმწიფო ბანკში შეტანილი ანაბრების გაცემის შესახებ;

სსრ კავშირის კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევაში სხვა მოთხოვნებზედაც.

მუხლი 88. სასარჩელო ხანდაზმულობის გამოყენება დამატებითი მოთხოვნების სარჩელებისათვის

მთავარი მოთხოვნის სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის გასვლასთან ერთად სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა გასულად ითვლება დამატებით მოთხოვნისთვისაც (პირგასამტეხლო, თავდებობა და სხვ.).

ეროვნული

კაკი 11

ბიზლიმთეკა

საკუთრების სამართალი

თავი მუხილი

ზოგადი დებულებანი

მუხლი 89. შესაკუთრის უფლებამოსილება

შესაკუთრეს აქვს ქონების მფლობელობის, სარგებლობისა და განკარგვის უფლება კანონით დადგენილ ფარგლებში.

• მუხლი 90. სოციალისტური საკუთრება

სოციალისტურ საკუთრებას წარმოადგენს: სახელმწიფო (საერთო-სახალხო) საკუთრება; კოლმეურნეობათა, სხვა კოოპერაციულ ორგანიზაციათა, მათ გაერთიანებათა საკუთრება; საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა საკუთრება.

მუხლი 91. მოქალაქის პირადი საკუთრება

მოქალაქის პირად საკუთრებას შეიძლება შეადგენდეს ქონება, რომელიც განკუთვნილია მის მი-

ტერიტორიული და კულტურული მოთხოვნათა დაკმაყოფილებლად.

ეროვნული
გეგმვის
კომისია

თავი მე-30

სახელმწიფო საკუთრება

მუხლი 92. სახელმწიფო ერთიანი მესაკუთრე სახელმწიფო ქონებისა

სახელმწიფო არის მთელი სახელმწიფო ქონების ერთიანი მესაკუთრე.

სახელმწიფო ორგანიზაციებისათვის მიწენილი სახელმწიფო ქონება იმყოფება ამ ორგანიზაციების ოპერატიულ მმართველობაში, და ისინი ახორციელებენ ქონების მფლობელობის, სარგებლობისა და განკარგვის უფლებას კანონით დადგენილ ფარგლებში თავიანთი საქმიანობის მიზნების, საგეგმო დავალებებისა და ქონების დანიშნულების შესაბამისად.

მუხლი 93. სახელმწიფო საკუთრების უფლების ობიექტები

სახელმწიფო საკუთრებას წარმოადგენს: მიწა, მისი წიაღი, წყლები, ტყეები, ქარხნები, ფაბრიკები, შახტები, მაღაროები, ელექტროსადგურები, რკინიგზის, წყლის, საჰაერო და საავტომობილო ტრანსპორტი, ბანკები, კავშირგაბმულობის საშუალებები,

სახელმწიფოს მიერ მოწყობილი სასოფლო-სამეურნეო, სავაჭრო, კომუნალური და სხვა საწარმოები, აგრეთვე ძირითადი საბინაო ფონდი ქვემოთხსენებულ ქალაქის ტიპის დასახლებულ ადგილებში.

სახელმწიფო საკუთრებას შეიძლება წარმოადგენდეს აგრეთვე ყოველგვარი სხვა ქონება.

მიწა, მისი წიაღი, წყლები და ტყეები, რომლებიც მხოლოდ და მხოლოდ სახელმწიფოს საკუთრებას წარმოადგენს შეიძლება გადაეცემულ იქნეს მხოლოდ სარგებლობისათვის.

მუხლი 94. წესი იმ სახელმწიფო ქონების განკარგვისა, რომელიც ძირითად საშუალებებს მიეკუთვნება

სახელმწიფო საწარმოთა, შენობების, ნაგებობათა, მოწყობილობისა და სახელმწიფო ორგანიზაციების ძირითად საშუალებებს მიეკუთვნებული დანარჩენი ქონების სხვა სახელმწიფო ორგანიზაციებისათვის, აგრეთვე კოლმეურნეობებისა და სხვა კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისათვის გადაცემის წესი განისაზღვრება სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით.

სახელმწიფო საწარმოები, შენობები და ნაგებობანი ერთი სახელმწიფო ორგანიზაციისაგან გადაეცემა მეორე სახელმწიფო ორგანიზაციას უსასყიდლოდ.

ამ მუხლში აღნიშნული ქონება არ შეიძლება

მიეციდოს მოქალაქეებს, ვარდა ქონების
ლი სახეებისა, რომელთა გასხვისება და
სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ
ლობებით.

მუხლი 95. სახელმწიფო ორგანიზაციების საბრუნავ საშუალებათა და პროდუქციის განკარგვის უფლებამოსილება

სახელმწიფო ორგანიზაციები განკარგავენ ნედლეულს, საწვავს, მასალებს, ნახევარფაბრიკატებს, ფულად და სხვა საბრუნავ საშუალებებს, აგრეთვე მზა პროდუქციას ამ საშუალებათა მიზნობრივი დანიშნულების შესაბამისად და დამტკიცებული გეგმების თანახმად.

მუხლი 96. სახელმწიფო ქონებიდან გადახდევინების წესი

საწარმოები, შენობები, ნაგებობანი, მოწყობილობა და სახელმწიფო ორგანიზაციების ძირითად საშუალებებს მიეუთვნებული სხვა ქონება არ შეიძლება დაგირავებულ იქნეს და ამ ქონებიდან არ შეიძლება გადახდევინება კრედიტორების პრეტენზიების დასაკმაყოფილებლად.

დანარჩენი ქონებიდან გადახდევინება შეიძლება იმ გამონაკლისით, რაც დადგენილია საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კო-

დექით, ხოლო ფულადი სახსრებიდან შირის კანონმდებლობით.

საერო დაწესებულებების მიერ სესხის დაბრუნების პრეტენზიის დასაყრდენად გადახდევინების წესი განისაზღვრება სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

თავი მესამე

კოლმეურნეობების, სხვა კოოპერაციული ორგანიზაციების და მათ გაერთიანებათა საკუთრება

მუხლი 97. კოლმეურნეობების, სხვა კოოპერაციული ორგანიზაციების და მათ გაერთიანებათა საკუთრების უფლების შინაარსი

კოლმეურნეობები, სხვა კოოპერაციული ორგანიზაციები და მათი გაერთიანებანი ფლობენ, სარგებლობენ და განკარგავენ ქონებას, რომელიც მათ აქვთ საკუთრების უფლებით თავისი წესდებების (დებულებების) შესაბამისად.

კოოპერაციული სისტემების ცენტრალიზებული ფონდები შეიქმნება და მოიხმარება ამ სისტემების ცენტრების მიერ სსრ კავშირის ან საქართველოს სსრ კანონმდებლობის შესაბამისად დადგენილი პირობებისა და წესების მიხედვით.

მუხლი 98. კოლმეურნეობების, სხვა კოოპერაციული
ორგანიზაციებისა და მათ გაერთიანებათა საქუთრებას უფლებეს
წინააღმდეგობის აღკვეთის
შედეგად

კოლმეურნეობების, სხვა კოოპერაციული ორგანიზაციების და მათ გაერთიანებათა საქუთრებას წარმოადგენს მათი საწარმოები, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო დაწესებულებები, შენობები, ნაგებობები, ტრაქტორები, კომბაინები, სხვა მანქანები, სატრანსპორტო საშუალებები. მუშა და პროდუქტიული პირუტყვი ამ ორგანიზაციების ნაწარმი და მათი საქმიანობის მიზნების შესაბამისი სხვა ქონება.

მუხლი 99. გადახდევინების წესი კოლმეურნეობების, სხვა კოოპერაციული ორგანიზაციების და მათ გაერთიანებათა ქონებიდან

არ შეიძლება კრედიტორების პრეტენზიების დასაკმაყოფილებლად გადახდევინება კოლმეურნეობების, სხვა კოოპერაციული ორგანიზაციების და მათ გაერთიანებათა საწარმოების კულტურულ-საყოფაცხოვრებო დაწესებულებების ქონებიდან, როგორცაა: შენობები, ნაგებობები, ტრაქტორები, კომბაინები, სხვა მანქანები, ტრანსპორტი და ძირითადი საშუალებები, აგრეთვე სათესლე და საფურცე ფონდები.

გადახდევინება შეიძლება მათი სხვა ქონებრივ
იმ გამონაკლისით, რაც დადგენილია საქართველოს
სსრ სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსით
სით, ხოლო ფულადი საბსრების მიმართ კი
კავშირის კანონმდებლობით. გ. ი. გ. ლ. ი. მ. ი. მ. ი. მ.

არ შეიძლება გადახდევინება ცენტრალიზებულ
ფონდებიდან ამ სისტემაში შემავალ კოოპერაციულ
ორგანიზაციების კრედიტორების პრეტენზიების
დასაქმყოფილებლად.

საკრედიტო დაწესებულებათა მიერ გაცემულ
სესხის დაბრუნების პრეტენზიის დასაქმყოფილებ-
ლად გადახდევინების წესი განისაზღვრება სსრ
კავშირის კანონმდებლობით.

თავი მათა

პროფკავშირული და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საკუთრება

მუხლი 100. პროფკავშირული და სხვა საზოგადო-
ებრივი ორგანიზაციების საკუთრების უფლების შინაარსი

პროფკავშირული და სხვა საზოგადოებრივი ორ-
განიზაციები ფლობენ, სარგებლობენ და განკარგა-
ვენ ქონებას, რომელიც მათ აქვთ საკუთრების უფ-
ლებით თავიანთი წესდებების (დებულებების) შესა-
ბამისად.

მუხლი 101. პროფკავშირული და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საკუთრების უფლების ობიექტები

ეროვნული

კონკლუზიები

პროფკავშირული და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საკუთრებას წარმოადგენს მათი საწარმოები, შენობები, ნაგებობები, სანატორიუმები, დასასვენებელი სახლები, კულტურის სასახლეები, კლუბები, სტადიონები და პიონერთა ბანაკები თავ-თავიანთი მოწყობილობით, კულტურულ-საგანმანათლებლო ფონდები და ამ ორგანიზაციების საქმიანობის მიზნების შესაბამისი სხვა ქონება.

მუხლი 102. გადახდევინების წესი პროფკავშირული და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ქონებიდან

არ შეიძლება გადახდევინება კრედიტორების პრეტენზიების დასაკმაყოფილებლად პროფკავშირული და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საწარმოების, შენობების, ნაგებობების, მოწყობილობისა და სხვა ქონებიდან, რაც მიეკუთვნება საწარმოთა, სანატორიუმების, დასასვენებელი სახლების, კულტურის სასახლეების, კლუბების, სტადიონებისა და პიონერთა ბანაკების ძირითად საშუალებებს, აგრეთვე კულტურულ-საგანმანათლებლო ფონდებიდან.

გადახდევინება შეიძლება მათი სხვა ქონებების
იმ გამონაკლისების გარდა, რაც დადგენილია საქონ-
ქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საკოდექსით
დესო კოდექსით, ხოლო ფულადი სესხების მართ — სსრ
მართ — სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

საკრედიტო დაწესებულებების მიერ გაცემული
სესხის დაბრუნების პრეტენზიების დასაყმაყობი-
ლებლად გადახდევინების წესი განისაზღვრება სსრ
კავშირის კანონმდებლობით.

თავი მეთერთმეტი

პირადი საკუთრება

მუხლი 103. მოქალაქეთა პირადი საკუთრების უფ-
ლების ობიექტები

ყოველ მოქალაქეს შეუძლია პირად საკუთრე-
ბად ჰქონდეს შრომითი შემოსავალი და დანაზოვი,
საცხოვრებელი სახლი (ან მისი ნაწილი) და დამხმარ-
ე საოჯახო მეურნეობა, საოჯახო მეურნეობის,
პირადი მოხმარებისა და კეთილმოწყობის საგნები.

პირუტყვის ზღვრულ ოდენობას, რომელიც შეი-
ძლება იყოს მოქალაქემ პირად საკუთრებად,
აღგენს საქართველოს სსრ კანონმდებლობა.

ქონება, რომელიც მოქალაქეს პირად საკუთრე-
ბად აქვს არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს არა-
შრომითი შემოსავლის მისაღებად.

მუხლი 104. პირადი საკუთრების უფლება

რეზიდენტ სახლზე

ეროვნული

მოქალაქეს პირად საკუთრებად შეიძლება შეიძღვრეს ერთი საცხოვრებელი სახლი (ან ერთი სახლის ნაწილი).

ერთად მცხოვრებ მეუღლეებს და მათ არასრულწლოვან შეიღებს შეიძლება ჰქონდეთ მხოლოდ ერთი საცხოვრებელი სახლი (ან ერთი სახლის ნაწილი), რომელიც შეიძლება ეკუთვნოდეს ერთ-ერთ მათგანს ან წარმოადგენდეს მათ საერთო საკუთრებას.

ამ მუხლის მეორე ნაწილში აღნიშნული ერთი ან რამდენიმე მოქალაქის საკუთრების უფლება სახლის ნაწილზე არ უსპობს დანარჩენებს უფლებას საკუთრებად ჰქონდეთ ამავე სახლის სხვა ნაწილი (ნაწილები), მაგრამ ინდივიდუალურ მშენებელთა საბინაო-სამშენებლო კოლექტივის მრავალბინიან სახლში ერთად მცხოვრებ მეუღლეებსა და მათ არასრულწლოვან შეიღებს შეიძლება ჰქონდეთ მხოლოდ ერთი ბინა.

ზღვრული ოდენობა საცხოვრებელი სახლისა (ან მისი ნაწილისა), რომელიც შეიძლება ჰქონდეს მოქალაქეს პირად საკუთრებად, არ უნდა აღემატებოდეს 60 კვადრატულ მეტრ საცხოვრებელ ფართობს და 40 კვადრატულ მეტრ დამხმარე ფართობს.

თუ მოქალაქეს დიდი ოჯახი ჰყავს ან უფლებები აქვს დამატებითი საცხოვრებელი ფართობი ჰქონდეს, მისი შეამდგომლობით რაიონულ საკრებულო საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტს შეეძლება კრებულის ტოვოს მას საკუთრებად, ან ნება დართოს ააშენოს ან შეიძინოს სახლი (ან სახლის ნაწილი), რომლის საცხოვრებელი ფართობიც აღემატება ამ მუხლის მეოთხე ნაწილში დადგენილს, მაგრამ არ აღემატება იმ ნორმებით განსაზღვრულ ფართობს, რომლებიც დადგენილია შრომელთა დეპუტატების საბჭოების სახლებში მცხოვრებ მოქალაქეთათვის (სათანადო შემთხვევებში დამატებითი საცხოვრებელი ფართობის ჩათვლით).

მუხლი 105. ერთზე მეტ სახლზე პირადი საკუთრების უფლების მოხპობა

თუ კანონით დაშვებული საფუძვლით მოქალაქის ან ერთად მცხოვრები მეუღლეებისა და მათი არასრულწლოვანი შვილების პირად საკუთრებად აღმოჩნდება ერთზე მეტი საცხოვრებელი სახლი, შესაკუთრეს უფლება აქვს თავისი არჩევანით დიკრეოს საკუთრებად ერთ-ერთი მათგანი. სხვა სახლი (სახლები) შესაკუთრემ ერთი წლის განმავლობაში უნდა ვაყიდოს, გააჩუქოს ან სხვა წესით გაასხვისოს.

შესაკუთრის მიერ სახლის (სახლების) ამ ნებაყოფლობითი გასხვისების ვადა იანგარიშება სხვა

სახლზე (სახლებზე) საკუთრების უფლების წარმო-
შობის დღიდან.

თუ მესაკუთრე ერთი წლის განმავლობაში ვერ შეძლო გაასხვისებს როგორი ფორმითაც სურს სახლის მფლობელს, მაშინ ეს სახლი (სახლები) მშრომელთა დეპუტატების რაიონულ, საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით იძულებით უნდა გაიყიდოს იმ წესით, რაც დადგენილია საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის სამროცესო კოდექსით სასამართლო გადაწყვეტილებათა აღსრულებისათვის! გაყიდვით მიღებული თანხა, იძულებით გაყიდვასთან დაკავშირებული ხარჯების ანაზღაურების შემდეგ, გადაეცემა სახლის ყოფილ მესაკუთრეს.

იმ შემთხვევაში, თუ სახლის იძულებითი წესით გაყიდვა არ მოხდა იმის გამო, რომ არ აღმოჩნდა მყიდველი, იგი მშრომელთა დეპუტატების რაიონულ, საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით უსასყიდლოდ გადადის სახელმწიფო საკუთრებად.

ამ მუხლის წესები უნდა გამოყენებულ იქნეს, შესაბამისად, იმ შემთხვევებშიც, როცა კანონით დაშვებული საფუძვლებით მოქალაქის ან ერთად მცხოვრები მეუღლეების და მათი არასრულწლოვანი შვილების საკუთრებად აღმოჩნდება:

- 1) ერთი სახლის გარდა მეორე სახლის ნაწილი;
- 2) სხვადასხვა სახლის ნაწილი;

3) ერთი სახლის ნაწილი (ნაწილები), რომელიც საცხოვრებელი ფართობი ამ კოდექსის 104-ე მუხ-
ლში აღნიშნულ ოდენობას აღემატებოდა;

4) ერთ ბინაზე მეტი ინდივიდუალური საცხოვრებელი საბინაო-სამშენებლო კოლექტივის მოვალე-
ბიანი სახლში.

ეს მუხლი არ ვრცელდება მეორე შენობაზე, რომელიც მოქალაქეს პირადი საკუთრების უფლებით აქვს და გამოყენებულია მესაქუთრისა და მისი ოჯახის წევრების დასახევენებლად ან სამკურნალო მიზნით საკურორტო თუ სააგარაკო ადგილას ან სოფლად.

მუხლი 106. საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივის სახლში ბინის მფლობელის მიერ საცხოვრებელ სახლზე პირადი საკუთრების უფლების მოპოვების შედეგები

თუ მოქალაქეს ან ერთად მცხოვრებ მეუღლეებსა და მათ არასრულწლოვან შვილებს აღმოაჩნდებათ, კანონით დაშვებული საფუძვლით, პირად საკუთრებად საცხოვრებელი სახლი ან სახლის ნაწილი და ამავე დროს ბინა საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივის სახლში, მესაქუთრეს უფლება აქვს დამიტოვოს ან სახლი (სახლის ნაწილი), ან ბინა საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივის სახლში, უკანასკნელ შემთხვევაში მესაქუთრემ უნდა გაასხვისოს თავისი სახლი (სახლის ნაწილი) ერთი წლის გან-

მაგლობაში საკუთრების უფლების წარმოშობის
დღიდან ან საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივის
ნაში შესახლების დღიდან, თუ ეს მოთხოვნა
რეაქციურად სახლი (სახლის ნაწილი) უნდა
იქნეს გასხვისებული ამ კოდექსის 105-ე მუხლში
აღნიშნულ წესისამებრ.

მუხლი 107. სახლის (აგარაკის) თვითნებურად აშენების შედეგები

მოქალაქეს, რომელმაც სათანადო ნებართვის ან დადგენილი წესით დამტკიცებული პროექტის გარეშე ანდა ძირითადი სამშენებლო ნორმებისა და წესების უხეში დარღვევით აიშენა საცხოვრებელი სახლი (აგარაკი) ან სახლის (აგარაკის) ნაწილი, უფლება არა აქვს განეარგოს — გაყიდოს, გააქირავოს და სხვ. ეს სახლი (აგარაკი) ან სახლის (აგარაკის) ნაწილი.

სასამართლოს გადაწყვეტილებით ასეთი სახლი (აგარაკი) ან სახლის (აგარაკის) ნაწილი შეიძლება ჩამოერთვას უსასყიდლოდ და ჩაირიცხოს მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბჭოს ფონდში, ან — მშრომელთა დებუტატების რაიონული, საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით, — დანგრეულ იქნეს თვითნებურად აშენებულ მოქალაქის მიერ, ანდა მის ხარჯზე.

სასამართლოს შეუძლია ჩამოართვას მესაკუთ-

რეს და მასთან ერთად მცხოვრებ პირებს საცხოვრებელი ფართობით სარგებლობის უფლება ჩამოართმეულ სახლში, ოღონდ იმ პირობებში, როდესაც მათ არა აქვთ მუდმივ საცხოვრებელი სახლი. თუ სი ბინა, მიეცემათ არსებული ნორმებით საცხოვრებელი ფართობი მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივ საბჭოს სახლში.

მუხლი 108. არაშრომითი შემოსავლის მისაღებად გამოყენებული ქონების ჩამორთმევა

თუ მოქალაქის პირად საცხოვრებელში მყოფი საცხოვრებელი სახლი, აგარაყი (სახლის, აგარაყის ნაწილი) ან სხვა ქონება მესაჯეთრის მიერ სისტემატურადაა გამოყენებული არაშრომითი შემოსავლის მისაღებად, ეს სახლი, აგარაყი (სახლის, აგარაყის ნაწილი) ან სხვა ქონება უსასყიდლოდ უნდა იქნეს ჩამორთმეული სასამართლო წესით მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის სარჩელით. სასამართლოს გადაწყვეტილებით ჩამორთმეული სახლი (აგარაყი) ან სახლის (აგარაყის) ნაწილი ჩაირიცხება მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს ფონდში.

ამ მუხლის პირველი ნაწილი არ ეხება საცხოვრებელი სახლების, აგარაყების ან მათი ნაწილების გაქირავებას ამ კოდექსის 299-ე მუხლით გათვალისწინებული პირობების თანახმად.

მესაქუთრისათვის სასამართლოს გადაწყვეტილებით საცხოვრებელი სახლის (აგარაყის) ან სახლის (აგარაყის) ნაწილის უსასყიდლოდ ჩამოკვეთვას და შრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბჭოს ფონდში ჩარიცხვის შემთხვევაში გამოიყენება ამ კოდექსის 107-ე მუხლით გათვალისწინებული წესები.

მუხლი 109. საკოლმეურნეო კომლის წევრის პირადი საკუთრება

საკოლმეურნეო კომლის წევრის პირადი შრომითი შემოსავალი და დანაზოგი, აგრეთვე პირადი სახსრებით შეძენილი ან მემკვიდრეობით თუ ნაჩუქრობით მიღებული ქონება, რაც მას კომლის საკუთრებად არ გადაუცია შეადგენს საკოლმეურნეო კომლის ცალკეული წევრის პირად საკუთრებას.

საკოლმეურნეო კომლის წევრის პირად საკუთრებად არ შეიძლება იყოს ქონება, რომელიც კოლმეურნეობის წესდების თანახმად შეიძლება მხოლოდ საკოლმეურნეო კომლს ეკუთვნოდეს.

მუხლი 110. შინამრეწველთა საკუთრება

შინამრეწველთა საკუთრების მიმართ, რომელნიც წვრილმან მეურნეობას ეწევიან პირადი შრომით, სხვისი შრომის გამოუყენებლად, გამოიყენება ამ კოდექსის წესები მოქალაქეთა პირადი საკუთ-

რების შესახებ, რამდენადაც კანონით სხვა
არ არის დადგენილი.

ეროვნული

მუხლი 111. მოქალაქეთა ქონება, რომელიდანაც არ
შეიძლება გადახდევინება

მოქალაქეთა ქონების ნუსხას, რომლიდანაც არ
შეიძლება გადახდევინება კრედიტორების პრეტენ-
ზიებით, ადგენს საქართველოს სსრ სამოქალაქო სა-
მართლის სამსახურის კოდექსი.

თავი მეთორმეტი

სამართო საკუთრება

მუხლი 112. საერთო საკუთრების ცნება

ქონება შეიძლება ეკუთვნოდეს საერთო საკუთ-
რების უფლებით ორს ან რამდენიმე კოლმეურნე-
ობას თუ სხვა კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ
ორგანიზაციას ან სახელმწიფოსა და ერთს ან რამ-
დენიმე კოლმეურნეობას თუ სხვა კოოპერაციულ
და საზოგადოებრივ ორგანიზაციას, ანდა ორს ან
რამდენიმე მოქალაქეს.

განსხვავებულია საერთო საკუთრება წილთა
განსაზღვრით (წილადი საკუთრება) ან წილთა გა-
ნუსაზღვრელად (თანასაკუთრება).

მუხლი 113. საერთო წილადი საკუთრების მფლობელობა, სარგებლობა და განკარგვა

ეროვნული

საერთო წილადი საკუთრების მფლობელობა და განკარგვა ხორციელდება ყველა მონაწილის თანხმობით. უთანხმოების შემთხვევაში მფლობელობის, სარგებლობისა თუ განკარგვის წესი განისაზღვრება სასამართლოს მიერ ერთი რომელიმე მონაწილის სარჩელით.

საკოლმეურნეობათაშორისო, სახელმწიფო-საკოლმეურნეო თუ სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციული ორგანიზაცია თავისი წესდების (დებულების) შესაბამისად ოპერატიული მართვის წესით ფლობს, სარგებლობს და განკარგავს მისთვის მიჩენილ ქონებას, რომელიც ამ ორგანიზაციის მონაწილე კოლმეურნეობების, სხვა კოოპერაციული ორგანიზაციების, სახელმწიფოსა და კოლმეურნეობების თუ სახელმწიფოსა და სხვა კოოპერაციულ ორგანიზაციების საერთო საკუთრებას წაადგენს.

მუხლი 114. საერთო წილად საკუთრებაში მყოფი ქონების შენახვის ზარჯები

საერთო წილადი საკუთრების თითოეული მონაწილე მოვალეა თავისი წილის კვალობაზე მიიღოს მონაწილეობა საერთო ქონების ყოველგვარი გადასახადის, მოსაკრეფელის და სხვა გადასახდელის ვასტუმრებაში, რაც საერთო ქონებას შეხვედა, და

აგრეთვე ამ ქონების მართვისა და შენახვის
ჯგუფში.

ეროვნული

მუხლი 115. საერთო წილადი საკუთრების
ღობ მიერ თავისი წილის გასხვისების
უფლება

საერთო წილადი საკუთრების ყოველ მონაწი-
ლეს უფლება აქვს გაასხვისოს თავისი წილი, თუ
კანონიდან ან წესდებიდან (დებულებიდან) სხვა
რამ არ გამომდინარეობს.

მუხლი 116. წილის შესყიდვის უპირატესი უფლება

საერთო საკუთრების წილის გარეშე პირის-
თვის მიყიდვის შემთხვევაში საერთო წილადი სა-
კუთრების სხვა მონაწილეებს აქვთ უპირატესი უფ-
ლება შეისყიდონ გასასხვისებელი წილი იმ ფასად,
რა ფასადაც იგი იყიდება და სხვა თანაბარი პი-
რობებით გარდა საჯარო ვაჭრობით გაყიდვის შე-
მთხვევისა.

საცხოვრებელი სახლის შესყიდვის უპირატესი
უფლება შეიძლება განხორციელდეს იმ შემთხვე-
ვაში, თუ ეს არ ეწინააღმდეგება ამ კოდექსის 104-ე
მუხლს.

საერთო წილადი საკუთრების წილის გამყიდვე-
ლი მოვალეა წერილობით შეატყობინოს საერთო
წილადი საკუთრების დანარჩენ მონაწილეებს თა-
ვისი წილის გარეშე პირისათვის მიყიდვის განზრა-

ხვა და თან აცნობოს გასაყიდი ფასი და ხელშეკრუ-
 ლების სხვა პირობები. თუ საერთო წილადი საკუთ-
 რების დანარჩენი მონაწილენი უარს იტყვიან, მაშინ
 გებლონ შესყიდვის უპირატესი უფლებები. მაშინ
 განახორციელებენ ამ უფლებას ნაგებობის მიმართ
 ერთი თვის განმავლობაში, ხოლო სხვა სახის ქო-
 ნების მიმართ ათი დღის განმავლობაში შეტყობი-
 ნების დღიდან, მაშინ გამყიდველს უფლება აქვს
 მიპყიდოს თავისი წილი სხვა პირს.

თუ წილი შესყიდვის უპირატესი უფლების
 დარღვევით გაიყიდა, საერთო წილადი საკუთრების
 ყოველ სხვა მონაწილეს უფლება აქვს სამი თვის
 განმავლობაში სასამართლო წესით მოითხოვოს
 მყიდველის უფლებების და მოვალეობების თავის
 თავზე გადმოტანა პირველად შეთავაზებული პი-
 რობებით.

მუხლი 117. საერთო ქონებიდან წილის გამოყოფა

საერთო წილადი საკუთრების ყოველ მონაწი-
 ლეს უფლება აქვს მოითხოვოს თავისი წილის გა-
 მოყოფა საერთო ქონებიდან.

თუ არ იქნა შეთანხმება გამოყოფის შესახებ, მა-
 შინ ყოველი სხვა მონაწილის სარჩელით ქონება
 გაიყოფა ნატურად, თუ ამით ქონებას მისი სამე-
 ურნეო დანიშნულების მიხედვით არათანაზომიერი
 ზიანი არ მიადგება. წინააღმდეგ შემთხვევაში გა-

მოყოფილი შესაქუთრე მიიღებს
საციას.

ერქუნული

მუხლი 118. გადახდევინება საერთო
ლიდან

საერთო წილადი საკუთრების მონაწილის კრე-
დიტორს უფლება აქვს აღძრას სარჩელი თავისი
მოვალის წილის გამოყოფის შესახებ ამ წილიდან
გადახდევინებისათვის.

მუხლი 119. სახელმწიფოს და მოქალაქის, კოოპე-
რაციულ ან საზოგადოებრივ ორგანი-
ზაციისა და მოქალაქის ქონებაზე საერ-
თო წილადი საკუთრების მოსპობა

სახელმწიფოს და მოქალაქის, კოოპერაციული
ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციისა და მოქალაქის
საერთო წილადი საკუთრების უფლება უნდა მოის-
პოს ერთი წლის განმავლობაში წარმოშობის დღი-
დან, ერთ-ერთი შემდეგი საშუალებით:

1) ქონების ნატურად გაყოფით, თუ ასეთი გა-
ყოფა შესაძლებელია;

2) მოქალაქის წილის გამოსყიდვით სახელმწი-
ფოს, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგა-
ნიზაციის მიერ;

3) სახელმწიფოს, კოოპერაციულ ან საზოგადოებრივ ორგანიზაციის წილის მიყიდვით მოქალაქისათვის;

4) მთელი ქონების გაყიდვით და მიღებული თანხის განაწილებით საერთო საკუთრების მონაწილეთა შორის მათი კუთვნილი წილის შესაბამისად.

ერთ-ერთი ამ საშუალების არჩევა ხდება მოქალაქის შეთანხმებით სათანადო სახელმწიფო ორგანოსთან, კოოპერაციულ ან საზოგადოებრივ ორგანიზაციასთან, ხოლო თუ ასეთი შეთანხმება არ იქნა მიღწეული — სასამართლოს მიერ.

სახელმწიფოს და მოქალაქის საერთო წილადი საკუთრების უფლება ქონებაზე, რომელიც განსაკუთრებულ ღირებულებას წარმოადგენს, შეიძლება ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში მოისპოს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილების საფუძველზე, სახელმწიფოს მიერ მოქალაქის წილის ღირებულების გადახდით.

თუ სახელმწიფო ორგანო, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაცია ყიდის თავის წილს საცხოვრებელ სახლში, რომელიც საერთო წილად საკუთრებას წარმოადგენს, შესყიდვის უპირატესი უფლება ეკუთვნის სახლის სათანადო ნაწილის დამქირავეებს ამ კოდექსის 116-ე მუხლის შესაბამისად, ხოლო ამ უფლებაზე მათ მიერ უარის თქმის ან მისი განუხორციელებლობის შემთხვევაში — საერთო საკუთრების დანარჩენ მონაწილეებს.

მუხლი 120. საერთო წილად საკუთრებაში მყოფი
საცხოვრებელი სახლით სარგებლობის
წესი

ეროვნული
გინგული

იმ პირებს, რომელთაც საერთო წილად საკუთრებაში აქვთ საცხოვრებელი სახლი, შეუძლიათ ურთიერთ შეთანხმებით განსაზღვრონ განცალკევებული სადგომებით (ბინებით, ოთახებით) სარგებლობის წესი როგორც საერთო საკუთრებაში მათი წილის მიხედვით, ისე ამისდამოუხედავად.

როდესაც სარგებლობის მიზნით ასეთი შეთანხმება საერთო საკუთრების მონაწილეთა წილის შესაბამისად არის დადებული, თუ იგი ნოტარიალურადაა დამოწმებული და რეგისტრირებულია შრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტში, მაშინ სავალდებულოა იმ პირისთვისაც, რომელიც შემდეგ ამ სახლის საერთო საკუთრებაში წილს შეიძენს.

მუხლი 121. საერთო წილად საკუთრებაში მყოფ
სახლზე დაშენებისა თუ მიშენების ან
მისი გადაკეთების შედეგები

თუ საერთო წილადი საკუთრების საცხოვრებელი სახლის მონაწილე დანარჩენ მონაწილეთა თანხმობით და კანონით დადგენილი წესით დაშენების, მიშენების ან გადაკეთების გზით თავის ხარჯით გააღდიდებს ამ სახლის სასარგებლო ფართობს, მო-

ნაწილეთა წილი სახლის საერთო საკუთრებაში და
სარგებლობის წესი შესაბამისად უნდა შეიცვალოს.

ერკონული

მუხლი 122. საკოლმეურნეო კომლის საკუთრებაში

საკოლმეურნეო კომლის ქონება ეკუთვნის მის
წევრებს თანასაკუთრების უფლებით (ამ კოდექსის
112-ე მუხლი).

საკოლმეურნეო კომლს შეიძლება საკუთრებად
ქონდეს დამხმარე მეურნეობა მის სარგებლობაში
მყოფ საკარმიდამო მიწის ნაკვეთზე, საცხოვრებელი
სახლი, პროდუქტიული პირუტყვი, ფრინველი და
წვრილი სასოფლო-სამეურნეო ინვენტარი კოლმე-
ურნეობის წესდების შესაბამისად.

გარდა ამისა, საკოლმეურნეო კომლს ეკუთვნის
კომლის წევრების მიერ მის საკუთრებად გადაცე-
მული თავიანთი შრომითი შემოსავალი, რომელიც
მათ კოლმეურნეობის საზოგადოებრივ მეურნეო-
ბაში მონაწილეობით მიიღეს ან მათ მიერვე კომ-
ლის საკუთრებად გადაცემული სხვა ქონება, აგრე-
თვე საერთო სახსრებით შექმნილი საოჯახო და
პირადი მოხმარების საგნები.

მუხლი 123. საკოლმეურნეო კომლის ქონების
მფლობელობა, სარგებლობა და გან-
კარგვა

საკოლმეურნეო კომლის ქონების მფლობელო-
ბა, სარგებლობა და განკარგვა წარმოებს კომლის
ყველა წევრის თანხმობით.

დავის საკოლმეურნეო კომლის ქონების მიხედვით
ბელობის, სარგებლობისა და განკარგვის შესახებ
წევრს სასამართლო, კომლის ერთ-ერთ წევრს
ტი წლის ასაკს მიღწეული წევრის საარჩევნო

კომლის წევრი თხუთმეტიდან თექვსმეტი წლის
ასაკამდე ასეთ სარჩელს აღძრავს თავისი მშობლე-
ბის, მშვილებლების ან მზრუნველის თანხმობით,
ხოლო სარჩელს კომლის იმ წევრის ინტერესების
დასაცავად, რომელსაც თხუთმეტი წლის ასაკს არ
მიუღწევია, აღძრავენ მისი მშობლები, მშვილებ-
ლები ან მეურვე.

**მუხლი 124. საკოლმეურნეო კომლის პასუხისმგებ-
ლობა მისი წევრების ვალდებულებე-
ბის მიხედვით**

საკოლმეურნეო კომლის მეთაურის მიერ დადე-
ბული გარიგების მიხედვით საკოლმეურნეო კომლი
პასუხს აგებს თავისი ქონებით, თუ საქმის გარე-
მოებათაგან არ გამომდინარეობს, რომ გარიგება
დადებულია თვითონ კომლის მეთაურის პირადი
ინტერესებისათვის.

კომლის სხვა წევრები პასუხს აგებენ თავიანთი
ვალდებულებების მიხედვით პირადი ქონებით, და
აგრეთვე თავისი წილით კომლის ქონებაში (ამ კო-
დექსის 125-ე მუხლი), თუ საქმის გარემოებათაგან

არ გამომდინარეობს, რომ გარიგება დადებული
კომლის ინტერესებისათვის.

ეროვნული

დემოკრატიული

საკოლმეურნეო კომლის წევრის მიყენებული ზიანის ასანახლაურებლად გადახდევინება შეიძლება კომლის ქონებიდან, თუ სასამართლოს განაჩენით დადგენილია, რომ ეს ქონება შეძენილია დანაშაულებრივი ვზით მოპოვებული სახსრებით, ან გაიზარდა ამ სახსრების ხარჯზე.

საკოლმეურნეო კომლის იმ ქონების ნუსხას, რომლიდანაც არ შეიძლება კრედიტორების პრეტენზიებით გადახდევინება, ადგენს საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსი.

მუხლი 125. საკოლმეურნეო კომლის ქონებაში კომლის წევრის წილის განსაზღვრა

საკოლმეურნეო კომლის ქონებაში კომლის წევრის წილი განისაზღვრება: 1) მისი გასვლისას კომლის შემადგენლობიდან, ახალი კომლის შეუქმნელად (გამოყოფა); 2) ერთი კომლიდან ორი ან მეტი კომლის შექმნისას (ჯაყრა); 3) კომლის წევრის პირადი ვალდებულებების მიხედვით გადახდევინებისას.

საკოლმეურნეო კომლის წევრის წილი განისაზღვრება იმ ანგარიშით, რომ კომლის ყველა წევრს, მათ შორის არასრულწლოვანსა და შრომისუნარიოსაც თანაბარი წილი ეკუთვნის. საკოლმეურნეო

კომლის შრომისუნარიანი წევრის წილ შეიძლება შემცირებულ იქნეს კომლის შემადგენლობიდან ხანმოკლედ ყოფნის გამო ან კომლის უფლებრივი პირადი შრომით ან სახსრებით მისი უმნიშვნელო მონაწილეობის მიზეზით.

მუხლი 126. საკოლმეურნეო კომლიდან გამოყოფა

საკოლმეურნეო კომლის შემადგენლობიდან ერთი ან რამდენიმე წევრის გასვლისას წილის ნატურად გამოყოფა წარმოებს იმ ვარაუდით, რომ კომლს არ მოაკლდეს დამხმარე მეურნეობისათვის აუცილებელი ნაგებობები, პირუტყვი და სასოფლო-სამეურნეო ინვენტარი.

თუ შეუძლებელია ქონების წილი, რაც წევრს ერგება, ნატურად გამოიყოს, მაშინ მისი ღირებულება მიეცემა ფულად.

კომლის შემადგენლობიდან გასვლისას ქონების გამოყოფის მოთხოვნის უფლება აქვთ კომლის წევრებს, რომლებმაც თექვსმეტი წლის ასაკს მიაღწიეს. კომლის წევრებს თხუთმეტიდან თექვსმეტი წლის ასაკამდე შეუძლიათ მოითხოვონ გამოყოფა მათი შშობლების, მშვილებლების ან მზრუნველის თანხმობით. კომლის იმ წევრთა ინტერესების სასარგებლოდ, რომელთაც არ მიუღწევიათ თხუთმეტი წლის ასაკისათვის, გამოყოფა შეუძლიათ მოითხოვონ მათმა შშობლებმა, მშვილებლებმა ან მეურვეებმა.

მუხლი 127. საკოლმეურნეო კომლის გაყრა

საკოლმეურნეო კომლის გაყრისას მკაცრად უნდა
ქონება იყოფა ახლად შექმნილ კომლებს შორის შა-
თი წევრების წილთა შესაბამისად და თითოეული
კომლის სამეურნეო საჭიროების გათვალისწინე-
ბით.

საკოლმეურნეო კომლის გაყრის მოთხოვნის
უფლება აქვთ კომლის სრულწლოვან წევრებს, რო-
მელნიც კოლმეურნეობის წევრები არიან.

მუხლი 128. უფლების დაკარგვა საკოლმეურნეო
კომლის ქონების წილზე

კომლის შრომაუნარიანი წევრი ჰკარგავს უფ-
ლებას კომლის ქონების წილზე, თუ მას სამი წლის
განმავლობაში ზედიზედ არ მიუღია მონაწილე-
ობა თავისი შრომით ან სახსრებით კომლის საერ-
თო მეურნეობის წარმოებაში. ეს წესი არ გამოიყუ-
ნება იმ შემთხვევაში, როდესაც კომლის წევრი არ
მონაწილეობდა მეურნეობის წარმოებაში ვადიან
სამხედრო სამსახურში გაწვევის, სასწავლებელში
სწავლისა ან ავადმყოფობის გამო.

მუხლი 129. საკოლმეურნეო კომლის ქონების გა-
ყოფა კომლის მოსპობის შემდეგ

საქართველოს
საგარეო ურთიერთ-
ობის მინისტრის
კანცელარია

გაყოფა საკოლმეურნეო კომლის ეკუთვნის ქონებისა, რომელიც მისი მოსპობის შემდეგ დარჩა, წარმოებს ამ კოდექსის 125-ე და 128-ე მუხლებში აღნიშნული წესებით.

მუხლი 130. ერთპიროვნული საგლებო კომლის სა-
კუთრება

ერთპიროვნული საგლებო კომლის საკუთრებას იმ ქონების გარდა, რაც ჩამოთვლილია ამ კოდექსის 122-ე მუხლში, შეიძლება შეადგენდეს მუშა პირუტყვი და სასოფლო-სამეურნეო ინვენტარი, რომელიც საჭიროა კომლის სარგებლობისათვის გამოყოფილი მიწის ნაკვეთის დასამუშავებლად სხვისი შრომის გამოყენების გარეშე.

ერთპიროვნული საგლებო კომლის ცალკე წევრს არ შეიძლება პირად საკუთრებად ჰქონდეს ამ მუხლის პირველ ნაწილში აღნიშნული ქონება.

ერთპიროვნული საგლებო კომლის ქონება, რომელიც აღნიშნულია ამ მუხლში, ეკუთვნით მის წევრებს თანასაკუთრების უფლებით (ამ კოდექსის 112-ე მუხლი).

ერთპიროვნული საგლებო კომლის საერთო საკუთრების მიმართ გამოიყენება შესაბამისად ამ კოდექსის 123-ე — 129-ე მუხლები.

საკუთრების უფლების წარმოშობა და
 მოსაგება
 ექსპერტული
 ჯიჯლირთეკა

მუხლი 131. ხელშეკრულებით შექმნილ ქონებაზე
 საკუთრების უფლების წარმოშობის
 მომენტი

ხელშეკრულებით შექმნილ ქონებაზე შემძენის საკუთრების უფლება (სახელმწიფო ორგანიზაციებისათვის — ქონების ოპერატიული მართვის უფლება) წარმოიშობა ნივთის გადაცემის მომენტიდან, თუ კანონით ან ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

გადაცემად ითვლება ნივთის ჩაბარება შემძენისათვის, ასევე მისი ჩაბარება სატრანსპორტო ორგანიზაციას ან ფოსტაში შემძენისათვის გასაცემად, თუ იგი გასხვისებულია მიტანის ვალდებულების უკისრებლად. ნივთის გადაცემის თანაბარი გადაცემა კონოსამენტისა ან ნივთის სხვა განმკარგვითი დოკუმენტისა.

თუ ნივთის გასხვისების ხელშეკრულება რეგისტრაციას მოითხოვს, საკუთრების უფლება წარმოიშობა რეგისტრაციის მომენტიდან.

მუხლი 132. საგნები, რომელთა შექმნა მხოლოდ
სპეციალური ნებართვით შეიძლება

ეროვნული

იმ საგნების ნუსხას, რომელნიც სპეციალური ნებართვით შეიძლება შექმნილ იქნენ მხოლოდ სპეციალური ნებართვით (იარაღი, საფარენი აპარატები, ძლიერმოქმედი შხამი და სხვ.), და აგრეთვე ასეთი ნებართვის გაცემის წესს განსაზღვრავს სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობა.

ოქრო, ვერცხლი, პლატინა და პლატინის ჯგუფის ლითონები—მონეტებად, ზოდებად და ნედლი სახით, უცხოეთის ვალუტა და უცხოეთის ვალუტით გამოწერილი გადასახდელი საბუთები (თამასუქები, ჩეკები, გზავნილებანი და სხვ.), ასევე უცხოეთის საფონდო ფასეულობანი (აქციები და ობლიგაციები, მათი კუპონები და სხვ.) შეიძლება შექმნილ იქნენ მხოლოდ სსრ კავშირის კანონმდებლობით დადგენილი წესითა და დადგენილ ფარგლებში.

მუხლი 133. შემთხვევითი დაღუპვის რისკი

გასხვისებული ნივთის შემთხვევითი დაღუპვის ან გაფუჭების რისკი გადადის შემქმნელ მისი საკუთრების უფლების წარმოშობისთანავე, თუ კა-

ნონით ან ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

თუ გამსხვიებელმა გადააცილა ნივთის უკუჩვენება ცემის ვადას ან შემძენმა გადააცილა მიღებულ ვადას, მაშინ შემთხვევითი დაღუპვის ან შემთხვევითი გაფუჭების რისკი იმ მხარეს აწევს, რომელმაც ვადას გადააცილა.

მუხლი 134. მთავარი ნივთი და საკუთვნილი

საკუთვნილი, ესე იგი ნივთი, რომელიც მთავარი ნივთის სამსახურისათვისაა განკუთვნილი და რომელსაც მასთან საერთო სამეურნეო დანიშნულება აკავშირებს, იზიარებს მთავარი ნივთის ხვედრს, თუ კანონით ან ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

მუხლი 135. საკუთრების უფლება ნაყოფსა და შემოსავალზე

ნაყოფი, პირუტყვის ნამატი, შემოსავალი, რასაც ნივთი იძლევა, ეკუთვნის ნივთის მესაკუთრეს, თუ სხვა რამ არ არის დადგენილი კანონით ან მესაკუთრის ხელშეკრულებით სხვა პირობით.

მუხლი 136. უპატრონო ქონება

ქონება, რომელსაც მესაკუთრე არ პყავს ან რომლის მესაკუთრე ცნობილი არ არის (უპატრო-

ნო ქონება), გადადის სახელმწიფოს საკუთრებაში
საფინანსო ორგანოს განცხადებით სასამართლოს
გადაწყვეტილების საფუძველზე. **ერკონეშლი**

განცხადების შეტანა ხდება ქონებმქველავებზე
ზე აყვანის დღიდან ერთი წლის გასვლის შემდეგ.

უპატრონო ქონება, რაც ეკუთვნოდა საკოლმე-
ურნეო კომლს, გადადის იმ კოლმეურნეობის სა-
კუთრებად, რომლის ტერიტორიაზედაც ეს ქონება
იმყოფება, კოლმეურნეობის განცხადებით სასა-
მართლოს მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილების სა-
ფუძველზე. განცხადების შეტანა ხდება ერთი წლის
გასვლის შემდეგ მშრომელთა დებუტატების სა-
სოფლო საბჭოს აღმასკომის მიერ ამ ქონების აღ-
რიცხვაზე აყვანის დღიდან.

უპატრონო ქონების გამოვლინების და აღრიცხ-
ვის წესს განსაზღვრავს საქართველოს სსრ ფინანს-
სთა სამინისტრო.

მუხლი 137. საცხოვრებელი სახლის მოფუძე- ლობა

თუ მოქალაქე არ უვლის სახლს, რომელიც მას
ეკუთვნის და არაფრად მიიჩნევს მის წვრევას,
მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბჭოს
აღმასრულებელი კომიტეტი აფრთხილებს მას,
რომ უპატრონოს სახლს და უნიშნავს შესაყუთრეს
შესაფერის ვადას სახლისათვის აუცილებელი რე-
მონტის გასაკეთებლად.

თუ მესაყუთრე, საპატიო მიზეზის უქონლობა არ გაუყუთრებს სახლს აუცილებელ რემონტს, მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი ქვეყნის აღმასრულებელი კომიტეტის სარჩელით, კანონმდებლის თლოს შეუძლია უსასყიდლოდ ჩამოართვას მესაყუთრეს მოუვლელი სახლი და გადასცეს იგი მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბჭოს ფონდს.

მუხლი 138. კულტურულ ფასეულობათა მოუვლელობა

თუ მოქალაქე არ უვლის თავის ქონებას, რომელსაც საზოგადოებისათვის მნიშვნელოვანი ისტორიული, მხატვრული ან სხვა ღირებულება აქვს, და ეს ქონება ფუჭდება, სახელმწიფო ორგანიზაციები, რომელთა ამოცანას შეადგენს ამგვარი ქონების დაცვა, აფრთხილებენ მესაყუთრეს, რომ ჯეროვნად უპატრონოს მას.

თუ მოქალაქე არ შეასრულებს ამ მოთხოვნას, მაშინ, სათანადო ორგანიზაციის სარჩელით, სასამართლოს შეუძლია ჩამოართვას მას ქონება და გადასცეს სახელმწიფოს საყუთრებად.

ასეთ შემთხვევაში მოქალაქეს უნაზღაურდება ჩამორთმეული ქონების ღირებულება მხარეთა შეთანხმებით, ხოლო დავის შემთხვევაში კი — სასამართლოს მიერ განსაზღვრული ოდენობით.

უკიდურესი აუცილებლობის შემთხვევაში სარ-

ჩელი აღნიშნული კონგრესის ჩამორთმევის შესახებ
წერილება აღიჭრას წინასწარი გაფრთხილების
რეშეტ.

ერკონულნი
გინგლირთხე

მუხლი 139. ნაპოვარი

დაკარგული ნივთის ან ფულის მპოენელი ვალ-
დებულია დაუყოვნებლივ აცნობოს ამის შესახებ
დამკარგველ პირს და დაუბრუნოს მას ეს ნივთი ან
ფული ანდა ჩააბაროს ისინი მილიციას ან მშრო-
მელთა დეპუტატების სასოფლო საბჭოს, ხოლო
დაწესებულებაში, საწარმოში ან ტრანსპორტზე
ნაპოვნი — სათანადო ორგანიზაციის აღმინისტრა-
ციას.

მუხლი 140. ნაპოვნი ნივთის შენახვა

დაწესებულების, საწარმოს ან ორგანიზაციის
აღმინისტრაცია, რომელსაც ნაპოვნი ნივთი ან ფუ-
ლი გადაეცა, იმ შემთხვევაში, თუ ორი კვირის
განმავლობაში დაკარგული ნივთის ან ფულის პატ-
რონი არ აღმოჩნდა, ნაპოვარს აბარებს მილიციას
ან მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო საბჭოს
აღმასრულებელ კომიტეტს. ტრანსპორტის ორგა-
ნო მისთვის ჩაბარებულ ნივთს ინახავს და ახდენს
მის რეალიზაციას ტრანსპორტზე მოქმედი წესების
თანახმად, ხოლო ფული ჩაირიცხება სახელმწიფო
ბიუჯეტში.

მილიცია ან მშრომელთა დეპუტატების სასოფ-
ლო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი მოკლულ
შეინახოს ჩაბარებული ნაბოენი ნიეთი ან ფულს
ექვსი თვის განმავლობაში. თუ ამ ხნის განმავლობაში
ბაში ნიეთის ან ფულის დამკარგველი ნაბოენი
ნაბოენი მას უბრუნდება. თუ აღნიშნული ხნის
განმავლობაში დამკარგველი არ აღმოჩნდება, ნიე-
თი გადადის სახელმწიფო საკუთრებად, ხოლო ფუ-
ლი ჩაირიცხება სახელმწიფო ბიუჯეტში.

მუხლი 141. ხარჯების ანაზღაურება ნიეთის მპოვ-
ნელისათვის

პირს, რომელმაც იპოვნა ნიეთი და დაუბრუნა
იგი დამკარგველს, ან დადგენილი წესით (ამ კო-
დექსის 139-ე მუხლი) ჩააბარა, უფლება აქვს მიი-
ღოს ნიეთის დამკარგველისაგან, ხოლო თუ ნიეთი
სახელმწიფო საკუთრებად გადაეიდა — სათანადო
სახელმწიფო ორგანიზაციისაგან ნიეთის შენახვასა
და ჩაბარებასთან დაკავშირებული ხარჯების სა-
ზღაური.

მუხლი 142. უმეტვალუურეო და იჩაო პირუტყვი

უმეტვალუურეოდ და იჩაოდ ითვლება ჯოგს
ან ფარას მოწყვეტილი პირუტყვი, აგრეთვე მოქა-
ლაქის პირად საკუთრებაში მყოფი პირუტყვი, რო-

მელიც გზას ასცდა, უმეტესადაა აღმოჩნდა
 ან სხვის ჯოგსა და ფარაში გაერია. **ერკონულნი**

ორგანიზაცია თუ მოქალაქე, **ბრწყინველი**
 თვალყურით და ირას პირიტყვის დაიჭერს, მოვა-
 ლეა დაუყოვნებლივ ჩააბაროს იგი მესაჯუთრეს,
 ხოლო, თუ პირიტყვის მესაჯუთრე ცნობილი არ
 არის, არა უგვიანეს სამი დღისა აცნობოს ამის შე-
 სახებ მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო (სა-
 დაბო) საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტს.

მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო (სადაბო)
 საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი დაჭერილ პი-
 რიტყვის სავეტერინარო წესების დაცვით გადას-
 ცემს დროებით შესაძლებელ უახლოეს კოლმეურნე-
 ობას ან საბჭოთა მეურნეობას, ხოლო მათ ხელმძ-
 ღვანელებს უფლება არა აქვთ უარი თქვან პირი-
 ტყვის მიღებაზე.

იმ შემთხვევაში თუ მუშა ან სხვა მსხვილფეხა
 პირიტყვის და მისი მოზარდეულის მესაჯუთრე
 აღმოჩნდა ექვსი თვის განმავლობაში, ხოლო
 წვრილფეხა პირიტყვის და მისი მოზარდეულის
 მესაჯუთრე — სამი თვის განმავლობაში დღიდან
 მათი გადაცემისა კოლმეურნეობისა ან საბჭოთა
 მეურნეობისათვის, პირიტყვი უბრუნდება მესა-
 ჯუთრეს, რომელიც მოვალეა სათანადო მეურნეო-
 ბას აღნაზღაუროს შენახვის ხარჯები, მეურნეობის
 მიერ პირიტყვის გამოყენებით მიღებული შემო-
 სავლის გამოქვითვით.

უშეთვალყურეო პირუტყვის მესაყუთრის მუხ-
ნას აწარმოებენ მილიციის ორგანოები.

თუ ამ მუხლის მეოთხე ნაწილში აღნიშნულ
ვადის განმავლობაში პირუტყვის მესაყუთრის
აღმომჩენება, იგი კარგავს საყუთრების უფლებას
ამ პირუტყვზე. ასეთ შემთხვევაში პირუტყვი, რო-
მელსაც კოლმეურნეობა ინახავდა, გადადის ამ
კოლმეურნეობის საყუთრებად, ხოლო პირუტყვი,
რომელსაც საბჭოთა მეურნეობა ინახავდა, გადა-
დის სახელმწიფოს საყუთრებად და ჩაირიცხება ამ
საბჭოთა მეურნეობის კონებაში.

მუხლი 143. განძი

განძი, ესე იგი მიწაში დაფლული ან სხვაგვა-
რად დამალული ფული (ოქროს და ვერცხლის მონ-
ეტები, საბჭოთა და უცხოეთის ვალუტა) ან ძვირ-
ფასი საგნები (ძვირფასი თვალი და მარგალიტი,
ძვირფასი ლითონი ზოდის, ნაკეთობისა თუ ჯართის
სახით) თუ მათი მესაყუთრის დადგენა შეუძლებე-
ლია, ან მესაყუთრემ კანონის ძალით დაკარგა მათ-
ზე უფლება, გადადის სახელმწიფოს საყუთრებად
და აღმომჩენმა უნდა ჩააბაროს ისინი საფინანსო
ორგანოებს.

ოქროსა და ვერცხლის მონეტების, საბჭოთა და
უცხოეთის ვალუტის, ძვირფასი თვალისა და მარ-
გალიტის, ძვირფასი ლითონის ზოდების, ნაკეთო-
ბების და ჯართის აღმომჩენ და საფინანსო ორგა-

ნოებისათვის ჩამბარებულ პირს მიეცემა პირველი
ჩამბარებულ ფასეულობათა ღირებულების ოცდა-
ხუთი პროცენტის რაოდენობით, თუ ვაჭარმა და-
ძებნა ასეთ ფასეულობათა აღმოჩენას შემთხვევაში
პირის სამსახურებრივ მოვალეობას არ შეადგენდა.

მუხლი 144. რეკვიზიცია და კონფისკაცია

სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი ინტერესის
გამო სახელმწიფოს მიერ შესაყუთრისათვის ქონე-
ბის ჩამორთმევა მისი ღირებულების გადახდით-
(რეკვიზიცია), აგრეთვე სახელმწიფოს მიერ ქონე-
ბის უსასყიდლოდ ჩამორთმევა, როგორც სანქცია
სამართალდარღვევისათვის (კონფისკაცია), დაიშ-
ვება მხოლოდ იმ შემთხვევაში და იმ წესით, რო-
მელიც დადგენილია სსრ კავშირისა და საქართვე-
ლოს სსრ კანონმდებლობით.

მუხლი 145. ძვირფასი ლითონებისა და აღმასების ჩამორთმევა

იმ პირთ, რომელთაც საგამომძიებლო ან სასა-
მართლო ორგანოების დადგენილებით ჩამოერთ-
ვათ ძვირფასი ლითონები (ოქრო, პლატინა, ვერ-
ცხლი) ზოდის, შლიხის, თვითნაბადის, ნახევარფაბ-
რიკატების და საწარმოო თუ ლაბორატორიული
დანისნულების ნაკეთობების სახით, აგრეთვე აღ-
მასები, — თუ ეს პირები მსჯავრდებული არიან
ქონების უკონფისკაციოდ, ან გამართლებული არი-

გზით მათი ნების გარეშე გამოვიდა იმათი მფლობელობიდან.

ქონების გამოთხოვა ამ მუხლის პირობებში აღნიშნული საფუძვლებით არ შეიძლება. ქონება გაიყიდა იმ წესით რაც სასამართლო გადაწყვეტილებათა აღსრულებისათვის არის დადგენილი.

თუ ქონება შეძენილია უსასყიდლოდ იმ პირისაგან, რომელსაც არ ჰქონდა მისი გასხვისების უფლება, მესაყუთრეს უფლება აქვს გამოითხოვოს იგი ყველა შემთხვევაში.

მუხლი 148. არამართლზომიერად გასხვისებული სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ქონების გამოთხოვა

სახელმწიფო ქონება, აგრეთვე კოლმეურნეობათა და სხვა კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა ქონება, რა წესითაც არ უნდა იყოს იგი გასხვისებული, თუ ეს გასხვისება არამართლზომიერია, შეიძლება გამოთხოვილ იქნეს სათანადო ორგანიზაციის მიერ ყოველი შემძენისაგან.

მუხლი 149. ფულისა და საწარმდგენლო ფასიანი ქაღალდების გამოთხოვის დაუშვებლობა

ფული, აგრეთვე საწარმდგენლო ფასიანი ქაღალდები არ შეიძლება გამოთხოვილ იქნეს და-

თილსინდისიერი შემძენისაგან (ამ კოდექსის 147-ე მუხლი).

ეროვნული

მუხლი 150. ანგარიშის გასწორება მფლობელობისაგან ქონების დაბრუნებისას

ქონების გამოთხოვისას ამ კოდექსის 146-ე მუხლის საფუძველზე მესაყუთრეს უფლება აქვს მოთხოვოს იმ პირს, რომელმაც იცოდა ან უნდა სცოდნოდა, რომ მისი მფლობელობა უკანონოა (არაკეთილსინდისიერი მფლობელი) დაბრუნება თუ ანაზღაურება მთელი შემოსავლისა, რაც მან მიიღო ან უნდა მიეღო მფლობელობის დროს, ხოლო კეთილსინდისიერ მფლობელს — მთელი შემოსავალი, რომელიც მან მიიღო ან უნდა მიეღო იმ დროიდან, როდესაც შეიტყო ან უნდა შეეიტყო, რომ მისი მფლობელობა არამართლზომიერია, ან მიიღო უწყება მესაყუთრის მიერ ქონების დასაბრუნებლად სარჩელის აღძვრის შესახებ. როგორც კეთილსინდისიერ, ისე არაკეთილსინდისიერ მფლობელს თავის მხრივ უფლება აქვს მოთხოვოს მესაყუთრეს ქონებაზე მის მიერ გაწეული ადგილებელი ხარჯის ანაზღაურება იმ დროიდან, საიდანაც მესაყუთრეს ერგება ქონების შემოსავალი.

კეთილსინდისიერ მფლობელს უფლება აქვს დაიტოვოს მის მიერ მოხდენილი გაუმჯობესებები, თუ მისი გამოყოფა ნივთის დაუზიანებლად შე-

იძლება. თუ გაუმჯობესების ასე გამოყოფა შეუძლებელია, მაშინ კეთილსინდისიერ მფლობელს უფლება აქვს მოითხოვოს გაუმჯობესებამდე წინა წესული ხარჯის ანაზღაურება, მაგრამ წესდების მიხედვით რება ნივთის ღირებულების ნამატს არ უნდა აღემატებოდეს.

მუხლი 151. შესაკუთრის უფლებათა დაცვა დარღვევისაგან, რომელიც არ არის დაკავშირებული მფლობელობის წართმევასთან

შესაკუთრეს შეუძლია მოითხოვოს მისი უფლების ყოველგვარი დარღვევის აღილება, თუნდაც ეს დარღვევა მფლობელობის წართმევასთან არ იყოს დაკავშირებული.

მუხლი. 152. არამესაკუთრე მფლობელის უფლებების დაცვა

ამ კოდექსის 146-ე — 151-ე მუხლებით გათვალისწინებული უფლებები ეკუთვნის აგრეთვე იმ პირს, რომელიც თუმცა შესაკუთრე არ არის, მაგრამ ფლობს ქონებას კანონის ან ხელშეკრულების ძალით.

ვალდებულებითი სამართალი

I. უკავადი დივულგაციის ვალდებულების უსაცხობა

თავი მეთხუთმეტი

ვალდებულების წარმოშობა

მუხლი 153. ვალდებულების ცნება

ვალდებულების ძალით ერთი პირი (მოვალე) ვალდებულია შეასრულოს მეორე პირის (კრედიტორის) სასარგებლოდ რაიმე მოქმედება (გადასცეს ქონება, შეასრულოს სამუშაო, გადაუხადოს ფული და სხვ.) ან თავი შეიკავოს რაიმე მოქმედებისაგან, ხოლო კრედიტორს უფლება აქვს მოსთხოვოს მოვალეს მისი მოვალეობის შესრულება.

მუხლი 154. ვალდებულების წარმოშობის საფუძველი

ვალდებულება წარმოიშობა ხელშეკრულებით ან ამ კოდექსის მე-4 მუხლში აღნიშნული სხვა საფუძველით.

მუხლი 155. დაგეგმვის აქტებიდან წარმომდგარ
ვალდებულების შინაარსი

ეროვნული

უშუალოდ სახალხო მეურნეობის აქტიდან წარმომდგარი ვალდებულების შინაარსი განისაზღვრება ამ აქტით.

საგეგმო დაეალების საფუძველზე დადებული ხელშეკრულების შინაარსი ამ დაეალებას უნდა შესაბამებოდეს.

მუხლი 156. ხელშეკრულების დადება

ხელშეკრულება ითვლება დადებულად, როდესაც მისი ყველა არსებითი პუნქტის თაობაზე მხარეებს შორის მიღწეულია შეთანხმება იმ ფორმით, რაც დაწესებულია ამ შემთხვევისათვის.

ხელშეკრულების არსებით პუნქტებს წარმოადგენს ის პუნქტები, რომლებიც ასეთად მიჩნეულია კანონის მიერ ან აუცილებელია ამ სახეობის ხელშეკრულებისათვის, იგრეთვე ყველა სხვა პუნქტი, რომლის შესახებაც ერთ-ერთი მხარის განცხადებით მიღწეულ უნდა იქნეს შეთანხმება.

ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს შეკვეთის შესასრულებლად მიღებით, ხოლო სოციალისტურ ორგანიზაციებს შორის გათვალისწინებულ შემთხვევებში შეკვეთის ან განრიგის შესასრულებლად მიღებით.

მუხლი 157. ხელშეკრულების ფორმა

თუ მხარეები შეთანხმდებიან, რომ ხელშეკრულება გარკვეული ფორმით დაიდოს, იგი ვალდებულია დაიდოს იმ მომენტიდან, როცა მას დათქმული ფორმა მიეცემა, თუნდაც ამ სახის ხელშეკრულებისათვის კანონი ასეთ ფორმას არც მოითხოვდეს.

თუ კანონით ან მხარეთა შეთანხმებით ხელშეკრულება წერილობით უნდა დაიდოს, იგი შეიძლება დაიდოს როგორც მხარეთა ხელმოწერილი ერთი დოკუმენტის შედგენით, ისე ერთმანეთისადმი გამგზავნილ წერილებით, ტელეგრამებით ან ტელეფონოგრამებით, რომლებიც ხელმოწერილი იქნება გამგზავნი მხარეების მიერ.

მუხლი 158. ხელშეკრულების დადება ისეთი წინადადებით, რომელშიც აღნიშნულია პასუხისგაცემის ვადა

როდესაც ხელშეკრულების დადების წინადადებაში აღნიშნულია პასუხის გაცემის ვადა, ხელშეკრულება ჩაითვლება დადებულად, თუ წინადადების მიმცემ პირს აღნიშნული ვადის განმავლობაში მოუწია მეორე პირის პასუხი, რომ წინადადება მიღებულია.

მუხლი 159. ხელშეკრულების დადება წინადადება-
ბით, რომელშიც პასუხის ვადის ვა-
და აღნიშნული არ არის ე რ ო ე ნ უ ლ ი
ზ ი გ ლ ი რ ო ს ე კ ე

როდესაც ხელშეკრულების დადების წინადა-
დება სიტყვიერადაა მიცემული პასუხის ვადის
დაუთქმელად, ხელშეკრულება დადებულად ითვ-
ლება, თუ მეორე მხარემ მაშინვე განუცხადა წინა-
დადების მიმცემ მხარეს, რომ მის წინადადებას
იღებს.

როდესაც ასეთი წინადადება მიცემულია წერი-
ლობით, ხელშეკრულება ჩაითვლება დადებულად,
თუ პასუხი წინადადების მიღების შესახებ მოსუ-
ლია ამისათვის ნორმალურად საჭირო დროის გან-
მავლობაში.

მუხლი 160. პასუხი ხელშეკრულების დადებაზე
თანხმობის შესახებ ოდონდ სხვა პი-
რობებით

როცა პასუხში გამოთქმულია თანხმობა დაი-
დოს ხელშეკრულება, მაგრამ სხვა პირობებით,
ვიდრე ამას წინადადება ითვალისწინებდა, ასეთი
პასუხი ჩაითვლება უარად წინადადებაზე და ამავე
დროს ახალ წინადადებად.

ეს წესი არ მოქმედებს იმ შემთხვევაში, როცა
სახელმწიფო, კოოპერაციულ (კოლმეურნეობების
გარდა) და სხვა საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა

შორის ხელშეკრულების დადების დროს წინმო-
იშვა უთანხმოება, რომელიც უნდა გადაჭრას ა-
ბიტრაჟმა ან სამედიატორო სასამართლომ (საქმე-
დების 162-ე მუხლი). გ. ი. გ. ლ. ი. მ. ი. ე. კ. ა.

**მუხლი 161. დაგვიანებით მიღებული პასუხი ხელ-
შეკრულების დადებაზე თანხმობის
შესახებ**

როცა პასუხი ხელშეკრულების დადებაზე თან-
ხმობის შესახებ მიღებულია დაგვიანებით, პასუ-
ხიდან კი ჩანს, რომ ის თავის დროზე იყო გამოგ-
ზაენილი, პასუხი ითვლება დაგვიანებულად მხო-
ლოდ იმ შემთხვევაში, თუ წინადადების მიმცემი
პირი დაუყოვნებლივ აცნობებს მეორე მხარეს,
რომ პასუხი დაგვიანებით მიიღო. ამ შემთხვევაში
დაგვიანებით მიღებული პასუხი ითვლება ახალ
წინადადებად ხელშეკრულების დადების შესახებ.

**მუხლი 162. სოციალისტურ ორგანიზაციათა შო-
რის ხელშეკრულების დადებისას
წარმოშობილ უთანხმოებათა გადაჭრა**

უთანხმოება წარმოშობილი სახელმწიფო, კო-
ოპერაციულ (კოლმეურნეობების გარდა) და სხვა
საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის ისეთი
ხელშეკრულების დადებისას, რომელსაც საფუძვ-
ლად ორივე მხარისათვის სავალდებულო საგვეგმო

დავალება უდევს, გადაიჭრება სათანადო არბიტრაჟის (სამედიცინო სასამართლოს) მიერ, თუ ეპონონით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

უთანხმოება წარმოშობილი აღნაგობის ნიშაკიებს შორის ისეთი ხელშეკრულების დადებისას, რომელსაც საფუძვლად ორივე მხარისათვის სავალდებულო საგეგმო დავალება არ უდევს, შეიძლება გადაჭრას არბიტრაჟმა, თუ ეს სპეციალურადაა გათვალისწინებული კანონით ან მხარეთა შეთანხმებით.

მუხლი 163. სავალდებულო საგეგმო დავალებაზე დამუარებული ხელშეკრულების დადებისათვის თავის არიდების შედეგები

თუ სახელმწიფო, კოოპერაციული (კოლმეურნეობების გარდა) და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციები უსაფუძვლოდ აარიდებენ თავს ერთიერთშორის ისეთი ხელშეკრულების დადებას, რომელიც მათთვის სავალდებულო საგეგმო დავალებისაგან გამომდინარეობს, არბიტრაჟს (სამედიცინო სასამართლოს) წინასახელშეკრულებო დავის გადაჭრის წესით შეუძლია აიძულოს მხარეები დადონ ხელშეკრულება.

მუხლი 164. ხელშეკრულება შესამე პირის სასარგებლოდ

შესამე პირის სასარგებლოდ დადებული ხელშეკრულების შესრულების მოთხოვნა შეუძლია როგორც იმ პირს, რომლის სასარგებლოდაც დათქმულია შესრულება, ისე ხელშეკრულების დამდებ პირს, თუ სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული კანონით ან ხელშეკრულებით და ან არ გამომდინარეობს ვალდებულების არსიდან.

თუ შესამე პირმა უარი თქვა ხელშეკრულებით მისთვის მინიჭებულ უფლებაზე, მაშინ ხელშეკრულების დამდებ პირს შეუძლია ისარგებლოს ამ უფლებით, თუ ეს არ ეწინააღმდეგება კანონს, ხელშეკრულებას ან ვალდებულების არსს.

თავი ხუთმეცხრედი

ვალდებულების შესრულება

მუხლი 165. ზოგადი დებულებანი

ვალდებულებები უნდა სრულდებოდეს ჯეროვნად და დაწესებულ ვადაზე, კანონის, დაგეგმვის აქტის, თუ ხელშეკრულების მოთხოვნათა შესაბამისად, ხოლო როცა ასეთი მოთხოვნები არ არსებობს, ჩვეულებრივი მოთხოვნების შესაბამისად.

ყოველმა მხარემ თავისი მოვალეობა უნდა შეასრულოს რაც შეიძლება მომჭირნედ სოციალური სახალხო მეურნეობის თვალსაზრისით და უნდა წიოს მეორე მხარეს ყოველგვარი მსაზღვრებელი დახმარება მის მიერ თავისი მოვალეობის შესრულებაში.

მუხლი 166. ვალდებულების შესრულებაზე ცალმხრივი უარის დაუშვებლობა

კანონით გათვალისწინებული შემთხვევების გარდა ცალმხრივი უარი ვალდებულების შესრულებაზე და ხელშეკრულების პირობების ცალმხრივი შეცვლა არ დაიშვება.

მუხლი. 167. ვალდებულების ნაწილ-ნაწილ შესრულება

ვალდებულება შეიძლება შესრულებულ იქნეს მთლიანად და ნაწილ-ნაწილადაც.

კრედიტორს უფლება აქვს არ მიიღოს ვალდებულების ნაწილ-ნაწილ შესრულება, თუ სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული კანონით, დაგეგმვის აქტით თუ ხელშეკრულებით და ან არ გამომდინარეობს ვალდებულების არსიდან.

მუხლი 168. ვალდებულების შესრულება მესამე პირის მიერ

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ხელშეკრულებისაგან წარმომდგარ ვალდებულების შესრულება შეიძლება მთლიანად ან ნაწილობრივ დაეკისროს მესამე პირს, თუ ეს გათვალისწინებულია დადგენილი წესებით, და ასევე, თუ მესამე პირი დაკავშირებულია ერთ-ერთ მხარესთან ადმინისტრაციული დაქვემდებარებულობით ან შესაბამისი ხელშეკრულებით.

თუ კანონის, ხელშეკრულების ან ვალდებულების არსიდან არ გამომდინარეობს, რომ მოქალაქემ ვალდებულება პირადად უნდა შეასრულოს, კრედიტორი ვალდებულია მიიღოს შესრულება, რომელსაც მოვალის მაგიერ მესამე პირი შესთავაზებს.

მუხლი 169. ვალდებულების შესრულება, რომლის შესრულების ვადა აღნიშნული არ არის

როცა ვალდებულების შესრულების ვადა არ არის წინასწარ აღნიშნული ან მოთხოვნის მომენტითაა განსაზღვრული, კრედიტორს უფლება აქვს მოითხოვოს შესრულება, როცა კი მოისურვებს, ხოლო მოვალეს მართებს შეასრულოს ასეთი ვალდებულება შეიდი დღის ვადაში კრედიტორის მიერ მოთხოვნის წაყენების შემდეგ, თუ დაუყოვნებლივ

შესრულების ვალდებულება არ გამოძღინარეობს
კანონის, ხელშეკრულების ან ვალდებულებების კრძალ
სიდან.

თავის მხრივ მოვალეს უფლება აქვს შეასრუ-
ლოს ასეთი ვალდებულება, როცა კი მოისურვებს,
ხოლო კრედიტორს მართებს დაუყოვნებლივ მიი-
ღოს შეთავაზებული შესრულება.

მუხლი 170. ვალდებულების შესრულება ვადამდე

მოვალეს უფლება აქვს ვადამდე შეასრულოს
ვალდებულება, თუ კანონის, ხელშეკრულების ან
ვალდებულების არსიდან სხვა რამ არ გამოძღი-
ნარეობს.

სახელმწიფო, კოოპერაციულ და საზოგადოებ-
რივ ორგანიზაციათა ურთიერთშორისი ვალდებუ-
ლებების ვადამდე შესრულება დაიშვება იმ შემთ-
ვევაში, როდესაც ეს გათვალისწინებულია კანონით
ან ხელშეკრულებით, და აგრეთვე თუ კრედიტორი
ამის თანახმაა.

მუხლი 171. ვალდებულების შესრულების ად-
გილი

ვალდებულების შესრულება უნდა მოხდეს იმ
ადგილას, რომელიც განსაზღვრულია კანონით,
დაგვემვის აქტით, ხელშეკრულებით, რომელთა
საფუძველზედაც ის წარმოიშვა, ხოლო თუ ადგი-

ლი არ არის განსაზღვრული, მაშინ ვალდებულებას არსის მიხედვით.

თუ ვალდებულებების შესრულების შემთხვევაში არის განსაზღვრული კანონით, დაგეგმვაშია დასაშვანი ხელშეკრულებით ან აშკარა არ არის ვალდებულებების მიხედვით, მაშინ შესრულება უნდა მოხდეს:

1) ნაგებობის გადაცემის ვალდებულებისა — იქ სადაც ნაგებობა არის;

2) ფულადი ვალდებულებისა (სახელმწიფო, კოოპერაციული და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციის ფულადი ვალდებულებების გარდა) — იმ ადგილას, სადაც კრედიტორი ვალდებულების წარმოშობის დროს ცხოვრობდა, ხოლო თუ მან ვალდებულების შესრულების დროისათვის საცხოვრებელი ადგილი გამოიცვალა და ამის შესახებ შეატყობინა მოვალეს, — მაშინ კრედიტორის ახალ საცხოვრებელ ადგილას, თანაც კრედიტორისათვის ყველა იმ ხარჯის დაეისრებით, რაც შესრულების ადგილის გამოცვლამ გამოიწვია;

3) ყველა დანარჩენი ვალდებულებისა — მოვალის საცხოვრებელ ადგილას, ხოლო თუ მოვალე იურიდიული პირია — მის სამუოფელ ადგილას (ამ კოდექსის 29-ე მუხლი).

მუხლი 172. ფულადი ვალდებულების შესრულება ორგანიზაციათა შორის

გადახდა სახელმწიფო, კოოპერაციული და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ურთიერთ-

შორისი ფულადი ვალდებულებების მიხედვით, სსრ კავშირის კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის დადგენილი, წარმოებს სსრ კავშირის სტატუსის ფუნქციონირებისა და სხვა საკრედიტო დაწესებულებების მეშვეობით, იმ წესით, რომელიც განსაზღვრულია სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

მუხლი 173. ფულადი ვალდებულებების ვალუტა

ფულადი ვალდებულება უნდა გამოიხატოს და განაღდდეს საბჭოთა ვალუტით. ფულადი ვალდებულების გამოხატვა და განაღდება უცხოეთის ვალუტით დაიშვება მხოლოდ იმ შემთხვევებში და იმ წესით, რომლებიც დადგენილია სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

მუხლი 174. პროცენტი ფულადი და სხვა ვალდებულებების მიხედვით

პროცენტი ფულადი და სხვა ვალდებულებების მიხედვით საკრედიტო დაწესებულებების ოპერაციებისა, საგარეო სავაჭრო ვალდებულებებისა და კანონით მითითებული სხვა შემთხვევების გარდა დაუშვებელია.

მუხლი 175. ურთიერთ ვალდებულებათა შესრულება

ურთიერთ ვალდებულებები ხელშეკრულების მიხედვით უნდა შესრულდეს ერთდროულად, თუ

კანონის, ხელშეკრულების ან ვალდებულების ახსნა
დან სხვა რამ არ გამომდინარეობს.

სოციალისტურ ორგანიზაციებს შორის წილადი
ხელშეკრულების საფუძველზე წარმოშობილი
ვალდებულებების მიხედვით კრედიტორის უფლებ
ბა მოითხოვოს ვალდებულების შესრულება და მო-
ვალის მოვალეობა შეასრულოს იგი, განისაზღვრე-
ბა ხელშეკრულებით დადგენილ წილთა კვალო-
ბაზე.

**მუხლი 176. ალტერნატიული ვალდებულების შეს-
რულება**

თუ მოვალე ვალდებულია ორი ან რამდენიმე
მოქმედებისაგან შეასრულოს ერთ-ერთი, არჩევა-
ნის უფლება მოვალეს ეკუთვნის, თუ კანონის,
ხელშეკრულების ან ვალდებულების არსიდან სხვა
რამ არ გამომდინარეობს.

**მუხლი 177. შესრულება ვალდებულებისა, რო-
მელშიც რამდენიმე კრედიტორი ან
რამდენიმე მოვალე მონაწილეობს**

თუ ვალდებულებაში მონაწილეობს რამდენიმე
კრედიტორი ან რამდენიმე მოვალე, მაშინ ყოველ
კრედიტორს უფლება აქვს მოითხოვოს ვალდებუ-
ლების შესრულება და ყოველი მოვალე ვალდებუ-

ლია შეასრულოს იგი მოვალეებთან წილის თანაპრობის კვალობაზე, თუ კანონიდან ან ხელშეკრულებიდან სხვა რამ არ გამომდინარეობს.

მუხლი 178. სოლიდარული ვალდებულება

სოლიდარული მოვალეობა ან სოლიდარული მოთხოვნა ჩნდება მაშინ, როცა ეს გათვალისწინებულია ხელშეკრულებით ან დადგენილია კანონით, კერძოდ ვალდებულების საგნის განუყოფელობის დროს.

მუხლი 179. კრედიტორის უფლებები მოვალეთა სოლიდარული ვალდებულების დროს

მოვალეთა სოლიდარული მოვალეობის შემთხვევაში კრედიტორს უფლება აქვს მოსთხოვოს შესრულება როგორც ყველა მოვალეს ერთად, ისე თითოეულ მათგანს ცალ-ცალკე თანაც როგორც მთელი ვალისა, ისე ვალის ნაწილისა.

კრედიტორს, რომელსაც არ მიუღია სრული დაკმაყოფილება ერთ-ერთი სოლიდარულ მოვალისაგან, უფლება აქვს მოსთხოვოს მიუღებელი ნაწილი სხვა სოლიდარულ მოვალეებს.

სოლიდარული მოვალეები ვალდებულად რჩებიან სანამ ვალდებულება მთლიანად არ იქნება განაღდებული.

მუხლი 180. სოლიდარული მოვალის შესაგებელი
კრედიტორის მოთხოვნის გამო

ეროვნული

სოლიდარული პასუხისმგებლობის შემსრულებელი
ში მოვალეს არა აქვს უფლება წამოაყენოს კრე-
დიტორის მოთხოვნის გამო შესაგებელი, დამყარე-
ბული კრედიტორთან სხვა მოვალეთა ისეთ ურთი-
ერთობაზე, რომლებშიც ეს მოვალე მონაწილეობას
არ იღებს.

მუხლი 181. სოლიდარული ვალდებულების შეს-
რულება ერთ-ერთი მოვალის მიერ

სოლიდარული ვალდებულების მთლიანად შეს-
რულება ერთ-ერთი მოვალის მიერ ათავისუფლებს
დანარჩენ მოვალეებს შესრულებისაგან კრედი-
ტორის სასარგებლოდ.

მოვალეს, რომელიც სოლიდარულ ვალდებუ-
ლებას შეასრულებს, აქვს უკუმოთხოვნის უფლება
დანარჩენ მოვალეთა მიმართ წილთა თანაბრობის
კვალობაზე, ოღონდ თავისი წილის გამოკლებით,
თუ კანონით ან ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის
დადგენილი. რასაც ერთ-ერთი თანამოვალეთაგანი
ვალდებულების შემსრულებელ მოვალეს არ გადა-
უხდის, თანაბარ წილად ეკისრება მას და დანარჩენ
თანამოვალეებს.

სოლიდარული მოთხოვნის შემთხვევაში ხანმოკლე ვაჭარებს ვაჭარებს უფლება აქვს წარუდგინოს მოვალეს ვალს მოთხოვნა სრული მოცულობით.

მოვალეს არა აქვს უფლება წარუდგინოს ერთ სოლიდარულ კრედიტორთაგანს შესაგებელი, დამყარებული მოვალის ისეთ ურთიერთობაზე დანარჩენ კრედიტორებთან, რომელშიაც ეს კრედიტორი არ მონაწილეობს.

ერთი სოლიდარული კრედიტორისათვის ვალდებულების მთლიანად გადახდა ათაეისუფლებს მოვალეს დანარჩენი კრედიტორებისადმი ვალდებულებისაგან.

სოლიდარული კრედიტორი, რომელმაც მოვალისაგან მთლიანად მიიღო შესრულება, მოვალეა გადაუხადოს დანარჩენ სოლიდარულ კრედიტორებს მათი უფენილი წილი, თუ იმ ურთიერთობებიდან, რომლებიც მათ შორის არის, სხვა რამ არ გამომდინარეობს.

მუხლი 183. ფულადი ვალდებულების შესრულება დეპოზიტში ვალის შეტანის ვხით

იმ შემთხვევაში, როცა კრედიტორი ადგილზე არ არის ან მაშინ, როცა იგი თავს არიდებს შესრულების მიღებას ან კიდევ მის მიერ ვალის გადაცი-

ლების შემთხვევაში, აგრეთვე თუ არ არის არა
ქმედუნარიანი კრედიტორის წარმომადგენელი, ან
პირს, რომელსაც ფულადი ვალდებულებები ექვემდებარება
ევალდება ფასიანი ქაღალდების გადაცემა შეიტანოს
ეძლევა ფული ან ფასიანი ქაღალდები შეიტანოს
სანოტარო კანტორის დეპოზიტში; სანოტარო კან-
ტორა ამის შესახებ აცნობებს კრედიტორს.

სანოტარო ორგანოს დეპოზიტში ფულადი თან-
ხის ან ფასიანი ქაღალდების შეტანა ითვლება ვალ-
დებულების შესრულებად.

თავი მეთექვსმეტი

ვალდებულების შესრულების უზრუნველ- ყოფა

მუხლი 184. ვალდებულების უზრუნველყოფის
სახეობები

ვალდებულების შესრულება კანონის ან ხელ-
შეკრულების თანახმად შეიძლება უზრუნველყო-
ფილ იქნეს პირგასამტეხლოთი (ჯარიმით, საურა-
ვით), გირაოთი და თავდებობით.

გარდა ამისა, ვალდებულებები მოქალაქეთა
შორის ან მათი მონაწილეობით შეიძლება უზრუნ-
ველყოფილ იქნეს ბეთი, ხოლო ვალდებულებები

სოციალისტურ ორგანიზაციებს შორის
ტიით.

შორის - გაიან

ეროვნული

ბიზნისის

მუხლი 185. პირგასამტებლო

პირგასამტებლოდ (ჯარიმად, საურავედ) მიიჩნევა კანონით ან ხელშეკრულებით განსაზღვრული ფულადი თანხა, რომელიც მოვალეს გადახდება კრედიტორის ვალდებულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვანი შესრულების შემთხვევაში, კერძოდ, შესრულების ვადის გადაცილების შემთხვევაში.

პირგასამტებლოთი (ჯარიმით, საურავეთ) შეიძლება უზრუნველყოფილ იქნეს მხოლოდ ნამდვილი მოთხოვნა.

კრედიტორს უფლება არა აქვს მოითხოვოს პირგასამტებლო (ჯარიმა, საურავე) თუ მოვალეს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა ვალდებულების შეუსრულებლობისა ან არაჯეროვანი შესრულებისათვის (ამ კოდექსის 219-ე მუხლი).

მუხლი 186. პირგასამტებლოს შესახებ შეთანხმების ფორმა

შეთანხმება პირგასამტებლოს შესახებ უნდა დაიდოს წერილობით. წერილობითი ფორმის დაუცველობა გამოიწვევს პირგასამტებლოს (ჯარიმის, საურავის) შესახებ შეთანხმების ბათილობას.

გირავენობის ძალით, მოვალის მიერ გირაოთი უზრუნველყოფილი ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, კრედიტორს (მონაწილეს) უფლება აქვს სხვა კრედიტორების უპირატესად მიიღოს დაკმაყოფილება დავირავებული ქონების ღირებულებიდან, იმ გამონაკლისების გარდა, რაც მითითებულია სსრ კავშირის კანონმდებლობაში და საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსში.

გირაოთი შეიძლება უზრუნველყოფილ იქნეს მხოლოდ ნამდვილი მოთხოვნა.

თუ კანონში ან ხელშეკრულებაში სხვა რამ არ არის მითითებული, გირაო უზრუნველყოფს მოთხოვნას იმ მოცულობით, რაც ამ მოთხოვნას აქვს დაკმაყოფილების მომენტისათვის, კერძოდ, პროცენტებს, შესრულების ვადის გადაცილებით მიყენებული ზარალის ანაზღაურებას, პირგასამტეხლოს (ჯარიმას, საურავს), აგრეთვე გადახდევინებით გამოწვეული ხარჯების ანაზღაურებას.

გირავენობა წარმოიშობა ხელშეკრულების ან კანონის ძალით.

მუხლი 188. დამგირავებელი

დამგირავებელი შეიძლება იყოს როგორც თვით მოვალე, ისე მესამე პირიც.

დამგირავებელი უნდა იყოს დაგირავებელი
ქონების მესაყუთრე ან უნდა ჰქონდეს ამ ქონების
ოპერატიული მართვის უფლება (ამ კოდექსის
92-ე მუხლი).
გ ი გ ლ ი მ რ თ ე ე ე

მუხლი 189. გირავენობის საგანი

გირავენობის საგანი შეიძლება იყოს ყოველგვარი ქონება, გარდა ისეთისა, რომლებიდანაც ამ კოდექსის 96-ე, 99-ე და 102-ე მუხლების ძალით არ შეიძლება გადახდევინება.

იმ საგნების ნუსხას, რომლებიც არ მიიღება დასაგირავებლად საქალაქო ლომბარდში, ადგენს მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

მუხლი 190. გირავენობის ხელშეკრულება

გირავენობის ხელშეკრულება უნდა შეიცავდეს მხარეთა დასახელებას და საცხოვრებელ ადგილს (ადგილსამყოფელს), დაგირავებელი ქონების აღწერას, შეფასებას და მისი ადგილმდებარეობის აღნიშვნას, გირაოთი უზრუნველყოფილი ვალდებულების არსს, მის რაოდენობას და შესრულების ვადას.

გირავენობის ხელშეკრულება უნდა დაიდოს წერილობით.

საცხოვრებელი სახლის (აგარაყის) გირავენობის ხელშეკრულება უნდა დაიდოს ამ კოდექსის 239-ე მუხლში გათვალისწინებული წესით.

აღნიშნულ მოთხოვნათა შეუსრულებლობა იწვევს გირავნობის ხელშეკრულების ბათილობას. ლომბარდში ქონების დაგირავება ფარმოსომის ლომბარდის მიერ საგირავნო ბილეთის გაცემის შემთხვევაში.

მუხლი 191. დაგირავებული ქონების გადაცემა მოგირავნისათვის

დაგირავებული ქონება შენობის გამოკლებით გადაეცემა მოგირავნეს, თუ კანონით ან ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

მუხლი 192. გირავნობის უფლების წარმოშობის მომენტი

გირავნობის უფლება წარმოიშობა საცხოვრებელი სახლის (აგარაკის) მიმართ — ხელშეკრულების რეგისტრაციის მომენტიდან, დანარჩენი ქონების მიმართ კი — მოგირავნისათვის ამ ქონების გადაცემის მომენტიდან, ხოლო, თუ კანონით ან ხელშეკრულებით ეს ქონება გადაცემას არ ექვემდებარება — ხელშეკრულების დადების მომენტიდან.

დაგირავებულ ქონებაზე საკუთრების უფლების ან ოპერატიული მმართველობის დამგირავებლისაგან სხვა პირზე გადასვლის შემთხვევაში გირავნობის უფლება ძალაში რჩება.

მუხლი 193. დაგირავებული ქონების მოვლა-ან-
რონიება

მოგირავენე, რომელსაც დაგირავებული ქონება
გადაეცა, მოვალეა ჯეროვნად მოუაროს ამ ქონე-
ბას. იგი პასუხს აგებს გადაცემული ქონებისათვის.
თუ ამ ქონების დაკარგვის ან გაფუჭების შემთხ-
ვევაში ვერ დაამტკიცებს, რომ ამაში მას ბრალი
არ მიუძღვის.

ლომბარდი მოვალეა დააზღვიოს დაგირავებუ-
ლი ქონება დამგირავებლის ხარჯზე მისი სრულ-
ღირებულებით იმ შეფასების მიხედვით, რომელიც
მოხდა ქონების ვირაოდ მიღების დროს მხარეთა
შეთანხმებით, ხოლო ძვირფასი ლითონების ნაკე-
თობანი — საბელმწიფო ფასების მიხედვით.

მოგირავენეს არა იქვს უფლება მოიხმაროს
დაგირავებული ქონება, თუ კანონით ან ხელ-
შეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინე-
ბული.

მუხლი 194. დაგირავებული ქონების გამოთხოვა

დაგირავებული ქონება, რომელიც გამოვიდა
მოგირავენის მფლობელობიდან ან დამგირავებლის
მფლობელობიდან, რომელთანაც იგი დატოვე-
ბული იყო (ამ კოდექსის 191-ე მუხლი), შეიძლება
გამოთხოვილ იქნეს მოგირავენის მიერ ამ კოდექსის
152-ე მუხლის შესაბამისად.

მოვალის მიერ გირაოთი უზრუნველყოფის ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, კრედიტორის მოთხოვნის დაკმაყოფილება დაგირაევებული ქონების ღირებულებიდან წარმოებს სასამართლოს, არბიტრაჟის ან სამედიატორო სასამართლოს გადაწყვეტილებით, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

თუ დაგირაევებული ქონების გაყიდვის შედეგად მიღებულ თანხა საკმარისი არ არის მოგირაენის მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად, მას უფლება აქვს, თუ კანონსა ან ხელშეკრულებაში სხვა მითითება არ არის, დანაკლისი თანხა მიიღოს საერთო წესით მოვალის სხვა ქონებიდან.

ლომბარდში ქონების დაგირაევებით უზრუნველყოფილი სესხის დადგენილ ვადაში გადაუხდელობის შემთხვევაში საშეღავათო ერთთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, ლომბარდი ამ ქონებას მიყიდის სახელმწიფო ან კოოპერაციულ ორგანიზაციებს ნამდვილი ღირებულების შესაბამისად, მაგრამ არანაკლებ დადგენილი შეფასებისა (ამ კოდექსის 190-ე მუხლი).

დაგირაევებული ქონების დაღუპვის შემთხვევაში, თუ ეს ქონება დაზღვეული იყო, მოგირაენეს აქვს სადაზღვევო საზღაურიდან უპირატესი დაკმაყოფილების უფლება.

გირავნობის უფლება შეწყდება: ე რ ო ე ნ უ ლ ი

1) გირაოთი უზრუნველყოფილი ბეჭდულობის შეწყვეტით;

2) დაგირავებული ქონების დაღუპვის შემთხვევაში;

3) მოგირავნის მიერ დაგირავებულ ქონებაზე საკუთრების უფლების ან მისი რპერატიული მართვის უფლების მოპოვების შემთხვევაში;

4) დაგირავებული ქონების იძულებითი გაყიდვის შემთხვევაში.

საცხოვრებელი სახლის (აგარაყის) გირავნობის უფლების შეწყვეტის შესახებ დაინტერესებული პირის მოთხოვნით უნდა აღინიშნოს იმ რეესტრში, რომელშიაც იყო რეგისტრირებული საცხოვრებელი სახლის (აგარაყის) გირავნობის ხელშეკრულება (ამ კოდექსის 190-ე, 239-ე მუხლები).

მუხლი 197. თავდებობა

თავდებობის ხელშეკრულებით თავდები კისრულობს მეორე პირის კრედიტორის წინაშე პასუხისმგებლობას ამ პირის მთელი ვალდებულების ან მისი ნაწილის შესრულებისათვის.

თავდებობით შეიძლება უზრუნველყოფილ იქნეს მხოლოდ ნამდვილი მოთხოვნა.

თავდებობის ხელშეკრულება უნდა დაიდოს

წერილობით. წერილობითი ფორმის დაუცველობა იწვევს თავდებობის ხელშეკრულების პათილობას.

ეროვნული

მუხლი 198. თავდების პასუხისმგებლობა

ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში მოვალე და თავდები პასუხს აგებენ კრედიტორის წინაშე როგორც სოლიდარული მოვალეები, თუ თავდებობის ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

თავდები პასუხს აგებს იმავე მოცულობით, როგორც მოვალე, კერძოდ, პასუხს აგებს პროცენტის გადახდის, ზარალის ანაზღაურების, პირგასამტეხლოს (ჯარიმის, საურავის) გადახდის და აგრეთვე გადახდევინებით გამოწვეული ხარჯებისათვის, თუ თავდებობის ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

მუხლი 199. თავდების უფლებები და მოვალეობები მის მიმართ ხარჩელის წარდგენის შემთხვევაში

თუ თავდებს წარუდგენენ ხარჩელს, მას უფლება აქვს საქმეში მოვალე ჩააბას.

წინააღმდეგ შემთხვევაში მოვალეს უფლება აქვს წამოაყენოს თავდების უკუქცევითი მოთხოვნის (ამ კოდექსის მე-200 მუხლი) საწინააღმდეგოდ

ყველა ის შესაგებელი, რაც მას კრედიტორის წინააღმდეგ ჰქონდა.

თავდება უფლება აქვს დაიცვას თვითნებურად კრედიტორების მოთხოვნისაგან ყველა იმ შემთხვევაში, რაც მოვალეს შეეძლო წარედგინა. თავდება იმ უფლებას არ კარგავს იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მოვალე უარს განუცხადებს შესაგებლის წამოყენებაზე ან აღიარებს თავის ვალდებულებას.

თუ კრედიტორი უარს განაცხადებს უპირატესი დაკმაყოფილების უფლებაზე, რაც მას ვკუთვნის, ან მის სასარგებლოდ დაწესებული ვალდებულების უზრუნველყოფაზე, მაშინ თავდება თავისუფლდება პასუხისმგებლობისაგან, რამდენადაც კრედიტორს შეეძლო ზემოთ მითითებული უფლებების გამოყენებით დაეფარა თავისი მოთხოვნა.

მუხლი 200. იმ თავდების უფლებები, რომელმაც ვალდებულება შეასრულა

იმ თავდებაზე, რომელმაც ვალდებულება შეასრულა, გადადის კრედიტორის ყველა უფლება ამ ვალდებულების მიხედვით.

თავდების მიერ ვალდებულების შესრულების შემდეგ კრედიტორი ვალდებულია ჩააბაროს მას მოვალისადმი მოთხოვნის დამადასტურებელი საბუთები და გადასცეს უფლებანი, რომელნიც უზრუნველყოფენ ამ მოთხოვნას.

მუხლი 201. ერთობლივი თავდებობა

ის პირები, რომლებმაც ერთობლივად დატოვეს თავდებობა, პასუხს აგებენ კრედიტორს წინასწარ სოლიდარულად, თუ თავდებობის ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

რამდენიმე თავდებისაგან თითოეულს აქვს მოვალის მიმართ უაქცივეითი მოთხოვნის უფლება შესრულებული ვალდებულების მოცულობით.

მუხლი 202. მოვალის მიერ თავდებისათვის ვალდებულების შესრულების შეტყობინება

მოვალემ, რომელმაც შეასრულა თავდებობით უზრუნველყოფილი ვალდებულება დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ამის შესახებ თავდებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში თავდები, რომელმაც თავის მხრივ შეასრულა ვალდებულება, ინარჩუნებს მოვალის მიმართ უაქცივეითი მოთხოვნის უფლებას. ამ შემთხვევაში მოვალეს უფლება აქვს გადაახდევინოს კრედიტორს მხოლოდ ის, რაც ამ უკანასკნელმა უსაფუძვლოდ მიიღო.

მუხლი 203. თავდებობის შეწყვეტა

თავდებობა შეწყდება იმ ვალდებულების შეწყვეტისთანავე, რომელსაც იგი უზრუნველყოფს.

თავდებობა აგრეთვე შეწყდება, თუ ვაღიარებთ, რომ ვალდებულების შესრულების ვადის დადგომიდან სამი თვის განმავლობაში საარჩევნო უფლები არ დგენს თავდებს. თუ ვალდებულების შესრულების ვადა არ არის მითითებული ან განსაზღვრულია მოთხოვნის მომენტი, მაშინ თავდების პასუხისმგებლობა შეწყდება თავდებობის ხელშეკრულების დადებიდან ერთი წლის გასვლის შემდეგ, თუ ეს სხვაგვარი შეთანხმება არ არსებობს.

მუხლი 204. ბე

ბედ მიიჩნევა ფულადი თანხა, რომელსაც ხელშეკრულების მონაწილე ერთი მხარე აძლევს მეორე მხარეს ხელშეკრულების დადების დასადასტურებლად და მისი შესრულების უზრუნველსაყოფად, იმ გადასახდელის ანგარიშში, რაც მას ხელშეკრულების მიხედვით ევალდება.

შეთანხმება ბეს შესახებ, თანხის ოდენობის მიუხედავად, წერილობით უნდა დაიდოს.

თუ ხელშეკრულების შეუსრულებლობისათვის პასუხისმგებლობა ეკისრება მხარეს, რომელმაც ბე მისცა, ბე მიძღებ მხარეს რჩება. თუ ხელშეკრულების შეუსრულებლობისათვის პასუხისმგებლობა ეკისრება მხარეს, რომელმაც ბე მიიღო, ეს უკანასკნელი ვალდებულია გადაუხადოს მეორე მხარეს ბე ორმაგად.

გარდა ამისა, მხარე, რომელსაც პასუხისმგებ-

ლობა ეკისრება ხელშეკრულების შეუსრულებლობისათვის, ვალდებულია აღნაზღაუროს მხარეს ზარალი ზეს ჩათვლით, თუ ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

მუხლი 205. გარანტია

გარანტიად მიიჩნევა კანონით ან ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულება, რომლის ძალით მოვალე ორგანიზაციის ზემდგომი ორგანო პასუხს აგებს მისი კრედიტორი ორგანიზაციების წინაშე მთელი ვალდებულების ან მისი ნაწილის შეუსრულებლობისათვის ან ვალდებულების არაჯეროვნად შესრულებისათვის.

გარანტიით უზრუნველყოფილი ვალდებულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვანი შესრულების შემთხვევაში გარანტიის მიმცემის (გარანტის) ქონებრივი პასუხისმგებლობა დამატებითი პასუხისმგებლობაა.

ამ კოდექსის 197-ე, 199-ე, 202-ე და 203-ე მუხლების წესები ვრცელდება გარანტიებზე, რომლებსაც აძლევს ბანკს ერთი ორგანიზაცია სხვა ორგანიზაციების დავალიანების დაფარვის უზრუნველსაყოფად, თუ სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის დაწესებული.

გარანტია, რომელიც გათვალისწინებულია ხელშეკრულებით უნდა მიცემულ იქნეს წერილობით.

მოთხოვნის დათმობა და ვალის გადამხდობა
 მუხლი 206. მოთხოვნის დათმობა გიგლიძის

კრედიტორის მიერ მოთხოვნის სხვა პირისათვის დათმობა შეიძლება, თუ ეს არ ეწინააღმდეგება კანონს ან ხელშეკრულებას, ან თუ მოთხოვნა დაკავშირებული არ არის კრედიტორის პიროვნებასთან.

არ შეიძლება ჯანმრთელობის დაზიანების ან სიკვდილის შედეგად გამოწვეული ქონებრივი ზიანის მოთხოვნის დათმობა.

სოციალისტურ ორგანიზაციებს შორის ვალდებულების მოთხოვნის დათმობა შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ეს არ ეწინააღმდეგება სახალხო მეურნეობის დაფინანსების წესებს და პროდუქციის გეგმურ განაწილებას და აკრეფვით კანონის საფუძველზე მოთხოვნილებებს.

მოთხოვნის შემქმნელს გადადის უფლებები, რომლებიც უზრუნველყოფს ვალდებულების შესრულებას.

მუხლი 207. თავდაპირველი კრედიტორისათვის ვალდებულების შესრულება იმ შემთხვევაში, როდესაც მოვალისათვის არ შეუტყობინებიათ მოთხოვნის დათმობის შესახებ

თუ მოვალისათვის წერილობით არ შეუტყობი-

ნებისა, რომ მოთხოვნა დაეთმო სხვა პირს, მაშინ
 თავდაპირველი კრედიტორისათვის ვალდებულების
 შესრულება ითვლება სათანადო კრედიტორისათვის
 შესრულებად.

მუხლი 208. იმ კრედიტორის მოვალეობა და პა-
 ხუხისმგებლობა, რომელმაც მოთხოვ-
 ნა სხვა პირს დაუთმო

კრედიტორი, რომელმაც მოთხოვნა სხვა პირს
 დაუთმო, მოვალეა გადასცეს მას მოთხოვნის უფ-
 ლების არსებობის დამადასტურებელი საბუთები.
 თავდაპირველ კრედიტორს ეკისრება პასუხის-
 მგებლობა ახალი კრედიტორის წინაშე მისთვის გა-
 დაცემული მოთხოვნის არანამდვილობაზე, მაგრამ
 არ აგებს მის წინაშე პასუხს მოვალის მიერ ამ მოთ-
 ხოვნის შეუსრულებლობაზე, იმ შემთხვევების
 გარდა, როდესაც თავდაპირველმა კრედიტორმა
 მიიღო თავის თავზე მოვალის თავდებობა ახალი
 კრედიტორის წინაშე.

მუხლი 209. მოვალის შესაგებელი ახალი კრედი-
 ტორის მოთხოვნის წინააღმდეგ

მოვალეს უფლება აქვს წამოაყენოს ახალი კრე-
 დიტორის მოთხოვნის წინააღმდეგ ყველა ის შე-
 საგებელი, რაც მას ჰქონდა თავდაპირველი კრე-

დოქტორის მიმართ მოთხოვნის დათმობის შესახებ /
 ცნობის მიღების მომენტისათვის. ერკუნული
 ბიბლიოთეკა

მუხლი 210. ვალის გადატანა

მოვალეს თავისი ვალის სხვა პირზე გადატანა შეუძლია მხოლოდ კრედიტორის თანხმობით.

ახალ მოვალეს უფლება აქვს კრედიტორის მოთხოვნის წინააღმდეგ წამოაყენოს ყველა შესაგებელი დამყარებული კრედიტორისა და თავდაპირველ მოვალის შორის ურთიერთობაზე.

თავდებობა და მესამე პირის მიერ ვალდებულების უზრუნველსაყოფად მიცემული გირაო შეწყდება ვალის გადატანისთანავე, თუ თავდები ან დამფირავებელი არ განაცხადებს თანხმობას პასუხი აგოს ახალი მოვალის მაგივრადაც.

ვალის გადატანა სახელმწიფო ორგანიზაციებს შორის შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევებში, როდესაც ეს არ ეწინააღმდეგება სახალხო მეურნეობის დაფინანსების წესებს და პროდუქციის გეგმურ განაწილებას, აგრეთვე კანონის საგანგებო მითითებას.

მუხლი 211. მოთხოვნის დათმობისა და ვალის გადატანის ფორმა

წერილობით დადებულ გარიგებაზე დამყარებული მოთხოვნის დათმობა და ვალის გადატანა წერილობითვე უნდა იქნეს შესრულებული.

კანონმდებლობა ვალდებულებაში
და რეგულირების
და რეგულირების

მუხლი 212. მოვალის ვალდებულება ზარალის
ანაზღაურებისა

თუ მოვალემ არ შეასრულა ან არაჯეროვნად შეასრულა ვალდებულება იგი მოვალეა ანაზღაურდეს კრედიტორს ამით მიყენებული ზარალი.

ზარალად ითვლება კრედიტორის მიერ გაწეული ზარკები, მისი ქონების დაკარგვა ან გაფუჭება და აგრეთვე შემოსავალი, რომელიც არ მიუღია და რასაც იგი მიიღებდა, თუ კი მოვალე ვალდებულებას შეასრულებდა.

მუხლი 213. პირგასამტეხლო და ზარალი

თუ ვალდებულების შესრულებლობის ან არაჯეროვანი შესრულებისათვის დაწესებულია პირგასამტეხლო (ჯარიმა, საურავი), მაშინ უნდა ანაზღაურებულ იქნეს ზარალის ის ნაწილი, რომელიც პირგასამტეხლოთი (ჯარიმით, საურავით) არ დაფარულა.

კანონით ან ხელშეკრულებით შეიძლება გათვალისწინებული იყოს შემთხვევები, როდესაც:

გადახდევინება დაშვებულია მხოლოდ პირგა-

სამტეხლოსი (ჯარიმისა, საურავისა) და
ლისა;

ზარალის გადახდევინება შეიძლება პირგასამტეხლოს (ჯარიმის, საურავის) ლეზობად;

კრედიტორის არხევით შეიძლება ან ზარალის ან პირგასამტეხლოს (ჯარიმის, საურავის), გადახდევინება.

მუხლი 214. პირგასამტეხლოს შემცირება

თუ გადასახდევინებელი პირგასამტეხლო (ჯარიმა, საურავი) დიდად აღემატება კრედიტორის ზარალს, სასამართლოს უფლება აქვს შეამციროს პირგასამტეხლო (ჯარიმა, საურავი), ამასთან, მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული მოვალის მიერ ვალდებულების შესრულების მოცულობა ვალდებულებაში მონაწილე მოქალაქეთა ქონებრივი მდგომარეობა, კრედიტორის არა მარტო ქონებრივი, არამედ უოველგვარი სხვა ინგარიშგასაწევი ინტერესი.

არბიტრავს ან სამედიატორო სასამართლოს განსაკუთრებულ შემთხვევაში უფლება აქვს, მოვალისა და კრედიტორის ინგარიშგასაწევი ინტერესების გათვალისწინებით შეამციროს პირგასამტეხლო (ჯარიმა, საურავი), რომელიც კრედიტორს უნდა გადაუხადონ. ეს წესი ეხება დავას მხოლოდ სოციალისტურ ორგანიზაციებს შორის.

მუხლი 215. ვალდებულების მიხედვით პასუხის
მგებლობის მოცულობის შეზღუდვა

ეროვნული

სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კავშირის
მდებლობით შეიძლება დადგენილ იქნეს შეზღუ-
დული პასუხისმგებლობა ვალდებულებათა ცალ-
კეული სახეობების შესრულებლობისა ან არა-
ჯეროვნად შესრულებისათვის.

არ დაიშვება სოციალისტურ ორგანიზაციებს
შორის შეთანხმება მათი პასუხისმგებლობის შე-
ზღუდვის შესახებ, თუ ამ სახეობის ვალდებულე-
ბისათვის პასუხისმგებლობა კანონით ზუსტად
არის განსაზღვრული.

მუხლი 216. იმ მოვალის მიერ ვალდებულების ნა-
ტურით შესრულება, რომელმაც გა-
დაიხდა ზარალი და პირვასამტეხლო

ისეთი პირვასამტეხლოს (ჯარიმის, საურავის)
გადახდა, რომელიც დაწესებულია ვადის გადაცი-
ლების ან ვალდებულების სხვაგვარი არაჯეროვანი
შესრულებისათვის და არაჯეროვანი შესრულე-
ბით მიყენებული ზარალის ანაზღაურება არ ათავი-
სუფლებს მოვალეს ვალდებულების ნატურით
შესრულებისაგან იმ შემთხვევების გარდა, როდეს-
საც საგეგმო დაეალებამ, რომელზედაც არის დამ-
ყარებული ვალდებულება სოციალისტურ ორგანი-
ზაციებს შორის, ძალა დაკარგა.

მუხლი 217. ინდივიდუალურად განსაზღვრული
ნივთის გადაცემის ვალდებულების
შეუსრულებლობის შედეგები

ინდივიდუალურად განსაზღვრულ
კრედიტორის საკუთრებად ოპერატიულ მმართვე-
ლობაში ან საარგებლობისათვის გადაცემის ვალდებ-
ულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში კრე-
დიტორს უფლება აქვს მოითხოვოს, რომ მოვალეს
ჩამოერთვას ეს ნივთი და მას გადაეცეს. ეს უფლება
ქარწყლდება თუ ნივთი უკვე გადაეცა ამგვარივე
უფლების მქონე მესამე პირს. თუ ნივთი გადაცე-
მული არ არის, უპირატესობა იმ კრედიტორს ეკუ-
თვნის, რომლის სასარგებლოდაც ვალდებულება
უფრო ადრე წარმოიშვა, ხოლო თუ ამის დადგენა
შეუძლებელია, მაშინ იმას, ვინც უფრო ადრე აღძ-
რა სარჩელი.

მუხლი 218. ვალდებულებით ნაკისრი სამუშაოს
შეუსრულებლობის შედეგები

თუ მოვალემ არ შეასრულა ვალდებულებით
ნაკისრი სამუშაო, კრედიტორს უფლება აქვს შეას-
რულოს ეს სამუშაო მოვალის ხარჯზე. თუ კი სხვა
რამ არ გამომდინარეობს კანონიდან ან ხელშეკრუ-
ლებიდან, ანდა მოითხოვოს ზარალის ანაზღაუ-
რება.

მუხლი 219. ბრალი, როგორც ვალდებულებების
შეუსრულებლობისათვის
მგებლობის პირობა

პასუხის
ეროვნული

პირი, რომელმაც არ შეასრულა ვალდებულება,
ან არაჯეროვნად შეასრულა იგი, ქონებრივად პა-
სუხს აგებს მხოლოდ მაშინ, თუ მას ბრალი (გან-
ზრახვა, ან გაუფრთხილებლობა) მიუძღვის, იმ
შემთხვევების გარდა, რომლებიც გათვალისწინებუ-
ლია კანონით ან ხელშეკრულებით. ბრალის არ
ქონა უნდა დაამტკიცოს ვალდებულების დამრღ-
ვევა პირმა.

მუხლი 220. პასუხისმგებლობა ორივე მხარის ბრა-
ლით ვალდებულების დარღვევისათვის

თუ ვალდებულების შეუსრულებლობა ან არა-
ჯეროვნად შესრულება ორივე მხარის ბრალით
მოხდა, მაშინ სასამართლო, არბიტრაჟი ან სამე-
დიატორო სასამართლო შესაბამისად ამცირებს
მოვალის პასუხისმგებლობის მოცულობას.

მუხლი 221. მოვალის პასუხისმგებლობა მესამე
პირის მოქმედებისათვის

მოვალე პასუხს აგებს იმ მესამე პირის მიერ
ვალდებულების შეუსრულებლობისა ან არაჯე-
როვნად შესრულებისათვის, რომელსაც ეს ვალდე-

ბუღება ქონდა დაყისრებული (ამ კოდექსის 168-ე მუხლი), თუ სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით არ არის გათვალისწინებული, რომ პასუხისმგებლობა უშუალოდ უნდა რუღებულს ეყისრება.

მუხლი 222. ორმხრივ ვალდებულებათა შესრულების შეუძლებლობის შედეგები

ორმხრივ ვალდებულებათა შესრულების შეუძლებლობა, კანონში ან ხელშეკრულებაში სხვა მითითებათა უქონლობის შემთხვევაში გამოიწვევს შემდეგ შედეგებს:

1) თუ არც ერთი მხარე არ აგებს პასუხს შესრულების შეუძლებლობისათვის, მაშინ არცერთ მხარეს არა აქვს უფლება მოითხოვოს ვალდებულების შესრულება და ზარალის ანაზღაურება. თითოეულ მხარეს უფლება აქვს მოითხოვოს ყველაფერი იმის დაბრუნება ან ანაზღაურება, რაც მან შესაბამისი შემხვედრი დაკმაყოფილების გარეშე შეასრულა, და აგრეთვე ანაზღაურება ხარჯებისა, რაც მან ხელშეკრულების ძალით გასწია შესრულების მოსამზადებლად;

2) თუ შესრულების შეუძლებლობისათვის პასუხს აგებს მხარე, რომელიც ვალდებული იყო იგი შეესრულებინა, მაშინ მეორე მხარეს უფლება აქვს უარი თქვას ხელშეკრულებაზე და მოითხოვოს ზარალის ანაზღაურება;

3) თუ ერთი მხარის მიერ ვალდებულების შესრულების შეუძლებლობისათვის პასუხს აკისრებს მხოლოდ ერთ მხარე, მაშინ პირველ უფლება ექვემდებარება თხოვოს შესრულება იმის გამოქვეითებით, ვალდებულებისაგან განთავისუფლებით მოიპოვება.

ამ მუხლით გათვალისწინებული წესები სახელმწიფო, კოოპერაციულ და სხვა საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის ურთიერთობაში შეიძლება გამოყენებულ იქნეს მაშინ, როცა ეს არ ეწინააღმდეგება სახალხო მეურნეობის დაგეგმვის აქტებს.

მუხლი 223. კრედიტორის ბრალი

თუ კრედიტორი განზრახ ან გაუფრთხილებლობის შედეგად შეუწყობს ხელს ვალდებულების შეუსრულებლობას ან არააჯეროვნად შესრულებას, ანდა შეუსრულებლობით თუ არააჯეროვნად შესრულების შედეგად მიყენებული ზარალის გაზრდას, და აგრეთვე, თუ კრედიტორი განზრახ ან გაუფრთხილებლობის შედეგად არ მიიღებს ღონისძიებას ზარალის შესამცირებლად, მაშინ სასამართლო, არბიტრაჟი ან სამედიატორო სასამართლო სათანადოდ ამცირებს მოვალის პასუხისმგებლობის მოცულობას.

ამ მუხლის წესები შესაბამისად უნდა გამოყენებულ იქნეს იმ შემთხვევებშიც, როცა მოვალეს კანონის ან ხელშეკრულების ძალით (ამ კოდექსის 219-ე მუხლი) ეკისრება ქონებრივი პასუხისმგებლობა ვალდებულების შეუსრულებლობისა ან

არაგეროვნად შესრულებისათვის,
იმისა, აქვს თუ არა მას ბრალი.

ქართველთა
წიგნების კავშირი

მუხლი 224. მოვალის მიერ ვადის გადაცილებების

მოვალე, რომელმაც გადააცილა შესრულების ვადას, პასუხს აგებს კრედიტორის წინაშე ვადის გადაცილების შედეგად მიყენებული ზარალისათვის, და იმისათვის თუ ვადის გადაცილების შემდეგ შესრულება შემთხვევით შეუძლებელი გახდა.

თუ მოვალის ვადის გადაცილების გამო შესრულებამ დაკარგა ინტერესი კრედიტორისათვის, მაშინ ამ უკანასკნელს შეუძლია უარი თქვას შესრულების მიღებაზე და მოითხოვოს ზარალის ანაზღაურება. სოციალისტურ ორგანიზაციებს შორის ურთიერთობაში ვადაგადაცილებული შესრულების მიღებაზე უარი დაიშვება მხოლოდ კანონით ან ხელშეკრულებით დადგენილ შემთხვევებსა და პირობებში.

მოვალე არ ჩაითვლება ვადის გადამცილებლად, სანამ ვალდებულების შესრულება შეუძლებელია კრედიტორის მიერ ვადის გადაცილების გამო (ამ კოდექსის 226-ე მუხლი).

მუხლი 225. მოვალის მიერ ფულადი ვალდებულების ვადის გადაცილება

მოვალემ, რომელმაც გადააცილა ფულადი ვალდებულების შესრულების ვადას უნდა გადაიხა-

დოს გადაცილებული დროის სარგებელი ვადის გადაცილებული თანხისა წლიური სამი პროცენტი თუ კანონით ან ხელშეკრულებით არ არის დადგენილი პროცენტის სხვა რაოდენობა. **212.11.19.19.19.19.19**

სოციალისტურ ორგანიზაციებს შორის ფულადი ვალდებულების შემთხვევაში მოვალემ უნდა გადაუხადოს კრედიტორს ყოველი გადაცილებული დღისათვის პროცენტი (საურთიერესი) სსრ კავშირის კანონმდებლობით დადგენილი ოდენობით.

მუხლი 226. კრედიტორის მიერ ვადის გადაცილება

კრედიტორი ითვლება ვადის გადამცილებლად თუ მან უარი თქვა მოვალის მიერ შეთავაზებული ჯეროვანი შესრულების მიღებაზე ან არ განხორციელა მოქმედება, რომლის განხორციელებამდე მოვალეს არ შეეძლო შესრულებინა თავისი ვალდებულება.

კრედიტორი ვადის გადამცილებლად ჩაითვლება აგრეთვე ამ კოდექსის 228-ე მუხლში აღნიშნულ შემთხვევებში.

კრედიტორის მიერ ვადის გადაცილება აძლევს მოვალეს ვადის გადაცილების შედეგად მიყენებული ზარალის ანაზღაურების უფლებას, თუ კრედიტორი ვერ დაამტკიცებს, რომ ვადის გადაცილება არ არის გამოწვეული თვითონ მისი ან იმ პირების განზრახვით ან გაუფრთხილებლობით, რომლებსაც კანონით ან კრედიტორის დავალებით დაკისრებული პქონდათ შესრულების მიღება.

ფულად ვალდებულების შემთხვევაში მკვე
ლე არაა ვალდებული გადაიხადოს პროცენტები/
კრედიტორის მიერ ვადის გადაცილების შემთხვე
ვით განმავლობაში.

თავი მეოცე

ვალდებულების შეწყვეტა

მუხლი 227. ვალდებულების შეწყვეტის საფუძვე-
ლები

ვალდებულება შეწყდება წინამდებარე თავში
მოყვანილ წესების შესაბამისად მთლიანად ან ნა-
წილობრივ;

- 1) შესრულების შედეგად;
- 2) მოთხოვნის გამოქვეითვით;
- 3) იმ შემთხვევაში, თუ მოვალე და კრედიტო-
რი ერთი და იგივე პირი აღმოჩნდება;
- 4) მხარეთა შეთანხმების შედეგად;
- 5) დაგეგმვის აქტის გაუქმების ან შეცვლის
შედეგად;
- 6) შესრულების შეუძლებლობის გამო;
- 7) მოვალის ან კრედიტორის გარდაცვალების
გამო, თუ ვალდებულება პირადად მოვალეს უნდა
შესრულებინა ან გათვალისწინებული იყო პირა-
დად კრედიტორისათვის;
- 8) იურიდიული პირის ლიკვიდაციის გამო.

ეროვნული

ვალდებულება შეწყდება კერძო-ანტიმონეტარული ბით.

შესრულების მიღებისას კრედიტორი მოვალეა შემსრულებლის მოთხოვნით მისცეს მას მთლიანად ვალდებულების ან მისი ნაწილის შესრულების ხელწერილი. სახელმწიფო, კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა შორის გარიგების ან ამ ორგანიზაციათა და მოქალაქეთა შორის ხეპირად დადებული გარიგების (ამ კოდექსის 43-ე მუხლი, 44-ე მუხლის 1 პუნქტი) შესრულებისას, ორგანიზაციამ, რომელმაც საქონლის ფასი ან მომსახურების ღირსება გადაიხადა, უნდა მიიღოს მეორე მხარისაგან საბუთი, რომელიც ფულის გადახდას და მის საფუძველს ადასტურებს.

თუ მოვალემ ვალდებულების დასადასტურებლად მისცა კრედიტორს სავალო საბუთი, მაშინ კრედიტორი შესრულების მიღებისას ვალდებულია დაუბრუნოს ეს საბუთი, ხოლო დაბრუნების შეუძლებლობის შემთხვევაში აღნიშნოს ამის შესახებ მის მიერ მიცემულ ხელწერილში. ხელწერილი შეიძლება შეცვლილ იქნეს წარწერით სავალო საბუთზე. თუ მოვალეს სავალო საბუთი ხელთ აქვს, ეს ადასტურებს ვალდებულების შეწყვეტას, სანამ სხვა რამ არ იქნება დამტკიცებული.

თუ კრედიტორი უარს აცხადებს ხელწერილის

გაცემაზე, სავალო საბუთის დაბრუნებაზე ან ხელ-
წერილში მისი დაბრუნების შეუძლებლობის აღ-
ნიშვნაზე, მოვალეს უფლება აქვს შეაჩეროს მასლი
რულება. ასეთ შემთხვევებში კრედიტორს უფლება
აქვს ეადის გადამცილებლად.

მუხლი 229. ვალდებულების შეწყვეტა გაქვითვით

ვალდებულება შეწყდება ერთგვაროვანი შეგე-
ბებელი მოთხოვნის ჩათვლით, რომლის ვადაც
დამდგარია, ან რომლის ვადაც მითითებული არაა,
ანდა განსაზღვრულია მოთხოვნის მომენტი.

გაქვითვისათვის საკმარისია ერთ-ერთი მხარის
განცხადება.

სოციალისტურ ორგანიზაციათა შორის მოთხო-
ვნის გაქვითვა წარმოებს სსრ კავშირის კანონმდებ-
ლობით დადგენილი წესით.

მუხლი 230. გაქვითვის დაუშვებლობა

არ შეიძლება გაქვითვა მოთხოვნისა:

1) რომელსაც გაუვიდა სასარჩელო ხანდაზმუ-
ლობის ვადა;

2) იმ ზიანის ანაზღაურებისას, რაც გამოწვეუ-
ლია ჯანმრთელობისათვის ვნების მიუენებით ან
სიკვდილით;

3) გარდაცვალებამდე რჩენაზე (ამ კოდექსის 439
მუხლი);

4) კანონით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებში.

ეროვნული

სამსახური

მუხლი 231. გაქვითვა მოთხოვნის დათმობისას

მოთხოვნის დათმობის შემთხვევაში (ამ კოდექსის 206-ე მუხლი), მოვალეს უფლება აქვს ახალი კრედიტორის მოთხოვნის წინააღმდეგ გააქვითოს თავისი მოთხოვნა თავდაპირველი კრედიტორის მიმართ იმ პირობით:

1) თუ ამ მოთხოვნის ვადა დადგა მოთხოვნის დათმობის შესახებ მის მიერ ცნობის მიღებამდე;

2) თუ ვადა არ არის მითითებული ან განსაზღვრულია მოთხოვნის მომენტით.

მუხლი 232. ვალდებულების შეწყვეტა თუ მოვალე და კრედიტორი ერთი და იგივე პირი აღმოჩნდება

ვალდებულება შეწყდება, თუ მოვალე და კრედიტორი ერთი და იგივე პირი აღმოჩნდება.

მუხლი 233. ვალდებულების შეწყვეტა მხარეთა შეთანხმებით

ვალდებულება შეწყდება მხარეთა შეთანხმების შედეგად, კერძოდ, შეთანხმებით, რომ იმავე პირთა შორის ერთი ვალდებულება მეორით შეიცვალოს.

ვალდებულების შეწყვეტა სახელმწიფო ორგანიზაციებს შორის, კოოპერაციულ და სხვა საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის მხარეთა შეთანხმებებით, კერძოდ, შეთანხმებით ერთ-ერთ მხარე ვალდებულების სხვა ვალდებულებით შეცვლის შესაბამისად, დაიშვება, თუ ეს არ ეწინააღმდეგება სახალხო მეურნეობის დაგეგმვის აქტებს.

მუხლი 234. ვალდებულების შეწყვეტა ან შეცვლა გეგმის შეცვლის გამო

ვალდებულება სახელმწიფო, კოოპერაციულ და სხვა საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის უნდა შეწყდეს ან მხარეთა მიერ შეიცვალოს დადგენილი წესით და იმ შემთხვევაში, როდესაც სახალხო მეურნეობის დაგეგმვის აქტი, რომელზედაც დაფუძნებულია ვალდებულება, შეცვლილია ორივე მხარისათვის სავალდებულო განკარგულებით.

მუხლი 235. ვალდებულების შეწყვეტა შესრულების შეუძლებლობით

ვალდებულება შეწყდება შესრულების შეუძლებლობით, თუ ეს გამოწვეულია გარემოებით, რომელზედაც მოვალე პასუხს არ აგებს (ამ კოდექსის 219-ე მუხლი).

მუხლი 236. ვალდებულების შეწყვეტა მოქალაქის
გარდაცვალების ან იურიდიული
პირის ლიკვიდაციის გამო

ვალდებულება შეწყდება მოვალისმგებლის გარდაცვალების გამო, თუ შესრულება არ შეიძლება მოვალის პირადი მონაწილეობის გარეშე.

ვალდებულება შეწყდება კრედიტორის გარდაცვალების გამო, თუ შესრულება ვათვალისწინებული იყო პირადად კრედიტორისათვის.

ვალდებულება შეწყდება იურიდიული პირის (მოვალის ან კრედიტორის) ლიკვიდაციის შედეგად.

ლიკვიდირებული იურიდიული პირის ვალდებულების შესრულება შეიძლება დაეკისროს სხვა იურიდიულ პირს, სსრ კავშირის კანონმდებლობით ან საქართველოს სსრ კანონმდებლობის შესაბამისად.

2. ვალდებულების ცალკეული სახეობები

თავი ოცდამეერთე
უძღვა-გაუძღვა

მუხლი 237. უძღვა-გაუძღვის ხელშეკრულება

უძღვა-გაუძღვის ხელშეკრულებით გამყიდველი კისრულობს გადასცეს ქონება მყიდველს საკუთ-

რებად, ხოლო მყიდველი კისრულობს ჰილდის ქონება და გადაიხადოს მასში გარკვეული თანხა.

თუ მყიდველი სახელმწიფო ორგანიზაციის ქვეშის იგი მოიპოვებს ქონების ოპერატიული (პროცესის) უფლებას (ამ კოდექსის 92-ე მუხლი);

ასეთივე უფლებას მოიპოვებენ სხვა ორგანიზაციებიც, რომლებიც კანონის ან წესდების (დებულების) თანახმად აბორციელებენ ქონების ოპერატიულ მართვას.

მუხლი 238. საცხოვრებელი სახლის ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულება

საცხოვრებელი სახლი (აგარაკი) ან სახლის (აგარაკის) ნაწილი რომელიც წარმოადგენს მოქალაქის ან ერთად მცხოვრებ მეუღლეების და მათი არასრულწლოვანი შვილების პირად საკუთრებას, შეიძლება იყოს ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულების საგანი ამ კოდექსის 104-ე მუხლით გათვალისწინებული წესების დაცვით, აგრეთვე იმ პირობით, თუ შესაკუთრეს სამი წლის განმავლობაში არ გაუყიდა ერთ სახლზე ან ერთი სახლის ნაწილზე მეტი, გარდა ამ კოდექსის 105-ე მუხლით გათვალისწინებული გაყიდვის შემთხვევისა.

მუხლი 239. საცხოვრებელი სახლის ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულების ფორმა

ქალაქში ან დაბაში მდებარე საცხოვრებელი სახლის (სახლის ნაწილის) ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკ-

რელება დამოწმებულ უნდა იქნეს სანოტარო წესით და რეგისტრირებულ უნდა იქნეს მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტში სამი თვის ვადაში სანოტარო წესით დამოწმების დღიდან.

სოფელში მდებარე საცხოვრებელი სახლის (სახლის ნაწილის) ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულება უნდა იქნეს დადებული წერილობით და რეგისტრირებული უნდა იქნეს მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო საბჭოში არა უგვიანეს სამი თვისა ხელშეკრულების დადების დღიდან.

საცხოვრებელი სახლის (სახლის ნაწილის) ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულება დადებულად ითვლება მისი რეგისტრაციის მომენტიდან.

წამუხლით დადგენილი წესების დაუცველობა იწვევს საცხოვრებელი სახლის (სახლის ნაწილის) ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულების ბათილობას.

ეს წესები ვრცელდება სააგარაკო ნაგებობებზედაც.

მუხლი 240 დაუმთავრებელი საცხოვრებელი სახლის გასხვიხება

სახლი, რომელსაც მოქალაქე აშენებს, მისი მშენებლობის დაუმთავრებამდე, არ შეიძლება გასხვიხებულ იქნეს სხვა პირზე მშრომელთა დეპუტატების რაიონული, საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი

ბელი კომიტეტის ნებართვის გარეშე, ვაჭრთა
შემთხვევისა, როცა სახლი იყიდება მასალად.

მუხლი 241. ფასი

ეროვნული
გეგმვის

სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადო-
ებრივი ორგანიზაციების მიერ საქონლის გაყიდვა
წარმოებს დადგენილ სახელმწიფო ფასად, გარდა
იმ შემთხვევებისა, რომლებიც გათვალისწინებუ-
ლია სსრ კავშირის კანონმდებლობით და მის მიერ
დადგენილ ფარგლებში — საქართველოს სსრ კა-
ნონმდებლობით.

კოლმეურნეობის ნამეტი სოფლის მეურნეობის
პროდუქტები, რომლებსაც სახელმწიფო არ შეის-
ყიდის, აგრეთვე მოქალაქის ქონება იყიდება იმ
ფასად, რა ფასზედაც მხარეები შეთანხმდებიან.

მუხლი 242. გაყიდული ნივთის ხარისხი

გაყიდული ნივთის ხარისხი უნდა შეესაბამებო-
დეს ხელშეკრულების პირობებს, ხოლო ხელშეკ-
რულებაში მითითებათა უქონლობის შემთხვევა-
ში — ჩვეულებრივ მოთხოვნებს.

ნივთი, რომელსაც სავაჭრო ორგანიზაცია ყი-
დის, უნდა შეესაბამებოდეს და აკმაყოფილებდეს
სახელმწიფო სტანდარტს ან ამგვარი ნივთებისათ-
ვის დადგენილ ტექნიკურ პირობებს ან ნიმუშებს,
თუ სხვა რამ არ გამომდინარეობს ამ სახეობის
ყიდვა-გაყიდვის არსისაგან.

მუხლი 243. მუიდევის უფლებები, ამ შემთხვევაში, თუ მას არაჯეროვანი ხარისხის ნივთი მიჰყიდეს

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მუიდეულს, რომელსაც მიჰყიდეს არაჯეროვანი ხარისხის ნივთი, თუ ნაკლი არ იყო წინასწარ აღნიშნული გამყიდველის მიერ, უფლება აქვს მოითხოვოს:

ან შეცვლა იმ ნივთისა, რომელიც ხელშეკრულებაში განსაზღვრულია გეარობითი ნიშნებით, ჯეროვანი ხარისხის ნივთით;

ან თანაზომიერად შემცირება სასყიდელი ფასისა;

ან ნივთის ნაკლოვანებათა უსასყიდლოდ გამოსწორება გამყიდველის მიერ;

ან მუიდევის მიერ ამ ნაკლოვანებათა გამოსასწორებლად გაწეული ხარჯების ანაზღაურება.

ამ უფლებათა განხორციელება იმ პირის მიერ, რომელმაც იყიდა ნივთი, საცალო ვაჭრობის საწარმოში, ხდება საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს მიერ განსაზღვრული წესით.

მუხლი 244. ვაიდეული ნივთის ნაკლის შესახებ პრეტენზიის წარდგენის ვადები

თუ ნივთის ნაკლი გამყიდველმა წინასწარ არ აცნობა მუიდეულს, ამ უკანასკნელს უფლება აქვს ნივთის ნაკლის აღმოჩენისთანავე წარუდგინოს

გაყიდველს სათანადო პრეტენზია, მაგრამ უგვიანეს ექვსი თვის გასვლისა ნივთის დლიდან, ხოლო საცხოვრებელი სახლის (აგარაკის) ნაკლის გამო — არა უგვიანეს მუიდეველის მფლობელობაში საცხოვრებლის (აგარაკის) გადაცემის დლიდან. თუ საცხოვრებელი სახლის (აგარაკის) გადაცემის დღის დადგენა შეუძლებელია ან თუ ნაგებობა მუიდეველის მფლობელობაში ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულების დადებამდე იყო, — მაშინ ხელშეკრულების რეგისტრაციის დლიდან (ამ კოდექსის 239-ე მუხლი).

საჯალო ვაჭრობის ორგანიზაციების მიერ გაყიდული ნივთების ნაკლოვანებათა გამო პრეტენზიების წარსადგენად საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს მიერ შეიძლება დაწესებულ იქნეს სხვა ვადები.

მუხლი 245. პრეტენზია საგარანტიო ვადით გაყიდული ნივთის ნაკლის შესახებ

იმ შემთხვევაში, როდესაც საჯალო ვაჭრობის ორგანიზაციების მიერ გაყიდული ნივთებისათვის ამ კოდექსის 260-ე მუხლის შესაბამისად დადგენილია საგარანტიო ვადები, ეს ვადები გამოითვლება გაყიდვის დლიდან. საგარანტიო ვადის განმავლობაში მუიდეველს შეუძლია წარუდგინოს გამყიდველს პრეტენზია გაყიდული ნივთის იმ ნაკ-

ლის გამო, რაც ხელს უშლის ნივთის ნორმალურად გამოყენებას.

გამყიდველი მოვალეა გამოასწოროს ნივთის ნაკლი უსასყიდლოდ, ან შეცვალოს ეს ნივთი, როგორც რომელიმე სხვა ნივთით, ან მიიღოს უკან და დაუბრუნოს მყიდველს მასში გადახდილი თანხა, თუ ვერ დაამტკიცებს, რომ ნაკლი წარმოიშვა მყიდველის მიერ ნივთით სარგებლობის ან მისი შენახვის წესების დარღვევის შედეგად.

თუ გაყიდული ნივთის ნაკლის შესახებ პრეტენზიის წარდგენისათვის დაწესებული საგარანტიო ვადა უფრო ნაკლებია ამ კოდექსის 244-ე მუხლით გათვალისწინებულ ვადაზე, მაშინ უნდა გამოყენებულ იქნეს ამ მუხლით დადგენილი ვადები.

მუხლი 246. გაყიდული ნივთის ნაკლის შესახებ სარჩელის ხანდაზმულობის ვადა

სარჩელი გაყიდული ნივთის ნაკლის შესახებ შეიძლება წარდგენილ იქნეს არა უგვიანეს ექვსი თვისა პრეტენზიის განცხადების დღიდან, ხოლო, თუ პრეტენზია არ განუცხადებიათ, ან მისი განცხადების დროის დადგენა შეუძლებელია, — მაშინ ამ ნაკლოვანებათა შესახებ პრეტენზიების წარდგენისათვის დადგენილი ვადების გასვლის დღიდან (ამ კოდექსის 244-ე და 245-ე მუხლები).

მუხლი 247. გამყიდველის მოვალეობა გააფრთხილ-
ლოს მყიდველი გაყიდულ ნივთზე
მესამე პირის უფლებების შესახებ.

ხელშეკრულების დადების დროს გამყიდველი
მოვალეა გააფრთხილოს მყიდველი გასაყიდ ნივთ-
ზე მესამე პირის ყოველგვარი უფლებების შესახებ
(გირაენობის უფლების, სამუდამო სარგებლობის,
დამჭირავებლის უფლების შესახებ და ა. შ.). ამ
წესის შეუსრულებლობა მყიდველს უფლებას აძ-
ლევს მოითხოვოს ხელშეკრულების მოშლა და ხა-
რალის ანაზღაურება ან სასყიდელი ფასის სათანა-
დოდ შემციირება.

მუხლი 248. გამყიდველის მოვალეობა შეინახოს
გაყიდული ნივთი

თუ კანონის ან ხელშეკრულების შესაბამისად
საკუთრების ან ოპერატიული მართვის უფლება
მყიდველზე გადადის ნივთის გადაცემამდე (ამ კო-
დექსის 131-ე მუხლი), გამყიდველი მოვალეა შეი-
ნახოს ნივთი გადაცემის მომენტამდე და არ დაუშ-
ვას მისი ხარისხის გაუარესება.

მყიდველი მოვალეა აუნაზღაუროს გამყიდველს
ამ უკანასკნელის მიერ საკუთრების უფლების
მყიდველზე გადასვლის შემდეგ გაწეული აუცი-
ლებელი ხარჯები, თუ ხელშეკრულებით სხვა რამ
არ არის გათვალისწინებული.

მუხლი 249. გამყიდველის პასუხისმგებლობა მყიდველისათვის ნივთის გადაცემაზე უარისათვის

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

თუ გამყიდველი დაარღვევს ხელშეკრულებას და არ გადასცემს მყიდველს ნივთს, მყიდველს უფლება აქვს:

- 1) ან მოითხოვოს ნაყიდი ნივთის მისთვის გადაცემა და მიყენებული ზარალის ანაზღაურება;
- 2) ან თავის მხრივ უარი თქვას ხელშეკრულების შესრულებაზე, მოითხოვოს მისი მოშლა და მიყენებული ზარალის ანაზღაურება.

მუხლი 250. მყიდველის პასუხისმგებლობა ნაყიდი ნივთის მიღებაზე ან მისი ფასის გადახდაზე უარისათვის

თუ მყიდველი დაარღვევს ხელშეკრულებას და უარს განაცხადებს ნაყიდი ნივთის მიღებაზე ან დათქმული ფასის გადახდაზე, გამყიდველს უფლება აქვს:

- 1) ან მოითხოვოს მყიდველის მიერ ნივთის მიღება და დათქმული ფასის გადახდა, აგრეთვე მიყენებული ზარალის ანაზღაურება;
- 2) ან თავის მხრივ უარი განაცხადოს ხელშეკრულების შესრულებაზე და მოითხოვოს მისი მოშლა და მიყენებული ზარალის ანაზღაურება.

მუხლი 251. გამყიდველის მოვალეობა მყიდველი-
სათვის ნივთის ჩამორთმევის შესახებ
სარჩელის აღძვრის შემთხვევაში

218

თუ მესამე პირი ნივთის გაყიდვამდე წარმოშო-
ბილი საფუძვლით აღძრავს სარჩელს მყიდველისა-
თვის ნივთის ჩამორთმევის შესახებ, მყიდველს
უფლება აქვს ჩააბას საქმეში გამყიდველი, ხოლო
ეს უკანასკნელი მოვალეა ჩაებას ამ საქმეში მყიდ-
ველის მხარეზე.

თუ მყიდველმა არ ჩააბა საქმეში გამყიდველი,
ეს უკანასკნელი თავისუფლდება მყიდველის წინაშე
პასუხისმგებლობისაგან, თუ დაამტკიცებს, რომ
პროცესში მონაწილეობის მიღების შემთხვევაში
შეძლებდა აეცილებინა მყიდველისათვის მიყიდული
ნივთის ჩამორთმევა.

გამყიდველს, რომელიც მყიდველმა ჩააბა საქ-
მეში, მაგრამ რომელსაც პროცესში მონაწილეობა
არ მიუღია, უფლება ერთმევა ამტკიცოს, რომ
მყიდველი საქმეს არასწორად აწარმოებდა.

მუხლი 252. გამყიდველის პასუხისმგებლობა მყი-
დველისათვის ნივთის ჩამორთმევის
შემთხვევაში

თუ სასამართლოს, არბიტრაჟის ან სამედიცინო-
რო სასამართლოს გადაწყვეტილებით მყიდველს
ჩამოერთვა მის მიერ ნაყიდი ნივთი, გამყიდველი
მოვალეა აღნაზღაუროს მას ზარალი.

მხარეთა შეთანხმება გამყიდველის მხარეს
მგებლობის აცილების ან შეზღუდვის შესახებ
ბათილია, თუ გამყიდველმა იცოდა გაყიდვით
თუ შესამე პირის უფლებების არსებობას
შესახებ მყიდველი არ გააფრთხილა.

მუხლი 253. საქონლის ნისიად გაყიდვა

საჯალო ვაჭრობის საწარმოების მიერ ხანგრძლივი სარგებლობის საქონელი შეიძლება მოქალაქეებს მიეყიდოს ნისიად (გადახდის განაწილვადებით) საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს მიერ დადგენილ შემთხვევაში და წესით.

საქონლის ნისიად გაყიდვა წარმოებს გაყიდვის დღეს მოქმედი ფასების მიხედვით. თუ ნისიად გაყიდული საქონლის ფასი შემდგომ შეიცვალა, გადანგარიშება არ ხდება.

ნისიად ნაყიდ საქონელზე საკუთრების უფლებას მყიდველი მოიპოვებს ამ კოდექსის 131-ე მუხლის წესების შესაბამისად.

თავი ოცდამეორე

მიწოდება

მუხლი 254. მიწოდების ხელშეკრულება

მიწოდების ხელშეკრულებით მიმწოდებელი ორგანიზაცია კისრულობს გადასცეს გარკვეულ

ვადებში ან ვადაში მყიდველ ორგანიზაციას (საგ. კვების) საკუთრებად ან, ამ კოდექსის 92-ე და 131-ე მუხლების შესაბამისად, კომერციულ მმართველობაში განსაზღვრული პროდუქციის დუქციის განაწილების საგეგმო აქტის თანახმად, რომელიც სავალდებულოა ორივე ორგანიზაციისათვის. მყიდველი ორგანიზაცია კისრულობს მიიღოს პროდუქცია და გადაიხადოს მასში დადგენილი ფასი.

მიწოდების ხელშეკრულება არის აგრეთვე ორგანიზაციებს შორის მათი შეხედულებებისამებრ დადებული ხელშეკრულება, რომლითაც მიმწოდებელი კისრულობს გადასცეს მყიდველს პროდუქცია, რაც არ ნაწილდება საგეგმო წესით, იმ ვადაში, რომელიც არ ემთხვევა ხელშეკრულების დადების მომენტს.

პროდუქციის მიწოდება ხელშეკრულების დადებლად წარმოებს მხოლოდ იმ შემთხვევებში, რომლებიც დადგენილია სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს ან საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს მიერ.

მუხლი 255. მისაწოდებელი პროდუქციის დაკლება ან წაუღებლობა

პროდუქციის რაოდენობა, რომელიც მიმწოდებელმა არ მიაწოდა ან მყიდველმა არ წაიღო დათქმულ ვადაში, მიწოდებულ (წაღებულ) უნდა იქნეს იმ წესით და იმ ვადებში, რომლებიც გა-

თვალისწინებულია ღებულებებით მიწოდება
შესახებ, ცალკეულ სახეობათა პროდუქციის
წოდების განსაკუთრებული პირობებზე (სმ. მუხლი
დექსის 262-ე მუხლი) ან ხელშეკრულებების
თუ შეატყობინებს მიმწოდებელს, მყიდველს
უფლება აქვს უარი თქვას იმ პროდუქციის მიღე-
ბაზე, რომლის მიწოდების ვადა გადაცილებულია,
თუ ხელშეკრულებაში სხვა რამ არ არის გათვა-
ლისწინებული. მყიდველი ვალდებულია მიიღოს
ის პროდუქცია, რომელიც მიმწოდებელმა გაგზავ-
ნა მყიდველისაგან შეტყობინების მიღებამდე, და
გადაიხადოს მისი ღირებულება.

მუხლი 256. მიწოდებული პროდუქციის ასორ- ტიმენტი

პროდუქცია მიწოდებულ უნდა იქნეს იმ ასორ-
ტიმენტის მიხედვით, რომელსაც ხელშეკრულება
ითვალისწინებს.

ასორტიმენტში შემავალი ერთი სახეობის პრო-
დუქციის მიწოდება უფრო მეტი რაოდენობით,
ვიდრე ხელშეკრულებითაა გათვალისწინებული,
არ ჩაითვლება გამყიდველს სხვა სახეობათა პრო-
დუქციის დანაკლისის დასაფარავად, გარდა იმ
შემთხვევებისა, როცა ასეთი მიწოდება მოხდა
მყიდველის თანხმობით.

ასორტიმენტში შემავალ ცალკეულ სახეობათა
პროდუქციის დანაკლისისათვის მიმწოდებელმა

მოასწოროს ეს ნაკლი, მაგრამ მიმწოდებლის ხარ-
ჯზე.

თუ მიწოდებული პროდუქცია შეესაბამება საუ-
ხელმწიფო სტანდარტებს ან ტექნიკურ მოთხოვნებს,
მაგრამ აღმოჩნდება უფრო დაბალი ხარისხის,
ვიდრე დაბეჭდილი იყო, მყიდველს უფლება აქვს
შიილოს პროდუქცია და გადაუხადოს გამყიდველს
ის ფასი, რომელიც დადგენილია ამგვარი ხარისხის
პროდუქციისათვის, ან უარი თქვას პროდუქციის
მიღებაზე და ფასის გადახდაზე.

**მუხლი 258. მიწოდებული პროდუქციის ნაკლის
შესახებ პრეტენზიის წარდგენის ვა-
დები**

მყიდველის მიერ მისთვის მიწოდებული პრო-
დუქციის იმ ნაკლის დადგენის ვადებსა და წესებს,
რომელიც ვერ იქნებოდა აღმოჩენილი პროდუქცი-
ის ჩვეულებრივი მიღების დროს, და მიმწოდებლი-
სათვის არასათანადო ხარისხის პროდუქციის მიწო-
დებისაგან გამომდინარე პრეტენზიების წარდგე-
ნის ვადებსა და წესს განსაზღვრავს სსრ კავშირის
კანონმდებლობა.

**მუხლი 259. სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა სარ-
ჩელებისათვის მიწოდებული პროდუქ-
ციის ნაკლის შესახებ**

სარჩელებისათვის, რომლებიც დაკავშირებუ-
ლია არასათანადო ხარისხის პროდუქციის მიწოდე-

ბასთან, დაწესებულია ხანდაზმულობის ექსპერტიზა და, რაც გამოითვლება იმ დღიდან, როცა მუიღველი სათანადო წესით დაადგენს მისთვის მიწოდებული პროდუქციის ნაყლს. ზიგლიროსიკა

მუხლი 260. საგარანტიო ვადები

იმ პროდუქციის მიმართ, რომელიც განუთვნილია ხანგრძლივი სარგებლობისა ან შენახვისათვის. სახელმწიფო სტანდარტებით ან ტექნიკური პირობებით შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს უფრო ხანგრძლივი ვადები იმისათვის, რომ მუიღველმა სათანადო წესით დაადგინოს აღნიშნული ნაყლი, რის გამოვლინება შეუძლებელი იყო ჩვეულებრივი მიღებისას (საგარანტიო ვადები) და შემდგომ მიმწოდებელს წარუდგინოს საპრეტენზიო მოთხოვნები ამ ნაყლის გამოსწორებისა ან პროდუქციის შეცვლის შესახებ. მიმწოდებელი მოვალეა უსასყიდლოდ გამოასწოროს იმ პროდუქციის ნაყლი, რომლისთვისაც დადგენილია საგარანტიო ვადა, ან გამოცვალოს იგი, თუ ვერ დაამტკიცებს, რომ ნაყლი წარმოიშვა მუიღველის მიერ პროდუქციის სარგებლობის ან მისი შენახვის წესების დარღვევის შედეგად.

ხელშეკრულებით შეიძლება დაწესდეს საგარანტიო ვადები, თუ ისინი გათვალისწინებული არ არის სტანდარტებით ან ტექნიკური პირობებით, აგრეთვე უფრო ხანგრძლივი საგარანტიო ვადა,

ვიდრე გათვალისწინებულია სტანდარტებით ან ტექნიკური პირობებით.

სახალხო მოხმარების საქონლის მიმართ არსებული ლიც საცალო ვაჭრობის ორგანიზაციებში გამოითვლება ნიუთის ცალობით გაყიდვის დღიდან (ამ კოდექსის 245-ე მუხლი).

მუხლი 261. მისაწოდებელი პროდუქციის კომპლექტურობა

პროდუქციის მიწოდება უნდა ხდებოდეს კომპლექტურად, სახელმწიფო სტანდარტების, ტექნიკური პირობების ან პრეისკურანტების მოთხოვნების შესაბამისად. თუ კომპლექტურობა განსაზღვრული არ არის სახელმწიფო სტანდარტით, დამტკიცებული ტექნიკური პირობებით ან პრეისკურანტით, აუცილებელ შემთხვევებში იგი შეიძლება განისაზღვროს ხელშეკრულებით.

არაკომპლექტური პროდუქციის მიწოდების შემთხვევაში მყიდველი მოვალეა მოითხოვოს პროდუქციის ბოლომდე დაკომპლექტება ან უკომპლექტო პროდუქციის შეცვლა კომპლექტურით და მის ბოლომდე დაკომპლექტებამდე ან შეცვლამდე უარი თქვას ფასის გადახდაზე, ხოლო, თუ პროდუქციის ფასი უკვე გადახდილია, მოითხოვოს გადახდილი თანხის დაბრუნება.

თუ მიმწოდებელი პროდუქციის არ დააკომპ-

ლექტებს მხარეთა შეთანხმებით დადგენილ ვადებში, მყიდველს უფლება აქვს უარი თქვას პროდუქციაზე.

ეროვნული

მუხლი 262. დებულებები მიწოდებათა შესახებ და მიწოდებათა განსაკუთრებული პირობები

მიწოდების ხელშეკრულებები იდება და სრულდება შესაბამისად დებულებებისა მიწოდებათა შესახებ, რომლებსაც ამტკიცებს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო, და ცალკეულ სახეობათა პროდუქციის მიწოდების განსაკუთრებული პირობების შესაბამისად, რომლებიც მტკიცდება სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ დადგენილი წესით, ხოლო სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ გათვალისწინებულ შემთხვევებში მტკიცდება საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს მიერ.

მუხლი 263. პასუხისმგებლობა მიწოდების ხელშეკრულების დარღვევისათვის

ამ კოდექსის 262-ე მუხლში აღნიშნული დებულებებისა და განსაკუთრებული პირობების შესაბამისად ხდება გადახდევინება პირგასამტეხლოსი (ჯარიმისა, საურავისა) და ზარალისა მიწოდების ხელშეკრულების მოვალეობათა დარღვევისათვის.

არასათანადო ხარისხის ან არაკომპლექტური პროდუქციის მიწოდების შემთხვევაში მყიდველი მიმწოდებელს გადაახდევინებს დადგენილ პირგა-

სამტეხლოს (ჯარიმის) და, გარდა ამისა, ასევე მძრ
წოდების შედეგად მიყენებულ ზარალს, პირველად
მტეხლოს (ჯარიმის) გაუქვითავეად.

ეროვნული
ბიზნისობის

თავი ოცდამეხუთე

სოფლის მეურნეობის პროდუქციის სახელ- მწიფო შესყიდვა კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობებისაგან

მუხლი 264. სოფლის მეურნეობის პროდუქციის კონტრაქტაციის ხელშეკრულება

სოფლის მეურნეობის პროდუქციის სახელმწი-
ფო შესყიდვა კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მე-
ურნეობებისაგან წარმოებს კონტრაქტაციის ხელ-
შეკრულებებით, რომლებიც იღება სოფლის მეურ-
ნეობის პროდუქციის სახელმწიფო შესყიდვის გეგ-
მებისა და კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურ-
ნეობებში სასოფლო-სამეურნეო წარმოების გან-
ვითარების გეგმების საფუძველზე.

მუხლი 265. კონტრაქტაციის ხელშეკრულების ში- ნაარსი

კონტრაქტაციის ხელშეკრულებაში გათვალის-
წინებული უნდა იყოს:

სოფლის მეურნეობის პროდუქციის რაოდენობა
(პროდუქციის სახეობათა მიხედვით), ხარისხი, მი-

ტანის ვადები, წესი, პირობები და ხაზარების
გილი;

დამამზადებელ ორგანიზაციათა და საწარმოთა
მოვალეობად როულად მიიღონ პროდუქციის
გადაიხადონ დადგენილი ფასი, აგრეთვე კოლმეურ-
ნეობებისათვის ფულადი ავანსის რაოდენობა და
მისი მიცემის ვადები;

იმის მოვალეობა, რომ კოლმეურნეობებსა და
საბჭოთა მეურნეობებს გაეწიოს დახმარება სოფ-
ლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოების ორგა-
ნიზაციაში და მისაღებ პუნქტებსა და საწარმოებ-
ში მის მიზიდვაში;

მხარეთა ქონებრივი ურთიერთ პასუხისმგებ-
ლობა მათ მიერ ვალდებულებათა შეუსრულებ-
ლობის შემთხვევაში.

კონტრაქტაციის ტიპობრივი ხელშეკრულებები
მტკიცდება სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ
დადგენილი წესით.

თავი ოცდამოთხე

გაცვლილობა

მუხლი 266. გაცვლილობის ხელშეკრულება

გაცვლილობის ხელშეკრულებით მხარეთა შო-
რის ხდება ერთი ქონების გაცვლა მეორეზე.

გაცვლილობის ხელშეკრულების ყოველი მონა-
წილე მხარე ითვლება იმ ქონების გამყიდველად.

რასაც ცელის და იმის შეიდგელად, რასაც სანაგვე
ლოდ იღებს.

გაცვლილობის ხელშეკრულება, რომელიც ერთი ან ორივე მხარე სახელმწიფო ორგანიზაციის შეიძლება დაიდოს მხოლოდ სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში.

**მუხლი 267. უიდვა-გაყიდვის წესების გამოყენება
გაცვლილობის ხელშეკრულების მი-
მართ**

გაცვლილობის ხელშეკრულების მიმართ გამო-
იყენება უიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულების შესაბა-
მისი წესები, თუ მხარეთა ურთიერთობიდან სხვა
რამ არ გამომდინარეობს (ამ კოდექსის 237-ე —
239-ე, 242-ე — 252-ე მუხლები).

თავი ოცდამეხუთე

ნაჩება

მუხლი 268. ნაჩუქრობის ხელშეკრულება

ნაჩუქრობის ხელშეკრულებით ერთი მხარე
უსასყიდლოდ გადასცემს ქონებას მეორე მხარეს
საკუთრებად.

ნაჩუქრობის ხელშეკრულება დადებულად ით-
ვლება ქონების გადაცემის მომენტიდან.

მოქალაქის მიერ სახელმწიფო, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციისათვის ქონება ჩუქებისას შეიძლება დათქმული იქნეს პირობა, რომ ეს ქონება გამოყენებულ იქნეს საზოგადოებრივად სასარგებლო მიზნით.

მუხლი 269. ნაჩუქრობის ხელშეკრულების ფორმა

ნაჩუქრობის ხელშეკრულება ხუთას მანეთზე მეტი თანხისა უნდა დამოწმდეს სანოტარო წესით.

მოქალაქის მიერ სახელმწიფო, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციისათვის ქონების ჩუქების დროს ხელშეკრულება იდება უბრალო წერილობითი ფორმით.

საცხოვრებელი სახლის ნაჩუქრობის ხელშეკრულება უნდა დაიდოს ამ კოდექსის 239-ე მუხლით დადგენილი ფორმით.

თავი ოცდამეცხედი

ქონების ქირავნობა

მუხლი 270. ქონების ქირავნობის ხელშეკრულება

ქონების ქირავნობის ხელშეკრულებით გამქირავებელი კისრულობს სასუიდლოთ მისცეს დამქირავებელს ქონება დროებითი სარგებლობისათვის.

ქონების ქირავნობის ხელშეკრულება მოქალაქეთა შორის ერთ წელზე მეტი ვადით უნდა დაიდოს წერილობით.

ეროვნული

მუხლი 271. ქონების ქირავნობის ხელშეკრულების ვადა

ქონების ქირავნობის ხელშეკრულების ვადა არ უნდა აღემატებოდეს ათ წელს.

სახელმწიფო ორგანიზაციებსა, კოოპერაციულსა და სხვა საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის შენობის ან არასაცხოვრებელი სათავსის ქირავნობის ხელშეკრულების ვადა არ უნდა აღემატებოდეს ხუთ წელს, ხოლო მოწყობილობისა და სხვა ქონების ქირავნობის ხელშეკრულების ვადა — ერთ წელს.

იმ საოჯახო მოხმარების საგნების, მუსიკალური ინსტრუმენტების, სპორტული ინვენტარის, მსუბუქი ავტომობილებისა და პირადი სარგებლობის სხვა ქონების ქირავნობის ხელშეკრულების ვადა, რასაც სახელმწიფო, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაცია მოქალაქეს მიაქირავებს (საყოფაცხოვრებო ქირავნობა) არ უნდა აღემატებოდეს ასეთი საყოფაცხოვრებო ქირავნობის სათანადო ტიპობრივი ხელშეკრულებით დადგენილ ვადას (ამ კოდექსის 272-ე მუხლი).

თუ ხელშეკრულება დადებულია ზემოთ აღნიშნულზე მეტი ვადით, ხელშეკრულება დადებულიად ითვლება, შესაბამისად, ათი წლით, ხუთი

წლით, ერთი წლით ან საყოფაცხოვრებო ქირავნობის ტიპობრივი ხელშეკრულებით დადგენილი ვადით (ამ კოდექსის 272-ე მუხლი).

მუხლი 272. საყოფაცხოვრებო ქირავნობის ტიპობრივი ხელშეკრულებები

ტიპობრივ ხელშეკრულებებს საყოფაცხოვრებო გაქირავების ცალკეულ სახეობათათვის ამტკიცებს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

ტიპობრივი ხელშეკრულებების პირობების ისეთი შეცვლა, რომელიც მოსარგებლის უფლებებს ზღუდავს, ბათილია.

მუხლი 273. ქონების ქირავნობის ხელშეკრულების დადება ვადის აღუნიშვნელად

თუ ქონების ქირავნობის ხელშეკრულება დადებულია ვადის აღუნიშვნელად, იგი ითვლება დადებულად განუსაზღვრელი ვადით და თითოეულ მხარეს ყოველთვის შეუძლია ხელშეკრულების მოშლა, ოღონდ უნდა გააფრთხილოს მეორე მხარე ერთი თვით ადრე, ხოლო შენობის ან არასაცხოვრებელი სათავსის ქირავნობისას — სამი თვით ადრე.

თუ სახელმწიფო, კოოპერაციულ ან საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის ვადის აღუნიშვნელად დადებული ქონების ქირავნობის ხელშეკრულების მონაწილე არც ერთმა მხარემ არ განაცხადა უარი ხელშეკრულებაზე ამ კოდექსის 271-ე

მუხლის მეორე ნაწილში აღნიშნული ვადების ვადის ვლამდე, ამ ვადების გასვლის შემდეგ ხელშეკრულება მოშლილად ჩაითვლება.

ვადის აღნიშნულად დადებული ვარჯებო ქირავნობის ხელშეკრულება დადებულად ითვლება იმ ვადით, რომელიც დადგენილია საყოფაცხოვრებო ქირავნობის სათანადო ტიპობრივი ხელშეკრულებით.

მუხლი 274. ქონებით სარგებლობა ხელშეკრულების ვადის გასვლის შემდეგ

თუ დამქირავებელი სარგებლობს ქონებით ხელშეკრულების ვადის გასვლის შემდეგაც და დამქირავებელი ამას არ ედავება, მაშინ ხელშეკრულება ითვლება განახლებულად განუსაზღვრელი ვადით და თითოეულ მხარეს აქვს უფლება რა დროსაც უნდა უარი თქვას ხელშეკრულებაზე. ოღონდ უნდა გააფრთხილოს ამის შესახებ მეორე მხარე ერთი თვით ადრე, ხოლო შენობის ან არასაცხოვრებელი სათავსის ქირავნობისას — სამი თვით ადრე.

ეს წესი არ ვრცელდება ხელშეკრულებებზე სახელმწიფო, კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის და აგრეთვე საყოფაცხოვრებო ქირავნობის ხელშეკრულებებზე.

მუხლი 275. ქონების ქირავნობის ხელშეკრულების
განახლების უპირატესი უფლება

დამქირავებელს, რომელიც ხელშეკრულების
ნაკისრ ყველა ვალდებულებას წესიერად იკისრებ
ლებს, ხელშეკრულების მოქმედების ვადის გასე-
ლის შემდეგ აქვს უპირატესი უფლება დადოს იმა-
ვე ქონების ქირავნობის ახალი ხელშეკრულება.

მუხლი 276. ქონების ჩაბარება დამქირავებლისა-
თვის

გამქირავებელი მოვალეა ჩააბაროს დამქირავე-
ბელს ქონება ისეთ მდგომარეობაში, რაც ხელშე-
კრულების პირობებსა და ქონების დანიშნულებას
შეესაბამება.

საყოფაცხოვრებო ქირავნობის ხელშეკრულების
დამდეგი ორგანიზაცია მოვალეა დამქირავებლის
თანდასწრებით შეამოწმოს წესიერ მდგომარეობა-
შია თუ არა ვასაქირავებელი ქონება.

გამქირავებელი პასუხს არ აგებს ქონების იმ
ნაკლისათვის, რაც დათქმული იყო მის მიერ ხელ-
შეკრულების დადების დროს.

მუხლი 277. დამქირავებლისათვის ქონების ჩაუ-
ბარებლობის შედეგები

თუ გამქირავებელი არ ჩააბარებს დამქირავე-
ბელს მიქირავებულ ქონებას სარგებლობისათვის,

დამქირავებელს უფლება აქვს ან გამოითხოვოს მისგან ეს ქონება და მოითხოვოს ქონების ჩაბარების დაყოვნებით გამოწვეული ზარალის ანაზღაურება, ან თავის მხრივ უარი განაცხადოს ამ ქონებაზე და გადააბდევის მისი შემოსავლების ლობის შედეგად მომხდარი ზარალი.

მუხლი 278. სარგებლობა დაქირავებული ქონებით

დამქირავებელი მოვალეა ისარგებლოს ქონებით ხელშეკრულების თანახმად და ქონების დანიშნულების შესაბამისად.

მუხლი 279. დამქირავებლის უფლების დაცვა

დამქირავებელს უფლება აქვს სასამართლო წესით დაიცვას თავისი მფლობელობა უოველი დამრღვევისაგან, მათ შორის მესაყუთრისაგანაც.

მუხლი 280. დამქირავებლის მოვალეობა დაქირავებული ქონების მოვლა-პატრონობის მხრივ

დამქირავებელი ვალდებულია თავისი ხარჯით გაუყეთოს დაქირავებულ ქონებას კაპიტალური რემონტი, თუ სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული კანონით ან ხელშეკრულებით.

დამქირავებლის მიერ ამ მოვალეობის შეუსრულებლობა უფლებას აძლევს დამქირავებელს

გაუყეთოს ქონებას ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ან გადაუდებელი აუცილებლობით გათვალისწინებული კაპიტალური რემონტი და გადაახდევინოს გამჭირავებელს რემონტის ღირებულება, თუ არაა მოწყობითოს ეს ღირებულება ქირაში, თუ არაა მოწყობითოს ეს ხელშეკრულება და გადაახდევინოს გამჭირავებელს მისი შეუსრულებლობის შედეგად მომხდარი ზარალი.

მუხლი 281. დამჭირავებლის მოვალეობა დამჭირავებულ ქონების მოვლა-პატრონობის მხრზე

დამჭირავებელი მოვალეა შეინახოს ქონება წესიერ მდგომარეობაში, თავისი ბარჯით აწარმოოს მიმდინარე რემონტი, თუ სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული კანონით ან ხელშეკრულებით, და გასწიოს ქონების მოვლა-პატრონობის ხარჯები.

მუხლი 282. ქონებით სარგებლობის ქირა

დამჭირავებელი მოვალეა თავის დროზე გადაიხადოს ქონებით სარგებლობის ქირა. მას აქვს უფლება მოითხოვოს ქირის შესაბამისად შემცირება, თუ რაიმე გარემოების გამო, რომლისთვისაც დამჭირავებელი პასუხს არ აგებს, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სარგებლობის პირობები ან ქონების მდგომარეობა მნიშვნელოვნად გაუარესდა.

მუხლი 283. ქვეჭირავენობა

დამჭირავებელს უფლება აქვს დამჭირავებული ქონება სხვას მიამჭირავეოს (ქვეჭირავენობა) რა ქონებაც ამისათვის საჭიროა გამჭირავებლის თანხმობა.

საყოფაცხოვრებო ქირავენობის ხელშეკრულებით დამჭირავებული ქონების ქვეჭირავენობა არ შეიძლება.

მუხლი 284. ქირავენობის ხელშეკრულების ძალის შენარჩუნება ქონების მესაყუთრის შეცვლის შემთხვევაში

თუ გამჭირავებული ქონების მესაყუთრე შეიცვალა, ქირავენობის ხელშეკრულება ძალას ინარჩუნებს ახალი მესაყუთრისათვისაც. ქირავენობის ხელშეკრულება ინარჩუნებს ძალას იმ შემთხვევაშიც, როცა ქონება ერთი სახელმწიფო ორგანიზაციისაგან (გამჭირავებლისაგან) მეორეს გადაეცემა.

მუხლი 285. ხელშეკრულების ვადამდე მოშლა გამჭირავებლის მოთხოვნით

გამჭირავებელს შეუძლია წარადგინოს სასამართლოში, არბიტრაჟსა და სამედიატორო სასამართლოში მოთხოვნა ქირავენობის ხელშეკრულების ვადამდე მოშლის შესახებ შემდეგ შემთხვევებში:

1) თუ დამჭირავებელი სარგებლობს ქონებით ხელშეკრულების საწინააღმდეგოდ ან ქონების დანიშნულების არაშესაბამისად;

2) თუ დამქირავებელი განზრახ ან ვაუტორის
ლებლობით აუარესებს ქონების მდგომარეობას.

3) თუ დამქირავებელმა არ გადაიხადა ქირა სამი
თვის განმავლობაში, ხოლო საყოფაცხოვრებო
ნების ქირავენობისას — ერთი თვის განმავლობაში
გადახდის ვადის გასვლის დღიდან;

4) თუ დამქირავებელმა არ გაუკეთა ქონებას
კაპიტალური რემონტი, თუმცა კანონით ან ხელ-
შეკრულებით კაპიტალური რემონტის გაკეთება
მას ეკისრებოდა.

მუხლი 286. ხელშეკრულების ვადამდე მოშლა დამქირავებლის მოთხოვნით

დამქირავებელს შეუძლია წარადგინოს სასა-
მართლოში, არბიტრაჟსა და სამედიატორო სასა-
მართლოში მოთხოვნა ქირავენობის ხელშეკრულე-
ბის ვადამდე მოშლის შესახებ შემდეგ შემთხვე-
ვებში:

1) თუ დამქირავებელი არ გაუკეთებს ქონებას
კაპიტალურ რემონტს, რაც მის მოვალეობას შეად-
გენს;

2) თუ ქონება უვარგისი აღმოჩნდება სარგებ-
ლობისათვის ისეთი ვარემოების გამო, რომლის-
თვისაც დამქირავებელი პასუხისმგებელი არ არის.
დამქირავებელს ყოველთვის შეუძლია უარი
თქვას საყოფაცხოვრებო ქირავენობის ხელშეკრუ-
ლებაზე.

მუხლი 287. ქონების დაბრუნება გამჭირავებლისათვის

ერეკუნული

ქონების ქირავნობის ხელშეკრულებების დასრულების შემთხვევაში, გამჭირავებელი მოვალეა დაბრუნოს გამჭირავებელს ქონება იმ მდგომარეობაში, რა მდგომარეობაშიაც მისგან მიიღო, ოღონდ ნორმალურა გაცვეთის მხედველობაში მიღებით, ან იმ მდგომარეობაში, რაც ხელშეკრულებით იყო დათქმული.

მუხლი 288. დამჭირავებლის პასუხისმგებლობა ქონების გაუარესებისათვის

თუ ნაჭირავები ქონება გაფუჭდა ან გაუფასურდა, დამჭირავებელი მოვალეა აუნაზღაუროს გამჭირავებელს ამით მიყენებული ზარალი, თუ არ დაამტკიცებს, რომ ქონების გაფუჭება ან გაუფასურება მისი ბრალით არ მომხდარა.

მუხლი 289. ქონების გაუმჯობესება

თუ დამჭირავებელმა გამჭირავებლის ნებართვით გაუმჯობესა დამჭირავებელი ქონება, მან უფლება აქვს მოსთხოვოს გამჭირავებელს ამაზე გაწეული აუცილებელი ხარჯების ანაზღაურება, თუკი კანონით ან ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

დამქირავებლის მიერ გამქირავებლბა ნებართვის გარეშე მოხდენილი გაუმჯობესება, რომლის გამოცალკეება კონების დაუზიანებლად ხერხდება, დამქირავებელს შეუძლია თავისუფლად დაეცეს, თუ გამქირავებელი არ მოისურვებს მისი ღირებულების ანაზღაურებას.

არ ანაზღაურდება ისეთი გაუმჯობესების ღირებულება, რომელიც დამქირავებელმა გამქირავებლის ნებართვის გარეშე მოახდინა და რომლის გამოცალკეებაც არ შეიძლება.

თავი ოცდამეათე

საცხოვრებელი სადგომის ქირავნობა

მუხლი 290. საცხოვრებელი სადგომის ქირავნობის ხელშეკრულება

საცხოვრებელი სადგომის ქირავნობის ხელშეკრულებით ერთი მხარე (გამქირავებელი) აძლევს მეორე მხარეს (დამქირავებელს) სასყიდლით საცხოვრებელ სადგომს (შინას ან ოთახს) საცხოვრებლად.

საცხოვრებელი სადგომის ქირავნობის ხელშეკრულებაზე ვრცელდება შესაბამისად ამ კოდექსის 276-ე — 281-ე, 284-ე, 287-ე და 288-ე მუხლების წესები.

მუხლი 291. საცხოვრებელი სადგომის მიცემა მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოებისა და სახელმწიფო კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა სახლებში

საცხოვრებელი სადგომის მიცემა მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოების სახლებში წარმოებს ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის მიერ საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენელთა მონაწილეობით, ხოლო სახელმწიფო, კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა სახლებში — ადმინისტრაციისა და პროფესიული კავშირების საფაბრიკო, საქარბნო, ადგილობრივი კომიტეტის ერთობლივი გადაწყვეტილებით, რომელსაც მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი ამტკიცებს.

საცხოვრებელი სადგომის მიცემის შესახებ გადაწყვეტილების საფუძველზე მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი აძლევს მოქალაქეს ორდერს საცხოვრებელი სადგომის დასაქვრად.

ამ მუხლში დადგენილი წესის დარღვევით გაცემული ორდერი შეიძლება ცნობილ იქნეს ბათილად სასამართლოს მიერ.

მუხლი 292. სამსახურებრივი საცხოვრებელი სადგომის და საერთო საცხოვრებელში ადგილის მიცემის წესი და პირობები

სამსახურებრივი საცხოვრებელი სადგომის შემთხვევაში მოქალაქეებს იმისათვის, რომ იცხოვრონ სამუშაო ადგილას ან სამსახურის შენობაში მათი შრომითი ურთიერთობის ბასიათთან დაკავშირებით, ხოლო გარკვეული კატეგორიის შემთხვევაში — სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს ან საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებების შესაბამისად. იმ კატეგორიის შემთხვევის წესებსა, რომელთაც შეიძლება მიეცეთ სამსახურებრივი საცხოვრებელი სადგომი, ადგენს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო ან საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

საცხოვრებელი სადგომი, მიუხედავად იმისა, თუ ვის ეკუთვნის სახლი, რომელშიც იგი არის, მიეკუთვნება სამსახურებრივ სადგომთა რიცხვს შრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით და მისი მიცემა ხდება აღმასრულებელი კომიტეტის სპეციალური ორდერით.

სამსახურებრივი საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობას არ ეხება ამ კოდექსის 291-ე, 301-ე — 310-ე, 314-ე — 316-ე, 319-ე და 321-ე მუხლების წესები.

საერთო საცხოვრებელში სადგომის მიცემის და მით სარგებლობის პირობები განისაზღვრება საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით.

მუხლი 293. სადგომის გაქირავება სახლში, რომელიც მოქალაქის პირად საკუთრებას შეადგენს და საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივის სახლში გ. ი. გ. ლ. ი. მ. მ. მ. მ.

სახლში, რომელიც მოქალაქის პირად საკუთრებას შეადგენს, საცხოვრებელი სადგომის გაქირავება ბდება სახლის მესაკუთრის ნება-სურვილით.

საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივის წევრს შეუძლია გამგეობის თანხმობით გააქირაოს თავისი კუთვნილი საცხოვრებელი სადგომი კოოპერატივის სახლში, ასეთ შემთხვევაში ქირავნობის ხელშეკრულებაზე შესაბამისად ვრცელდება იმ კოდექსის 314-ე და 316-ე მუხლები.

მუხლი 294. ხელშეკრულების დადება

მოქალაქესთან, რომლის სახელზეც გაცემულია ორდერი (იმ კოდექსის 291-ე მუხლი) სახლის მმართველობა მოვალეა დადოს ქირავნობის წერილობითი ხელშეკრულება ორდერში აღნიშნულ სადგომზე ხუთი წლის ვადით. თუ სადგომი სამსახურებრივია, მაშინ ქირავნობის ხელშეკრულება მოქმედებს მანამ, სანამ დამქირავებელი იმ სამუშაოზეა, რომლის გამოც მას ეს სადგომი მიეცა.

იმ სახლში მოთავსებული საცხოვრებელი სადგომის ქირავნობის ხელშეკრულება, რომელიც მოქალაქის პირადი საკუთრებაა, დაიდება სახლის

მესაქუთრესთან; ამ შემთხვევაში ხელშეკრულებას
ვადა განისაზღვრება მხარეთა შეთანხმებით.

ეროვნული

მუხლი 295. ხელშეკრულების საგანი ბიზნისის

წმრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბ-
ჭოებისა და სახელმწიფო, კოოპერაციული და სა-
ზოგადოებრივი ორგანიზაციების სახლებში შეიძ-
ლება გაქირავებულ იქნეს მხოლოდ იზოლირებუ-
ლი საცხოვრებელი სადგომი, რომელიც წარმოად-
გენს ერთიან ბინას ან ერთი-ორი ოთახისაგან შედ-
გება.

ამ სახლებში არ შეიძლება ქირავნობის ხელშე-
კრულების დამოუკიდებელ საგნად გახდეს ოთახის
ნაწილი ან მეორე ოთახთან საერთო შესასვლელით
დაკავშირებული ოთახი (მომიჯნავე ოთახები), აგ-
რეთვე დამხმარე სათავეები (სამზარეულო, დერე-
ფანი, საეუქნაო და მისთ.).

მუხლი 296. დამქირავებლის ოჯახის წევრის უფ-
ლებები და მოვალეობები

საცხოვრებელი სადგომის დამქირავებლის ოჯახ-
ის წევრებს, რომლებიც დამქირავებელთან ერ-
თად ცხოვრობენ, მის თანაბრად აქვთ ყველა უფ-
ლება და ეყისრება ყველა მოვალეობა, რაც კი ხელ-
შეკრულებისაგან გამომდინარეობს.

დამქირავებლის ოჯახის სრულწლოვან წევრებს

ეკისრებათ სოლიდარული პასუხისმგებლობა
ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ვალდებულებები
სათვის.

დამქირავებლის ოჯახის წევრებად იქნებიან
დამქირავებლის მეუღლე, მათი შვილები
და შვილები. სხვა ნათესაეები და აგრეთვე შრომისუუნარო
სარჩენი პირები შეიძლება ცნობილი იქნენ
დამქირავებლის ოჯახის წევრებად, თუ ისინი დამ-
ქირავებელთან ერთად ცხოვრობენ და მასთან ერ-
თად ეწევიან საერთო საოჯახო მეურნეობას.

თუ ამ მუხლში აღნიშნული მოქალაქე დამქირა-
ვებლის ოჯახის წევრი აღარ არის, მაგრამ განაგრ-
ძობს დაქირავებულ სადგომში ცხოვრებას, მას აქვს
ისეთივე უფლებები და მოვალეობები, როგორც
დამქირავებელსა და მისი ოჯახის წევრებს.

**მუხლი 297. დამქირავებლის უფლება ჩაისახლოს
სხვა მოქალაქე თავის დაქირავებულ
სადგომში**

დამქირავებელს უფლება აქვს დადგენილი წე-
სით ჩაისახლოს თავის საცხოვრებელ სადგომში
მეუღლე, შვილები, შშობლები, სხვა ნათესაეები და
მისი სარჩენი შრომისუუნარო პირები, თუ აქვს წე-
რილობითი თანხმობა იმავე სადგომში მცხოვრები
თავისი ოჯახის ყველა სრულწლოვანი წევრისა.
შშობლებთან მათი არასრულწლოვანი შვილებას
ჩაისახლებისათვის ოჯახის დანარჩენი წევრების
თანხმობა საჭირო არ არის.

საცხოვრებელი სადგომის დამქირავეებელ
სახლში, რომელიც გამქირავებლის პირად საცხოვ-
რებას შეადგენს, უფლება აქვს, გამქირავებლის
თანხმობის გარეშე ჩაისახლოს დაქირავებლის
გომში თავისი არასრულწლოვანი შვილები; ხოლო,
თუ დაქირავებული აქვს იზოლირებული სადგომა,
აგოეთვე მეუღლე და მშობლები.

ამ მუხლის წესების შესაბამისად ჩასახლებული
მოქალაქეები იძენენ დამქირავებლისა და მისი
ოჯახის სხვა წევრების უფლების თანაბარ უფლე-
ბას ისარგებლონ საცხოვრებელი სადგომით, თუკი
ეს მოქალაქეები ითვლებიან დამქირავებლის ოჯა-
ხის წევრებად (ამ კოდექსის 296-ე მუხლი) და, თუ
შესახლებისას დამქირავებელსა, მასთან მცხოვრებ
მისი ოჯახის სრულწლოვან წევრებსა და ჩასახლე-
ბულებს შორის სხვა შეთანხმება არ იყო.

მუხლი 298. ბინის ქირა

ვიდრე შემოდებულ იქნება უსასყიდლო სარ-
გებლობა საცხოვრებელი სადგომით, დამქირავებე-
ლი მოვალეა დროზე გადაიხადოს ბინის ქირა.

დამქირავებელი, რომელიც ქირაობს საცხოვ-
რებელ სადგომს მშრომელთა დებუტატების ადგი-
ლობრივი საბჭოებისა და სახელმწიფო, კოოპერა-
ციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების სახ-
ლებში, მოვალეა ყოველთვიურად გადაიხადოს ბი-

ნის ქირა არაუგვიანეს მომდევნო თვის ათბრუნის
ვისა.

ბინის ქირის ოდენობას აწესებს სსრკ-ის
კანონმდებლობა.

მუხლი 299. ბინის ქირა იმ სახლებში, რომლებიც
მოქალაქეების პირად საკუთრებას
წარმოადგენს და საბინაო-სამშენებლო
კოოპერატივების სახლებში

ბინის ქირა იმ სახლებში, რომლებიც მოქალა-
ქეების პირად საკუთრებას შეადგენს, განისაზღვრე-
ბა მხარეთა შეთანხმებით, მაგრამ არ შეიძლება
აღემატებოდეს ამ სახლებისათვის საქართველოს
სსრკ-ის მინისტრთა საბჭოს მიერ დაწესებულ ზღვრულ
განაკვეთებს.

საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივის სახლში
გაქირაებელი საცხოვრებელი სადგომის ქირის
ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს გამქირაებლის
მიერ გადასახდელი საექსპლოატაციო ხარჯების იმ
წილს, რაც გაქირაებულ სადგომს მოუწევს.

დამქირაებელმა ბინის ქირა უნდა შეიტანოს
მხარეთა შეთანხმებით დადგენილ ვადებში.

მუხლი 300. საცხოვრებელი სადგომით სარგებლო-
ბის უფლების შენახვა დროებით სხვა-
გან მყოფთათვის

თუ დამქირაებელი, მისი ოჯახის წევრი ან ყვე-
ლა ერთად დროებით სხვაგან იმყოფებიან, საცხოვ-

რებელი სადგომით სარგებლობის უფლება ენახება ექვსი თვის განმავლობაში, ხოლო ამ პერიოდის 1 — 5 პუნქტებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში — ექვსი თვის განმავლობაში სადგომის პუნქტში აღნიშნული ვადის გასვლიდან.

თუ დამჭირავებლის ან მისი ოჯახის წევრების სხვაგან ყოფნა ექვს თვეზე მეტს გასტანს საპატიო მიზეზით, მაშინ დამჭირავებლის ან მისი ოჯახის წევრის განცხადებით დამჭირავებელმა უნდა გაუგრაძელოს ვადა, ხოლო თუ დამჭირავებელმა სადაო გახადა სხვაგან ნამყოფი პირის უფლება ისარგებლოს საცხოვრებელი სადგომით, — დაეას გადაწყვიტოს სასამართლო.

საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის უფლება დამჭირავებელს ან შესაბამისად მის ოჯახის წევრებს ენახება აგრეთვე შემდეგ შემთხვევებში:

1) ვადიან სამხედრო სამსახურში გაწვევისას — ვადიანი სამხედრო სამსახურში ყოფნის განმავლობაში;

2) მუშაობის პირობებისა და ხასიათის გამო (გემის ეკიპაჟი, გეოლოგიური, საძიებო პარტიებისა და ექსპედიციების მუშაკები და სხვ.) ან სწავლისათვის (სტუდენტები, ასპირანტები და სხვ.) მუდმივი საცხოვრებელი ადგილიდან დროებით წასვლისას — მუშაობის ან სწავლის განმავლობაში;

3) სახელმწიფო საბავშვო დაწესებულებაში, ნათესავისათვის ან მეურვისათვის აღსაზრდელად მიცემულ ბავშვებს — ამ დაწესებულებებში, ნა-

თესავთან ან მეტრევესთან ყოფნის განმავლობაში, თუ საცხოვრებელ სადგომში, საიდანაც ბავშვი წავიდა, მისი ოჯახის წევრები დარჩნენ და ცხადყოფნენ. თუ საცხოვრებელ სადგომში, საიდანაც ბავშვი წავიდა, არ დარჩენილან საცხოვრებლად მისი ოჯახის წევრები და სადგომი სხვა მოქალაქეს მიეცა, მაშინ სახელმწიფო საბავშვო დაწესებულებაში ბავშვის ყოფნის ვადის დასრულების შემდეგ იგი უნდა უზრუნველყოფილი იქნეს საცხოვრებელი სადგომით შშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის მიერ;

4) სამკურნალო დაწესებულებაში სამკურნალოდ წასულს — იქ ყოფნის განმავლობაში;

5) დაპატიმრებულს — მისი საქმის გამოძიების ან სამართალში მისი ყოფნის განმავლობაში; თუ დაპატიმრებულს მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა, გადასახლება ან ვასახლება ექვს თვეზე მეტი ხნით და სადგომში საცხოვრებლად მსჯავრდებულის ოჯახის წევრები არ დარჩენილან, საცხოვრებელი ფართობის ქირავნობის ხელშეკრულება ითვლება მოშლილად განაჩენის აღსრულების მომენტიდან.

მუხლი 301. საცხოვრებელი ფართობის დაჯავშნა

ქირავნობის ხელშეკრულებით დაჭერილი საცხოვრებელი სადგომი ეჯავშნება (ენახება) დამქირავებელს ან მისი ოჯახის წევრებს:

1) საზღვარგარეთ საშუაოდ მივლინების შემ-

თხვევაში — საზღვარგარეთ ყოფნის განმავლობაში;

2) სამუშაოდ წასვლის შემთხვევაში უკიდურესი სი ჩრდილოეთის რაიონებში ან უკიდურესი ჩრდილოეთის რაიონებთან გათანაბრებულ ადგილებში განსაზღვრული ვადით დადებული შრომითი ხელშეკრულების მოქმედების განმავლობაში, ხოლო სსრ კავშირის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში — ამ რაიონებში და ადგილებში მუშაობის მთელი ხნის განმავლობაში;

3) სსრ კავშირის კანონმდებლობით და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებებით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებში.

ამ მუხლში გათვალისწინებულ შემთხვევებში მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი აძლევს დამქირავებელს გამქირავებლისათვის წარსადგენად დაცვის მოწმობას (ჯავშანს).

თუ მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი უარს იტყვის გასცეს ჯავშანი, ეს უარი შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლოში.

საცხოვრებელი სადგომის დაჯავშნის წესი და პირობები განისაზღვრება საქართველოს სსრ კომუნალური მეურნეობის სამინისტროს ინსტრუქციით.

თუ დამქირავებელი ან მისი ოჯახის წევრები ჯავშნის ვადის გასვლის შემდეგ ექვსი თვის გან-

მავლობაში არ მოითხოვენ სადგომის დაბრუნებულ
ქირაგნობის ხელშეკრულება მოშლილად ჩაითვ
ლება.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მუხლი 302. დროებით სხვაგან მყოფი დამქირავებ-
ლისა და მისი ოჯახის წევრების უფ-
ლებები და მოვალეობები

დამქირავებლის, მისი ოჯახის რომელიმე წევ-
რის ან ყველასი ერთად დროებით სხვაგან ყოფნის
შემთხვევებში (ამ კოდექსის მე-300 მუხლი) სხვა-
გან მყოფთ ენახებათ უფლებები და ეკისრებათ მო-
ვალეობები, საცხოვრებელი სადგომის ქირაგნობის
ხელშეკრულების მიხედვით.

საცხოვრებელი ფართობი, რომლის სარგებლო-
ბის უფლებაც ენახება დროებით სხვაგან მყოფ მო-
ქალაქეს, ზედმეტ საცხოვრებელ ფართობად არ
ჩაითვლება.

მუხლი 303. დამქირავებლის უფლება ჩაახახლოს
სხვა პირი მშრომელთა დებუტატების
ადგილობრივი საბჭოს ან სახელმწიფო
კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი
ორგანიზაციის სახლში დაჯავშნილ სა-
ცხოვრებელ სადგომში

მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბ-
ჭოს ან სახელმწიფო, კოოპერაციული თუ საზოგა-

დროებითი ორგანიზაციის სახლში საცხოვრებელი სადგომის დამჭირავებელს უფლება აქვს მიაქრო-
ვოს მისთვის დაჯავშნული საცხოვრებელი სადგო-
მი სხვა პირს ან ჩაასახლოს მასში მდგმური ოღონდ ისეთი ვადით, რომ დას არ აღემატებოდეს.

მუხლი 304. ქვემოქირავენთა და დროებითი მდგმურების გამოსახლება დაჯავშნილ უართობიდან

დამჭირავებლის ან მასთან ერთად წასული მისი ოჯახის წევრის დაბრუნებისას, დაჯავშნილ სადგომში მცხოვრები მოქალაქენი მოვალენი არიან დაუყოვნებლივ დაცალონ ეს სადგომი.

ქვემოქირავენე ან დროებითი მდგმური, რომელიც უარს განაცხადებს ნებაყოფლობით დაცალოს დაჯავშნილი სადგომი დამჭირავებლის ან მისი ოჯახის წევრების მოთხოვნით, უნდა გამოსახლებულ იქნეს სასამართლო წესით იმისდა მიუხედავად მიეცემა თუ არა მას სხვა საცხოვრებელი სადგომი.

მუხლი 305. ხელშეკრულების პირობების შეცვლა

საცხოვრებელი სადგომის ქირავენობის ხელშეკრულების პირობების შეცვლა შეიძლება დამჭირავებლის, მისი ოჯახის წევრებისა და გამჭირავებლის თანხმობით, ამ კოდექსის 306-ე მუხლის მე-

სამე ნაწილში და 307-ე მუხლის შესამე-ნაწილში აღნიშნული შემთხვევების გარდა.

ეროვნული

მუხლი 306. ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად დაამქირავებლად ოჯახის სხვა წევრის ცნობის გამო

დამქირავებლის ოჯახის იმ სრულწლოვან წევრს, რომელსაც არსებობის დამოუკიდებელი წყარო აქვს, შეუძლია დამქირავებლისა და ოჯახის დანარჩენ სრულწლოვან წევრთა თანხმობით მოითხოვოს, რომ იგი ცნობილ იქნეს დამქირავებლად ადრე დადებული ქირაენობის ხელშეკრულებით თავდაპირველი დამქირავებლის ნაცვლად. ასეთივე უფლება აქვს დამქირავებლის სიკვდილის შემთხვევაში გარდაცვლილის ოჯახის ყოველ სრულწლოვან წევრს.

თუ გამქირავებელი უარს იტყვის იცნოს ოჯახის წევრი დამქირავებლად ქირაენობის ხელშეკრულებით, ეს უარი შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლოში.

ამ მუხლის წესები არ ვრცელდება საცხოვრებელი სადგომის ქირაენობაზე საწარმოებისა და დაწესებულებების სახლებში, რაც ამ კოდექსის 327-ე მუხლის პირველ ნაწილშია აღნიშნული, იმ შემთხვევების გარდა, როდესაც დამქირავებლისა და მისი ოჯახის წევრების გამოსახლება არ შეიძლე-

ბა მათთვის სხვა საცხოვრებელი სადგომის მოწყობი-
ლა.

ეროვნული

მუხლი 307. ხელშეკრულების შეცვლის შესახებ
ვეზლის ოჯახის წევრის მოთხოვნით

დამქირავებლის ოჯახის იმ სრულწლოვან წევრს, რომელსაც არსებობის დამოუკიდებელი წყარო მოეპოვება, უფლება აქვს მოითხოვოს, რომ მასთან დადონ საცხოვრებელი სადგომის ქირავნობის ცალკე ხელშეკრულება, თუ ოჯახის მასთან ერთად მცხოვრები სრულწლოვანი წევრების თანხმობით და მისი ხვედრი საცხოვრებელი სადგომის შესაბამისად, შეიძლება მისთვის გამოიყოს სადგომი, რომელიც აკმაყოფილებს ამ კოდექსის 295-ე მუხლის მოთხოვნებს.

თუ დამქირავებელი უარს განაცხადებს ცალკე ხელშეკრულების დადებაზე, ეს უარი შეიძლება გასანიჟრდეს სასამართლოში.

ამ მუხლის წესები არ ვრცელდება სადგომის ქირავნობაზე საწარმოებისა და დაწესებულებების სახლებში, რაც აღნიშნულია ამ კოდექსის 327-ე მუხლის პირველ ნაწილში, გარდა შემთხვევებისა, როდესაც დამქირავებლისა და მისი ოჯახის წევრების გამოსახლება არ შეიძლება მათთვის სხვა საცხოვრებელი სადგომის მიუცემლად, და აგრეთვე სადგომის ქირავნობაზე სახლებში, რომლებიც მოქალაქეთა პირად საკუთრებას შეადგენს.

მუხლი 308. ხელშეკრულების პირობების შეცვლა
 იმ დამქირავეზელთა მოთხოვნით, რომ-
 მლებიც ერთ ოჯახად გაერთიანდებიან

თუ მოქალაქეები, რომლებიც ცხოვრობენ ერთ ბინაში და სარგებლობენ საცხოვრებელი სადგომებით დამოუკიდებელი ხელშეკრულებების საფუძველზე ერთ ოჯახად გაერთიანდებიან, მათ უფლება აქვთ, რომ ქირაენობის ხელშეკრულება მათ მიერ დაჭვრილ მთელ სადგომზე ერთ-ერთ მათგანთან იქნეს დადებული.

თუ გამქირავებელი უარს იტყვის ერთი ხელშეკრულების დადებაზე, ეს უარი შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლოში.

მუხლი 309. საცხოვრებელი ფართობის ნორმა

მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოების და სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების სახლებში საცხოვრებელი ფართობის ნორმა ერთ სულზე დაწესებულია თორმეტი კვადრატული მეტრი. დამქირავეზელთა ცალკეული კატეგორიებისათვის საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით წესდება დამატებითი საცხოვრებელი ფართობის ნორმა და აგრეთვე პირობები და წესი დამატებითი საცხოვრებელი ფართობის მიცემისა და სარგებლობისა.

მუხლი 310, ხელშეკრულების პირობების შეცვლა
თუ დამქირავებელს ზედმეტი საცხოვრებელი ფართობი გაუჩნდა

თუ დამქირავებელს საცხოვრებელ სახლში, რომელიც მას შრომელთა დეპუტატების ადგილობრივ საბჭოსა და სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციის სახლში უჭირავს, ნორმაზე მეტი საცხოვრებელი ფართობი გაუჩნდა, გამქირავებელს უფლება აქვს სასამართლო წესით მოითხოვოს მისი ჩამორთმევა შემდეგ შემთხვევებში:

თუ ეს ნამეტი წარმოადგენს იზოლირებულ ოთახს და მისი ზომა თორმეტ კვადრატულ მეტრზე ნაკლები არ არის;

თუ ნამეტის ჩამორთმევის შედეგად სხვადასხვა სქესის პირები, გარდა მეუღლეებისა, იძულებული არ გახდებიან იცხოვრონ ერთ ოთახში, ხოლო მეუღლეები — იძულებული არ გახდებიან იცხოვრონ სხვადასხვა ოთახში.

თუ ბინაში, სადაც დამქირავებელი ცხოვრობს, დაიკალა ოთახი, რომელიც იზოლირებული არაა მის მიერ დაკავებული საცხოვრებელი სადგომისაგან და თანაც მისი მოშიჯნავეა, ეს ოთახი დამქირავებელს უნდა მიეცეს თავის სარგებლობაში.

შრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოების სახლებში ზედმეტი იზოლირებული ოთახის ჩამორთმევა შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევა-

ში, თუ დამქირავებელი თვითონ არავის ჩაასახლებს ამ ოთახში სამი თვის განმავლობაში საბინაო ორგანოს წერილობითი გაფრთხილების შემდეგ.

თუ ზედმეტი იზოლირებული ოთახი ბინაში, რომელშიც ერთი ოჯახი ცხოვრობს, დამქირავებელს უფლება აქვს ან ეინმე ჩაასახლოს მასში ამ მუხლის წესების შესაბამისად, ან მოითხოვოს თავისი გადაყვანა უფრო მცირე ბინაში.

მუხლი 311. ხელშეკრულების პირობების შეცვლა ბინის გადაყეთებისა ან სხვანაირად დაგეგმვის გამო

საცხოვრებელი სადგომისა და დამხმარე სათავეების გადაყეთება და სხვანაირად დაგეგმვა შეიძლება მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის ნებართვით მარტო ბინის კეთილმოწყობის გაუმჯობესების მიზნით და მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ამის თანახმა არიან დამქირავებელი, მისი ოჯახის წევრები, გამქირავებელი და აგრეთვე იმავე სახლში მცხოვრები ის მეზობლები, რომელთა ინტერესებსაც ეს ეხება.

მუხლი 312. დამქირავებლის გადასახლება იმ ხნით, რა ხანსაც საცხოვრებელი სადგომის კაპიტალური რემონტი იწარმოებხ

თუ აღცილებელია საცხოვრებელი სადგომის კაპიტალური რემონტი, გამქირავებელს უფლება

აქვს სასამართლო წესით მოითხოვოს, რომ დამქირავებელი გადასახლდეს გამქირავებლის მიერ მიწენილ სხვა საცხოვრებელ სადგომში იმ ხნით, რამდენადაც მონტს დასჭირდება. ამ შემთხვევაში საცხოვრებელი სადგომის ქირავნობის ხელშეკრულება არ მოიშლება, დამქირავებელი იხდის ბინის ქირას იმ სადგომისათვის, რაც მას რემონტის დროისათვის მიეჩინა, ოღონდ ეს ქირა არ უნდა აღემატებოდეს იმას, რასაც იგი გადასახლებამდე იხდიდა.

დამქირავებლის მოთხოვნით სასამართლომ უნდა განსაზღვროს ვადა, რომლის განმავლობაში გამქირავებელი მოვალეა დაუბრუნოს დამქირავებელს წინანდელი სადგომი.

იმ სახლში, რომელიც მოქალაქის პირად საკუთრებას შეადგენს, გამქირავებელი არაა მოვალე კაპიტალური რემონტის დროს მიუჩინოს დამქირავებელს სხვა საცხოვრებელი სადგომი.

მუხლი 313. დამქირავებლისათვის სხვა სადგომის მიჩენა ბინის სხვანაირად დაგეგმვის შემდეგ

თუ კაპიტალური რემონტის დროს გამქირავებელმა გადააკეთა და სხვანაირად დაგეგმა საცხოვრებელი სადგომები, და სადგომი, რომელიც დამქირავებელს ადრე ექირა, აღარ არსებობს, ან მნიშვნელოვნადაა შემცირებული, გამქირავებელი მოვალეა დამქირავებლის მოთხოვნით აღმოუჩინოს მას და მასთან მცხოვრებ ოჯახის წევრებს სხვა კეთილ-

მოწყობილი საცხოვრებელი სადგომი (ამ კოდექსის
324-ე მუხლი).

ეროვნული

მუხლი 314. საცხოვრებელი სადგომის ქვექირავ-
ნობა

დამქირავებელს გამქირავებლის თანხმობით და
აგრეთვე თავისი ოჯახის იმ სრულწლოვანი წევრე-
ბის თანხმობით, რომლებიც მასთან ცხოვრობენ,
უფლება აქვს მიაქირაოს სადგომის ნაწილი, ხოლო
დროებით სხვაგან წასვლის შემთხვევაში — მთელი
სადგომი, მესამე პირს ქვექირავნობის ხელშეკრუ-
ლებით. ამ დროს იგი გამქირავებლის წინაშე პასუ-
ხისმგებელი რჩება საცხოვრებელი სადგომის ქი-
რავნობის ხელშეკრულების მიხედვით.

საცხოვრებელი სადგომის ქვექირავნობა არ შე-
იძლება, უკეთუ ქვედამქირავებლის ჩასახლების შე-
დეგად თითოეულ მაცხოვრებელს საცხოვრებელი
ფართობის დადგენილი ნორმა (ამ კოდექსის 309-ე
მუხლი) არ უწყავს.

მუხლი 315. ბინის ქირა ქვექირავნობის ხელშეკ-
რულებით

ქვექირავნობის ხელშეკრულებით საცხოვრებე-
ლი სადგომით სარგებლობისათვის ქირა წესდება
მხარეთა შეთანხმებით, მაგრამ იგი არ შეიძლება
აღემატებოდეს ქირას, რომელსაც ამ სადგომისათ-

ვის დამქირავებელი იხდის. თუ მოქირავენს სასა-
რებლად ავეჯიეც მიეცა, მისი ქირა სადგომის ქირას
არ უნდა აღმატებოდეს.

ეროვნული

ბიზნისის

მუხლი 316. ქვექირავნობის ხელშეკრულების მოქ-
მედების შეწყვეტა

ქვექირავნობის ხელშეკრულების ვადის გასვ-
ლის შემდეგ ქვემოქირავენს უფლება არა აქვს მო-
ითხოვოს ქვექირავნობის ხელშეკრულების განაბ-
ლება და დამქირავებლის მოთხოვნით გამოსახლე-
ბულ უნდა იქნეს სასამართლო წესით სხვა საცხოვ-
რებელი სადგომის მიუცემლად.

თუ ქვექირავნობის ხელშეკრულება დადებუ-
ლია ვადის აღუნიშვნელად, დამქირავებელი მოვა-
ლუა სამი თვით ადრე ვაფრთხილოს ქვემოქირავენ
ხელშეკრულების მოშლის შესახებ.

მუხლი 317. დროებითი მდგმურა

დამქირავებელს და მასთან ერთად მცხოვრებ
მისი ოჯახის სრულწლოვან წევრებს ურთიერთშო-
რის შეთანხმებით შეუძლიათ ნება დართონ სხვა
მოქალაქეს დროებით იცხოვროს მათ საცხოვრე-
ბელ სადგომში ქირის გადაუხდელად (დროებითი
მდგმურა).

დროებითი მდგმურის ჩასახლება თვენახევარ-
ზე მეტი ხნით შეიძლება იმ პირობით, თუ დაცულ

იქნება საცხოვრებელი ფართობის ნორმა (ამ კრ-
დექსის 309-ე მუხლი).

დროებითი მდგმური მოვალეა დაუყოვნებლივ
დაცალოს სადგომი დამქირავებლის საცხოვრებელი
საცხოვრებელი მისი ოჯახის სრულწლოვანი წევრის
მოთხოვნით. უარის შემთხვევაში დამქირავებელს
ან მისი ოჯახის წევრს უფლება აქვს სასამართლო
წესით მოითხოვოს დროებითი მდგმურის გასაბ-
ლება სხვა საცხოვრებელი სადგომის მიუცემლად.

**მუხლი 318. ქვემოქირავნისა და დროებითი მდგმუ-
რის გამოსაბლება საცხოვრებელი
სადგომის ქირავნობის ხელშეკრულე-
ბის შეწყვეტის შემთხვევაში**

საცხოვრებელი სადგომის ქირავნობის ხელშეკ-
რულების შეწყვეტასთან ერთად წყდება ქვექირავ-
ნობის ხელშეკრულება და ქვემოქირავნე, აგრეთვე
დროებითი მდგმური, თუ უარს იტყვიან სადგომის
დაცლაზე, უნდა გამოსაბლებულ იქნენ სასამართლო
წესით სხვა საცხოვრებელი სადგომის მიუცემლად.

**მუხლი 319. დამქირავებლის უფლება საცხოვრე-
ბელი სადგომის გაცვლისა**

საცხოვრებელი სადგომის დამქირავებელს უფ-
ლება აქვს გაუცვალოს სადგომი, რომელიც მან
უქირავს, სხვა სადგომის დამქირავებელს ქირავნო-

ბის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული უფლებებისა და მოვალეობების ურთიერთ გადაცემით.

საცხოვრებელი სადგომის გაცვლა ექვემდებარება, კომპერაციული ან საზოგადოებრივი მოქალაქის სახლში, აგრეთვე იმ სახლში, რომელიც მოქალაქის პირად საკუთრებას შეადგენს, შეიძლება მხოლოდ გამჭირავებლის თანხმობით. უარის თქმა გაცვლის თანხმობის მიცემაზე შეიძლება გასაჩივდეს სასამართლოში, გარდა საცხოვრებელი ფართობის გაცვლისა იმ სახლში, რომელიც მოქალაქის პირად საკუთრებას წარმოადგენს.

საცხოვრებელი სადგომის გაცვლისათვის საჭიროა დამჭირავებელთან ერთად მცხოვრები მისი ოჯახის სრულწლოვანი წევრების წერილობითი თანხმობა, მათ შორის დროებით სხვაგან მყოფებისაც, რომელთაც ენახებათ უფლება საცხოვრებელ სადგომზე (ამ კოდექსის მე-300 და 301-ე მუხლები).

საერთო შესასვლელის მქონე მომიჯნავე ოთახების ან თუნდაც ერთი მათგანის გაცვლისათვის საჭიროა ამ ოთახების მცხოვრები ყველა დამჭირავებლის და მათი ოჯახის სრულწლოვანი წევრების წერილობითი თანხმობა.

საცხოვრებელი სადგომების გაცვლის წესს ადგენს საქართველოს სსრ კომუნალური მეურნეობის სამინისტრო.

მუხლი 320. შემთხვევები, როდესაც საცხოვრებელი ფართობის გაცვლა არ შეიძლება

საცხოვრებელი სადგომის გაცვლა არ შეიძლება:

1) თუ დამქირავებლისადმი წაყენებულია სარჩელი საცხოვრებელი სადგომის ქირავნობის ხელშეკრულების შეწყვეტის ან შეცვლის შესახებ;

2) თუ გაცვლა სპეკულაციური ან ფაქციური ხასიათისაა;

3) თუ ერთ-ერთი გასაცვლელ სადგომთანამ ამ კოდექსის 327-ე მუხლში აღნიშნული საწარმოს ან დაწესებულების სახლშია, მეორე სადგომის დამქირავებელს კი ამ საწარმოსა ან დაწესებულებასთან შრომითი ურთიერთობა არა აქვს (გარდა შემთხვევისა, როდესაც დამქირავებელი სარგებლობს სადგომით შესაბამის საწარმოს თუ დაწესებულების შრომითი ურთიერთობის გარეშე და არ შეიძლება გასახლებულ იქნეს სხვა ფართობის მიუცემლად);

4) თუ არსებობს საფრთხე, რომ სახლი საცაა ჩამოიქცევა, ანდა თუ იგი ასაღებად არის განკუთვნილი (ამ კოდექსის 330-ე მუხლი);

5) თუ საცხოვრებელი სადგომი სამსახურებრივია ან საერთო საცხოვრებელში იმყოფება.

მუხლი 321. დამქირავებლის უფლება ხელშეკრულების განახლებისა

მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბჭოს სახლში ან სახელმწიფო, კოოპერაციულ და

საზოგადოებრივი ორგანიზაციების სახლში საცხოვრებელი სადგომის დამქირავებელს ხელშეკრულების ვადის გასვლის შემდეგ უფლება აქვს განაგრძოს ხელშეკრულება. გამქირავებელს უფლება სასამართლო წესით სადაოდ განადოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დამქირავებელი სისტემატურად არ ასრულებს მოვალეობებს, რაც მას ხელშეკრულებით აკისრია.

ასეთივე უფლება აქვს საცხოვრებელი სადგომის დამქირავებელს სახლში, რომელიც მოქალაქის პირად საკუთრებას წარმოადგენს შემდეგი შემთხვევების გამოცლებით:

როდესაც დამქირავებელი ცხოვრობს სადგომში ხელშეკრულებით, რომლის ვადა არ აღემატება ერთ წელს, და ნაყისრი აქვს ვალდებულება, რომ ამ ვადის გასვლის შემდეგ სადგომს დაეღოს;

როდესაც სასამართლო დაადგენს, რომ სადგომი აუცილებლად საჭიროა თვით მესაკუთრის და მისი ოჯახის წევრების პირადი საარგებლობისათვის.

მუხლი 322. ხელშეკრულების მოშლა დამქირავებლის მიერ

საცხოვრებელი სადგომის დამქირავებელს უფლება აქვს მოშალოს ხელშეკრულება, როცა კი მოისურვებს.

დამქირავებლისა და მისი ოჯახის წევრების მუდმივ საცხოვრებლად სხვა ადგილას წასვლის

შემთხვევაში ხელშეკრულება მოშლილად ითვლება მათი წასვლის დღიდან.

ეროვნული

მუხლი 323. ხელშეკრულების მოშლა გამჭირავებლის მიერ

საცხოვრებელი სადგომის ქირაენობის ხელშეკრულება შეიძლება მოიშალოს და დამჭირავებელი გასახლებულ იქნეს საცხოვრებელი სადგომიდან, რომელიც მას უჭირავს მხოლოდ სასამართლო წესით (ამ კოდექსის 330-ე—334-ე მუხლებში აღნიშნული გამონაკლისების გარდა) და კანონით დადგენილი საფუძვლების მიხედვით.

მუხლი 324. გამჭირავებლის მოვალეობა მიხცეს გასახლებულს სხვა სადგომი

დამჭირავებელს, რომელსაც კანონით გათვალისწინებული საფუძვლის მიხედვით ასახლებენ მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს სახლიდან, აგრეთვე სახელმწიფო, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციის სახლიდან, გამჭირავებელმა უნდა მისცეს სხვა საცხოვრებელი სადგომი, ამ კოდექსის 293-ე მუხლის მეორე ნაწილით, 326-ე, 327-ე, 331-ე — 334-ე მუხლებით გათვალისწინებული შემთხვევების გამოკლებით.

მისაყვამი სადგომი უნდა იმყოფებოდეს იმავე დასახლებული პუნქტის ფარგლებში, კაპიტალურ სახლში, უნდა იყოს ამ დასახლებული პუნქტის პი-

რობების შესაფერისად კეთილმოწყობილი და უკეთ-
ობით არ იყოს იმაზე ნაკლები, რაც გამოსახლ-
ბულს ეჭირა.

თუ დამჭირავებელს ეჭირა ცაქვანა ლეჩქაძე
ერთ ოთახზე მეტი, მას, შესაბამისად, უნდა
მიეცეს ცალკე ბინა ან იმდენივე ოთახებისაგან შემ-
დგარი სადგომი. თუ დამჭირავებელს ჰქონდა ზედ-
მეტი საცხოვრებელი ფართობი, სხვა სადგომი მი-
ეცემა 309-ე მუხლით გათვალისწინებული ნორმე-
ბის შესაბამისად.

გასახლებულისათვის მისაცემი სადგომი უნდა
აღნიშნულ იქნეს სასამართლოს გადაწყვეტილებაში
ხელშეკრულების მოშლისა და დამჭირავებლის გა-
მოსახლების შესახებ.

მუხლი 325. დამჭირავებლის გასახლება სახლის
აღებასთან დაკავშირებით

თუ სახლი, რომელშიაც გაჭირავებული საცხოვ-
რებელი სადგომი იმყოფება, აღებული უნდა იქნეს
სახელმწიფოებრივი, ან საზოგადოებრივი საჭირთ-
ებისათვის მიწის ნაკვეთის გამოყოფის გამო, სა-
ცხოვრებელი სადგომის ქირავნობის ხელშეკრულე-
ბა იშლება სასამართლო წესით, დამჭირავებელსა
და მისი ოჯახის წევრებს, იმისდამოუხედავად თუ
რამდენ ხანს ცხოვრობენ ისინი ამ სადგომში, ხო-
ლო თუ სახლი მოქალაქის პირად საკუთრებას შე-
იღვეს, მასში არა ნაკლებ ერთი წლის განმავლო-
ბაში მაცხოვრებელ დამჭირავებელსა და მისი ოჯა-

ხის წევრებს ეძლევათ სხვა კეთილმოწყობილი საცხოვრებელი ფართობი (ამ კოდექსის 324-ე მუხლის მეორე ნაწილი). საცხოვრებელი სადგომე სახლებზე უნდა მისცეს სახელმწიფო, ციულმა ან საზოგადოებრივმა ორგანიზაციამ, რომელსაც მიწის ნაკვეთი გამოეყო.

თუ ასაღებია სახლი, რომელიც მოქალაქის პირად საკუთრებას შეადგენს, გასახლებულ პირს სხვა სადგომი უნდა მისცეს მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელმა კომიტეტმა, ხოლო, როდესაც მიწის ნაკვეთი გამოეყოფა სახელმწიფო ორგანიზაციას, რომელსაც ეძლევა კაპიტალური დაბანდების სახსრები საცხოვრებელი სახლების საშენებლად, — სადგომი უნდა მისცეს ამ ორგანიზაციამ.

თუ ასაღებია საავარაყო შენობა, რომელიც მოქალაქის საკუთრებას შეადგენს, მესაკუთრეს უნაზღურდება შენობის ღირებულება სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით განსაზღვრული წესის თანახმად მიღებული შეფასებით, სხვა სადგომის მიუცემლად.

მუხლი 326. გასახლება სხვა ფართობის მიუცემლად

თუ დამქირავებელი, ან მისი ოჯახის წევრები სისტემატურად ანგრევენ ან აფუჭებენ საცხოვრებელ სადგომს ან სისტემატურად არღვევენ სოციალისტური საერთო ცხოვრების წესებს და ამით

სხეებისთვის შეუძლებელს ხდიან მათთან ერთ ბინაში ან ერთ სახლში ცხოვრებას, გაფრთხილების და საზოგადოებრივი გამჭირავებლის ღონისძიებანი შედეგს არ იძლევიან გამჭირავებლისა და სხვა უფლებამოსილი პირების მოთხოვნით უნდა გასახლებულ იქნეს სასამართლო წესით სხვა საცხოვრებელი სადგომის მიუცემლად.

გამჭირავებელს უფლება აქვს მოითხოვოს ქირავნობის ხელშეკრულების მოშლა და დამჭირავებლის და მისი ოჯახის წევრების გასახლება სხვა საცხოვრებელი სადგომის მიუცემლად აგრეთვე შემდეგ შემთხვევებში:

1) როდესაც დამჭირავებელი და მისი ოჯახის წევრები სხვაგან იმყოფებიან ამ კოდექსის 300-ე და 301-ე მუხლებში აღნიშნულ ვადებზე მეტი ხნის განმავლობაში;

2) როდესაც დამჭირავებელი იმავე დასახლებულ პუნქტში ფლობს საცხოვრებელ სახლს, რომელიც მის პირად საკუთრებას შეადგენს, ეს სახლი ვარგა მუდმივ საცხოვრებლად და მესაკუთრეს შესაძლებლობა აქვს მასში ჩასახლდეს;

3) როდესაც საცხოვრებელი სადგომის დამჭირავებელი იმ სახლში, რომელიც მოქალაქის პირად საკუთრებას წარმოადგენს, სისტემატურად არ იხდის ბინის ქირას.

მუხლი 327. საწარმოთა და დაწესებულებათა სახ-
ლებიდან გამოსახლების განსაკუთრე-
ბული შემთხვევები

ეროვნული
გეგლირობის

სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს და საქართვე-
ლოს სსრ მინისტრთა საბჭოს შეუძლიათ განსაზღვ-
რონ სახალხო მეურნეობის უმნიშვნელოვანესი
დარგებისა და ცალკეული უწყებების იმ საწარმო-
თა და დაწესებულებათა სიები, რომელთა სახლე-
ბიდან შეიძლება მუშა-მოსამსახურეთა გასახლება
სასამართლო წესით სხვა საცხოვრებელი სადგომის
მიუცემლად, თუ მათ გაწყვეტილი აქვთ შრომითი
ურთიერთობა ამ საწარმო-დაწესებულებებთან იმის
გამო, რომ დათხოვნილი არიან თავისი პირადი სურ-
ვილით, ან შრომის დისციპლინის დარღვევისათვის
ანდა დანაშაულის ჩადენასთან დაკავშირებით.

ამ შემთხვევებშიც საცხოვრებელი სადგომის
მიუცემლად არ შეიძლება გასახლებულ იქნენ ომის
ინვალიდები, შრომის I და II ჯგუფის ინვალიდე-
ბი, მოხუცებულობის გამო პენსიონერები, პერსო-
ნალური პენსიონერები, სსრ კავშირის შეიარაღე-
ბული ძალების სამსახურში მყოფ პირთა ოჯახები,
აგრეთვე იმ სამხედრო მოსამსახურეთა და პარტი-
ზანთა ოჯახები, რომლებიც დაიღუპნენ ან უკვა-
ლოდ დაიკარგნენ სსრ კავშირის დაცვის დროს ან
სამხედრო სამსახურის სხვა მოვალეობათა შესრუ-
ლებისას.

მუხლი 328. ორდერის ბათილად ცნობის შემთხვევაში

ორდერის ბათილად ცნობის შემთხვევაში (ამ კოდექსის 291-ე მუხლი) იმ სადგომში, სადა ორდერი ვეღარ მოქალაქე, რომელიც მათ მიეცათ ამ ორდერის საფუძველზე, უნდა გასახლებულ იქნენ სასამართლო წესით სხვა საცხოვრებელი სადგომის მიუხედავად. მაგრამ, თუ ორდერში აღნიშნული მოქალაქენი უწინ სარგებლობდნენ ქირავნობის ხელშეკრულების საფუძველზე საცხოვრებელი სადგომით მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს ან სახელმწიფო, კოოპერაციულ თუ საზოგადოებრივი ორგანიზაციის სახლში, მათ უნდა მიეცეთ ან ის სადგომი, რომელიც უწინ ეჭირათ, ან სხვა საცხოვრებელი სადგომი.

მუხლი 329. ადმინისტრაციული გასახლება

არ შეიძლება მოქალაქეთა ადმინისტრაციული წესით გასახლება გარდა ამ კოდექსის 330-ე—334-ე მუხლებში აღნიშნული შემთხვევებისა.

მუხლი 330. გასახლება სახლის ჩამოქცევის საფრთხის შემთხვევაში

თუ მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს ან სახელმწიფო, კოოპერაციული თუ საზოგადოებრივი ორგანიზაციის კეთონილ სახლს, რომელშიც დამქირავებელი ცხოვრობს, ჩამოქცევა მოელოა,

საცხოვრებელი სადგომის ჭირავენობის ხელშეკრულება იშლება და (ამ კოდექსის 324-ე მუხლის მეორე ნაწილი) შრომელთა დებუტატების ელემენტარული რივი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის წევრებით წყვეტილებით დამჭირავებელს ეძლევა სხვა კეთილმოწყობილი სადგომი ადგილობრივი საბჭოს ან სათანადო სახელმწიფო, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციის საცხოვრებელი ფონდის ანგარიშზე.

მოქალაქეთა გასახლება იმ სახლებიდან, რომელთა ჩამოტყევა მოსალოდნელია, ხდება ადმინისტრაციული წესით, პროკურორის სანქციით.

მუხლი 331. მოქალაქეთა გასახლება თვითნებურად დატერილი სადგომიდან

მოქალაქენი, რომლებმაც თვითნებურად დაიჭირეს საცხოვრებელი სადგომი მასში ცხოვრების მიზნით, გამოსახლებულ უნდა იქნენ ადმინისტრაციული წესით, პროკურორის სანქციით, სხვა საცხოვრებელი სადგომის მიუცემლად.

მუხლი 332. მოქალაქეთა გასახლება სამსახურებრივი საცხოვრებელი სადგომიდან

იმ სამსახურებრივი საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის უფლება, რომელიც მუშაკს მიეცა სამუშაოს პირობებთან დაკავშირებით, წყდება შრომის ხელშეკრულების მოშლასთან ერთად.

მუშაკი, რომელთანაც შრომითი ურთიერთობა შეწყდა, გამოსახლებულ უნდა იქნეს მასთან

მცხოვრებ ყველა პირთან ერთად, გამჭირავებულად გაფრთხილების მიღებიდან ერთი თვის შემდეგ ადმინისტრაციული წესით, პროკურორის საწესდით, სხვა საცხოვრებელი ფართობის შეფარდებით, ამ კოდექსის 327-ე მუხლის მეორე ნაწილში აღნიშნული მოქალაქენი, ავრეთვე ოჯახის წევრები გარდაცვალებულისა, რომელსაც მიცემული ჰქონდა სამსახურებრივი საცხოვრებელი სადგომი, შეიძლება გამოსახლებულ იქნენ მხოლოდ სასამართლო წესით იმ პირობით, თუ მათ მიეცემათ სხვა კეთილმოწყობილი საცხოვრებელი სადგომი (ამ კოდექსის 324-ე მუხლის მეორე ნაწილი).

ასეთივე წესით შეიძლება გასახლებულ იქნეს მოქალაქე, თუ იგი თანამდებობისაგან გათავისუფლებულია, რომელთან დაკავშირებითაც მას მიეცა სამსახურებრივი საცხოვრებელი სადგომი, მაგრამ არ გაუწვევებია შრომითი ურთიერთობა ამ სადგომის მიმცემ ორგანიზაციასთან.

მუხლი 333. მოქალაქეთა გასახლება საერთო საცხოვრებლებიდან

საერთო საცხოვრებელიდან შეიძლება გასახლებულ იქნენ სხვა საცხოვრებელი სადგომის მიუცემლად შემდეგი პირები:

1) სეზონური და დროებითი მუშაკები— იმ სეზონური ან დროებითი სამუშაოს შეწყვეტის შემთხვევაში, რომელთა დაკავშირებითაც მათ სადგომი მიეცათ;

2) მოქალაქენი, რომელთაც საერთო საცხოვრებელში სადგომი მიეცათ სახელმწიფო, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციებზე შრომით ურთიერთობასთან დაკავშირებით ისინი დათხოვნილი არიან პირადი სურვილით ან შრომის დისციპლინის დარღვევისათვის ანდა დანაშაულის ჩადენის გამო;

3) სასწავლებლის საერთო საცხოვრებელში მცხოვრები მოქალაქენი — თუ ისინი აღარ ირიცხებიან იმ სასწავლებელში, რომელმაც მათ მისცა ადგილი საერთო საცხოვრებელში;

აღნიშნულ შემთხვევებში გასახლება ხდება ერთი თვის შემდეგ გამჭირავებლის გაფრთხილების მიღებიდან, ადმინისტრაციული წესით, პროკურორის სანქციით.

ამ კოდექსის 327-ე მუხლის მეორე ნაწილში აღნიშნული მოქალაქენი, რომლებსაც შეუწყდათ შრომითი ურთიერთობა მათთვის საერთო საცხოვრებელში ადგილის მიმცემ ორგანიზაციასთან (სეზონური და დროებითი მუშაკების გარდა), აგრეთვე მოქალაქენი, რომელთა შრომითი ურთიერთობა საერთო საცხოვრებელში ადგილის მიმცემ ორგანიზაციასთან შეწყდა სხვა და არა იმ საფუძველებით, რომლებიც ამ მუხლის მე-2 პუნქტშია ჩამოთვლილი, შეიძლება გამოსახლებულ იქნენ მხოლოდ სასამართლო წესით და მათ უნდა მიეცეთ სხვა საცხოვრებელი სადგომი.

მუხლი 334. მოქალაქის გასახლება სასტუმროდ

მოქალაქე, რომელიც სასტუმროში ცხოვრობს საქართველოს სსრ კომუნალური მეურნეობის მინისტრის მიერ დაწესებულ ვადაზე არ იხდის ქირას მისთვის მიცემული სადგომით სარგებლობისათვის, ანდა არღვევს სასტუმროსათვის დადგენილ შინაგანაწესს — გამოსახლებულ უნდა იქნეს ადმინისტრაციული წესით, პროკურორის სანქციით, სხვა საცხოვრებელი სადგომის მიუხედავად.

თავი ოცდამეხუთე

ქონებით უსასყიდლო სარგებლობა

მუხლი 335. ქონებით უსასყიდლო სარგებლობის ხელშეკრულება

ქონებით უსასყიდლო სარგებლობის ხელშეკრულებით ერთი მხარე კისრულობს გადასცეს მეორე მხარეს ქონება დროებითი უსასყიდლო სარგებლობისათვის, ხოლო ეს უკანასკნელი კისრულობს სარგებლობის ვადის გასვლის შემდეგ დააბრუნოს აღნიშნული ქონება.

ქონებით უსასყიდლო სარგებლობის ხელშეკრულებაზე შესაბამისად ვრცელდება ქონების ქი-

რეინჯის ხელშეკრულების წესები (ამ კოდექსის
270-ე მუხლის მე-2 ნაწილი, 274-ე მუხლი, 276-ე
მუხლის პირველი ნაწილი, 278-ე, 281-ე, 287-ე, 288-ე
289-ე მუხლები) ამ თავში მოცემული წესების ერთ-ერთ
თვალისწინებით.

მუხლი 336. ქონებით უსასყიდლო სარგებლობის
ხელშეკრულების ვადა სოციალისტურ
ორგანიზაციებს შორის

ქონებით უსასყიდლოდ სარგებლობის ხელშეკრულების ვადა, დადებული სოციალისტურ ორგანიზაციებს შორის, არ შეიძლება აღემატებოდეს ერთ წელს, თუ სსრ კავშირის ან საქართველოს სსრ კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის დადგენილი. თუ ხელშეკრულება უფრო ხანგრძლივი ვადით არის დადებული, იგი ითვლება დადებულად ერთი წლით ან კანონით დადგენილი სხვა ზღვრული ვადით.

თუ ასეთი ხელშეკრულება დადებულია ვადის აღნიშვნელად, უნდა გამოყენებულ იქნეს ამ კოდექსის 273-ე მუხლის პირველი ნაწილი. თუ არც ერთი მხარე არ იტყვის ხელშეკრულებაზე უარს ერთი წლის ან კანონით დადგენილი სხვა ზღვრული ვადის გასვლამდე, ამ ვადის გასვლის შემდეგ ხელშეკრულება შიიწყ შეწყვეტილად ჩაითვლება.

მუხლი 337. უსასყიდლო სარგებლობისათვის
ნების გადაუცემლობის შედეგები

თუ სოციალისტურმა ორგანიზაციამ, არააღიარებულმა
მაც ხელშეკრულებით იყისრა გადაუცემლობისათვის
უსასყიდლო სარგებლობისათვის, არ გადასცა იგი
მეორე მხარეს, მის მიმართ უნდა გამოყენებულ იქ-
ნეს ამ კოდექსის 277-ე მუხლის წესები, ოღონდ ამ
შემთხვევაში მეორე მხარეს უნაზღაურდება მხო-
ლოდ ზარალი, რაც მას გაწეული ხარჯის, ქონების
დაკარგვის ან დაზიანების გამო მოუვიდა.

მუხლი 338. სარგებლობისათვის ქონების მიმღები
პირის უფლებები და მოვალეობები

თუ უსასყიდლო სარგებლობისათვის ქონების
გადამცემმა პირმა განზრახ ან უხეში გაუფრთხი-
ლებლობის შედეგად არ აცნობა ქონების მიმღებს
გადაცემული ქონების ფარული ნაკლის შესახებ,
უქანასკნელს აქვს უფლება მოითხოვოს მეორე მხა-
რისაგან ზარალის ანაზღაურება, რაც მას ქონების
ასეთ მდგომარეობაში გადაცემით მოუვიდა.

სარგებლობისათვის ქონების მიმღები პირი მო-
ვალეა, გაუფრთხილდეს მისთვის გადაცემულ ქო-
ნებას, რომ იგი არ გაუჩარესდეს, თავის ხარჯზე
აწარმოოს მისი მიმდინარე რემონტი და გასწიოს
ჩვეულებრივი ხარჯები ამ ქონების მოვლა-პატრო-
ნობისათვის, თუ კანონით ან ხელშეკრულებით სხვა
რამ არ არის გათვალისწინებული.

უსასყიდლო სარგებლობისათვის გადასცემო
ქონების შემოსავალი, კერძოდ, პირუტყვის ნამატი,
ეკუთვნის იმ პირს, რომელმაც ქონება გადასცა სარგებლობისათვის, თუ სხვა რამ არ გამჟღავნებულა სხელშეკრულებიდან.

მუხლი 339. სარგებლობისათვის მიღებული ქონების შესაძე პირისათვის გადაცემა

უსასყიდლო სარგებლობისათვის ქონების მიმღებ პირს, მხოლოდ ქონების გადამცემის თანხმობით, შეუძლია გადასცეს ეს ქონება სარგებლობისათვის შესაძე პირს, თანაც იგი პასუხისმგებელი რჩება გადამცემის წინაშე.

მუხლი 340. ქონებით უსასყიდლო სარგებლობის ხელშეკრულების შეწყვეტა

ქონებით უსასყიდლოდ სარგებლობის ხელშეკრულება, გარდა საერთო საფუძვლებით ვალდებულების შეწყვეტისა წედება აგრეთვე იმ მოქალაქის გარდაცვალების ან იმ იურიდიული პირის მოსპობის გამო, რომლებიც მასში მონაწილეობენ.

მუხლი 341. ხელშეკრულების მოშლა ვადამდე

პირს, რომელმაც ქონება გადასცა უსასყიდლო სარგებლობისათვის, უფლება აქვს მოითხოვოს

ხელშეკრულების ვადამდე მოშლა ამ კონტრაქტის
285-ე მუხლის პირველი და მეორე პუნქტით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, აგრეთვე იმ შემთხვევებში თუ მეორე მხარემ მისი თანხმობის გარეშე გადასცა ქონება უსასყიდლო სარგებლობისათვის მესამე პირს.

მუხლი 342. ხელშეკრულების მოშლა ქონების ახალი მესაკუთრის მოთხოვნით

ქონების უსასყიდლო სარგებლობის ხელშეკრულება დადებული ვადის აღუნიშვნელად შეიძლება მოიშალოს იმ პირის მოთხოვნით, რომელზედაც ამ ქონების საკუთრების ან ოპერატიული მმართველობის უფლება გადავიდა.

თავი ოცმამეცხრი

ნარდობა

მუხლი 343. ხანადო ხელშეკრულება

ხანადო ხელშეკრულებით ერთი მხარე (მენარდე) კისრულობს თავისი რისკით შეასრულოს განსაზღვრული სამუშაო მეორე მხარის (შემკვეთის) დავალებით მისი ან თავისი მისალით, ხოლო შემკვეთი კისრულობს მიიღოს შესრულებული სამუშაო და გადაიხადოს მისი ღირებულება.

მუხლი 344. ხანადო სამუშაოს შესრულება მოქალაქის მიერ

ეროვნული

მოქალაქეს შეუძლია იკისროს სამუშაოს შესრულება ხანადო ხელშეკრულებით იმ შემთხვევებში, როცა ეს კანონით აკრძალული არ არის, და იმ პირობით, რომ სამუშაოს პირადი შრომით შესრულებს.

მუხლი 345. ხარჯთაღრიცხვა

სანადო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოსათვის შეიძლება შედგენილ იქნეს მტკიცე ან მიახლოებითი ხარჯთაღრიცხვა.

თუ აუცილებელი გახდება მიახლოებითი ხარჯთაღრიცხვის მნიშვნელოვნად გადაჭარბება მენარდე მოვალეა დროულად გააფრთხილოს ამის შესახებ შემკვეთი. ამ შემთხვევაში შემკვეთს უფლება აქვს მოშალოს ხელშეკრულება და ანაზღაუროს მენარდეს მის მიერ გაწეული ხარჯები. თუ მენარდე არ გააფრთხილებს შემკვეთს ხარჯთაღრიცხვის გადაჭარბების შესახებ, იგი ვალდებულია შეასრულოს სამუშაო და ვერ მოსთხოვს შემკვეთს ხარჯთაღრიცხვის გადაჭარბებით გაწეულ ხარჯის ანაზღაურებას.

მუხლი 346. სამუშაოს შესრულება მენარდის შ.
საღიოთა და მიხივე სახსრებით

ეროვნული

მენარდე მოვალეა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაო აწარმოოს თავისი მასალით და სახსრებით, თუ კანონით ან ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

მენარდე, რომელიც სამუშაოს თავისი მასალით ასრულებს, პასუხს აგებს აგრეთვე მასალის სათანადო ხარისხისათვის.

თუ მენარდის მასალით სრულდება სანარდო სამუშაო მოქალაქეთა საყოფაცხოვრებო მოთხოვნების მომსახურებისათვის (საყოფაცხოვრებო შეკვეთა), ხელშეკრულების დადებისას გადახდილ უნდა იქნეს მასალის სრული ღირებულება ან ღირებულების ის ნაწილი, რაც გათვალისწინებულია სათანადო ტიპობრივი ხელშეკრულებით; ხოლო ანგარიშის საბოლოო გასწორება ხდება შემკვეთის მიერ მენარდისაგან შესრულებული სამუშაოს მიღების შემდეგ. ტიპობრივი ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში შეიძლება მენარდემ მოახმაროს სამუშაოს თავისი მასალა ნისიად (გადახდის განაწილვადებით). ნისიად მოხმარებული მასალის ფასის შემდგომში შეცვლა არ იწვევს გადაანგარიშებას.

მუხლი 347. სამუშაოს შესრულება შემკვეთის მასალით

თუ სამუშაო მთლიანად ან ნაწილობრივ შესრულებულია, მუშაობის დროს დადგენილი პირობების დაცვას უზრუნველყოფს შემკვეთის მასალით, მაშინ მენარდე პასუხს აგებს ამ მასალის არასწორი გამოყენებისათვის.

მენარდე მოვალეა წარუდგინოს შემკვეთს მასალის ხარჯვის ანგარიში და დაუბრუნოს მას დარჩენილი მასალა.

სოციალისტურ ორგანიზაციათა შორის დადგენილი სანარდო ხელშეკრულებით მასალის ხარჯი დადგენილ ნორმატივებს არ უნდა აღემატებოდეს.

თუ სამუშაო საყოფაცხოვრებო შეკვეთით სრულდება შემკვეთის მასალით, მაშინ ქვეთარში, რომელსაც მენარდე ხელშეკრულების დადების დროს აძლევს შემკვეთს უნდა აღინიშნოს მასალის ზუსტი სახელწოდება და მისი შეფასება მხარეების შეთანხმებით.

მუხლი 348. მენარდის მოვალეობა დაოცვას მინდობილი ქონება

მენარდე მოვალეა ყოველი ღონისძიება იხმაროს შემკვეთის მიერ მინდობილი ქონების დასაცავად და პასუხს აგებს ყოველგვარი უმოქმედობისათვის თუ ამან ქონების დაკარგვა ან დაზიანება გამოიწვია.

მუხლი 349. ორგანიზაციების მიერ სანარდო ხელშეკრულებით მასალისა და მოწყობილობის გადაცემის შესახებ

სახელმწიფო, კოოპერაციულ და სხვა საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს უფლება აქვთ, სსრ ვაჭრობის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესითა და რაოდენობით აძლიონ თავიანთი მასალა და მოწყობილობა სოციალისტურ სამრეწველო საწარმოებს პროდუქციის დასამზადებლად სანარდო ხელშეკრულებით.

ამ მუხლის პირველი ნაწილის საფუძველზე დადებულ ხელშეკრულებაში, გარდა სხვა პირობებისა, გათვალისწინებული უნდა იქნეს შემკეთის მიერ გადაცემული მასალის ხარჯვის ნორმატივები, მონარჩენი მასალისა და მასალის ძირითადი ნარჩენების დაბრუნების ვადები, აგრეთვე მენარდის პასუხისმგებლობა ამ მოვალეობათა შესრულებლობისა ან არაუკეროვანი შესრულებისათვის.

მუხლი 350. მასალის შემთხვევით დაღუპვის ან წახდენის რისკი

მასალის შემთხვევით დაღუპვის ან წახდენის რისკს კისრულობს მასალის მიმცემ მხარეს.

მუხლი 351. გარემოებანი, რომელთა შესახებ მენარდემ მოვალეა გააფრთხილოს შემსვეთი

ეროვნული

მენარდემ მოვალეა დროულად გააფრთხილოს შემსვეთი:

- 1) რომ შემსვეთისაგან მიღებული მასალა ცუდი ხარისხისაა ან გამოუსადეგარია;
- 2) რომ თუ შემსვეთის მითითება შესრულდა ნამუშევარი არამტკიცე ან გამოუსადეგარი იქნება;
- 3) რომ არსებობს მენარდისაგან დამოუკიდებელი სხვა რამ გარემოება, რაც საფრთხეს უქადის ნამუშევრის სიმტკიცეს ან ვარგისიანობას.

73

მუხლი 252. შემსვეთის მიერ მენარდის მოთხოვნის შესრულებლობის შედეგი

თუ შემსვეთი, მენარდის დროული და დასაბუთებული გაფრთხილების მიუხედავად, შესაფერვადში არ გამოცვლის გამოუსადეგარ ან ცუდი ხარისხის მასალას, არ შეცვლის მიცემულ მითითებას სამუშაოს შესრულების წესის შესახებ, ანდა არ მოსპობს სხვა გარემოებას, რასაც შეუძლია ზიანი მიაყენოს ნამუშევარს ვარგისიანობის ან სიმტკიცის მხრივ, მენარდეს უფლება აქვს, სოციალისტურ ორგანიზაციათა შორის დადებული ხელშეკრულებით ეი იგი მოვალეა უარი განაცხადოს ხელშეკრულებაზე და გადაახდევინოს შემსვეთს ზარალი, რომელიც მისი მიზეზით განიცადა.

მუხლი 353. შემკვეთის მოვალეობა მიიღოს მენარდის ნამუშევარი

შემკვეთი მოვალეა მიიღოს მენარდის ნამუშევარი და გასინჯოს იგი. თუ შემკვეთი იტყობს, რომ მან ხელშეკრულების პირობებს გადაუხვია, რის გამოც ნამუშევარი გააუარესდა, ან სხვა ნაკლზე, რაც ნამუშევარს აქვს, იგი კარგავს უფლებას შემდგომში მოიპოვოს ეს გადახვევა ხელშეკრულების პირობებისაგან ან სამუშაოს სხვა ნაკლი.

ხელშეკრულების პირობებისაგან გადახვევისა და ნამუშევრის სხვა ნაკლის შესახებ, რომელთა აღმოჩენაც ნამუშევრის ჩვეულებრივი წესით მისი მიღების ვითარებაში არ შეიძლება, შემკვეთი მოვალეა აცნობოს მენარდეს მათი აღმოჩენისთანავე.

მუხლი 354. სარჩელის ხანდაზმულობა მენარდის პასუხისმგებლობის შესახებ

სარჩელი ხელშეკრულების პირობებისაგან ისეთი გადახვევების შესახებ, რამაც ნამუშევარი გააუარესა ან ნამუშევრის სხვა ნაკლის შესახებ, შეიძლება აღიძრას ექვსი თვის განმავლობაში ნამუშევრის მიღების დღიდან, ხოლო თუ ნაკლის აღმოჩენა ნამუშევრის ჩვეულებრივი წესით მიღების ვითარებაში არ შეიძლებოდა — ერთი წლის განმავლობაში ნამუშევრის მიღების დღიდან.

სარჩელი შენობის ან ნაგებობის ისეთი ნაგებობის შესახებ, რომლის აღმოჩენაც ჩვეულებრივი შესამიღების ვითარებაში არ შეიძლებოდა, თუ ერთი მხარეთაგანი მოქალაქეა, შეიძლება აღმოჩენილი წლის განმავლობაში მიღების დღიდან.

თუ სანარდო ხელშეკრულება საგარანტიო ვადის ითვალისწინებს და ნამუშევრის ნაკლი საგარანტიო ვადის გასვლამდე განცხადებული, სარჩელის ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობა იწყება ნაკლის განცხადების დღიდან, ხოლო ურთიერთობაში სოციალისტურ ორგანიზაციებს შორის ნამუშევრის ნაკლის აღმოჩენის დღიდან.

მუხლი 355. შემკვეთის უფლებები მენარდის მიერ ხელშეკრულების დარღვევის შემთხვევაში

თუ მენარდემ გადაუხვია ხელშეკრულების პირობებს და ამან ნამუშევარი გააუარესა ან ნამუშევარს მისი მიზეზით სხვა ნაკლი აქვს, შემკვეთს უფლება აქვს მოითხოვოს: ან აღნიშნული ნაკლის უსასყიდლოდ გამოსწორება შესაფერ ვადაში ან იმ აუცილებელი ხარჯის ანაზღაურება, რაც თავისი სახსრებით ნაკლის გასწორების გამო მოუვიდა თუ კი ხელშეკრულება შემკვეთის ასეთ უფლებას ითვალისწინებს ანდა შესაბამისი შემცირება სამუშაოსათვის გადასახდელი სასყიდლისა.

თუ სამუშაო ხელშეკრულების პირობებისაგან არსებითი გადახვევითაა შესრულებული, ან თუ

ნამუშევარს სხვა არსებითი ნაკლი აღმოაჩნდა შემკვეთს უფლება აქვს მოითხოვოს ხელშეკრულების მოშლა და ზარალის ანაზღაურება. **ერკუნული**
თუ ნიეთი საყოფაცხოვრებო შეკვეთის შემკვეთს დადებული შემკვეთის მასალით და აღმოაჩნდა არსებითი გადახვევა ხელშეკრულების პირობებისაგან ან ამ ნიეთს სხვა არსებითი ნაკლი მოეპოვება, შემკვეთს უფლება აქვს მოითხოვოს ან სხვა ნიეთის დამზადება იმგვარივე და იმავე ხარისხის მასალისაგან, ან ხელშეკრულების მოშლა და ზარალის ანაზღაურება.

მუხლი 356. მენარდისათვის სასყიდლის გადახდა

შემკვეთი მოვალეა გადაუხადოს მენარდეს დათქმული სასყიდელი ნამუშევრის მთლიანად ჩაბარების შემდეგ თუ სხვა რამ არ არის დადგენილი კანონით ან ხელშეკრულებით.

საყოფაცხოვრებო შეკვეთის ხელშეკრულებით შესრულებული სამუშაოს ღირებულება განისაზღვრება დადგენილი წესით დამტკიცებული პრეისკერანტის მიხედვით და გადახდილი უნდა იქნეს ტიპობრივი ხელშეკრულების შესაბამისად ან მთლიანად ხელშეკრულების დადებისთანავე, ან მენარდეს ხელშეკრულების დადებისას ეძლევა ავანსი და საბოლოოდ ანგარიში უსწორდება შემკვეთის მიერ მენარდისაგან ნამუშევრის მიღებისას.

მუხლი 357. ანგარიშსწორება მხარეებს შორის
ნარდის საგნის დაიღუპვის ან სამუშაოს
შაოს დამთავრების შეუძლებლობის
შემთხვევაში

საქართველოს
საბჭოთა მთავრობის
გ. ი. ბ. ლ. ი. მ. თ. ე. კ.

თუ ნარდის საგანი შემკვეთისათვის ჩაბარება-
დღე შემთხვევით დაიღუპა ან სამუშაოს დამთავრე-
ბა შეუძლებელი გახდა, ხოლო მხარეებს ამაში
ბრალი არ მიუძღვით მენარდეს უფლება არა აქვს
მოითხოვოს სასყიდელი.

თუ ნარდის საგანი დაიღუპა ან სამუშაოს და-
მთავრება შეუძლებელი გახდა შემკვეთის მიერ მი-
წოდებული მასალის ნაკლის გამო ან სამუშაოს
შესრულების წესის შესაბამის მის მიერ მიცემული
განკარგულების მიზეზით, ანდა ეს მოხდა მას შემ-
დეგ, რაც შემკვეთმა გადააცილა სამუშაოს მიღე-
ბის ვადა, და თუ ამავე დროს მენარდის მიერ და-
ცული იყო ამ კოდექსის 351-ე და 352-ე მუხლების
წესები, მენარდეს რჩება უფლება მიიღოს შესრუ-
ლებული სამუშაოს სასყიდელი.

მუხლი 358. შემკვეთის უფლებები სამუშაოს შე-
სრულების დროს

თუ მენარდე თავის დროზე არ შეუდგება ხელ-
შეკრულების შესრულებას ან სამუშაოს ისე ნელა
ასრულებს, რომ ვადაზე მისი დამთავრება აშკარად
შეუძლებელი ხდება, შემკვეთს უფლება აქვს ვადის

გასვლამდე თქვას უარი ხელშეკრულებაზე და მოითხოვოს ზარალის ანაზღაურება.

თუ სამუშაოს შესრულების დროს გახდება, რომ იგი ჯეროვნად ასრულებული შემკვეთს უფლება აქვს დაუნიშნოს მენარდეს სათანადო ვადა ნაკლის გამოსასწორებლად, ხოლო თუ მენარდემ ეს მოთხოვნა დათქმულ ვადაზე არ შეასრულა, უარი თქვას ხელშეკრულებაზე ან მოითხოვოს ზარალის ანაზღაურება, ან დაეალოს სამუშაოს გამოსწორება მესამე პირს მენარდის ხარჯზე.

თუ საპატიო მიზეზი მოეპოვება შემკვეთს უფლება აქვს სამუშაოს დასრულებამდე ყოველთვის თქვას უარი ხელშეკრულებაზე, მაგრამ უნდა მისცეს მენარდეს სამუშაოს შესრულებული ნაწილის სასყიდელი და აუნაზღაუროს ხელშეკრულების მოშლით მიყენებული ზარალი, იმის გამოკვეთვით, რაც მენარდემ დაზოგა ან შეიძინა ხელშეკრულების მოშლის შედეგად.

მუხლი 359. ნამუშევრის მისაღებად შემკვეთის გამოცუხადებლობის შედეგები

თუ შემკვეთი საყოფაცხოვრებო შეკვეთის ხელშეკრულების თანახმად მისი მასალით დამზადებული ნივთის მისაღებად არ გამოცუხადდა, მას შეჰდევ. რაც იმ დღიდან, როდესაც ხელშეკრულების მიხედვით ნივთი შემკვეთს უნდა ჩაბარებოდა, ექვსი თვე გაივლის და თანაც მენარდემ შემკვეთს ორ-

ჯერ გააფრთხილებს, შენარდეს უფლება შეესა-
ყიდოს ნივთი დადგენილი წესით და მიღებული
თანხა, თავისი კუთვნილი გადასახდელი კომუნალ-
ბით, შვიტანოს სანოტარო კანტორისგან დაიხარჯოს
შემკვეთის სახელზე.

**მუხლი 360. საყოფაცხოვრებო შეკვეთის ტიპობ-
რივი ხელშეკრულებები**

საყოფაცხოვრებო შეკვეთის ტიპობრივ ხელ-
შეკრულებებს მოქალაქეთა მომსახურების ცალკე-
ული სახეობების მიხედვით ამტკიცებს საქართვე-
ლოს სსრ მინისტრთა საბჭო. ტიპობრივი ხელშეკ-
რულებების პირობების გადახვევა, რაც შეკვეთის
უფლებებს ზღუდავს ბათილია.

თავი ოცდამათი

ნარდობა კაპიტალურ მშენებლობაში

**მუხლი 361. კაპიტალური მშენებლობის სანარდო
ხელშეკრულება**

კაპიტალური მშენებლობის სანარდო ხელშეკ-
რულებით შენარდვ ორგანიზაცია კისრულობს თავისი
ძალითა და სახსრებით ააშენოს და ჩააბაროს
შემკვეთ ორგანიზაციას გეგმით გათვალისწინებუ-
ლი ობიექტი დამტკიცებული საპროექტო-სა-
ხარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის შესაბამისად და

დაწესებულ ვადაში, ხოლო შემკვეთი კონსტრუქციის მიუხედავად მენარდეს მშენებლობის ადგილი, ვადას-
 ცეს მას დამტკიცებული საპროექტო-სანარდეს-
 რიცხოვ დოკუმენტაცია, უზრუნველ-
 ლობის დროზე დაფინანსება, მიიღოს დამთავრებუ-
 ლი ობიექტი და გადაიხადოს მისი საფასური.

მუხლი 362. მშენებლობის უზრუნველყოფა მოწყობილობითა და მასალით

მშენებლობის უზრუნველყოფა ტექნოლოგიური, ენერგეტიკული, ელექტრო-ტექნიკური და სავაჭრო-საქარხნო მოწყობილობითა და აპარატურით ეკისრება შემკვეთს. გარდა სპეციალური დადგენილებით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, სპეციალური დადგენილებით შემკვეთს შეიძლება დაეკისროს მშენებლობის უზრუნველყოფა მასალითაც.

მუხლი 363. გენერალური მენარდე და ქვემენარდე

კაპიტალური მშენებლობის სანარდო ხელშეკრულებას შემკვეთი უდებს ერთ სამშენებლო ორგანიზაციას, რომელსაც, როგორც გენერალურ მენარდეს, უფლება აქვს საქვენარდო ხელშეკრულებით დაავალოს სამუშაოთა ცალკეული კომპლექსების შესრულება სპეციალიზებულ ორგანიზაციას (ამ კოდექსის 168-ე და 221-ე მუხლები).

მოწყობილობის მონტაჟის სამუშაოთა შესრუ-

ლებს ხელშეკრულებას შემკვეთი უღებს ან გენერალურ მენარდეს ან მოწყობილობის მშენებელს.

გენერალური მენარდის თანხმობით საშენებლო და სხვა სპეციალურ სამუშაოთა შესრულებას ხელშეკრულება შემკვეთმა შეიძლება დაუდოს სამონტაჟო ან სხვა სპეციალიზებულ ორგანიზაციას.

მუხლი 364. შემკვეთის უფლებები.

შემკვეთი კონტროლსა და ტექნიკურ ზედამხედველობას უწევს იმას, რომ შესრულებულ სამუშაოთა მოცულობა, ღირებულება და ხარისხი პროექტსა და ხარჯთაღრიცხვას შეესაბამებოდეს. მას უფლება აქვს ყოველთვის შეამოწმოს სამშენებლო და სამონტაჟო სამუშაოთა მიმდინარეობა, აგრეთვე მასალების ხარისხი, ოღონდ არ უნდა ჩაერიოს მენარდის ოპერატიულ-სამეურნეო საქმიანობაში.

თუ ნამუშევარს შესრულების მხრივ ან გამოყენებული მასალის მხრივ ნაკლი აღმოაჩნდება და ეს მენარდის (ან ქვემენარდის) ბრალით იქნება ასეთი ნაკლი მენარდემ თავისი ხარჯით უნდა გამოასწოროს.

მუხლი 365. მხარეთა პასუხისმგებლობა კაპიტალურ მშენებლობის ხანარდო ხელშეკრულების დარღვევისათვის

კაპიტალურ მშენებლობის ხანარდო ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ მოვალეობათა შეუსრუ-

ლემლობისათვის ან არაჯეროვნად შესრულებულ
თვის პასუხისმგებელი მხარე იხდის დადგენილ
გასამტებლოს (საურავს), იგრეთვე უნაბეზრებლად
მეორე მხარეს ზარალს, რაც მას ხარვეზი და
ჭონების დაკარგვით ან დაზიანებით მოუვიდა, და
რაც პირგასამტებლოს თანხით ვერ დაიფარა.

პირგასამტებლო (საურავი), რასაც მენარღე
ცალკეული სამუშაოს შესრულების ვადის დარღვე-
ვისათვის გადაიხდის, უბრუნდება მას თუ იგი ობი-
ექტის ყველა სამუშაოს ხელშეკრულებით დადგე-
ნილ საბოლოო ვადაზე დაამთავრებს.

მუხლი 36. წესები კაპიტალურ მშენებლობის სა- ნარდო ხელშეკრულების შესახებ

კაპიტალურ მშენებლობის სანარდო ხელშეკრუ-
ლებები იდება და სრულდება იმ წესების მიხედვით,
რომლებიც მტკიცდება სსრ კავშირის მინისტრთა
საბჭოს მიერ ან იმ რიგის შესაბამისად, რომელსაც
იგი საამისოდ დაადგენს.

კოლმეურნეობათა კაპიტალურ მშენებლობის
სანარდო ხელშეკრულების შესახებ განსაკუთრე-
ბული წესები მტკიცდება იმ რიგის თანახმად, რო-
მელსაც საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო ად-
გენს.

გადაზიდვა-გადასვანა

ეროვნული

მუხლი 367. ტვირთის გადაზიდვის ხელშეკრულება

ტვირთის გადაზიდვის ხელშეკრულებით სატრანსპორტო ორგანიზაცია (გადამზიდეელი) კისრულობს მიიტანოს გამგზავნის მიერ მისთვის ჩაბარებული ტვირთი დანიშნულ ადგილას და მისცეს იგი ტვირთის მიღებისათვის უფლებამოსილ პირს (მიმღებს), ხოლო გამგზავნი კისრულობს გადაიხადოს ტვირთის გადაზიდვისათვის დადგენილი საფასური.

სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ტვირთის გადაზიდვის ხელშეკრულება იდება გადაზიდვების გეგმის თანახმად, რომელიც სავალდებულოა ორივე მხარისათვის.

გეგმით გაუთვალისწინებელი ტვირთის გადაზიდვის ხელშეკრულების დადება შეიძლება იმ წესით, რაც სატრანსპორტო წესდებებით (კოდექსებით) არის დადგენილი.

მუხლი 368. მგზავრის გადაყვანის ხელშეკრულება

მგზავრის გადაყვანის ხელშეკრულებით გადაყვანი კისრულობს მიიყვანოს მგზავრი დანიშნულების ადგილას და თუ მგზავრი ჩააბარებს ბარგს, — მიიტანოს ბარგი დანიშნულების ადგილსავე და, მისცეს იგი ბარგის მიღებისათვის უფლე-

ბამოსილ პირს, ხოლო მგზავრი კისრულში ვერა-
ინადოს მგზავრობისათვის დაწესებულ საფასური
და ბარგის ჩაბარების შემთხვევაში — მისი გადა-
ტანის საფასურიც.

ეროვნული
გეგმვის

მუხლი 369. ტვირთის გადაზიდვის, მგზავრების
გადაყვანიხა და ბარგის გადატანის პი-
რობები

ტვირთის გადაზიდვის, მგზავრების გადაყვანიხა
და ბარგის გადატანის პირობები და მზარეების პა-
სუხისმგებლობა ამისათვის „სსრ კავშირის და მო-
კავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებ-
ლობის საფუძვლების“ შესაბამისად განისაზღვრე-
ბა წესდებებით (კოდექსებით) ცალკეულ სახეობა-
თა ტრანსპორტის და დადგენილი რიგის თანახმად
გამოცემული წესებით.

საავტომობილო ტრანსპორტით ტვირთის გადა-
ზიდვის, მგზავრების გადაყვანიხა და ბარგის გადა-
ტანის პირობები და ამისათვის მზარეების პასუხის-
მგებლობა განისაზღვრება ამ კოდექსით, საავტო-
მობილო ტრანსპორტის წესდებით, რომელსაც
ამტკიცებს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო და
დადგენილი რიგის თანახმად გამოცემული წესებით.

მუხლი 370. მზარეთა პასუხისმგებლობა ტვირთის
გადაზიდვის გეგმის შეუსრულებლო-
ბისათვის

გადაამზიდველი და გამგზავნი ქონებრივად აგე-
ბენ პასუხს გადაზიდვის საშუალებათა მიუწოდებ-

ლობისათვის, გადასაზიდად ტვირთის წარუდგენს
ლობისათვის, გადაზიდვის გეგმისაგან გამომდინარე
მოვალეობათა სხვაგვარი დარღვევებისათვის
აგრეთვე ამგვარივე დარღვევებისათვის ვე
ვებში, რომლებიც გათვალისწინებულია ამ კოდექსის
367-ე მუხლის შესაძენ ნაწილში.

მუხლი 371. პახუხისმგებლობა საავტომობილო ტრანსპორტით ტვირთის გადაზიდვების გეგმის შეუსრულებლობისათვის

გამგზავნმა, რომელიც არ წარადგენს ტვირთს საავტომობილო ტრანსპორტით გადასაზიდად უნდა გადაუხადოს ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაციას ჯარიმა მთელი იმ ტვირთისათვის, რაც მან გადაზიდვის გეგმის ან ერთ ჯერად შეკვეთას დააკლო. წარუდგენლად ითვლება ტვირთი, რომელიც გამგზავნმა გადაზიდვის წესების შეუფერებელი სახით წარადგინა და არ მოიყვანა იგი ჯეროვან მდგომარეობაში იმ ვადაზე, რაც მის დროულად გადაზიდვას უზრუნველყოფდა.

ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაცია, რომელიც არ მიაწოდებს გამგზავნს სატრანსპორტო საშუალებებს იმ რაოდენობით, რომ საკმარისი იყოს ტვირთის გადაზიდვის გეგმის ან ერთჯერადი შეკვეთის შესასრულებლად, მოვალეა გადაუხადოს გამგზავნს ჯარიმა ვასაგზავნად გამზადებული მთელი იმ ტვირთისათვის, რაც გეგმის ან ერთჯერადი შეკვეთის შეუსრულებლობის მიზეზით არ გადაიზი-

და. გეგმით გათვალისწინებული ტვირთის გადაზიდვისათვის გამოუსადეგარ გადაზიდვის საშუალებათა მიწოდება სატრანსპორტო საშუალებათა მიწოდებლობას უთანაბრდება.

ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაციები არ აგებენ პასუხს გადაზიდვის გეგმის შეუსრულებლობისათვის, თუ ეს შეუსრულებლობა გამოწვეულია:

1) სტიქიური ხასიათის მოვლენით (ნამქვრით, წყალდიდობით, ხანძრით და მისთანათი);

2) საწარმოში მომზადარი ავარიით, რის შედეგადაც საწარმოს მუშაობა შეწყვეტილი იყო არა ნაკლებ სამი დღე-ღამისა;

3) განსაზღვრულ გზებზე ტვირთის გადაზიდვის დროებითი შეწყვეტით ან შეზღუდვითა, რაც ხდება საქართველოს სსრ საავტომობილო ტრანსპორტის წესდებაში გათვალისწინებული წესით.

ამ მუხლის მეორე და მესამე ნაწილში გათვალისწინებული ჯარიმის რაოდენობა განისაზღვრება საქართველოს სსრ საავტომობილო ტრანსპორტის წესდებით.

მუხლი 372. საავტომობილო ტრანსპორტით ტვირთის გადაზიდვის, მგზავრების გადაყვანისა და ბარგის გადატანის საფასური

საავტომობილო ტრანსპორტით ტვირთის გადაზიდვის, მგზავრების გადაყვანისა და ბარგის გადა-

ტანის საფასური, აგრეთვე მოსაყრეფელი ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაციების მიერ გადაზიდვისათვის დაკავშირებული დამატებითი სამუშაოებისა და ოპერაციების შესრულებისათვის განისაზღვრული საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს მიერ დატყობილ ტარიფების საფუძველზე.

მუხლი 373. საავტომობილო ტრანსპორტით გადასაზიდი ტვირთის დატვირთვა და გადმოტვირთვა

ავტომანქანის დატვირთვა წარმოებს გამგზავნის სახსრებით, გადმოტვირთვა კი — მიმღების სახსრებით, თუ სხვა რამ არ არის დადგენილი ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაციისა და გამგზავნის ან ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაციისა და მიმღების შეთანხმებით.

გამგზავნისა და მიმღების სახსრებით დატვირთვისა და გადმოტვირთვის ვადები განისაზღვრება საქართველოს სსრ საავტომობილო ტრანსპორტის წესდებით.

თუ ავტოსატრანსპორტო საშუალებები მოცდა დატვირთვისა ან გადმოტვირთვის ვადის გადაცილების გამო გამგზავნის ან მიმღების ბრალით ანდა გზაში გამგზავნის ბრალით, გამგზავნი ან მიმღები უხდის ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაციას ჯარიმას დაწესებული ტარიფის მიხედვით.

მუხლი 374. ტვირთისა და ბარგის მიტანის ვა-
და და პასუხისმგებლობა ვადის
გადაცილებებისათვის

ეროვნული

გეგლიძის

გადამზიდველი მოვალეა მიიტანოს ტვირთი ან
ბარგი დანიშნულ ადგილას იმ ვადაში, რომელიც
გათვალისწინებულია სატრანსპორტო წესდებებით
(კოდექსებით) ან დადგენილი რიგის თანახმად გა-
მოცემული წესებით. თუ მიტანის ვადა აღნიშნული
წესით დადგენილი არ არის, მხარეებს უფლება
აქვთ ეს ვადა ხელშეკრულებით განსაზღვრონ.

გადამზიდველი პასუხს არ აგებს ტვირთის ან
ბარგის მიტანის ვადის გადაცილებისათვის, თუ ვა-
დის გადაცილებაში მას ბრალი არ მიუძღვის.

ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაციის მიერ
ტვირთის ან ბარგის მიტანის ვადის გადაცილები-
სათვის გადასახდელი ჯარიმები განისაზღვრება სა-
ქართველოს სსრ საავტომობილო ტრანსპორტის
წესდებით, მიტანის ვადის გადაცილების მიხედვით.

ტვირთის ან ბარგის მიტანის ვადის გადაცილე-
ბისათვის ჯარიმის გადახდა არ ათავისუფლებს ავ-
ტოსატრანსპორტო ორგანიზაციას პასუხისმგებლო-
ბისაგან ტვირთის ან ბარგის დაკარგვის, დანაკლი-
სის თუ დაზიანებისათვის, რაც მიტანის ვადის გა-
დაცილებითაა გამოწვეული.

მუხლი 375. გადაყვანის ხელშეკრულების გაუქმება
და მგზავრის მოთხოვნით

ეროვნული
საბავშვო სკოლა

მგზავრს უფლება აქვს უარი თქვას სწავლის
შორის საავტომობილო ტრანსპორტით გადაყვანის
ხელშეკრულებაზე, დააბრუნოს ბილეთი ავტობუსის
(სამარშრუტო ტაქსის) გასვლამდე და მიიღოს
გადახდილი ფული:

- 1) თუ ავტობუსის (ტაქსის) წასვლა ერთ საათზე
მეტ ხანს დაგვიანდა;
- 2) თუ მგზავრს აღვილი ჰქონდა ნაყიდი მალა-
ლი კლასის ავტობუსისა (ტაქსისა), აღვილი კი მიუ-
ჩინეს უფრო დაბალი კლასის ავტობუსში (ტაქსში);
- 3) საქართველოს სსრ საავტომობილო ტრანს-
პორტის წესდებით გათვალისწინებულ სხვა შემ-
თხვევებში.

თუ ავადმყოფობის ან უბედური შემთხვევის
გამო მგზავრობა შეწყდა, მგზავრს უბრუნდება სამ-
გზავრო ბილეთის ფასი დარჩენილი მანძილის პრო-
პორციულად.

მუხლი 376. გადამზიდველის პასუხისმგებლობა
ტვირთის ან ბარგის დაკარგვისა, და-
ნაკლისისა და დაზიანებისათვის

გადამზიდველი პასუხს აგებს გადასაზიდად მი-
ღებული ტვირთისა და ბარგის დაკარგვისა, დანაკ-
ლისისა და დაზიანებისათვის, თუ ვერ დაამტკი-

ცებს, რომ დაეარგვა, დანაკლისი ან დაზიანება
ბრალით არ მომხდარა (ამ კოდექსის 219-ე და
223-ე მუხლები).

სატრანსპორტო წესდებებში ცოდნის
იძლევა ვათვალისწინებულ იქნეს შემთხვევები,
როდესაც ვადამზიდველის ბრალის დამტკიცება
ტვირთის დაეარგვაში, დანაკლისში ან დაზიანებაში
მიმღებს ან გამგზავნს ეკისრება.

მუხლი 377. ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაციის
პასუხისმგებლობის მოცულობა ტვირ-
თის დაეარგვისა, დანაკლისისა და და-
ზიანებისათვის

ტვირთის გადაზიდვის ან ბარგის გადატანის
დროს მიყენებული ზარალისათვის ავტოსატრანს-
პორტო ორგანიზაცია პასუხს აგებს:

- 1) თუ ტვირთი ან ბარგი დაეარგა ან მას და-
აკლდა, — დანაეარგვის ან დანაკლისის ღირებულე-
ბის რაოდენობით;
- 2) თუ ტვირთი ან ბარგი დაზიანდა — იმ თან-
ხით, რა თანხითაც მისი ღირებულება შემცირდა;
- 3) თუ დაეარგა ტვირთი ან ბარგი, რომელიც
გადისაზიდად ჩაბარებული იყო ღირებულების გა-
მოცხადებით, ტვირთის ან ბარგის გამოცხადებული
ღირებულების რაოდენობით, თუ არ დამტკიცდება,
რომ გამოცხადებული ღირებულება ნამდვილ ღი-
რებულებაზე ნაკლებია.

თუ დაზიანების შედეგად, რისთვისაც პასუხს

აგებს ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაცია (ამ კერძოდ ქვემოთ 376-ე მუხლი) ტვირთის ან ბარგის ხარისხი იმდენად შეიცვალა, რომ იგი აღარ შეიძლება თავისი პირდაპირი დანიშნულებით იქნეს გამოყენებული, ტვირთის ან ბარგის მიმღებს უფლება აქვს უარი თქვას მიღებაზე და მოითხოვოს ანაზღაურება როგორც დაკარგულისათვის.

თუ ტვირთი ან ბარგი, რომლის დაკარგვისა ან დანაკლისისათვის ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაციამ გადაიხადა სათანადო საზღაური, შემდეგში მოინახება, მიმღებს (გამგზავნს) უფლება აქვს მოითხოვოს, რომ მას მისცენ ეს ტვირთი ან ბარგი, ოღონდ უნდა დააბრუნოს მისი დაკარგვის ან დანაკლისისათვის მიღებული საზღაური.

მუხლი 378. პრეტენზიები და სარჩევები გადაზიდვებზე

გადაზიდველისათვის გადაზიდვასთან დაკავშირებული სარჩელის წარდგენამდე საეაღდებულოა მისთვის პრეტენზიის წაყენება.

პრეტენზიები შეიძლება წაყენებულ იქნეს ექვსი თვის განმავლობაში, ხოლო პრეტენზიები უარიშებისა და პრემიების გადახდის შესახებ — 45 დღის განმავლობაში. გადაზიდველი მოვალეა განიხილოს პრეტენზია და აცნობოს განმცხადებელს მისი დაკმაყოფილებისა ან მასზე უარის შესახებ სამი თვის განმავლობაში, ხოლო თუ პრეტენზია ეხება ისეთ გადაზიდვას, როდესაც გადაზიდვის დო-

კუმენტი ერთია, ხოლო გადამზიდველი სხვადასხვა სახის სატრანსპორტო ორგანიზაციაა — ექვსი ტონის განმავლობაში და ჯარიმისა ან პრემიის გადახდის პრეტენზიებისა — 45 დღის განმავლობაში.

თუ პრეტენზია უარყოფილია ან პასუხი მიღებული არაა ამ მუხლით დადგენილ ვადაზე, განმცხადებელს ეძლევა სარჩელის წარსადგენად ორი თვის ვადა პასუხის მიღების დღიდან ან პასუხისათვის დადგენილი ვადის გასულიდან.

გადამზიდველის მიერ გადაზიდვასთან დაკავშირებული სარჩელების წარსადგენად გამგზავნისათვის, მიმღებისათვის ან მგზავრისათვის დადგენილია ექვსი თვის ვადა.

სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადები და სარჩელების აღძვრის წესები იმ დავებთან დაკავშირებით, რაც საერთაშორისო გადაზიდვების გამო წარმოიშვა, განისაზღვრება სატრანსპორტო წესდებებით (კოდექსებით) ან საერთაშორისო შეთანხმებებით.

მუხლი 379. გადამყვანის პასუხისმგებლობა მგზავრის სიკვდილისათვის ან მისი ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის

გადამყვანის პასუხისმგებლობა მგზავრის სიკვდილისათვის ან მისი ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის განისაზღვრება ამ კოდექსის იმ თავში აღნიშნული წესებით, რომელიც შეეხება ზიანის მიყუ-

ნების შედეგად წარმოშობილ ვალდებულებებს, რეკანონით გათვალისწინებული არ არის ვალდებულებული პასუხისმგებლობა.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

თავი ოცდამეთერთმეტი

სახელმწიფო დაზღვევა

მუხლი 380. დაზღვევის სახეობები

სახელმწიფო დაზღვევა ხორციელდება სავალდებულო ან ნებაყოფლობითი დაზღვევის ფორმით.

მუხლი 381. სავალდებულო დაზღვევა

სავალდებულო დაზღვევა იმ ქონებისა, რომელიც აღნიშნულია კანონში ამ კანონითვე დადგენილი პირობებით.

სავალდებულო დაზღვევის დროს მედაზღვევე ორგანიზაცია, თუ კანონით გათვალისწინებული შემთხვევა (სადაზღვევო შემთხვევა) მოხდა, აუნაზღაურებს დამზღვევს ან სხვა პირს, რომელსაც დაზღვეული ქონება ეკუთვნის, ზიანს რაც მან განიცადა: ქონების სრული დაღუპვის დროს — სადაზღვევო უზრუნველყოფის სრულ თანხას, ხოლო ნაწილობრივი დაზიანების დროს — სადაზღვევო უზრუნველყოფის სათანადო ნაწილს. დამზღვევი მოვალეა შექმნდეს დადგენილი სადაზღვევო გადასახდელები.

სავალდებულო პირადი დაზღვევის
ადგენს სსრ კავშირის კანონმდებლობა.

მუხლი 382. ნებაყოფლობითი დაზღვევის
რეგულაცია

ნებაყოფლობითი დაზღვევის ხელშეკრულებით
მედაზღვევე ორგანიზაცია კისრულობს თუ ხელ-
შეკრულებაში აღნიშნული სადაზღვევო შემთხვევა
მოხდება:

ქონებრივი დაზღვევის დროს — აღნაზღაუროს
დამზღვევს ან სხვა პირს, რომლის სასარგებლოდაც
დადებულია ხელშეკრულება, ზიანი რაც მან განი-
ცადა (გადაუხადოს სადაზღვევო საზღაური) ხელ-
შეკრულებით დათქმული თანხის (დაზღვევის თან-
ხის) ფარგლებში, ხოლო, როდესაც ქონება დაზღ-
ვეულია არასრული ღირებულებით, — ზიანის შე-
საბამისი ნაწილი, თუ დაზღვევის წესებით სხვა რამ
არ არის გათვალისწინებული;

პირად დაზღვევის დროს — გადაუხადოს დამ-
ზღვევს ან სხვა პირს, რომლის სასარგებლოდაც
დადებულია ხელშეკრულება, ხელშეკრულებით და-
თქმული დაზღვევის თანხა, მიუხედავად იმისა, ერ-
გება თუ არა მას თანხები სოციალური დაზღვევით,
სოციალური უზრუნველყოფით და აგრეთვე ზიან-
ის ანაზღაურების წესით.

დამზღვევი კისრულობს ვალდებულებას შეკ-
ქონდეს ხელშეკრულებით დადგენილი სადაზღვევო
გადასახდელი.

მუხლი 383. მედაზღვევე ორგანიზაციაზე დამზღვევის უფლებათა გადასვლა იმ პირის მიმართ, რომელიც პასუხისმგებელია მუხლი უცნებული ზიანისათვის **ს. ი. გ. ლ. ი. მ. თ. ე. კ.**

ქონებრივი დაზღვევის შემთხვევაში, მედაზღვევე ორგანიზაციაზე, რომელმაც გადაიხადა სადაზღვევეო საზღაური, გადახდილი თანხის ფარგლებში გადადის მოთხოვნის უფლება, რომელიც დამზღვევს (ან სადაზღვევეო საზღაურის მიმღებ სხვა პირს) აქვს იმ პირის მიმართ, ვინც პასუხისმგებელია მიუცნებული ზიანისათვის.

მუხლი 384. დაზღვევის წესები

დაზღვევის წესები მტკიცდება სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ დადგენილი რიგის თანახმად.

თავი ოთხმეცხე

ანგარიშსწორებითი და საკრედიტო ურთიერთობანი

მუხლი 385. ანგარიშსწორება ორგანიზაციებს შორის

თანხების გადახდა საბელმწიფო ორგანიზაციების, კოლმეურნეობებისა და სხვა კოოპერაციულ

და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის უკვე ერთ ვალდებულებათა მიხედვით წარმოებს დო ანგარიშსწორების წესით საკრედიტო დაწესებულებების მეშვეობით, რომლებშიც ორგანიზაციები კანონის შესაბამისად ფულად სახსრებს ინახავენ. ანგარიშსწორების წესი და ფორმები განისაზღვრება სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

ანგარიშსწორება ნაღდ ფულად სახელმწიფო ორგანიზაციებსა, კოლმეურნეობებსა და სხვა კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის დაშვებულია იმ შემთხვევებში და იმ ფარგლებში, რომლებსაც ადგენს სსრ კავშირის კანონმდებლობა.

მუხლი 386. განკარგვა ფულადი სახსრებისა, რომლებიც ინახება ორგანიზაციათა ანგარიშებზე საკრედიტო დაწესებულებებში

ორგანიზაციები განკარგავენ ფულად სახსრებს, რომლებიც მათ ანგარიშებზე ინახება საკრედიტო დაწესებულებებში, ამ სახსრების მიზნობრივი დანიშნულების შესაბამისად.

სახსრები, რომლებიც აღცილებელია ხელფასისა და მასთან გათანაბრებული გადასახდელების გასაცემად, გაიცემა ორგანიზაციის ანგარიშიდან, თუნდაც ანგარიშის მფლობელისადმი რაიმე პრე-

ტენზია არსებობდეს. ამ წესის გამოთქმის შედეგად დადგენილ იქნეს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ.

ეროვნული

ორგანიზაციის თანხმობის გარეშე მინისტრთა სახსრებისა, რომლებიც მის ანგარიშზეა საკრედიტო დაწესებულებაში, დასაშვებია მხოლოდ სსრ კავშირის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში.

პრეტენზიების დაკმაყოფილების დროს დაცულ უნდა იქნეს რიგითი თანამიმდევრობა, რომელიც დადგენილია სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

მუხლი 387. ორგანიზაციების დაკრედიტება

სახელმწიფო ორგანიზაციების, კოლმეურნეობებისა და სხვა კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების დაკრედიტება წარმოებს დამტკიცებელი გეგმების თანახმად სსრ კავშირის სახელმწიფო ბანკისა და სსრ კავშირის სხვა ბანკების მიერ მიზნობრივი ვადიანი სესხების სახით იმ წესით, რომელიც დადგენილია სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

ერთი ორგანიზაციის მიერ მეორე ორგანიზაციის დაკრედიტება ნატურად ან ფულად, კერძოდ ავანსების გაცემა, შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევებში, რომლებიც დადგენილია სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

ერთი კოლმეურნეობის მიერ მეორე კოლმეურ-

ნეობის დაკრედიტების პირობებსა და წესს საქართველოს
მოს დახმარების გაწევასთან დაკავშირებით აღიქმის
საქართველოს სსრ კანონმდებლობა. **ეროვნული**

**მუხლი 388. საბანკო სესხის მიცემა მოქალაქეებსა და
სათვის**

სსრ კავშირის ბანკები მოქალაქეებს სესხს აძ-
ლევს იმ შემთხვევებში და იმ წესით, რაც განსაზღვ-
რულია სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

**მუხლი 389. მოქალაქეთა ანაბრები საკრედიტო და-
წესებულებებში**

მოქალაქეებს შეუძლიათ შეინახონ ფულადი
სახსრები სახელმწიფო შრომითს შემნახველ სალა-
როებსა და სხვა საკრედიტო დაწესებულებებში,
განკარგონ თავიანთი ანაბრები, მიიღონ ანაბრების
შემოსავალი პროცენტების ან მოგებათა სახით,
აწარმოონ უნაღდო ანგარიშსწორება საკრედიტო
დაწესებულებათა წესდებებისა და დადგენილი რი-
გის თანახმად გამოცემული წესების შესაბამისად.

სახელმწიფო უზრუნველყოფს ანაბრების საი-
დუმლოებას, მათ დაცულობას და შეანაბრის პირვე-
ლი მოთხოვნისთანავე გაცემას.

სახელმწიფო შრომითს შემნახველ სალაროებსა
და სხვა საკრედიტო დაწესებულებებში შეტანილი
ანაბრების განკარგვის წესი განისაზღვრება ამ და-
წესებულებათა წესდებებით და ამ მუხლის პირველ
ნაწილში აღნიშნული წესებით.

მუხლი 390. ანაბრებიდან გადახდევინება

სახელმწიფო შრომითს შემნახველ საღაროებს და სსრ კავშირის სახელმწიფო ბანკში მოქალაქეთა ანაბრებიდან გადახდევინება შეიძლება შეიძლება დადგინდეს იმ განაჩენის ან გადაწყვეტილების საფუძველზე, რომლითაც დაკმაყოფილებულია სისხლის სამართლის საქმისაგან გამომდინარე სამოქალაქო სარჩელი, აგრეთვე სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე ალიმენტის გადახდევინების სარჩელის გამო (თუ გამომხდელს არ აქვს ხელფასი ან სხვა ქონება, რომლებიდანაც შეიძლება გადახდევინება), ან იმ ანაბრის გაყოფის სარჩელის გამო, რომელიც მეუღლეების საერთო ქონებაა. აღნიშნულ საკრედიტო დაწესებულებებში მოქალაქეთა ანაბრების კონფისკაცია შეიძლება მოხდეს კანონიერ ძალაში შესული განაჩენის საფუძველზე ან კანონის შესაბამისად ქონების კონფისკაციის შესახებ გამოტანილი დადგენილების თანახმად.

თავი ოცდაათოთხედი

ს ე ს ხ ი

მუხლი 391. სესხის ხელშეკრულება

სესხის ხელშეკრულებით ერთი მხარე (გამსესხებელი) გადასცემს მეორე მხარეს (მსესხებელს)

საკუთრებად ან ოპერატიული მართვისათვის (ამ დეკრის 92-ე, 113-ე და 331-ე მუხლები) ფულს ან გვარეობითი ნიშნებით განსაზღვრულ ნივთს, ხეცს, ხეხელს ან სხვა სახის ნივთს დაუბრუნოს და იგივე თანხა ან იმავე გვარისა და თვისების იმდენივე ნივთი ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ვადაში, ხოლო, თუ ხელშეკრულებაში ვადა არ არის დადგენილი, — გამსესხებლის მოთხოვნისთანავე.

სესხის ხელშეკრულება ორმოცდაათ მანეთზე მეტი თანხისა წერილობით უნდა იქნეს დადებული.

მუხლი 392. სესხის ხელშეკრულების დადების მომენტი და სხვა საფუძველზე წარმომდგარი ვალისათვის სახესხო ვალდებულების სახის შიცემა

სესხის ხელშეკრულება ითვლება დადებულად ფულის ან ნივთის გადაცემის მომენტიდან.

თუ მხარეებმა სესხის ვალდებულების სახე მისცეს ისეთ ვალს, რაც ნასყიდობის, ქონების ქირავნობის ან სხვა საფუძველზეა წარმოშობილი, უნდა გამოყენებულ იქნეს ამ თავში გათვალისწინებული წესები.

მუხლი 393. პროცენტი სესხის ხელშეკრულებით

სესხის ხელშეკრულებით პროცენტების გადახდებიანება დაშვებულია მხოლოდ სსრ კავშირის კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში, აგრეთ-

ვე საზოგადოებრივი ურთიერთდამხმარე საზოგადოებებისა და ქალაქის ლომბარდების სასესიო დიქტანტების მიხედვით.

ეროვნული

მუხლი 394. სესხის ხელშეკრულების ვადის შეწყვეტის რეგულაცია

მსესხებელს უფლება აქვს შეასრულოს ვალდებულება, ხოლო გამსესხებელი მოვალეა მიიღოს შესრულება ვადამდეც.

მუხლი 395. დავა სესხის ხელშეკრულების გამო

მსესხებელს უფლება აქვს იდავოს სესხის ნამდვილობაზე ხელშეკრულების უფულობის გამო და ამტკიცოს, რომ ნამდვილად ფული (ან ნივთი) ან სრულიად არ მიუღია გამსესხებლისაგან, ანდა მიიღო იმაზე ნაკლები, რაც აღნიშნულია ხელშეკრულებაში.

იმ შემთხვევაში, როდესაც სესხის ხელშეკრულება წერილობით უნდა იქნეს დადებული, მისი სადავოდ გახდენა მოწმეთა ჩვენებაზე დამყარებით არ შეიძლება, გარდა სისხლის სამართლის წესით დასასჯელი ქმედობის შემთხვევისა.

მუხლი 396. სახელმწიფო შრომითი შემნახველი საღარიბეების და ბანკების სასესიო ოპერაციები

სახელმწიფო შრომითი შემნახველი საღარიბეებისა და ბანკების სასესიო ოპერაციებს აწესრიგებს სსრ კავშირის კანონმდებლობა.

ქალაქის ლომბარდები მოქალაქეებს აძლევენ სესხს, რომელიც უზრუნველყოფილია მარტინს შტრინეობისა და პირადი მოხმარების ბაგეჟების რავენობით (ამ კოდექსის 187-ე — 196-ე მუხლები).

განსაზღვრა იმისა, თუ რა ზღვრული თანხისა და რამდენი სესხი შეიძლება მიეცეს ერთ პირს, აგრეთვე სესხის გაცემის ვადისა, ხდება ქალაქის ლომბარდის ტიპობრივი წესდებით, რომელსაც ამტკიცებს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

მუხლი 398. საზოგადოებრივ ურთიერთდამხმარე ხალაროების და შემოქმედებითი კავშირების ფონდების სახესხო ოპერაციები

პროფკავშირთა საფაბრიკო, საქარბნო და ადგილობრივ კომიტეტებთან არსებული საზოგადოებრივი ურთიერთდამხმარე სალაროები აძლევენ მუშებსა და მოსამსახურეებს გრძელვადიან და მოკლევადიან სესხებს. კოლმეურნეობებში არსებული ურთიერთდამხმარე სალაროები აძლევენ სესხს კოლმეურნეებს. შემოქმედებითი კავშირების ფონდი აძლევს სესხს ლიტერატურისა და ხელოვნების მუშაებს. სესხის ვადა და მისი გაცემის პირობები განისაზღვრება საზოგადოებრივი ურთიერთდამხმა-

რე საღაროების ტიპობრივი (სანიმუშო) წესდებები და შემოქმედებითი კავშირების ფონდების წესდებებით.

დაწესებულ ვადაში სესხის დაუფარებლობის შემთხვევაში მსესხებლის მიმართ უნდა გამოყენებულ იქნეს საზოგადოებრივი ზემოქმედების დონისძიებები. თუ მსესხებელი მაინც არ იხდის სესხს, სესხის თანხა გადახდება მას საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს მიერ დადგენილი წესით.

თავი ოცდამეხუთმეტი

მინდობილობა

მუხლი 399. მინდობილობის ხელშეკრულება

მინდობილობის ხელშეკრულებით ერთი მხარე (რწმუნებული) კისრულობს მეორე მხარის (მარწმუნებლის) ხარჯზე და მისი სახელით შეასრულოს ესა თუ ის იურიდიული მოქმედება.

მუხლი 400. გასამრჯელო მინდობილობის ხელშეკრულების მიხედვით

მარწმუნებელი მხოლოდ იმ შემთხვევაშია მოვალე გადაუხადოს რწმუნებულს გასამრჯელო თუ ეს კანონით ან ხელშეკრულებითაა გათვალისწინებული.

მუხლი 401. მინდობილი მოქმედების შესრულება
მარწმუნებლის მითითებათა შესაბამისად
ხად

ეროვნული
კომუნისტური
პარტია

აწმუნებული მოვალეა შეასრულოს მინდობილი მოქმედება მარწმუნებლის მითითებათა შესაბამისად. მას უფლება აქვს გადაუხვიოს ამ მითითებებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საქმის გარემოებათა მიხედვით ეს აუცილებელია მარწმუნებლის ინტერესებისათვის და მას არ შეეძლო წინასწარ შეჰკითხოდა მარწმუნებელს ანდა დროულად არ მიუღია პასუხი თავის შეკითხვაზე.

ამ შემთხვევაში, როგორც კი ეს შესაძლებელი გახდება, აწმუნებული მოვალეა აცნობოს მარწმუნებელს მისი მითითებისაგან გადახვევის შესახებ.

მუხლი 402. მინდობილი მოქმედების შესრულება
პირადად აწმუნებულის მიერ

აწმუნებული მოვალეა მინდობილი მოქმედება პირადად შეასრულოს. მას უფლება აქვს გადაიანდოს ამ მოქმედების შესრულება სხვა პირს (მოადგილეს), მხოლოდ ამ კოდექსის 69-ე მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევაში. აწმუნებული პასუხს აგებს მხოლოდ მოადგილის არჩევისათვის.

მარწმუნებელს უფლება აქვს განაცხადოს აცი-

ლება რწმუნებულის მიერ შერჩეული პირის მი-
მართ.

მუხლი 403. რწმუნებულის მოვალეობანი
ეროვნული
სამართლებრივი

რწმუნებულის მოვალეა:

1) მარწმუნებლის მოთხოვნით მიაწოდოს მას ყველა ცნობა მინდობილი მოქმედების შესრულების მიმდინარეობის თაობაზე;

2) მინდობილი მოქმედების შესრულების შემდეგ წარადგინოს ანგარიში გასამართლებელი საბუთების თანდართვით, თუ ამას მოითხოვს მინდობილი მოქმედების ხასიათი;

3) დაუყოვნებლივ გადასცეს მარწმუნებელს ყველაფერი რაც მინდობილის მოქმედების შესრულებასთან დაკავშირებით მიიღო.

მუხლი 404. მარწმუნებლის მოვალეობანი

მარწმუნებელი მოვალეა დაუყოვნებლივ მიიღოს რწმუნებულისაგან ყველაფერი, რაც უკანასკნელის მიერ შესრულებულია ხელშეკრულების შესაბამისად.

მარწმუნებელი, თუ ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული, მოვალეა აგრეთვე:

1) უზრუნველყოს რწმუნებული მინდობილი

მოქმედების შესრულებისათვის აუცილებელი პირობებია;

2) აუნაზღაუროს რწმუნებულს ფაქტურით ხარჯი, რაც აუცილებელი იყო მინდობილობის შესრულებისათვის;

3) მინდობილი მოქმედების შესრულების შედეგ გადაუხადოს რწმუნებულს გასამრჯელო, თუ კი გაუთენის (ამ კოდექსის მე-400 მუხლი).

მუხლი 405. მინდობილობის ხელშეკრულების შეწყვეტა

ვალდებულების შეწყვეტის საერთო საფუძვლების გარდა მინდობილობის ხელშეკრულების შეწყვეტის საფუძვლებია აგრეთვე:

- 1) მისი გაუქმება მარწმუნებლის მიერ;
- 2) რწმუნებულის უარი;

3) ერთ-ერთი მხარის სიკვდილი, არაქმედუნარიან პირად ან უკვალოდ დაკარგულად აღიარება;

4) ხელშეკრულების მონაწილე იურიდიული პირის ლიკვიდაცია.

მარწმუნებულს უფლება აქვს გააუქმოს მინდობილობის ხელშეკრულება, ხოლო რწმუნებულს შეუძლია ყოველ დროს უარი თქვას მის შესრულებაზე. შეთანხმება ამ უფლებაზე ხელის აღების შესახებ ბათილია.

თუ რწმუნებულმა უარი განაცხადა მინდობი-

ლობის ხელშეკრულებაზე, როდესაც მარწმუნებელი მოკლებული იყო შესაძლებლობას სხვაგვარად უზრუნველყო თავისი ინტერესები, რწმუნებულმა უნდა აღნაზღაუროს ხელშეკრულების შეწყვეტით მიყენებული ზარალი.

მუხლი 406. ნაწილობრივ შესრულებული ხელშეკრულების შეწყვეტის შედეგები

თუ მინდობილობის ხელშეკრულება შეწყდა მის მთლიანად შესრულებამდე, მარწმუნებელი მოვალეა აღნაზღაუროს რწმუნებულს მინდობილი მოქმედების შესრულების დროს გაწეული ყველა აუცილებელი ხარჯი, ხოლო თუ რწმუნებულს ერგებოდა გასამრჯელო, გადაუხადოს გასამრჯელოც შესრულებული სამუშაოს კვალობაზე.

ეს წესი არ მოქმედებს, თუ რწმუნებულმა შეასრულა მინდობილი მოქმედება, მას შემდეგ, როდესაც გაიგო ან უნდა გაეგო, რომ ხელშეკრულება შეწყვეტილია.

მუხლი 407. რწმუნებულის მემკვიდრეების მოვალეობანი

რწმუნებულის სიკვდილის შემთხვევაში მისი მემკვიდრეები მოვალე არიან:

ა) ცნობონ მარწმუნებელს, რომ მინდობილობის ხელშეკრულება შეწყდა და მიიღონ აუცილებელი ზომები მარწმუნებლის ქონების დასაცავად.

ასეთივე მოვალეობა ეკისრება იურიდიული პირის ლიკვიდატორს, რომელიც რწმუნებულად იყო, ამ იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შემთხვევაში.

საქართველოს
საბჭოთა კავშირის
საგარეო ურთიერთობების
მინისტროს
განყოფილება

თავი ოცდამეათეხუთე

კომისია

მუხლი 408. საკომისიო ხელშეკრულება

საკომისიო ხელშეკრულებით ერთი მხარე (კომისიონერი) ვალდებულია მეორე მხარის (კომიტენტის) დავალებით, სასყიდლით, დადოს ერთი ან რამდენიმე გარიგება თავისი სახელით, მაგრამ კომიტენტის ხარჯზე.

სოფლის მეურნეობის პროდუქტების გაყიდვის საკომისიო ხელშეკრულებით კოლმეურნეობა (კომიტენტი) ავალებს სამომხმარებლო კოოპერაციის ორგანიზაციას (კომისიონერს) გაყიდოს საკომისიო წესით ნამეტი სოფლის მეურნეობის პროდუქტები, რაც დარჩა კოლმეურნეობის მიერ სახელმწიფოსათვის სოფლის მეურნეობის პროდუქტების მიყიდვის ვალდებულებათა შესრულების შემდეგ.

საკომისიო მალაზია სდებს მოქალაქესთან საკომისიო ხელშეკრულებას, რომ საცალო ვაჭრობის წესით გაყიდის მისგან მიღებულ ფართო მოხმარების და საოჯახო მეურნეობის როგორც ახალ, ისე

ნახმარ საგნებს, მხატვრულ ნაყეთობას, გამოყენებითი ხელოვნების ნაყეთობას, აგრეთვე ინტელექტუალ საგნებსა და სხვ. იმ საგნების გარდა, რომელთა საკომისიოდ მიღება აკრძალულია საქართველოს სსრ ვაჭრობის სამინისტროსაგან დამტკიცებული წესებით საკომისიო მაღაზიების მიერ ქონების მიღებისა და გაყიდვის შესახებ.

საკომისიო მაღაზიებს შეუძლიათ დადონ საკომისიო ხელშეკრულება ლომბარდთან, საბაჟო, საფინანსო და სხვა სახელმწიფო ორგანიზაციებთან გამოუსყიდველი, კონფისკებული და უპატრონო ნივთების გაყიდვის შესახებ.

მუხლი 409. საკომისიო ხელშეკრულების ფორმა

საკომისიო ხელშეკრულება უნდა დაიდოს წერილობით.

სოფლის მეურნეობის პროდუქტების გაყიდვის საკომისიო ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს კოლმეურნეობისათვის ზედნადების მიცემით სამომხმარებლო კოოპერაციის იმ ორგანიზაციის მიერ, რომელმაც ეს პროდუქტები გასაყიდად მიიღო. ხელშეკრულებაში (ზედნადებში) უნდა აღინიშნოს პროდუქტების სახელწოდება, მათი ჩამხარებლის ვინაობა, მიღების თარიღი, რაოდენობა და ხარისხი, აგრეთვე მხარეთა შეთანხმებით განსაზღვრული გასაყიდი ფასი და ანგარიშსწორების ვადა.

მუხლი 410. კომიტენტის საკუთრების უფლება

კომისიონერის მიერ კომიტენტისაგან მიღებული ან მისი ხარჯით შეძენილი ქონება კომიტენტის საკუთრებაა.

მუხლი 411. საკომისიო ნივთების გასაყიდი ფასი

საკომისიო მაღაზიის მიერ მიღებული ნივთის გასაყიდი ფასი განისაზღვრება მხარეთა შეთანხმებით, მაგრამ არ უნდა აღემატებოდეს შესაბამისი საქონლის სახელმწიფო საცალო ფასს. ანტიკვარული და ენიკალური საგნების და ბელოვნების ნაწარმოებთა გასაყიდი ფასი განისაზღვრება საკომისიო მაღაზიის მიერ სპეციალური შეფასების გზით.

იმ ნივთის ფასი, რომელიც წესებით (ამ კოდექსის 408-ე მუხლი) დადგენილ ვადაში ვერ გაიყიდა, შეიძლება შემცირებულ იქნეს კომიტენტთან შეთანხმებით. თუ ნივთის გადასაფასებლად დაბარებული კომიტენტი არ გამოცხადდება, მაღაზია ამცირებს ფასს იმ წესების შესაბამისად, რაც საქართველოს სსრ ვაჭრობის სამინისტროსაგან დამტკიცებულია საკომისიო მაღაზიის მიერ ნივთების მიღებისა და გაყიდვისათვის.

იმ ნამეტი სოფლის მეურნეობის პროდუქტების ფასი, რომლებიც სამომხმარებლო კოოპერაციის ორგანიზაციამ საკომისიო წესით გასაყიდად

კოლმეურნეობისაგან მიიღო, განისაზღვრება მხარეთა შეთანხმებით.

მუხლი 412. კომისიონერის უფლებები და ვალდებულებანი მესამე პირთან გარიგების მიხედვით

კომისიონერის მიერ მესამე პირთან დადებული გარიგების თანახმად უფლებებს იძენს და ვალდებულად ხდება კომისიონერი, თუნდაც კომიტენტი დასახელებული იყოს გარიგებაში ან მან უშუალო ურთიერთობა დაამყაროს მესამე პირთან ამ გარიგების შესრულების თაობაზე.

მუხლი 413. საკომისიო დავალების შესრულება

ნაყისრი დავალება კომისიონერმა უნდა შეასრულოს კომიტენტისათვის რაც შეიძლება ხელსაყრელი პირობებით.

თუ კომისიონერი გარიგებას დადებს უფრო ხელსაყრელი პირობებით, ვიდრე კომიტენტის მიერ იყო მითითებული, მთელი სარფა კომიტენტისაა, თუ კომისიის ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

თუ აუცილებელი იქნება, რომ კოლმეურნეობისაგან საკომისიოდ მიღებული სოფლის მეურნეობის პროდუქტები გასაღდეს სამომხმარებლო კოპერაციის იმ ორგანიზაციის საქმიანობის რაიონის

ფარგლების გარეთ, რომელმაც ისინი განაყოფა
მიიღო, ამ ორგანიზაციას უფლება აქვს დადოს სწავ-
კომისიის ხელშეკრულება სამომხმარებლო კო-
რპორაციის სხვა ორგანიზაციასთან. **გ. ი. გ. ლ. ი. ც. ი. ც. ი. ც.**

სოფლის მეურნეობის პროდუქტების საკომი-
სიო წესით განაყოფად მიმღები სამომხმარებლო კო-
რპორაციის ორგანიზაცია აძლევს კოლმეურნეობას
ავანსს სსრ კავშირის კანონმდებლობით დადგენილ
ფარგლებში.

მუხლი 414. კომიტენტის მითითების დარღვევა

კომისიონერს უფლება აქვს დაარღვიოს კომი-
ტენტის მითითება ამ კოდექსის 401-ე მუხლით გა-
თვალისწინებულ შემთხვევაში.

კომისიონერი, რომელიც ქონებას იმაზე ნაკლებ
ფასად გაყიდის, რაც კომიტენტმა დაუნიშნა, მოვა-
ლეთა აუნაზღაუროს მას განსხვავება, თუ ვერ დაამ-
ტყიციებს, რომ დათქმულ ფასად გაყიდვა შეუძლებ-
ელი იყო და, რომ ნაკლებ ფასად გაყიდვით აცი-
ლებულ იქნა უფრო დიდი ზარალი და აგრეთვე,
რომ მას არ ჰქონდა შესაძლებლობა შეკითხოდა
კომიტენტს და ახალი განკარგულება მოეთხოვა ან
დროულად არ მიიღო პასუხი თავის შეკითხვაზე.

თუ კომისიონერი იყიდის ქონებას იმაზე მეტ
ფასად, ვიდრე მას კომიტენტმა დაუნიშნა, კომი-
ტენტი, თუ მას არ სურს მიიღოს ეს ნასყიდობა, მო-
ვალეთა განუცხადოს ეს კომისიონერს დაუყოვნებ-
ლივ, როგორც კი მიიღებს ცნობას შესამე პირთან

გარიგების დადების შესახებ. წინააღმდეგ შემთხვევაში ნასუილობა კომიტენტის მიერ მიღებულ იქნა ითვლება. თუ კომისიონერი აცნობებს კომიტენტს, რომ ფასების განსხვავების ანაზღაურებას ვერ მოახერხებს, კომიტენტს არ შეუძლია უარი თქვას მისი ხარჯით დადებულ გარიგებაზე.

მუხლი 415. მესამე პირთან დადებული გარიგების შესრულება კომისიონერის მიერ

კომისიონერმა უნდა შეასრულოს ყველა მოვალეობა და განახორციელოს ყველა უფლება, რაც მის მიერ მესამე პირთან დადებული გარიგებისაგან გამომდინარეობს.

კომისიონერი არ აგებს პასუხს კომიტენტის წინაშე იმ გარიგების შესრულებისათვის მესამე პირის მიერ, რაც კომიტენტის ხარჯზეა დადებული, გარდა შემთხვევისა, როდესაც კომისიონერი კისრულობს თავდებობას მესამე პირის მიერ ამ გარიგების შესრულებისათვის.

მესამე პირის მიერ კომისიონერთან დადებული გარიგების დარღვევის შემთხვევაში, ასევე ვინმეს მიერ კომიტენტის იმ ქონების დაზიანების შემთხვევაში, რაც კომისიონერთანაა, კომისიონერი მოვალეა დაუყოვნებლივ აცნობოს ამის შესახებ კომიტენტს და აკრთვე შეკრიბოს და უზრუნველყოს საჭირო მტკიცებულებანი.

კომიტენტს, რომელსაც ეცნობა, რომ მესამე პირმა კომისიონერთან დადებული გარიგება დასრულებია, უფლება აქვს მოსთხოვოს კომისიონერს, რომ მან გადმოსცეს ამ გარიგებისაგან მოთხოვნები მესამე პირისადმი.

მუხლი 416. კომისიონერის პასუხისმგებლობა კომიტენტის ქონების დაცულობისათვის

კომისიონერი პასუხს აგებს კომიტენტის იმ ქონების დაკარგვისა ან დაზიანებისათვის, რომელიც მასთან ინახება, თუ ვერ დაამტკიცებს, რომ მის დაკარგვასა ან დაზიანებაში მას ბრალი არ მიუძღვის.

თუ კომიტენტის მიერ გასაყიდად გამოგზავნილი ან კომიტენტისათვის შემოსული ქონების მიღებისას კომისიონერი მასში აღმოაჩენს დაზიანებას ან დანაკლისს, რაც გარეგანი გასინჯვით შეიძლებოდა შენიშნულიყო, კომისიონერი მოვალეა მიიღოს ზომები კომიტენტის უფლებების დასაცავად, შეკრიბოს მტკიცებულებანი ქონების დაზიანებისა ან დანაკლისის შესახებ და ყველაფერი დაუყოვნებლივ აცნობოს კომიტენტს.

თუ კომისიონერმა არ დააზღვია კომიტენტის ქონება, რომელიც მასთანაა, იგი პასუხს აგებს ამისათვის კომიტენტის წინაშე მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ კომიტენტმა დაავალა ამ ქონების დაზღვევა ან თუ ამ ქონების დაზღვევა კანონის ძალით საეალდებულოა.

დავალების შესრულების შემდეგ კომისიონერი შოვალეა წარუდგინოს კომიტენტს ანგარიშს გადასცეს მას ყველაფერი, რაც მიღებულია დავალების შესრულების შედეგად და აგრეთვე კომიტენტის მოთხოვნით გადასცეს მას ყველა ის უფლება მესამე პირის მიმართ, რაც კომისიონერის მიერ მესამე პირთან დადებული გარიგებისაგან გამომდინარეობს.

თუ კომიტენტი კომისიონერის მიერ წარმოდგენილ ანგარიშში რაიმეს სადავოდ მიიჩნევს, იგი შოვალეა სამი თვის განმავლობაში ანგარიშის მიღების დღიდან აცნობოს კომისიონერს თუ რას ედავება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, თუ მათ შორის სხვაგვარი შეთანხმება არ არის, ანგარიში მიღებულად ითვლება.

სოფლის მეურნეობის პროდუქტების გაყიდვით მიღებული თანხა, გაცემული ავანსის, დაწესებული საკომისიო გასამრჯელოსა და იმ ხარჯების გამოკლებით, რაც კომისიონერმა გასწია და კომიტენტის გადასახდელია, უნდა მიეცეს კოლმეურნეობას ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ვადებში. ანგარიშის საბოლოო გასწორება საკომისიოდ მიღებული სოფლის მეურნეობის პროდუქტებისათვის ხდება არა უგვიანეს სამი დღისა მათი გაყიდვის შემდეგ.

სუბკომისიის ხელშეკრულების შემთხვევაში (ამ კოდექსის 413-ე მუხლი) ავანსს გასცემს და ანგა-

ჩიშს საბოლოოდ გაასწორებს, კომიტეტის სურვილის მიხედვით, კომისიონერი ან კომისიონერი.

საკომისიო მალაზია აბარებს კომიტეტს მალაზიის საკომისიო გასამრჯელოს არა უგვიანეს სამი დღისა ნიუთის გაყიდვის შემდეგ.

მუხლი 418. კომიტენტის მიერ დავალების შესრულების მიღება

კომიტენტი მოვალეა:

1) მიიღოს კომისიონერისაგან ყველაფერი. რაც დავალების მიხედვით შესრულებულია:

2) გასინჯოს მისთვის კომისიონერის მიერ შეძენილი ქონება და დაუყოვნებლივ აცნობოს უკანასკნელს ამ ქონებაში აღმოჩენილ ნაკლოვანებების შესახებ;

3) გაათავისუფლოს კომისიონერი იმ მოვალეობათაგან, რაც მან იკისრა მესამე პირის წინაშე დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით.

მუხლი 419. საკომისიო გასამრჯელო

დავალების შესრულების შემდეგ კომისიონერს უფლება აქვს მიიღოს კომიტენტისაგან გასამრჯელო. თუ კომისიონერმა იკისრა თავდებობა მესამე პირის მიერ გარიგების შესრულებისათვის (ამ კოდექსის 415-ე მუხლი), მაშინ ამ თავდებობისა-

თვის კომისიონერი კომიტეტისაგან საგანგებო ვა-
სამრჯელოს იღებს.

საკომისიო გასამრჯელო და აგრეთვე თავდებო-
ბის გასამრჯელო განისაზღვრება მხარეთმცოდნეობის
მეზღვევით, თუ სხვა რამ არ არის დადგენილი კანონით.

საგარეო ვაქრობის საკომისიო ხელშეკრულების
გარდა, ყველა სხვა საკომისიო ხელშეკრულების შე-
მთხვევაში აკრძალულია საკომისიო გასამრჯელოს
და თავდებობის გასამრჯელოს განსაზღვრა იმ გან-
სხვავებით ან განსხვავების ნაწილით კომიტეტის
მიერ დანიშნულ ფასსა და იმ უფრო ხელსაყრელ
ფასს შორის, რომელიც კომისიონერის მიერ დადე-
ბულ გარიგებაში იქნება გათვალისწინებული.

**მუხლი 420. საკომისიო გასამრჯელო სოფლის მე-
ურნეობის პროდუქტების გაყიდვისა-
თვის**

საკომისიო გასამრჯელო სოფლის მეურნეობის
პროდუქტების გაყიდვისათვის სამომხმარებლო კო-
ოპერაციის ორგანიზაციებს ეძლევათ სპეციალური
წესებით დადგენილი რივის თანახმად.

**მუხლი 421. დავალების შესრულებისათვის გაწე-
ული ხარჯების ანაზღაურება**

გარდა საკომისიო გასამრჯელოს და თავდებო-
ბის გასამრჯელოს გადახდისა, თუ ეს უკანასკნელი
გათვალისწინებულია საკომისიო ხელშეკრულებით.

კომიტენტი მოვალეა ანაზღაუროს კომისიონერს
დავალების შესრულებისათვის დახარჯული თანხის
კომისიონერს არა აქვს უფლება მოითხოვოს
კომიტენტის ქონების შენახვაზე გაწეულ მსახურის
ბის ანაზღაურება, თუ სხვა რამ არ არის დადგენილი
ლი კანონით ან ხელშეკრულებით.

საკომისიოდ ჩასაბარებელი სოფლის მეურნეო-
ბის პროდუქტების ხელშეკრულებით გათვალისწი-
ნებულ გაყიდვის ადგილას მიზიდვის მთელი ხარჯი
ეწერება კომიტენტს, თუ ხელშეკრულებაში სხვა
რამ არ არის გათვალისწინებული. კომიტენტსვე
ეწერება ტარის გადაზიდვის ხარჯიც.

**მუხლი 422. კომისიონერის მიერ თავისი კუთვნი-
ლი თანხების დაკავება**

კომისიონერს უფლება აქვს ხელშეკრულების
მიხედვით თავისი კუთვნილი თანხა გამოქვითოს
ყველა თანხიდან, რასაც კი ის მიიღებს კომიტენტის
ანგარიშზე.

**მუხლი 423. კომისიონერის მიერ დავალების შე-
სრულება კომიტენტის სიკვდილის შემ-
დეგ ან კომიტენტი იურიდიული პირის
მოსპობის შემდეგ**

კომიტენტის სიკვდილის, არაქმედუნარიანად, ან
უკვალოდ დაკარგულად აღიარების შემთხვევაში და
იგრეთვე კომიტენტი იურიდიული პირის მოსპობის

შემთხვევაში კომისიონერი მოვალეა განაგრძოს და-
ვალების შესრულება, მანამდე სანამ კომიტენტი
უფლებამონაცვლის ან წარმომადგენლისაგან წერილობრივად
მიიღებს სათანადო მითითებას.

გ. ი. გ. ლ. ი. მ. მ. მ. მ.

**მუხლი 424. კომისიონერის უარი დავალების შე-
სრულებაზე**

კომისიონერს არა აქვს უფლება თუ ხელშეკრუ-
ლებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული უარი
თქვას მიღებული დავალების შესრულებაზე იმ
შემთხვევების გამოკლებით, როდესაც ეს გამოწვე-
ულია დავალების შესრულების შეუძლებლობით ან
კომიტენტის მიერ საკომისიო ხელშეკრულების
დარღვევით.

კომისიონერი, რომელიც უარს იტყვის დავალე-
ბის შესრულებაზე, მოვალეა წერილობით შეატყო-
ბინოს კომიტენტს ეს უარი; საკომისიო ხელშე-
კრულება ძალაში რჩება ორი კვირის განმავლობა-
ში იმ დღიდან, როცა კომიტენტი მიიღებს კომისი-
ონერისაგან ცნობას, რომ ის უარს ამბობს დავალე-
ბის შესრულებაზე.

თუ კომისიონერი უარს იტყვის მიღებული და-
ვალების შესრულებაზე კომიტენტის მიერ საკომი-
სიო ხელშეკრულების დარღვევის მიზეზით, მას
უფლება აქვს მიიღოს კომიტენტისაგან როგორც გა-
წეული ხარჯების საზღაური, ისე საკომისიო ვასა-
მრჯელოც.

მუხლი 425. კომიტენტის მოვალეობანი კომისიონერის მიერ დავალების შესრულებაზე უარის თქმის შემდეგ **ერკონეული**

კომიტენტი, რომელსაც ეცნობა უარი დავალების შესრულების შესახებ, მოვალე ერთი თვის განმავლობაში უარის მიღების დღიდან მიუპატრონოს თავის ქონებას, რომელიც კომისიონერთანაა, იგივე მოვალეობა აკისრია კომიტენტს მაშინაც, როცა იგი კომისიონერთისათვის მიცემულ დავალებას გააუქმებს (ამ კოდექსის 426-ე მუხლი).

თუ კომიტენტი აღნიშნულ ვადაში არ უპატრონებს თავის ქონებას, რომელიც საკომისიო ხელშეკრულების თანახმად კომისიონერთანაა, კომისიონერს უფლება აქვს ჩააბაროს ეს ქონება შესაინახად სხვა პირს კომიტენტის ხარჯზე ან კომიტენტის მიმართ თავისი მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად გაყიდოს ეს ქონება კომიტენტისათვის რაც შეიძლება ხელსაყრელ ფასად.

მუხლი 426. დავალების გაუქმება კომიტენტის მიერ

თუ კომიტენტი გააუქმებს მის მიერ კომისიონერთისათვის მიცემულ დავალებას მთლიანად ან მის ნაწილს კომისიონერის მიერ მესამე პირებთან სათანადო გარიგებების დადებაამდე, იგი მოვალეა გადაუხადოს კომისიონერს საკომისიო ვასამრჯელო დავალების გაუქმებამდე დადებული გარიგებისა-

თვის და აგრეთვე ანაზღაუროს კომისიონერს და
ვალების გაუქმებამდე გაწეული ხარჯები.

მოქალაქეს უფლება აქვს ყოველთვის შეიტყუონ
ვოს მის მიერ საკომისიო მალაზიისათვის გასწავლილი
დად ჩაბარებული და ჯერ გაუყიდველი ნივთის
დაბრუნება, ოღონდ უნდა აანაზღაუროს ნივთის
შენახვისათვის გაწეული ხარჯი დადგენილი განა-
კეთის მიხედვით.

თავი ოცდამეცხრევი

შენახვა

მუხლი 427. შენახვის ხელშეკრულება

შენახვის ხელშეკრულებით ერთი მხარე (შემნა-
ხველი) კისრულობს შეინახოს მეორე მხარის მიერ
მისთვის მიბარებული ქონება და დაუბრუნოს ეს
ქონება დაუზიანებლად და უკლებლად.

სახელმწიფო, კოოპერაციულ და საზოგადოებ-
რივ ორგანიზაციებს შორის ხელშეკრულებაში შეი-
ძლება გათვალისწინებული იყოს ერთი მხარის მო-
ვალეობა მიიღოს შესანახად ქონება, რომელსაც მას
მეორე მხარე მიაბარებს.

შენახვის ხელშეკრულება შეიძლება დადებულ
იქნეს განსაზღვრული ვადით, მოთხოვნამდე ან
ვადის აღუნიშვნელად.

მუხლი 428. შენახვის ხელშეკრულებს ფორმა

შენახვის ხელშეკრულება, რომლის თანავე ერთი მხარე მოქალაქეა, თუ ჩაბარებულნი კონების ღირებულება ას მანეთს აღემატება, და იქნეს წერილობით (ამ კოდექსის 44-ე მუხლი), გარდა ნივთების ჩაბარებისა ხანმოკლე შენახვისათვის დაწესებულებების, სანახაობითი საწარმოების, მუზეუმების, სტადიონების და მისთანათა გარდერობებში, როცა შემნახველი ვასცემს ნომერს ან ეტონს.

შესანახად მიღებული და შემნახველის მიერ დაბრუნებული ნივთების იგივეობაზე დავის შემთხვევაში დაშვებულია მოწმეთა ჩვენება.

თუ ნივთები ჩაბარებულია შესანახად განსაკუთრებული გარემოებების (ხანძრის, წყალდიდობისა და მისთ.) დროს, ჩაბარების მტკიცება შეიძლება მოწმეთა ჩვენებებით. რა ღირებულისაც უნდა იყოს ჩაბარებული ნივთი.

მუხლი 429. შენახვის ქირა

შენახვის ხელშეკრულება, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არიან მისი მხარეები, უსასყიდლოა, თუ სხვა რამ არ არის დადგენილი კანონით ან ხელშეკრულებით.

შესანახად კონების მიმბარებელი მოვალეა აუნაზღაუროს შემნახველს კონების შენახვისათვის აუცილებელი ხარჯი.

თუ კანონით ან ხელშეკრულებით დადგენილი
ქონების ქირით შენახვა, შენახვის ქირა განისაზღვ-
რება დამტკიცებული ნიხრით, განაკვეთებით და
ტარიფებით, ხოლო თუ ასეთი არ არის — შესაბამისი
შეთანხმებით.

მუხლი 430. შემნახველის მოვალეობანი

შემნახველი მოვალეა ყოველი აუცილებელი
ლონისძიება იხმაროს მისთვის ჩაბარებული ქონე-
ბის დასაცავად.

მოქალაქეთა შორის დადებული შენახვის ხელ-
შეკრულებით შემნახველი მოვალეა იმგვარადვე
იზრუნოს მისთვის შესანახად მიბარებულ ქონება-
ზე, როგორც საკუთარზე.

შემნახველს არა აქვს უფლება ისარგებლოს მის-
თვის შესანახად მიბარებული ქონებით, თუ ხელშე-
კრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

მუხლი 431. შემნახველის პასუხისმგებლობა ქო- ნების დაკარგვის, დანაკლისისა ან და- ზიანებისათვის

ორგანიზაცია, რომლისათვისაც შენახვა წარმო-
ადგენს წესდებით (დებულებით) გათვალისწინებულ
მისი საქმიანობის ერთ-ერთ მიზანს, პასუხს არ აგებს
ქონების დაკარგვისა, დანაკლისისა ან დაზიანებისათ-
ვის, თუ ეს დაუძლეველი ძალის მოქმედებით
მოხდა.

თუ ხელშეკრულებაში გათვალისწინებული
დის გასვლის ან შემნახველის მიერ ამ უკუდგენის
438-ე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით შემნახ-
ველის მიერ მიცემული ვადის გასვლის შემდეგ მან
ბარებელი ქონებას არ წაიღებს, ამის შემთხვევაში
ნახველი პასუხს აგებს ამ ქონების დაკარგვის, და-
ნაკლისის ან დაზიანებისათვის მხოლოდ თავისი
განზრახვის ან უხეში გაუფრთხილებლობის შემთხ-
ვევაში.

**მუხლი 432. სასტუმროების, დასახვენებელი სახ-
ლების, სანატორიუმების, საერთო სა-
ცხოვრებლების პასუხისმგებლობა იქ
მცხოვრებ მოქალაქეთა ქონების შე-
ნახვისათვის**

სასტუმროები, დასახვენებელი სახლები, სანა-
ტორიუმები, საერთო საცხოვრებლები და ამგვარი
ორგანიზაციები პასუხს აგებენ მოქალაქეთა იმ ქო-
ნების დაცვისათვის, რომელიც მათთვის მიჩენილ
სადგომებში ექნებათ, თუნდაც ეს ქონება, ფულისა
და ძვირფასეულობის გარდა, საგანგებოდ არ ყოფი-
ლიყო ამ ორგანიზაციებისათვის შესაძლებელ
ნაბარებელი.

**მუხლი 433. შემნახველის პასუხისმგებლობის მო-
ცულობა**

თუ კანონში ან ხელშეკრულებაში არ არის გა-
თვალისწინებული შემნახველის მოვალეობა ანა-
ზღაურის ქონების დაკარგვით, დანაკლისით ან და-

ზიანებით მიყენებული მთელი ზარალი, შემნახველი პასუხს აგებს:

1) ქონების დაკარგვისა და დანაჯლის დაკარგული ან დანაჯლის ქონების ღირებულებით; რაოდენობით;

2) ქონების დაზიანებისათვის — იმ თანხის რაოდენობით, რომლითაც შემცირდა ქონების ღირებულება.

თუ შესაძლებელია ქონების მიმზარებლისა ეს ქონება შეფასებული იქნა და ფასი აღნიშნულია ხელშეკრულებაში ან შემნახველის მიერ გაცემულ სხვა წერილობით საბუთში, მაშინ შემნახველი პასუხს აგებს შეფასების თანხის რაოდენობით, თუ დამტკიცებული არ იქნება, რომ დანაკარგის, დანაჯლის ან დაზიანებულის ნამდვილი ღირებულება ამ თანხაზე ნაკლებია.

თუ დაზიანების შედეგად, რისთვისაც შემნახველი პასუხს აგებს, ქონების ხარისხი იმდენად შეიცვალა რომ იგი თავისი პირვანდელი დანიშნულებით გამოყენებული ვერ იქნება შესაძლებელი, ქონების მიმზარებელ პირს უფლება აქვს მასზე უარი თქვას და მოითხოვოს ანაზღაურება.

მუხლი 434. ქონების უკან წაღების ვადის დარღვევის შედეგები

შესაძლებელია ქონების მიმზარებელი პირი მოვალეა დაიბრუნოს იგი ამ კოდექსის 438-ე მუხლში აღნიშნული წესების მიხედვით.

როცა მიმზარებელი ქონების უკან წაღებულ თან-
არიდებს, შემნახველს, თუ იგი მოქალაქეა, უფლებას
აქვს სასამართლო წესით მოითხოვოს ამ ქონების
რეალიზაცია იმ რიგით, რაც გათვალისწინებულია
საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საპრო-
ცესო კოდექსით სასამართლო გადაწყვეტილებათა
აღსრულებისათვის, თუ შემნახველი სოციალისტუ-
რი ორგანიზაციაა, მაშინ მოუკითხავი ქონების რეა-
ლიზაცია წარმოებს მის წესდებაში (დებულებაში)
გათვალისწინებული რიგით.

ქონების რეალიზაციის შედეგად მიღებული თან-
ხა ეძლევა ქონების შესანახად მიმზარებელს, იმის
გამოკლებით, რაც შემნახველს ერგება.

მუხლი 435. შემნახველისთვის მიეწებულნი ზარა- ლის ანაზღაურება

ქონების შესანახად მიმზარებელი მოვალეა აუ-
ნაზღაუროს შემნახველს ზარალი და საგანგებო ხარ-
ჯები, გამოწვეული ამ ქონების ფარული თვისებე-
ბით, თუ შემნახველმა ამ ქონების შესანახად მიღე-
ბის დროს არ იცოდა და მას არც უნდა სცოდნოდა
ამ თვისებების შესახებ.

მუხლი 436. შენახვის ხელშეკრულება ნივთების გაუპიროვნებლად

თუ რამდენიმე პირის მიერ შესანახად ჩაბარე-
ბული ნივთები ხელშეკრულებაში განსაზღვრულია

გვარობითი ნიშნებით და შემნახველის მიერ ეს ნიშნები გაპიროვნებული არაა, მაშინ იქმნება ნივთები მიმბარებელთა საერთო წილადი საკუთრებაში. მიერ მიბარებული ნივთების რაოდენობაზე.

თუ ამაზე სათანადო შეთანხმება არსებობს და ასეთი ნივთები შემნახველის საკუთრებად ან ოპერატიულ მმართველობაში გადადის, მაშინ იგი მოვალეა დაუბრუნოს მიმბარებლებს იმავე გვარობის და იმავე ხარისხის ნივთები თანაბარი ან მხარეთა მიერ დათქმული რაოდენობით.

მუხლი 437. შენახვის ვალდებულება კანონის ძალით

ამ კოდექსის 427-ე და 430-ე — 435-ე მუხლებისა და 438-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის წესები შესაბამისად ვრცელდება შენახვის ურთიერთობებზე, რომლებიც კანონის ძალით წარმოიშობა.

მუხლი 438. შენახვის ხელშეკრულების გაუქმება ერთ-ერთი მხარის მოთხოვნით

პირს, რომელმაც ნივთი შესანახად მიიბარა, უფლება აქვს ყოველთვის მოთხოვოს იგი შემნახველს. თუ ნივთი მიბარებულია შესანახად მოთხოვნამდე ან ვადის აღნიშვნელად, შემნახველს უფლება

აქვს ყოველთვის უარი თქვას ხელშეკრულებაზე.
ოდონდ მოვალეა მისცეს შესაინახად მამბარებელს
ვითარებისდა მიხედვით საკმარისი დანაშაულებანი
ნივთი დაიბრუნოს.

თავი ოცდახუთმეორე

გარდაცვალებამდე რჩენა

მუხლი 439. გარდაცვალებამდე რჩენის ხელშეკრულება სახლის გასხვისების პირობით

ხელშეკრულებით გარდაცვალებამდე რჩენის შესახებ სახლის გასხვისების პირობით ერთი მხარე, ასაკის ან ჯანმრთელობის გამო არაშრომისუნარიანი პირი (გამსხვისებელი) გადასცემს მეორე მხარეს (შემძენს) საყვთრებად სახლს (ან მის ნაწილს), შემძენი კი ამის სამაგიეროდ კისრულობს გამსხვისებლის გარდაცვალებამდე მატერიალურ უზრუნველყოფას ნატურად ბინით, კვებით, მოვლითა და აუცილებელი დახმარებით.

მუხლი 440. სახლის გასხვისების პირობით გარდაცვალებამდე რჩენის ხელშეკრულების ფორმა

ხელშეკრულება გარდაცვალებამდე რჩენის შესახებ სახლის გასხვისების პირობით, დადებულ უნ-

და იქნეს საცხოვრებელი სახლის ნასყიდობისა და
დადგენილი ფორმით (ამ კოდექსის 239-ე მუხლი).

ეროვნული

მუხლი 441. სახლის შემთხვევითი დაღუპვა
დეგები

შემძენის მიერ გამსხვისებლისაგან მიღებული
სახლის შემთხვევითი დაღუპვა არ ათავისუფლებს
შემძენს ხელშეკრულებით ნაკისრი მოვალეობისა-
გან.

მუხლი 442. ხელშეკრულების აუცილებელი პირო-
ბები

სახლის გასხვისების პირობით გარდაცვალებამ-
დე რჩენის ხელშეკრულებაში უნდა აღინიშნოს
თუ რა სახის მატერიალურ უზრუნველყოფას კის-
რულობს შემძენი გამსხვისებლის მიმართ.

მუხლი 443. ხელშეკრულების შეხრულების უზ-
რუნველყოფა

გასხვისებული სახლი (ან მისი ნაწილი) გირა-
ოდ რჩება გამსხვისებლის რჩენის ხელშეკრულების
მოქმედების მთელი ხნის განმავლობაში, მას დაედე-
ბა ნოტარიალური ყადაღა და გამსხვისებლის სი-
ცოცხლეში შემძენს არ შეუძლია გაასხვისოს ან
დააგირავოს იგი.

მუხლი 444. სახლის გასხვისების პირობით გარდა-
ცვალებამდე რჩენის ხელშეკრულების
მოშლა გამსხვისებლის მიერ

სახლის გასხვისების პირობით გარდაცვალებამ-
დე რჩენის ხელშეკრულება შეიძლება მოიშალოს
გამსხვისებლის მოთხოვნით თუ შემძენი ხელშე-
კრულებით ნაყისრ მოვალეობას არ ასრულებს. ასეთ
შემთხვევაში სახლი, რომელიც ხელშეკრულების
თანახმად გამსხვისებელმა შემძენს გადასცა, გამ-
სხვისებელს უნდა დაუბრუნდეს.

მუხლი 445. ხელშეკრულების მოშლა შემძენის
მიერ

სახლის გასხვისების პირობით გარდაცვალებამ-
დე რჩენის ხელშეკრულება შეიძლება მოიშალოს
შემძენის მოთხოვნით, თუ მისგან დამოუკიდებელ
გარემოებების გამო მისი მატერიალური მდგომარე-
ობა იმდენად შეიცვალა, რომ მას აღარ შეუძლია
გამსხვისებელს დათქმული სარჩო აძლიოს, აგრეთ-
ვე გამსხვისებლის შრომის უნარის სრული აღდგე-
ნის შემთხვევაში.

ამ საფუძვლებით ხელშეკრულების მოშლის შე-
მთხვევაში შემძენისათვის გადაცემული სახლი გამ-
სხვისებელს უბრუნდება.

მუხლი 446. გადასვლა სხვა პირზე შემძენის მოვალეობებისა სახლის გასხვისების პირობით გარდაცვალებამდე რჩენის ხელშეკრულების მიხედვით გ. ლ. ი. მ. მ. მ. მ.

შემძენის სიკვდილის შემთხვევაში მოვალეობები, რაც მას სახლის გასხვისების პირობით გარდაცვალებამდე რჩენის ხელშეკრულების თანახმად აკისრია, გადადის მის მემკვიდრეებზე, რომლებიც ამ ხელშეკრულებით სამკვიდროს დამტოვებლისათვის გადაცემულ სახლს მიიღებენ.

თუ მემკვიდრეები არ არიან ან მემკვიდრეებმა უარი თქვეს მიიღონ სახლი, გარდაცვალებამდე რჩენის პირობით გასხვისებული სახლი გამსხვისებულს უბრუნდება.

თავი ოცდამეცხრამეტი

საერთო საქმიანობა

მუხლი 447. საერთო საქმიანობის ხელშეკრულება

საერთო საქმიანობის ხელშეკრულებით მხარეები კისრულობენ ერთად იმოქმედონ საერთო საშეურნეო მიზნის მისაღწევად, სახელდობრ: ისეთი საკოლმეურნეობათშორისო ან სახელმწიფო-საკოლმეურნეო საწარმოს, თუ დაწესებულების აშენებისა და ექსპლუატაციისათვის, რომელიც არ

გადაეცემა ოპერატიული მართვისათვის იურიდიულ
პირად მოქმედ ორგანიზაციას, წყალსამყურსეო მა
გებობათა და მოწყობილობათა შესაქმნელად კანკალი
ბის, სასპორტო ნაგებობების, სკოლებს და სხვა
ბიარო სახლების, საცხოვრებელი სახლების ასაშე-
ნებლად და სხვ.

მოქალაქეებს შეუძლიათ დადონ საერთო საქმიანობის ხელშეკრულება მხოლოდ პირადი საყოფაცხოვრებო საჭიროების დასაკმაყოფილებლად.

არ შეიძლება დაიდოს საერთო საქმიანობის ხელშეკრულება მოქალაქეებსა და სოციალისტურ ორგანიზაციებს შორის.

მუხლი 448. ხელშეკრულების მონაწილეთა საერთო საქმეების წარმოება

საერთო საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწილეთა საერთო საქმეები წარმოებს ურთიერთ თანხმობით.

თუ საერთო საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწილეებმა თავისი საერთო საქმიანობის ხელმძღვანელობა ურთიერთ შეთანხმებით ხელშეკრულების ერთ-ერთ მონაწილეს მიანდვეს ხელშეკრულების მონაწილეთა საერთო საქმეების წარმოებაც მასვე ეკისრება.

პირი, რომელსაც მინდობილი აქვს საერთო საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწილეთა საერთო საქმეების წარმოება, მოქმედებს რწმუნებულების

საფუძველზე, რომელსაც ხელს აწერენ ხელშეკრუ-
ლების დანარჩენი მონაწილენი.

ეროვნული

მუხლი 449. ხელშეკრულების მონაწილეებს შორის
თო ქონება

საერთო საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწი-
ლეები გაიღებენ ამ კოდექსის 447-ე მუხლში აღ-
ნიშნული მიზნის მისაღწევად ფულს ან ქონებას
ანდა მონაწილეობენ საქმეში შრომით.

ხელშეკრულების მონაწილეების ფულადი ან
სხვა ქონებრივი შენატანები, აგრეთვე საერთო სა-
ქმიანობის შედეგად შექმნილი ან შეძენილი ქონება
მათ საერთო საკუთრებას წარმოადგენს.

საერთო საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწი-
ლეს არა აქვს უფლება განკარგოს თავისი წილი სა-
ერთო ქონებაში ხელშეკრულების დანარჩენი მონა-
წილეების თანხმობის გარეშე.

მუხლი 450. ხელშეკრულების მონაწილეების საერ-
თო ხარჯები და ზარალი

საერთო საქმიანობის ხელშეკრულებით გათვა-
ლისწინებული ხარჯებისა და საერთო საქმიანობის
შედეგად მიღებული ზარალის დაფარვის წესი გა-
ნისაზღვრება ხელშეკრულებით.

თუ ხელშეკრულება ასეთ წესს არ ითვალისწი-
ნებს, მაშინ საერთო ხარჯები და ზარალი იფარება

ხელშეკრულების მონაწილეთა საერთო კონვენციის (ამ კოდექსის 449-ე მუხლი), ხოლო, თუ იგი საქმიანობის არ იქნა, დანარჩენი თანხა ნაწილდება ქვეყნის ლების მონაწილეებს შორის საერთო ქვეყნის შიშის შენატანების კვალობაზე.

მუხლი 451. წესები საერთო საქმიანობის ცალკეული სახეობათა შესახებ

საერთო საქმიანობის ცალკეული სახეობები წესრიგდება ამ კოდექსის შესაბამისად საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით.

თავი მეთექვსმეტი

კონკურსი

მუხლი 452. კონკურსის გამოცხადება

სახელმწიფო, კოოპერაციული ან სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციის მიერ სივანებში უილდოს, (პრემიის) საჯარო აღიქმა რაიმე საშუალოს საუკეთესოდ შესრულებისათვის (კონკურსის გამოცხადება) ვალდებულად ხდის ამ ორგანიზაციას ვადუხადოს აღიქმული პრემია იმ პირს, რომლის ნამუშევარიც ცნობილი იქნება პრემიის დირსად კონკურსის პირობების შესაბამისად.

კონკურსის განცხადება უნდა შეიცავდეს და-

ვალეების შინაარსს, მისი შესრულების ვადას, პირველი მისი, ნამუშევართა წარდგენის ადგილს, მათი შედეგებითი შეფასების წესსა და ვადას, და კონკურსში მონაწილეობის სხვა პირობებს.

კონკურსის მიზანი
და დანიშნულება

კონკურსის გამოცხადება შეუძლიათ ორგანიზაციებს, რომლებსაც ეს უფლება ეკუთვნით თავიანთი წესდებებით (დებულებებით) ან მინიჭებული აქვთ სსრ კავშირის კანონმდებლობით, ან საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებებით.

კონკურსში მონაწილეობის მიღება შეუძლიათ როგორც მოქალაქეებს, ისე იურიდიულ პირებსაც, თუ კონკურსის პირობებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

მუხლი 453. კონკურსის პირობების შეცვლა

კონკურსის პირობების შეცვლა შეიძლება მხოლოდ ნამუშევართა წარსადგენად დადგენილი ვადის პირველ ნახევარში.

კონკურსის პირობების შეცვლა უნდა ეცნობოს კონკურსის მონაწილეებს იმავე წესით, რა წესითაც კონკურსი გამოცხადდა.

თუ ორგანიზაციამ გამოცხადებული წესი ან ნამუშევართა შედარებითი შეფასების ვადა დაარღვია, ავტომატურად უნდა შეწყვეტილი იქნას წარდგენილი და კონკურსის სხვა პირობებსაც აღმავლობა, იქნეს მისთვის მიყენებულ ზარალის

ანაზღაურების უფლებას. დავის შემთხვევაში პარალელს განსაზღვრავს სასამართლო ავტორის მიერ დახარჯული შრომის რაოდენობისა, კვალობაზე და იმის მიხედვით, თუ რა დროს მის მიერ გამოყენებული მასალა დაწესებული ნორმებისა და შეფასებების თანახმად.

მუხლი 454. გადაწყვეტილება პრემიის გაცემის შესახებ

გადაწყვეტილება პრემიის გაცემის შესახებ უნდა გამოტანილ იქნეს და ეცნობოს კონკურსის მონაწილეებს იმ-ვადაში და იმ წესით, რაც კონკურსის განცხადებაშია აღნიშნული.

მუხლი 455. გამოყენება მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების ნაწარმოებებისა, რომლებსაც კონკურსით პრემია მიენიჭა

თუ კონკურსი გამოცხადებულია ლიტერატურის, მეცნიერებისა ან ხელოვნების ნაწარმოებზე, ორგანიზაცია იძენს უფლებას გამოიყენოს პრემიამინიჭებული ნაწარმოებები, კონკურსის განცხადებაში გათვალისწინებული წესით. ამ ნაწარმოებების ავტორებს რჩება უფლება მიიღონ გასამრჯელო ნაწარმოების გამოყენებისათვის (ამ კოდექსის 493-ე

მუხლი), თუ კონკურსის განცხადებით სხვა რამ არ იყო დადგენილი.

ეროვნული

მუხლი 456. წარდგენილი ნამუშევრების (კომპოზიციები) და კონკურსის მონაწილეებისათვის

კონკურსის გამომცხადებელი ორგანიზაცია მოვალეა დაუბრუნოს კონკურსის მონაწილეებს ნამუშევრები, რომლებიც არ იქნა ცნობილი პრემიის ღირსად, თუ კონკურსის განცხადებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

თავი ორმოცდამეათე

ზიანის მიყენების შედეგად წარმოშობილი ვალდებულებანი.

მუხლი 457. ზიანის მიყენებისათვის პასუხისმგებლობის ზოგადი საფუძვლები

მოქალაქის პიროვნების ან ქონებისათვის მიყენებული ზიანი, აგრეთვე ორგანიზაციისათვის მიყენებული ზიანი მთლიანად უნდა აანაზღაუროს ზიანის მიმყენებელმა.

ზიანის მიმყენებელი თავისუფლდება ანაზღაურებისაგან, თუ დაამტკიცებს, რომ ზიანის მიყენებაში მას ბრალი არ მიუძღვის.

მართლზომიერი მოქმედებით მიყენებული ზიანი

ნი ანაზღაურდება მხოლოდ კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში.

ეროვნული

ბიბლიოთეკა

მუხლი 458. ორგანიზაციის პასუხისმგებლობა მისი მუშაკის ბრალით მიყენებული ზიანისათვის

ორგანიზაცია მოვალეა აანაზღაუროს ზიანი, რომელიც მიყენებულია მისი მუშაკის ბრალით, როცა ეს მუშაკი თავის შრომითს (სამსახურებრივ) მოვალეობას ასრულებდა.

მუხლი 459. სახელმწიფო დაწესებულების პასუხისმგებლობა მისი თანამდებობის პირის მოქმედებით მიყენებული ზიანისათვის

სახელმწიფო დაწესებულება პასუხს აგებს მოქალაქისათვის მიყენებული ზიანისათვის, რომელიც გამოწვეულია ამ დაწესებულების თანამდებობის პირის არასწორი მოქმედებით ადმინისტრაციული მმართველობის დარღვევის საფუძველზე; (ამ კოდექსის 457-ე და 458-ე მუხლები), თუ სპეციალური კანონით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

ზიანისათვის, რომელიც თანამდებობის პირის ასეთი მოქმედებით ორგანიზაციამ განიცადა, სა-

ხელმწიფო დაწესებულება პასუხს აგებს
დადგენილი წესით.

ეროვნული

მუხლი 460. პასუხისმგებლობა მოკვლევების, გამოძიების, პროკურატურის და სასამართლო ორგანოების თანამდებობის პირთა მიერ მიუყენებელი ზიანისათვის

ქონებრივი პასუხისმგებლობა ზიანისათვის, რომელიც მიუყენებელია მოკვლევების, წინასწარი გამოძიების, პროკურატურის და სასამართლო ორგანოების თანამდებობის პირთა არასწორი სამსახურებრივი მოქმედებით, ეკისრება სათანადო სახელმწიფო ორგანოებს კანონით სპეციალურად გათვალისწინებულ შემთხვევებსა და ფარგლებში.

მუხლი 461. აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში მიუყენებელი ზიანი

აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში მიუყენებელი ზიანი არ ანაზღაურდება, თუ აუცილებელი მოგერიების საზღვარი გადაცილებული არ იყო.

მუხლი 462. პასუხისმგებლობა უკიდურესი აუცილებლობის ვითარებაში მიუყენებელი ზიანისათვის

უკიდურესი აუცილებლობის ვითარებაში მიუყენებელი ზიანი უნდა ანაზღაუროს ზიანის მიმყენებელმა, მაგრამ, იმ ფაქტიური გარემოებების გათვა-

ლისწინებით, რომლებშიც მიყენებული იყო ზიანი
სასამართლოს შეუძლია დააყისროს მისი ანაზღაურება
მესამე პირს, რომლის ინტერესებიც მიყენებული
მიყენებული მოქმედებდა, ანდა მთლიანად მიყენებული
წილობრივ გაათავისუფლოს ანაზღაურებისაგან
როგორც ეს მესამე პირი, ისე ზიანის მიყენებუ-
ლიც.

მუხლი 463. პასუხისმგებლობა მომეტებული საფრთხის წყაროთი მიყენებული ზიანისათვის

ორგანიზაციები და მოქალაქენი, რომელთა საქმიანობა დაკავშირებულია მომეტებულ საფრთხესთან გარემომოყოფთათვის (სატრანსპორტო ორგანიზაციები, სამრეწველო საწარმოები, მშენებლობები, ავტომობილთა მფლობელები და სხვ.), მოვალე არიან ანაზღაურონ მომეტებული საფრთხის წყაროთი მიყენებული ზიანი, თუ ვერ დაამტკიცებენ რომ ზიანი გამოწვეულია დაუძლეველი ძალის მოქმედებით ან თვითონ დაზარალებულის განზრახვით.

მუხლი 464. პასუხისმგებლობა თხუთმეტი წლის ასაკს მიუღწეველი არასრულწლოვანის მიერ მიყენებული ზიანისათვის

თხუთმეტი წლის ასაკს მიუღწეველი არასრულწლოვანის მიერ მიყენებული ზიანისათვის პასუხს

აგებენ მისი მშობლები, მშვილებლები ან მეფე
თუ ვერ დაამტკიცებენ, რომ მათ ზიანის მიყენებაში
ბრალი არ მიუძღვით.

თუ თხუთმეტი წლის ასაკს მიუღწევდა, სრულწლოვანში
სრულწლოვანში მიაყენა ზიანი იმ დროს, როდესაც
იგი სასწავლო დაწესებულების, სააღმზრდელო ან
სამკურნალო დაწესებულების ზედამხედველობაში
იმყოფებოდა, უკანასკნელნი პასუხს აგებენ ამ ზიანისათვის,
თუ ვერ დაამტკიცებენ, რომ ზიანის მიყენებაში მათ
ბრალი არ მიუძღვით.

მუხლი 465. პასუხისმგებლობა თხუთმეტიდან თვრამეტ
წლამდე ასაკის არასრულწლოვანის მიერ მიყენებული ზიანისათვის

თხუთმეტიდან თვრამეტ წლამდე ასაკის არასრულწლოვანი
პასუხს აგებს მის მიერ მიყენებული ზიანისათვის საერთო საფუძვლებით (ამ კოდექსის
457-ე, 462-ე, 463-ე მუხლები).

თუ თხუთმეტიდან თვრამეტ წლამდე ასაკის არასრულწლოვანს
არა აქვს საკმარისი ქონება ან შემოსავალი, რომ ზიანი აანაზღაუროს, ზიანის სათანადო
ნაწილი უნდა აანაზღაურონ მისმა მშობლებმა, მშვილებლებმა ან მზრუნველმა,
თუ ვერ დაამტკიცებენ, რომ ზიანის მიყენებაში მათ ბრალი არ მიუძღვით.
მათი ეს მოვალეობა ისპობა, როდესაც ზიანის მიყენებული სრულწლოვანებას
მიად-

წევს აგრეთვე იმ შემთხვევაში, თუ მას სრულყოფილად განებადვ ზიანის ასანაზღაურებლად სიკმით განება ან შემოსავალი გაუნდება.

ეროვნული
ზიგლირთქ

მუხლი 466. პასუხისმგებლობა არაქმედუნარიანად აღიარებული მოქალაქის მიერ მიყენებული ზიანისათვის

არაქმედუნარიანად აღიარებული მოქალაქის მიერ მიყენებული ზიანისათვის (ამ კოდექსის მე-15 მუხლი) პასუხს აგებს მისი მეურვე ან ორგანიზაცია, რომელიც ვალდებულია მას შეთვალყურეობა გაუწიოს, თუ ვერ დაამტკიცებს, რომ ზიანის მიყენებაში მას ბრალი არ მიუძღვის.

მუხლი 467. პასუხისმგებლობა იმ პირის მიერ მიყენებული ზიანისათვის, რომელსაც არ შეეძლო თავისი მოქმედების მნიშვნელობა გაეგო

ქმედუნარიანი მოქალაქე, რომელიც ზიანის მიყენების დროს ისეთ მდგომარეობაში იმყოფებოდა, რომ არ შეეძლო თავისი მოქმედების მნიშვნელობა გაეგო ან წარემართა იგი, პასუხს არ აგებს მიყენებული ზიანისათვის. მაგრამ იგი არ თავისუფლდება პასუხისმგებლობისაგან, თუ თვითონ ჩააყენა თავისი თავი ასეთ მდგომარეობაში მაგარი სასმელის, თუ ნარკოტიკის ხმარებით, ან სხვა რამ გზით.

მუხლი 468. პასუხისმგებლობა ჩამდენიმე პირის მიერ ერთად მიყენებული ზიანისათვის

ეროვნული

სამართლებრივი

ის პირები, რომელნიც ზიანს ერთად მიყენებენ, სოლიდარულად აგებენ პასუხს დაზარალებულის წინაშე.

მუხლი 469. ზიანის მიმყენებელი პირისადმი რეგრესის უფლება

იმ პირს, რომელმაც სხვა პირის მიერ მიყენებული ზიანი აანაზღაურა, აქვს უკუმოთხოვნის (რეგრესის) უფლება ამ პირისადმი ზიანის ასანაზღაურებლად გადახდილი თანხის რაოდენობით, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

შშობლებს, შშვილებს, მეურვეს ან შზრუნველს, აგრეთვე ამ კოდექსის 464-ე და 466-ე მუხლებში აღნიშნულ ორგანიზაციებს, რომლებმაც ანაზღაურეს არასრულწლოვანი ან არაკმედუნარიანი მოქალაქის მიერ მიყენებული ზიანი, არა აქვთ რეგრესიის უფლება ამ მოქალაქისადმი.

მუხლი 470. ზიანის ანაზღაურების მოცულობა, ხაზიათი და ოდენობა

ზიანის ანაზღაურების მისჯის დროს სასამართლო, არბიტრაჟი ან სამედიატორო სასამართლო, საქმის გარემოებათა შესაბამისად აყისრებს ზიანისა-

თვის პასუხისმგებელ პირს ანაზღაუროს იგი სტურად (მისცეს იგივე სახისა და ხარისხის ნივთი, შეაყეთოს დაზიანებული ნივთი და ექსპორტის მთლიანად ანაზღაუროს მიყენებული გადასახადები კოდექსის 212-ე მუხლი).

მუხლი 471. დაზარალებულის ბრალისა და ზიანის მიყენებული პირის ქონებრივი მდგომარეობის გათვალისწინება

თუ თვით დაზარალებულის უხეშმა გაუფრთხილებლობამ ხელი შეუწყო ზიანის წარმოშობას ან გაადიდა იგი, მაშინ, დაზარალებულის ბრალის ხარისხის მიხედვით, (ხოლო თუ ბრალი ზიანის მიყენებულსაც მიუძღვის მისი ბრალის ხარისხის მიხედვითაც) საზღაური უნდა შემცირდეს ან დაზარალებულს ზარალის ანაზღაურებაზე უარი უნდა ეთქვას.

სასამართლოს შეუძლია შეამციროს მოქალაქის მიერ მიყენებული ზიანის საზღაური მისი ქონებრივი მდგომარეობის მიხედვით.

მუხლი 472. ზიანის ანაზღაურება ჯანმრთელობისათვის ვნების მიყენების შემთხვევაში

დასახიჩრების ან ჯანმრთელობის სხვაგვარი დაზიანების შემთხვევაში მიყენებული ვნებისათვის პასუხისმგებელი ორგანიზაცია ან მოქალაქე მოვალეა აუნაზღაუროს დაზარალებულს ის შემოსავა-

ლი, რაც მას დააკლდა შრომის უნარის დაკარგვის ან შემცირების შედეგად, და აგრეთვე მისი ჯანმრთელობის დაზიანებით გამოწვეული ხარვეზობითი ძლიერებული კვება, პროტეზი, მუდმივი (მუდმივი მისთ.).

მუხლი 473. პასუხისმგებლობა იმ მოქალაქის ჯანმრთელობის დაზიანებისა თუ სიკვდილისათვის რომლისთვისაც ვნების მიმყენებელი ვალდებულია სადაზღვევო შეხატანი იხადოს

თუ მუშაკი თავისი შრომითი (სამსახურებრივი) მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით დასახიზრდა ან მისი ჯანმრთელობა სხვაგვარად დაზიანდა იმ ორგანიზაციის ან მოქალაქის ბრალით, რომლებიც მოვალე არიან მისი სახელმწიფო სოციალური დაზღვევის შესატანები იხადონ, მაშინ ამ ორგანიზაციამ ან მოქალაქემ უნდა გადაუხადოს დაზარალებულს მიყენებული ვნების საზღაურის ის ნაწილი, რასაც არ ჰყოფნის დაზარალებულის მიერ მისაღები დახმარება ან ზენსია, რომელიც მას ჯანმრთელობის დაზიანების შემდეგ დაენიშნა, და რომელსაც იგი ფაქტიურად იღებს. ამ წესის გამოწვევისი შეიძლება დადგენილ იქნეს სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

დაზარალებულის სიკვდილის შემთხვევაში ზიანის ანაზღაურების უფლება აქვთ გარდაცვლილის რჩენაზე მყოფ არაშრომისუნარიან პირებს ან იმ პი-

რებს, რომლებსაც მისი სიკვდილის უფლება ჰქონდათ მისგან სარჩო მიეღოთ, აგრეთვე გარდაცვლილის შვილს, რომელიც მის შემდეგ დაიბადა. აღნიშნულ პირებს ზღაურებლად დაზარალებულის შემოსავლის ის ნაწილი მიეცემათ, რასაც ისინი მის სიცოცხლეში სარჩოდ იღებდნენ ან უფლება ჰქონდათ მიეღოთ.

ზიანის საზღაური ეძლევათ:

არასრულწლოვანებს თექვსმეტი წლის მიღწევამდე, ხოლო მოსწავლეს — თვრამეტ წლამდე;

ორმოცდათხუთმეტი წლის ასაკზე უფროს ქალებს, სამოცი წლის ასაკზე უფროს მამაკაცებს — სიკვდილამდე;

ინვალიდებს შრომის უნარის აღდგენამდე;

გარდაცვლილის მეუღლეს ან მშობელს, რომლებიც არ მუშაობენ და გარდაცვლილის რვა წლის ასაკს მიუღწევებელ შვილებს, შვილიშვილებს და დამის უვლიან, ასაკისა და შრომისუნარიანობის მიუხედავად, — ვიდრე მათი მოსავლელი ბავშვები რვა წლისა შესრულდებიან.

მუხლი 474. პახუხისშვებლობა იმ მოქალაქის ჯანმრთელობის დაზიანებისა და სიკვდილისათვის, რომლისთვისაც ვნების მიმყენებელი მოვალე არ არის სადაზღვევო შეხატანები იხადოს

თუ მოქალაქე დაასაბიჩრა ან მას ჯანმრთელობა დაუზიანა ორგანიზაციამ ან მოქალაქემ, რომელიც

მოვალე არ არის დაზარალებულის სახელმწიფო
სოციალური დაზღვევის შესატანები იხადოს, ამ
ორგანიზაციამ ან მოქალაქემ უნდა ანაზღაურდეს
დაზარალებულს ეს ვნება ამ კოდექსის 452-ე
და 463-ე მუხლების წესებით, ოღონდ საზღაურის
იმ ნაწილის ფარგლებში, რასაც არ ჰყოფნის მის
მეორე მისაღებ დახმარება ან პენსია, რომელიც მას
ჯანმრთელობის დაზიანების შემდეგ დაენიშნა და,
რომელსაც იგი ფაქტიურად იღებს.

დაზარალებულის სიკვდილის შემთხვევაში ზიანის
ანაზღაურების უფლება აქვთ ამ კოდექსის 473-ე
მუხლის მეორე ნაწილში აღნიშნულ პირებს, იქვე
დადგენილი ოდენობით და იმავე მუხლის შესაბამე
ნაწილში გათვალისწინებული ვადით.

**მუხლი 475. ვნების ანაზღაურება მოქალაქისათვის,
რომელსაც დახმარება ან პენსია არ
დაენიშნა**

თუ მოქალაქეს, რომლის სახელმწიფო სოციალური
დაზღვევა სავალდებულოა დასახიჩრებასთან
ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანებასთან დაკავშირებით
დახმარება ან პენსია არ დაენიშნა, მაშინ
ვნების მიყენებისათვის პასუხისმგებელი ორგანიზაცია
ან მოქალაქე მოვალეა მის მეორე მიყენებული
ვნება მთლიანად აანაზღაუროს (ამ კოდექსის 472-ე
მუხლი).

მუხლი 476. პასუხისმგებლობა იმ მოქალაქის
 ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის, თუ სოციალური
 დილისათვის, რომლის სოციალური დაზღვევა დაწესებული
 არ არის

თუ დაზიანებულ იქნა იმ მოქალაქის ჯანმრთელობა, რომლის სახელმწიფო სოციალური დაზღვევა დაწესებული არ არის, მაშინ ვნების მიყენებისათვის პასუხისმგებელი ორგანიზაცია ან მოქალაქე მოვალეა აუნაზღაუროს დაზარალებულს ჯანმრთელობის აღდგენის ხარჯები და აგრეთვე შრომის უნარის დაკარგვით ან შემცირებით გამოწვეული ზიანი, ნაანგარიშევი სათანადო კატეგორიის მუშის ან მოსამსახურის ხელფასის მიხედვით, თუკი კანონით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

თუ დაზიანებული იქნა კოლმეურნეობის წევრის ჯანმრთელობა, ვნებისათვის პასუხისმგებელი ორგანიზაცია ან მოქალაქე მოვალეა აუნაზღაუროს დაზარალებულს ჯანმრთელობის აღდგენის ხარჯები და აგრეთვე ზიანი, გამოწვეული იმ შემოსავლის დაკარგვით, რასაც იგი კოლმეურნეობის საზოგადოებრივ მეურნეობაში მონაწილეობით იღებდა; ამ შემოსავლის საზღაური არ უნდა აღემატებოდეს განსხვავებას შემოსავლის მთელ თანხასა და იმ თანხას შორის, რომელსაც დაზარალებული იღებს კოლმეურნეობაში კოლმეურნეებისათვის დადგენილი საპენსიო უზრუნველყოფის წესით.

დაზარალებულის სიკვდილის შემთხვევაში მოაღნიშნული წესით გამოანგარიშებული ზიანის ანაზღაურების უფლება აქვთ ამ კოდექსის მეხლის მეორე ნაწილში აღნიშნულ პირობებზე დადგენილი რაოდენობით და იმავე მეხლის შესამე ნაწილში გათვალისწინებული ვადით.

მუხლი 477. დაკრძალვის ხარჯების ანაზღაურება

დაზარალებულის სიკვდილის შემთხვევაში ორგანიზაცია ან მოქალაქე, რომელიც პასუხს აგებს დაზარალებულის სიკვდილთან დაკავშირებული ზიანისათვის, მოვალეა გადაუხადოს დასაფლავების ხარჯები იმ პირს, ვინც ეს ხარჯები გასწია.

მუხლი 478. ზიანის ანაზღაურება თხუთმეტი წლის ასაკს მიუღწეველი მოქალაქის ჯანმრთელობის დაზიანების შემთხვევაში

იმ მოქალაქის დასახიჩრების ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების შემთხვევაში, რომელსაც თხუთმეტი წელი არ შესრულებია და შრომითი შემოსავალი არა აქვს, ზიანისათვის პასუხისმგებელი ორგანიზაცია ან მოქალაქე, მოვალეა აანაზღაუროს დაზარალებულის ჯანმრთელობის აღდგენის აუცილებელი ხარჯები.

როცა დაზარალებული თხუთმეტი წლისა შესრულდება ზიანისათვის პასუხისმგებელი ორგანიზაცია ან მოქალაქე მოვალეა აუნაზღაუროს აგრეთ-

ვე შრომის უნარის დაკარგვისა ან შემცირებისათვის დაკავშირებული ზიანიც იმ საშუალო ხელფასის კვალობაზე, რაც იმ ადგილას აქვს არაკვალიფიციური მუშის.

თუ თხუთმეტი წლის ასაკს მიუღწევად არასრულწლოვან მოქალაქეს, ვნების მიყენების მომენტისათვის კჭონდა შრომითი შემოსავალი, მას უნდა აუნაზღაურდეს ზიანი ამ შემოსავლის მიხედვით, ოღონდ ეს საზღაური არ უნდა იყოს იმ ადგილის არაკვალიფიციური მუშის უმცირეს ხელფასზე ნაკლები.

შრომითი საქმიანობის დაწყების შემდეგ დაზარალებულს უფლება აქვს მოითხოვოს, რომ მიღებული კვალიფიკაციის შესაბამისად ამ კვალიფიკაციის მუშაის გასამრჯელოს კვალობაზე გაუდიდდეს საზღაური ზიანისა, რაც მან ჯანმრთელობის დაზიანების გამო შრომის უნარის შემცირებით განიცადა.

მუხლი 479. სოციალური დაზღვევისა და სოციალური უზრუნველყოფის რეგრესული მოთხოვნები

ვნების მიყენებისათვის პასუხისმგებელი ორგანიზაცია ან მოქალაქე მოვალეა სახელმწიფო სოციალური დაზღვევის ან სოციალური უზრუნველყოფის ორგანოს რეგრესული მოთხოვნით აანაზღაუროს დახმარება ან პენსიის თანხა, რაც ამ კოდექსის 473-ე და 474-ე მუხლებში აღნიშნულ პირობებს

მიეცათ ასეთივე რეგრესული მოთხოვნა შეიძლება გამოყენებულ იქნეს კოლმეურნეობის მიერ, რომელიც უხდის საპენსიო უზრუნველყოფას მუხლში აღნიშნულ მოქალაქეებს.

ვნების საზღაურის შემცირების შემთხვევაში (ამ კოდექსის 471-ე მუხლი) შესაბამისად მცირდება აგრეთვე საზღაური რეგრესული მოთხოვნითაც.

მუხლი 480. საზღაურის შეცვლა დაზარალებულის შრომის უნარის მდგომარეობის შეცვლის შემთხვევაში

დაზარალებულს, რომელმაც შრომის უნარი ნაწილობრივ დაკარგა, უფლება აქვს ყოველთვის მოსთხოვოს დასაბიძრებისათვის ან ჯანმრთელობის სხვა დაშავებისათვის პასუხისმგებელ ორგანიზაციას ან მოქალაქეს საზღაურის სათანადო გადიდება, თუ მიყენებული ვნების მიზეზით მისი შრომის უნარი დროთა ვითარებაში შემცირდა იმასთან შედარებით, რაც შერჩენილი კქონდა იმ მომენტისათვის, როცა საზღაური მიესაჯა, აგრეთვე თუ შემცირდა პენსია, რომელსაც იგი სახელმწიფო სოციალური დაზღვევის წესით იღებს.

მუხლი 481. საზღაურის შემცირება ვნების მიმყენებელი პირის მოთხოვნით

ორგანიზაციას ან მოქალაქეს, რომელსაც მისჯილი აქვს ანაზღაურის ზიანი, რაც გამოწვეულია

შრომის უნარის შემცირებით დასახიჩრების ან
 ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების გამო, უკვე აღნიშნულ
 ლემა ყოველთვის მოითხოვოს საზღაურის მიღება
 რება, თუ დაზარალებულის შრომის უნარი გადიდ-
 და იმასთან შედარებით, რაც მას შერჩენილი ჰქონ-
 და საზღაურის მისჯის მოშენებისათვის, აგრეთვე
 თუ გადიდებულ იქნა პენსია, რომელსაც იგი სა-
 ხელმწიფო სოციალური დაზღვევის წესით იღებს.

მუხლი 482. საზღაურის გადახდის ვადები

დაზარალებულის შრომის უნარის შემცირებას-
 თან დაკავშირებული ზიანის ანაზღაურება და აგრ-
 ეთვე სიკვდილთან დაკავშირებული ზიანის ანა-
 ზღაურება წარმოებს ყოველთვიური გადასახდელე-
 ბით.

**მუხლი 483. ზიანის ანაზღაურება ვნებისათვის პა-
 ხუხისმგებელი იურიდიული პირის
 მოსპობის შემთხვევაში**

იურიდიული პირის რეორგანიზაციის შემთხვე-
 ვაში მისი ყოველთვიური გადასახდელები (ამ კო-
 დექსის 482-ე მუხლი), დაზარალებულის დასახიჩ-
 რების, ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების ან სიკვ-
 დილის გამო ეკისრება ამ იურიდიული პირის უფ-
 ლებამონაცვლევს.

თუ იურიდიული პირის ლიკვიდაცია ისე მოხდა,
 რომ უფლებამონაცვლევები არ არიან, გადასახდელე-

ბი, რაც დაზარალებულს ან ამ კოდექსის 473-ე მუხლის მეორე ნაწილში აღნიშნული პირებს ეხება, უნდა კაპიტალიზებულ იქნეს სახელმწიფო სტრუქტურის წესების მიხედვით და შეტანილი იქნეს მის ორგანოებში, რათა გაიყოს იმ რაოდენობითა და იმ ვადებში, როგორც აღნიშნულია სათანადო გადაწყვეტილებაში ზიანის ანაზღაურების შესახებ.

იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შემთხვევაში ზიანის ანაზღაურების სარჩელი, დაკავშირებული მოქალაქის ჯანმრთელობის დაზიანებასთან ან სიკვდილთან, რაც ამ იურიდიულმა პირმა მოქალაქეს შეამთხვია, წარედგინება მის ზემდგომ ორგანიზაციას, ან იმ ორგანიზაციას, რომელიც აღნიშნულია გადაწყვეტილებაში იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შესახებ.

დაზარალებულის მიერ მისაღები საზღაურის ვადიდებისა ან შემცირების მოთხოვნა, დამყარებული ამ კოდექსის 480-ე და 481-ე მუხლების საფუძველზე, წარედგინება: საზღაურის ვადიდების შემთხვევაში — ზიანის ანაზღაურებელი იურიდიული პირის უფლებამონაცვლს ან, შესაბამისად, ამ მუხლის მესამე ნაწილში აღნიშნულ ორგანიზაციას, ხოლო შემცირების შემთხვევაში, ვალდებული იურიდიული პირის უფლებამონაცვლის მიერ, შესაბამისად, ამ მუხლის მესამე ნაწილში აღნიშნული ორგანიზაციების მიერ, რომლებიც ზიანის საზღაურს იხდიან.

იმ იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შემთხვევა-

ში, რომელიც დადგენილი წესით ცნობილია
ლედ ამ კოდექსის 482-ე მუხლში აღნიშნულ
დასახელებები იხადოს, ეს გადასახდები
კაპიტალიზებულ იქნეს სახელმწიფო
წესის მიხედვით და შეტანილ იქნეს დაზღვევის
ორგანოში, რათა მან ისინი დადგენილი რაოდენო-
ბითა და წესით გასცეს.

ამ კოდექსის 480-ე და 481-ე მუხლებით გა-
თვალისწინებული მოთხოვნა ზიანის საზღაურის გა-
დიდების ან შემცირების შესახებ ვალდებული იუ-
რიდიული პირის რეორგანიზაციის შემთხვევაში
წარედგინება: გადიდებისას მის უფლებამონაცვლეს,
ხოლო შემცირებისას ამ უფლებამონაცვლის მიერ,
ლიკვიდაციის შემთხვევაში კი — გადიდებისას ვა-
ლდებული იურიდიული პირის ზემდგომ ორგანი-
ზაციას ან იმ ორგანიზაციას, რომელიც აღნიშნუ-
ლია გადაწყვეტილებაში ლიკვიდაციის შესახებ,
ხოლო შემცირებისას — ამ ორგანიზაციების მიერ.

**მუხლი 484. ზიანის ასანაზღაურებელი სარჩელების
ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარე-
ობის შეჩერება**

ჯანმრთელობის დაზიანებით ან სიკვდილით მი-
ყენებული ზიანის ასანაზღაურებელი სარჩელის
ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობის შეჩერებას
ამ კოდექსის 82-ე მუხლით გათვალისწინებულ გა-
რემოებების გარდა იწვევს აგრეთვე დაზარალებუ-
ლის ან ამ კოდექსის 473-ე და 474-ე მუხლებში აღ-

ნიშნული პირების მიმართვა სათანადო ორგანიზაცი-
სადმი განცხადებით პენსიის ან დახმარების დანიშ-
ნის შესახებ. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში ხანდახან უნდა
ლობის ვადის მიმდინარეობა შეჩერდება კვლავ დაიწყოს
დახმარების დანიშვნამდე, ან მანამდე, სანამ გან-
ცხადებელს ამაზე უარს ეტყოდნენ.

თავი ოცნოთხეულობა

სოციალისტური ქონების გადარჩენასთან დაკავშირებით წარმოშობილი ვალდებუ- ლებანი

მუხლი 485. სოციალისტური ქონების გადარ-
ჩენის დროს მომხდარი ზიანის ანა-
ზღაურება

ზიანი, რომელიც მოქალაქემ საფრთხეში მყოფი
სოციალისტური ქონების გადარჩენის დროს განი-
ცადა, უნდა აანაზღაუროს ორგანიზაციამ, რომლის
ქონების გადარჩენასაც დაზარალებული ცდი-
ლობდა.

ასეთი ზიანის ანაზღაურების შემთხვევაში მო-
ქმედებს, შესაბამისად, ამ კოდექსის 457-ე მუხლის
პირველი ნაწილის, 468-ე, 470-ე და 472-ე მუხლე-
ბის, 473-ე მუხლის მეორე და მესამე ნაწილების,
474-ე—477-ე და 479-ე—484-ე მუხლების წესები.

**კონების უსაფუძვლოდ შექმნილ ან დაზო-
გული კონების დაბრუნების მოვა-
ლეობა**

მუხლი 486. უსაფუძვლოდ შექმნილი ან დაზო-
გული კონების დაბრუნების მოვა-
ლეობა

პირი, რომელმაც კანონით ან გარიგებით დადგე-
ნილი საფუძვლის გარეშე შეიძინა კონება სხვის
ხარჯზე, მოვალეა დაუბრუნოს უკანასკნელს უსა-
ფუძვლოდ შექმნილი კონება.

ასეთი მოვალეობა წარმოიშობა იმ შემთხვევა-
შიც, როცა კონების შექმნას შემდგომში საფუძვე-
ლი მოაკლდა.

თუ უსაფუძვლოდ შექმნილი კონების ნატურად
დაბრუნება შეუძლებელია, უნდა ანაზღაურდეს მისი
ღირებულება, რაც ამ კონებას შექმნის მომენტში
ქონდა.

ქონება, რომელიც შექმნილია სხვის ხარჯზე არა
გარიგების მიხედვით, არამედ ისეთი მოქმედების
შედეგად, რომელიც შეგნებულად სოციალისტური
სახელმწიფოს და საზოგადოების ინტერესების სა-
წინააღმდეგოა, თუ მისი კონფისკაცია არ არის
მოსაზღვნი, უნდა სახელმწიფოს შემოსავლად ჩაი-
რიცხოს.

პირი, რომელმაც კონება უსაფუძვლოდ მიიღო,
მოვალეა აგრეთვე დააბრუნოს ან ანაზღაუროს

მთელი შემოსავალი, რაც მან ამ ქონებით მოიპოვა ან უნდა მოეპოვებინა იმ დროიდან, როდესაც შეიტყო ან უნდა შეეტყო, რომ ქონება უსაფუძვლოდ აქვს მიღებული.

ეს წესები ვრცელდება იმ შემთხვევაზედაც, როცა ქონება დაზოგილია სხვის ხარჯზე კანონით ან ხელშეკრულებით დადგენილი საფუძვლის გაჩეშე.

მუხლი 487. ქონება, რომელიც დასაბრუნებელი არ არის

არ შეიძლება მოთხოვნილ იქნეს როგორც უსაფუძვლოდ შეძენილი:

1) ქონება, რომელიც გადაცემულია ვალდებულების შესასრულებლად, შესრულების ვადაზე აღრე;

2) ქონება, რომელიც გადაცემულია ვალდებულების შესასრულებლად, ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგ, როდესაც ასეთი შესრულება დაშვებულია კანონით;

3) სააეტორო გასამრჯელო, გასამრჯელო აღმოჩენისა თუ ისეთი გამოგონებისათვის, რომლისთვისაც სააეტორო მოწმობაა გაცემული, აგრეთვე გასამრჯელო რაციონალიზატორული წინადადებისათვის, — იმ შემთხვევაში თუ ასეთი გასამრჯელო გადახდილია ორგანიზაციის მიერ ზედმეტად ან ისეთი საფუძვლით, რაც შემდეგში მოიხსო, თანაც ნებაყოფლობით და ისე, რომ ანგარიშში შეეც-

დომა არ მოსვლია და მიმღების მხრივ არაა
სინდისიერებას ადგილი არ ჰქონია;

4) ჯანმრთელობისათვის ვნების მოყვანის
სიკვდილთან დაკავშირებული ზიანის
შეტად გადახდილი საზღაური, თუ მიმღების მხრივ
არააეთილსინდისიერებას ადგილი არ ჰქონია.

საავტორო სამართალი

მუხლი 488. ნაწარმოებები, რომლებზედაც საავტორო უფლება ვრცელდება

საავტორო უფლება ვრცელდება მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების ნაწარმოებებზე, მიუხედავად მათი ფორმისა, დანიშნულებისა და ღირსებისა, აგრეთვე მათი რეპროდუქციის წესისა.

საავტორო უფლება ვრცელდება ნაწარმოებებზე, რომლებიც გამოქვეყნებულია ან არაა გამოქვეყნებული, მაგრამ გამოხატულია რაიმე ობიექტური ფორმით, რაც ავტორის შემოქმედების ნაყოფის რეპროდუქციის შესაძლებლობას იძლევა (ხელნაწერი, ნახაზი, გამოსახულება, საჯაროდ წარმოთქმა ან შესრულება, ფირი, მექანიკური ან მაგნიტური ჩანაწერი და მისთ.).

მუხლი 489. საავტორო უფლების საგანი

საავტორო უფლების საგანი შეიძლება იყოს: ხეპირი ნაწარმოები (წარმოთქმული სიტყვა, ლექცია, მოხსენება და მისთ.);

წერილობითი ნაწარმოები (ლიტერატურული, მეცნიერული და ა. შ.);

დრამატული და მუსიკალურ-დრამატული ნაწარმოები, აგრეთვე მუსიკალური ნაწარმოები (მუსიკალური) ან უტექსტო;

თარგმანი;

სცენარი და სასცენარო გეგმა;

კინოფილმი, სატელევიზიო ფილმი, რადიოგადაცემა და სატელევიზიო გადაცემა;

ქორეოგრაფიული ნაწარმოები და პანტომიმა, რომელთა დადგმის შესახებ არსებობს წერილობითი ან სხვა სახის მითითებები;

ფერწერითი, სკულპტურული, არქიტექტურული გრაფიკული და დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ნაწარმოები, ილუსტრაცია, ნაბატი, ნახაზი;

გეგმა, ესკიზი და პლასტიკური ნაწარმოები, რომლებიც მეცნიერებას, ტექნიკას ან სცენაზე დრამატულ თუ მუსიკალურ-დრამატული ნაწარმოების დადგმას ეხება;

გეოგრაფიული, გეოლოგიური და სხვა ამგვარი რუკები;

ფოტოგრაფიული ნაწარმოები და ფოტოგრაფიის ანალოგიური საშუალებებით შექმნილი ნაწარმოები;

გრამაფონის ფირფიტები და ნაწარმოებები
ნიკური ჩანაწერის სხვა სახეობანი;
სხვა ნაწარმოებები.

ერკონეშლი

საავტორო უფლება ფოტოგრაფიებზე და ფოტოგრაფიის ანალოგიური საშუალებებით შექმნილ ნაწარმოებზე დაცული იქნება, თუ ნაწარმოების ყოველ ცალზე აღნიშნულია ავტორის სახელი და ნაწარმოების გამოქვეყნების ადგილი და წელი.

მუხლი 490. გამოქვეყნებული ნაწარმოები

ნაწარმოები გამოქვეყნებულად ითვლება, თუ იგი გამოცემულია, საჯაროდ შესრულებულია, საჯაროდ ნაწვენებია, გადაცემულია რადიოთი თუ ტელევიზიით ან, თუ მას სხვა რაიმე საშუალებით მოქალაქეთა განუსაზღვრელი წრე გაეცნო.

ნაწარმოების გამოქვეყნებად არ ითვლება ინფორმაცია ნაწარმოების შესახებ, მისი შინაარსის გადმოცემით, აგრეთვე საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში ნაწარმოების გამრავლება ხელნაწერის უფლებით.

მუხლი 491. საავტორო უფლება სსრ კავშირში
გამოქვეყნებულ ნაწარმოებზე

საავტორო უფლება ნაწარმოებზე, რომელიც პირველად სსრ კავშირის ტერიტორიაზე გამო-

ქვეყნდა ან თუმცა არ გამოქვეყნებულა, მაგრამ რაიმე ობიექტური ფორმით სსრ კავშირის ტერიტორიაზე მოიპოვება, ეკუთვნის ავტორს და უნდა შემკვიდრებს მათი მოქალაქეობის მქონე ავტორს.

მუხლი 492. საავტორო უფლება საზღვარგარეთ გამოქვეყნებულ ნაწარმოებზე

დაცულია აგრეთვე საქართველოს სსრ და სხვა მოკავშირე რესპუბლიკების იმ მოქალაქეების საავტორო უფლება, რომელთა ნაწარმოებზე პირველად უცხო სახელმწიფოს ტერიტორიაზეა გამოქვეყნებული, ან რაიმე ობიექტური ფორმით იქ მოიპოვება; ეს უფლება ეკუთვნით აგრეთვე აღნიშნული მოქალაქეების მემკვიდრეებს.

სხვა პირთა საავტორო უფლება ნაწარმოებზე, რომელიც პირველად უცხო სახელმწიფოს ტერიტორიაზე გამოქვეყნდა ან რაიმე ობიექტური ფორმით იქ მოიპოვება დაცულია მხოლოდ სსრ კავშირის მიერ დადებულ სათანადო საერთაშორისო შეთანხმებათა საფუძველზე და მათ ფარგლებში.

მუხლი 493. ავტორის უფლებები

ავტორის უფლება აქვს:

1) გამოაქვეყნოს თავისი ნაწარმოები, მოახდინოს მისი რეპროდუქცია და გაავრცელოს იგი ყველა ხერხით, რაც კანონითაა დაშვებული თავისი ნამდვილი სახელით, პირობითი სახელით (ფსევდონიმით) ან სახელის აღუნიშვნელად (ანონიმურად);

2) მოითხოვოს ნაწარმოების ხელშეუხებლობის უზრუნველყოფა;

3) მიიღოს საზღაური სხვა პირის შეფერხებისათვის, გამოყენებისათვის, კანონში აღნიშნული შემთხვევების გარდა.

საავტორო გასამრჯელოს განაკვეთებს აწესებს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც სსრ კავშირის კანონმდებლობა ამ განაკვეთების დამტკიცებას სსრ კავშირის გამგებლობას აყუთვნებს.

თუ საავტორო გასამრჯელოს დამტკიცებული განაკვეთები არ არსებობს, ავტორის საზღაური ნაწარმოების გამოყენებისათვის განისაზღვრება მხარეთა შეთანხმებით.

მუხლი 494. თანაავტორობა

საავტორო უფლება ნაწარმოებზე, რომელიც შექმნილია ორი ან მეტი პირის საერთო შრომით (კოლექტიური ნაწარმოები) ეკუთვნით თანაავტორებს ერთობლივ, იმისდა მიუხედავად ერთ განუყოფელ მთლიანობას წარმოადგენს ასეთი ნაწარმოები, თუ შედგება ნაწილებისაგან, რომლებსაც თავისთავადი მნიშვნელობაც აქვთ. თითოეულ თანაავტორს აქვს საავტორო უფლება კოლექტიური ნაწარმოების იმ თავისთავადი მნიშვნელობის, მქონე ნაწილზე, რომელიც მის მიერაა შექმნილი.

კოლექტიური ნაწარმოების ნაწილი თავისთავადი მნიშვნელობის მქონედ მიიჩნევა, თუ შეიძლება

მისი გამოყენება ნაწარმოების სხვა ნაწილებთან
დამოუკიდებლად.

ერკონული

კოლექტიური ნაწარმოების საავტორო უფლებების განხორციელების წესი განისაზღვრება ავტორთა შეთანხმებით, რომელიც შეიძლება ნებისმიერი ფორმით გამოიხატოს. საავტორო უფლება აღნიშნულ ნაწარმოებზე ხორციელდება ერთობლივ ყველა ავტორის მიერ, ხოლო გასამრჯელო ნაწილდება მათ შორის სსრ კავშირის კანონმდებლობით და ამ კოდექსით გათვალისწინებული წესით.

მუხლი 495. იურიდიული პირის საავტორო უფლება

იურიდიულ პირს საავტორო უფლება ეკუთვნის იმ შემთხვევებში და იმ ფარგლებში, რაც დადგენილია სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით.

მუხლი 496. საავტორო უფლება ნაწარმოებზე, რომელიც შექმნილია სამსახურებრივი დავალების შესრულების წესით

საავტორო უფლება იმ ნაწარმოებზე, რომელიც შექმნილია სამეცნიერო ან სხვა ორგანიზაციაში სამსახურებრივი დავალების შესრულების წესით, ეკუთვნის მის ავტორს. ამ ორგანიზაციის მიერ ასე-

თი ნაწარმოების გამოყენებისა და ავტორისათვის
 გასამრჯელოს მიცემის წესს განსაზღვრავს საქართველოს
 კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობა

მუხლი 497. კრებულების შემდგენთა საავტორო უფლება

საავტორო უფლება ისეთ ნაწარმოებთა კრებულზე, რომლებიც ვისიმე საავტორო უფლების საგანს არ წარმოადგენენ, როგორცაა: კანონები, სასამართლოს გადაწყვეტილებები, სხვა ოფიციალური დოკუმენტები, ხალხური შემოქმედების ნაწარმოებები, რომელთა ავტორებიც უცნობია, ძველი აქტები და ძეგლები, აგრეთვე სხვა ნაწარმოებები, რომლებიც საავტორო უფლებით დაცული არ არის, ეკუთვნის კრებულის შემდგენელს, თუ მან კრებულში შეტანილი მასალა დამოუკიდებლად დაამუშავა ან მისი სისტემატიზაცია მოახდინა.

საავტორო უფლება ეკუთვნის აგრეთვე იმ პირს, რომელმაც დამოუკიდებლად დაამუშავა აღნიშნული სახის ცალკეული ნაწარმოები.

ეს უფლება არ უშლის ხელს სხვა პირს გამოაქვეყნოს იგივე ნაწარმოები, თუ მან ეს ნაწარმოები დამოუკიდებლად დაამუშავა ან იგი სისტემაში მოიყვანა.

კრებულის შემდგენელი, რომელმაც დაამუშავა ან სისტემაში მოიყვანა და კრებულში შეიტანა ისეთი ნაწარმოებები, რომლებიც ვისიმე საავტორო უფლების საგანს წარმოადგენს, სარგებლობს საავ-

ტორთ უფლებით ამ კრებულზე, ოღონდ აღნიშნულ
ნაწარმოებთა ავტორების უფლებათა შეუღლებვე-
ლობის პირობით.

ქვეყნის
წიგლის

საბჭოთა

მუხლი 498. ორგანიზაციის საავტორო უფლება პერიოდულ და სხვა გამოცემებზე

ორგანიზაციას, რომელიც დამოუკიდებლად ან
რომელიმე გამომცემლობის მეშვეობით აქვეყნებს
მეცნიერულ კრებულებს, ენციკლოპედიურ ლექსი-
კონებს, ჟურნალებს ან სხვა პერიოდულ გამოცე-
მებს, ეკუთვნის საავტორო უფლება ამ გამოცემა-
ზე მთლიანად.

აღნიშნულ გამოცემებში შეტანილ ნაწარმოებთა
ავტორებს ეკუთვნით საავტორო უფლება თავიანთ
ნაწარმოებზე.

მუხლი 499. საავტორო უფლება კინოფილმებზე, სატელევიზიო ფილმებზე, რადიოგადა- ცემებსა და სატელევიზიო გადაცე- მებზე

საავტორო უფლება კინოფილმზე ან სატელევი-
ზიო ფილმზე ეკუთვნის იმ საწარმოს, რომელმაც
იგი გადაიღო.

საავტორო უფლება სამოყვარულო კინოფილ-
მზე ან სატელევიზიო ფილმზე ეკუთვნის მის ავ-
ტორს ან თანაავტორებს.

სცენარის ავტორს, კომპოზიტორს, რეჟისორ-დამდგმელს, მთავარ ოპერატორს, მხატვარ-დამდგმელს და სხვა ავტორებს, რომელთა ნაწარმოებები შესულია კინოფილმსა ან სატელევიზიო ტელეფილმის შემადგენელ ნაწილებად, ეკუთვნით საავტორო უფლება თავიანთ ნაწარმოებზე.

საავტორო უფლება რადიოგადაცემაზე და სატელევიზიო გადაცემაზე ეკუთვნის გადამცემ რადიო ორგანიზაციას ან სატელევიზიო ორგანიზაციას, ხოლო გადაცემებში შეტანილ ნაწარმოებებზე — მათ ავტორებს.

მუხლი 500. ავტორის ნაწარმოების გამოყენება სხვა პირის მიერ

ავტორის ნაწარმოების გამოყენება სხვა პირის მიერ შეიძლება მხოლოდ ავტორთან ან მის მემკვიდრეებთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე, გარდა კანონში აღნიშნული შემთხვევებისა.

იმ პირს, რომელმაც გამოიყენა სხვისი ნაწარმოები ახალი ნაწარმოების შესაქმნელად, ამ კოდექსის 506-ე მუხლის 1 პუნქტით გათვალისწინებულ შემთხვევაში ეკუთვნის საავტორო უფლება მის მიერ შექმნილ ნაწარმოებზე.

ეს უფლება ხელს არ უშლის სხვა პირებს გამოიყენონ იგივე ნაწარმოები ახალი ნაწარმოების შესაქმნელად.

მუხლი 501. ნაწარმოების თარგმნა სხვა ენაზე

ყოველი გამოცემული ნაწარმოებში ავტორს უნდა გადაითარგმნოს სხვა ენაზე ავტორის თანხმობით და იმ პირობით, რომ დაცული იყოს ნაწარმოების მთლიანობა და აზრი (ამ კოდექსის 503-ე მუხლი).

სათანადო ორგანიზაციამ უნდა გაუფასავოს ავტორს შეტყობინება, როგორც კი თარგმანს მოიწონებს, ავტორის მოთხოვნით მას უნდა მიეცეს გასასიხვად ნაწარმოების თარგმანის პირი.

თუ თარგმანი ნაწარმოების მთლიანობას არღვევს ან აზრს ამახინჯებს, ავტორს, ხოლო მისი სიკვდილის შემდეგ ამ კოდექსის 505-ე მუხლში აღნიშნულ პირებს, უფლება აქვთ გამოიყენონ დაცვის საშუალებები, რაც დადგენილია ნაწარმოების ხელშეუხებლობის უფლების შელახვის შემთხვევისათვის (ამ კოდექსის 512-ე მუხლი).

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში ნაწარმოების ავტორს უფლება აქვს მიიღოს გასამრჯელო მისი ნაწარმოების გამოყენებისათვის სხვა ენაზე სათარგმნელად.

მუხლი 502. მთარგმნელის საავტორო უფლება

მთარგმნელს აქვს საავტორო უფლება თავის თარგმანზე.

მთარგმნელის ეს უფლება ხელს არ უშლის სხვა პირებს დამოუკიდებლად თარგმნონ იგივე ნაწარმოები.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მუხლი 503. ნაწარმოების ხელშეუხებლობის და ავტორის სახელის დაცვა მის სიცოცხლეში

ნაწარმოების გამოცემის, საჯაროდ შესრულებისა და სხვა სახით მისი გამოყენების დროს აკრძალულია რაიმე ცვლილების შეტანა ავტორის ნებართვის გარეშე როგორც თვით ნაწარმოებში, ისე მის სახელწოდებაში და ავტორის სახელში.

აკრძალულია აგრეთვე ავტორის ნებართვის გარეშე ილუსტრაციების, წინასიტყვაობის, ბოლოსიტყვაობის, კომენტარიებისა და რაიმე სხვა განმარტებების დართვა ნაწარმოებისათვის, მისი გამოცემის დროს.

მუხლი 504. ფსევდონიმით ან ანონიმურად გამოქვეყნებული ნაწარმოების ავტორის უფლებების დაცვა

ფსევდონიმით ან ანონიმურად გამოქვეყნებული ნაწარმოების ავტორის ქონებრივსა და პირად უფლებებს, იმ დრომდე, სანამ ავტორი თავის ნამდვილ სახელს საყოველთაოდ არ გამოამჟღავნებს, იცავს ის ორგანიზაცია, რომელსაც ავტორთა უფლებების დაცვა ეკისრება.

მუხლი 505. ნაწარმოების ხელშეუხებლობის/ დაცვა ავტორის სიკვდილის შემდეგ
საავტორო უფლებების დაცვა

ავტორს უფლება აქვს იმავე წესით, რა წესითაც ინიშნება ანდერძის აღმსრულებელი (ამ კოდექსის 554-ე მუხლი) დანიშნოს პირი, რომელსაც იგი აკისრებს ნაწარმოების ხელშეუხებლობის დაცვას თავისი სიკვდილის შემდეგ.

ავტორის მიერ დანიშნული პირი იცავს ნაწარმოებთა ხელშეუხებლობას თავის სიკვდილამდე.

თუ ასეთი პირი დანიშნული არ არის, ნაწარმოებთა ხელშეუხებლობას ავტორის სიკვდილის შემდეგ იცავენ — მისი მემკვიდრეები, და აგრეთვე ორგანიზაციები, რომელთაც დაკისრებული აქვთ საავტორო უფლებების დაცვა.

იღნიშნული ორგანიზაციები იცავენ ნაწარმოებთა ხელშეუხებლობას მაშინაც, როცა მემკვიდრეები არ არიან ან მათი საავტორო უფლების ვადა გაუიდა (ამ კოდექსის 509-ე მუხლი).

მუხლი 506. ნაწარმოების გამოყენება ავტორის თანხმობის გარეშე და საავტორო გასამრჯელოს გადაუხდელოდ

ავტორის თანხმობის გარეშე და საავტორო გასამრჯელოს გადაუხდელოდ, ოღონდ აუცილებლოდ გამოყენებული ნაწარმოების ავტორის გვარის და თვით ნაწარმოების მითითებით შეიძლება:

1) სხვისი გამოქვეყნებული ნაწარმოების მოყენება ახალი, შემოქმედებითად დამოუკიდებელი, ნაწარმოების შესაქმნელად გარდა ამისა ნაწარმოების გადამუშავებისა დრამატული მოვებად ან სცენარად და პირიქით, აგრეთვე დრამატული ნაწარმოების გადამუშავებისა სცენარად და პირიქით;

2) მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების ცალკეულ გამოცემულ ნაწარმოებთა და მათი ნაწყვეტების რეპროდუქცია მეცნიერულ და კრიტიკულ ნაშრომებში, სასწავლო და პოლიტიკურ საგანმანათლებლო გამოცემებში, იმ ფარგლებში, რაც დაწესებულია საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით;

3) ინფორმაცია პერიოდულ პრესაში, კინოში, რადიოთი და ტელევიზიით ლიტერატურის, მეცნიერებისა და ხელოვნების გამოქვეყნებულ ნაწარმოებთა შესახებ;

4) საჯაროდ წარმოთქმული სიტყვების, მოხსენებების, აგრეთვე ლიტერატურის, მეცნიერებისა და ხელოვნების გამოქვეყნებულ ნაწარმოებთა რეპროდუქცია გაზეთებში, კინოში, რადიოთი და ტელევიზიით. რეპროდუქციად ითვლება აგრეთვე საჯაროდ შესრულებულ ნაწარმოებთა რადიოთი და ტელევიზიით ტრანსლაცია უშუალოდ მათი შესრულების ადგილიდან;

5) სახვითი ხელოვნების ნაწარმოების ყოველგვარი რეპროდუქცია, რა წესითაც უნდა იყოს შე-

ქანიერ-კონტაქტური ხერხით პირის გამოყენებით, თუ ეს ნაწარმოები ისეთ ადგილასაა, სადაც თავისუფლად შეისვლება, გამოყენების შემთხვევაში მუზეუმების გარდა;

6) სხვისი გამოქვეყნებული ნაწარმოების რეპროდუქცია ან სხვა სახით გამოყენება პირადი მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად.

მუხლი 507. ნაწარმოების გამოყენება ავტორის თანხმობის გარეშე საავტორო გასამრჯელოს გადახდით

ავტორის თანხმობის გარეშე, ოღონდ მისი სახელის აღნიშვნით და საავტორო გასამრჯელოს გადახდით შეიძლება:

1) გამოქვეყნებული ნაწარმოების საჯაროდ შესრულება, ოღონდ იმ შემთხვევაში თუ დასწრება უფასოა, ავტორს მიეცემა გასამრჯელო მხოლოდ საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში;

2) საჯაროდ შესრულებისა ან გავრცელების მიზნით გამოქვეყნებული ნაწარმოებების ჩაწერა ფირზე, ფირფიტაზე, მაგნიტურ ლენტზე ან სხვა რაიმე ხერხით გარდა ნაწარმოების გამოყენებისა კინოში, რადიოში ან ტელევიზიაში (ამ კოდექსის 506-ე მუხლის მე-4 პუნქტი);

3) გამოქვეყნებული ლიტერატურული ნაწარმოების გამოყენება კომპოზიტორის მიერ ტექსტიანი მუსიკალური ნაწარმოებების შესაქმნელად;

ამ შემთხვევაშიც ტექსტის ავტორს გასამრჯელოს
ორგანიზაცია უხდის, რომელიც ასეთ ნაწარმოებს
გამოიყენებს;

4) სახვითი ხელოვნების ნაწარმოებში ფოტოგრაფიულ ნაწარმოების გამოყენება სამრე-
წველო ნაკეთობებში; ამ შემთხვევებში ავტორის
სახელის აღნიშვნა სავალდებულო არ არის.

მუხლი 508. საავტორო უფლების მოქმედების ვადა

საავტორო უფლება გუთვნის ავტორს მთელი
მისი სიცოცხლის განმავლობაში.

მუხლი 509. საავტორო უფლების შემკვიდრება

ავტორის სიკვდილის შემდეგ საავტორო უფლე-
ბა ნაწარმოებზე, სსრ კავშირის კანონმდებლობით
და ამ კოდექსით დადგენილ ფარგლებში, შემკვიდ-
რებით გადადის და მოქმედებს თხუთმეტი წლის
განმავლობაში, ავტორის გარდაცვალების წლის
პირველი იანვრიდან დაწყებული.

მუხლი 510. საავტორო უფლებების გამოყენე- ბა ავტორის შემკვიდრის მიერ

შემკვიდრის მიერ საავტორო უფლების გამოყე-
ნების ფარგლები, კერძოდ ის, თუ რა რაოდენო-
ბით უნდა მიეცეს მას საავტორო გასამრჯელო, გა-

ნისაზღვრება საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებებით თანხის მიხედვით, ოღონდ შემკვიდრის მიერ მისაღები გასამრჯელო ატუნდა კლდე მატებოდეს იმ გასამრჯელოს 50. ჰრუნდა მრგვალი თვითონ ავტორს ერგებოდა.

მუხლი 511. ორგანიზაციის საავტორო უფლების მოქმედების ვადა

ორგანიზაციის საავტორო უფლება უვადოა. თუ ორგანიზაცია რეორგანიზაციის წესით მოიხსნა, მისი საავტორო უფლება გადადის უფლებამონაცვლეზე, ხოლო ლიკვიდაციის დროს — სახელმწიფოზე.

მუხლი 512. საავტორო უფლების დაცვა

თუ ნაწარმოები გამოყენებულ იქნა ავტორთან ან მის მემკვიდრეებთან ხელშეკრულების დაუდებლად (ამ კოდექსის მე-500 მუხლი) ან დარღვეულ იქნა ავტორის თანხმობის გარეშე ნაწარმოების გამოყენებისათვის დადგენილი პირობები (ამ კოდექსის 506-ე, 507-ე მუხლები), აგრეთვე, თუ დარღვეულ იქნა ნაწარმოების ხელშეუხებლობის უფლება (ამ კოდექსის 503-ე მუხლი) ან ავტორის სხვა არაქონებრივი პირადი უფლებები, მაშინ ავტორს, ხოლო მისი გარდაცვალების შემდეგ მის მემკვიდრეებს და ამ კოდექსის 505-ე მუხლში აღნიშნულ სხვა პირებს შეუძლიათ მოითხოვონ დარღვეული უფლების აღდგენა (სათანადო შესწორების შეტანა,

პუბლიკაცია პრესაში ან სხვა რამ საშუალებით
მომხდარი დარღვევის შესახებ), ან ნაწარმოების
მოქვეყნების აკრძალვა, ანდა მისი გაერყევის
შეწყვეტა.

თუ ავტორმა მისი უფლებების დარღვევის შე-
ღვადა ზარალი განიცადა (ამ კოდექსის 212-ე მუხ-
ლი), მის უფლება აქვს ამ მუხლში აღნიშნულ მო-
თხოვნათაგან დამოუკიდებლად მოითხოვოს აგრე-
თვე ზარალის ანაზღაურება.

მუხლი 513. საავტორო უფლებების გამოსეიდვა სახელმწიფოს მიერ

ავტორის უფლება ნაწარმოების გამოცემისა, სა-
ჯარო შესრულებისა და სხვაგვარი გამოყენებისა,
შეიძლება იძულებით იქნეს გამოსეიდული სახელ-
მწიფოს მიერ ავტორისაგან ან მისი მემკვიდრეები-
საგან, ყოველ ცალკე შემთხვევაში საქართველოს
სსრ მინისტრთა საბჭოს საგანგებო დადგენილებით.

იმ ნაწარმოების გამოყენების წესსა და პირო-
ბებს, რომელზედაც საავტორო უფლება სახელმწი-
ფომ გამოსეიდა, დაადგენს საქართველოს სსრ მი-
ნისტრთა საბჭო.

მუხლი 514. ნაწარმოების გამოცხადება სახელ- მწიფოს კუთვნილებად

ნაწარმოები, რომლის მიმართ საავტორო უფ-
ლებას ვადა გბუვიდა, საქართველოს სსრ მინისტრ-
თა საბჭოს დადგენილებით შეიძლება გამოცხადე-

ბულ იქნეს სახელმწიფოს კუთვნილებად სახელმწიფოს კუთვნილებად გამოცხადებული ნაწარმოების გამოყენების წესსა და პირობებზე. საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ 1951 წლის 11 იანვარს დადგინდა

ამავე წესით შეიძლება გამოცხადდეს სახელმწიფოს მონოპოლიად იმ ნაწარმოებების ქართული თარგმანის გამოცემის უფლება, რომლებიც გამოქვეყნებულია უცხო ენაზე, როგორც საქართველოს სსრ ფარგლებში, ისე მის ფარგლებს გარეთ.

მუხლი 515. საავტორო ხელშეკრულება

ავტორს უფლება აქვს თავის ნაწარმოების გამოყენების მიზნით დადოს სათანადო ორგანიზაციასთან საავტორო ხელშეკრულება.

საავტორო ხელშეკრულებით ავტორი გადასცემს ორგანიზაციას ან კისრულობს შექმნას და ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ვადაზე გადასცეს მას თავისი ნაწარმოები გამოსაყენებლად ხელშეკრულებაში დათქმული წესით, ხოლო ორგანიზაცია კისრულობს გამოიყენოს ეს ნაწარმოები ან ხელშეკრულებით დადგენილ ვადაში შეუდგეს მის გამოყენებას. (ამ კოდექსის 522-ე მუხლი). აგრეთვე გადაუხადოს ავტორს გასამრჯელო კანონით გათვალისწინებული შემთხვევების გარდა.

მუხლი 516. საავტორო ხელშეკრულებათა სახეობები

საავტორო ხელშეკრულებები შემდეგნაირია:

1) ხელშეკრულება ნაწარმოების გამოცემისა ან

ხელახლა გამოცემის შესახებ (საგამომცემლო ხელშეკრულება);

2) ხელშეკრულება გამოუქვეყნებელი ნაწარმოების საჯაროდ შესრულების შესახებ (ხელშეკრულება), რომელიც, იმ შემთხვევაში, თუ ერთდროული გასამრჯელოს გაცემას ითვალისწინებს, შეიძლება დაიდოს ავტორის მიერ ერთსა და იმავე ნაწარმოებზე, მხოლოდ ერთ ორგანიზაციასთან;

3) ხელშეკრულება გამოუქვეყნებელი ნაწარმოების გამოყენებისათვის კინოფილმში ან სატელევიზიო ფილმში (სასცენარო ხელშეკრულება), რადიო თუ სატელევიზიო გადაცემაში;

4) ხელშეკრულება სახვითი ხელოვნების ნაწარმოების შექმნის შესახებ მისი საჯაროდ გამოფენის ან რეპროდუქციის მიზნით (მხატვრული შეკვეთის ხელშეკრულება);

5) ხელშეკრულება დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების გამოუქვეყნებელი ნაწარმოების მრეწველობაში გამოყენების შესახებ.

ივრთვე სხვა ხელშეკრულებები ლიტერატურის, მეცნიერების ან ხელოვნების ნაწარმოებთა გამოყენებისათვის სხვა რომელიმე წესით.

მუხლი 517. საავტორო ხელშეკრულების ფორმა

საავტორო ხელშეკრულება უნდა დაიდოს წერილობით (ამ კოდექსის 44-ე მუხლი).

წერილობითი ფორმა სავალდებულო არ არის, როცა ნაწარმოები პერიოდულ გამოცემაში ან ენციკლოპედურ ლექსიკონში უნდა გამოქვეყნდეს.

შუხლი 518. ტიპობრივი საავტორო ხელშეკრულებანი

საავტორო ხელშეკრულებები იღება ტიპობრივი ხელშეკრულების შესაბამისად. ტიპობრივ საავტორო ხელშეკრულებებს ამტკიცებს საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტრო დაინტერესებულ უწყებებთან და შემოქმედებითს კავშირებთან შეთანხმებით, იმ შემთხვევის გარდა, როცა ასეთი ხელშეკრულების დამტკიცებას სსრ კავშირის კანონმდებლობა სსრ კავშირის გამგებლობას აკუთვნებს.

საავტორო ხელშეკრულება შეიძლება შეიცავდეს ისეთ პირობას, რომელიც ტიპობრივი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული არ არის. ავტორთან დადებულ ხელშეკრულების პირობები, რომლებიც აუარესებს მის მდგომარეობას კანონით ან ტიპობრივი ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ მდგომარეობასთან შედარებით, ბათილია და შეიცვლებიან კანონით ან ტიპობრივი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობებით.

მუხლი 519. საავტორო გასამრჯელოს რაოდენობა საავტორო ხელშეკრულების მიხედვით

საქართველოს
საბჭოთა კავშირის
საინჟინერო-ტექნიკური
საზღვაო უნივერსიტეტი

საავტორო ხელშეკრულების საფუძველზე მისაღები გასამრჯელო განისაზღვრება მხარეთა შეთანხმებით, დამტკიცებული განაცხედების ფარგლებში, თუ ასეთი განაცხედები არსებობს (ამ კოდექსის 493-ე მუხლი).

მუხლი 520. ნაწარმოების ჩაბარება და მოწონება

ავტორი მოვალეა შეასრულოს შეცვეთილი ნაწარმოები ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად და ჩააბაროს იგი ორგანიზაციას ხელშეკრულებით დადგენილ ვადაზე და დათქმული წესით.

ორგანიზაცია მოვალეა არა უგვიანეს ტიპობრივი ხელშეკრულებით დადგენილი ვადისა წერილობით შეატყობინოს ავტორს, რომ მისი ნაწარმოები მოწონებულია ან დაწუნებულია ხელშეკრულებით გათვალისწინებული საფუძვლების მიხედვით, ანდა აცნობოს, რომ ნაწარმოები მოითხოვს აუცილებელ შესწორებას და თანაც ზუსტად მიუთითოს, თუ რაში უნდა მდგომარეობდეს ეს შესწორება ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად. თუ ტიპობრივი ხელშეკრულებით დადგენილ ვადაში ავტორს წერილობითი შეტყობინება არ გაეგზავნა,

ნაწარმოები ითვლება მოწონებულად
ციის მიერ.

ეროვნული

კრიტიკოსთა

მუხლი 521. მესამე პირის მიერ იმ ნაწარმოების
გამოყენების შეზღუდვა, რომელზედაც
დადებულია ხელშეკრულება

ავტორს არა აქვს უფლება მეორე მხარის წერი-
ლობითი თანხმობის გარეშე გადასცეს მესამე პირს
ხელშეკრულებაში აღნიშნული ნაწარმოები ან მისი
ნაწილი იმავე ხერხით გამოსაყენებლად, რაც ხელ-
შეკრულებითაა გათვალისწინებული, გარდა ტიპო-
ბრივი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული შე-
მთხვევებისა. ასეთი შეზღუდვის ვადა წესდება ტი-
პობრივი ხელშეკრულებით, მაგრამ არ შეიძლება
აღმატებოდეს სამ წელს იმ დღიდან, როცა ორ-
განიზაციამ ნაწარმოები მოიწონა. ტიპობრივი ხელ-
შეკრულება შეიძლება ითვალისწინებდეს შემთხვე-
ვას, როცა ავტორს უფლება არა აქვს გადასცეს
თავის ნაწარმოები გამოსაყენებლად თუნდაც სხვა
ხერხით, ვიდრე, ის, რომელიც ხელშეკრულებით
არის დათქმული.

მუხლი 522. ორგანიზაციის მოვალეობა გამო-
ყენოს ნაწარმოები

ორგანიზაცია მოვალეა გამოიყენოს ნაწარმოები
ან შეუღვეს მის გამოყენებას ხელშეკრულებით და-

თქმული ხერხით და ხელშეკრულებითვე დადის
ნილ ვადაში, რომელიც არ შეიძლება აღმატებულ-
დეს ორ წელს ნაწარმოების მოწონების დამატებით
მოვალეობა არ აკისრია სასცენარო ანტი-სტუდენტურ
შეკვეთის ხელშეკრულების დამდებ ორგანიზაციას.

ნაწარმოების მოცულობის და გამოყენების ხა-
სიათის გათვალისწინებით, ტიპობრივი ხელშეკრუ-
ლებით შეიძლება განსაზღვრულ იქნეს ამ მუხლში
აღნიშნულზე ნაკლები ზღვრული ვადა.

**მუხლი 523. საკუთრების უფლების გადასვლა
შეკვეთით შექმნილ სახვითი ხე-
ლოვნების ნაწარმოებზე**

სახვითი ხელოვნების ნაწარმოები, რომელიც
შეკვეთით შეიქმნა ვადადის შემკვეთის საკუთრე-
ბად, თუ ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გა-
თვალისწინებული, ავტორს რჩება საავტორო
უფლება ამ ნაწარმოებზე.

ნაწარმოების შესაკუთრეს უფლება აქვს გამო-
ყენოს ეს ნაწარმოები საჯარო გამოფენაზე ავ-
ტორისათვის დამატებითი გასამრჯელოს გადა-
უხდელად.

**მუხლი 524. სახვითი ხელოვნების ნაწარმოებ-
ში გამოსახული მოქალაქის ინტე-
რესების დაცვა**

სახვითი ხელოვნების ისეთი ნაწარმოების გამო-
ქვეყნება, რეპროდუქცია და გავრცელება, რომელ-

შიც სხვა პირია გამოსახული, შეიძლება მხოლოდ ამ პირის თანხმობით, ხოლო მისი სიკვდილის შემდეგ — მისი შვილების და ქვრივის თანხმობით. მისი თანხმობა საჭირო არ არის, როცა გამოსახულება ხდება სახელმწიფოს ან საზოგადოების ინტერესებისათვის, ან თუ გამოსახული პირი პოზირებისათვის ავტორისაგან სასყიდელს იღებდა.

მუხლი 525. შეკვეთით შესრულებული არქიტექტურული, საინჟინრო და სხვა ტექნიკური გეგმების გამოყენების წესი

ორგანიზაციის შეკვეთით შესრულებული არქიტექტურული, საინჟინრო და სხვა ტექნიკური გეგმები, ნახაზები და სურათები შემკვეთს შეუძლია გამოიყენოს თავისი საჭიროებისათვის, გადასცეს მესამე პირს გამოსაყენებლად ან გამოაქვეყნოს პრესაში ავტორისათვის დამატებითი ვასამრჯელოს გადაუხდელად.

მუხლი 526. ხელშეკრულება ერთი სახის ნაწარმოების სხვა სახის ნაწარმოებად გადაკეთების შესახებ

ნაწარმოების გადაკეთების ხელშეკრულებით ავტორი უფლებას აძლევს სხვა პირს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობების დაცვით გადა-

ამუშაოს თხრობითი ნაწარმოები დრამატულ ნაწარმოებად ან სცენარად და პირიქით, ან დრამატული ნაწარმოები — სცენარად და პირიქით.

ორგანიზაცია, რომელმაც ავტორს დრამატული ნაწარმოების გადაკეთების ხელშეკრულება, მოვალეა გადაუხადოს მას გასამრჯელო, გარდა კანონით მითითებული შემთხვევებისა, აგრეთვე გადაკეთების შედეგად მიღებული ნაწარმოების მოწონებისთანავე გამოითხოვოს ავტორის თანხმობა ამ ნაწარმოების გამოქვეყნებისათვის. გასამრჯელოს რაოდენობა განისაზღვრება მხარეთა შეთანხმებით დამტკიცებული განაკვეთების ფარგლებში, თუ ასეთი განაკვეთები არსებობს (ამ კოდექსის 493-ე მუხლი).

ავტორს შეიძლება დაეკისროს, რომ მან ხელშეკრულებით დადგენილი ვადის განმავლობაში, რომელიც არ უნდა აღემატებოდეს სამ წელს ხელშეკრულების დადების დღიდან, არ მისცეს, მეორე მხარის წერილობითი თანხმობის გარეშე მესამე პირს უფლება გადააკეთოს ეს ნაწარმოები ისეთივე სახის ნაწარმოებად, როგორც ხელშეკრულებითაა გათვალისწინებული.

მუხლი 527. ავტორის პასუხისმგებლობა ხელშეკრულების დარღვევისათვის

ავტორი მოვალეა დააბრუნოს ხელშეკრულებით მიღებული საავტორო გასამრჯელო, თუ ორგანიზაციამ მოშალა ხელშეკრულება, რომელიმე შემდე-

გი მიხეზით: თუ ავტორმა თავისი ბრალით არ ჩა-
აბარა მას ნაწარმოები ხელშეკრულებით გათვალისწინ-
ებულ ვადაში; თუ შეკვეთა არაა შეკრულებული
ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვადაში; თუ
შესაბამისად, ან შესრულებულია არაკეთილსინდის-
იერად; თუ ავტორმა უარი თქვა ისეთ შესწორება-
ზე, რაც მას ხელშეკრულებით დადგენილი წესით და
ფარგლებში მოეთხოვა; თუ დაარღვია მოვალეობა
პირადად შეესრულებინა სამუშაო; თუ დაარღვია ამ
კოდექსის 521-ე მუხლით გათვალისწინებული
წესები.

თუ ორგანიზაციამ დაიწუნა ნაწარმოები ხელ-
შეკრულებით გათვალისწინებული საფუძვლების
მიხედვით, მაგრამ ვერ დაამტკიცა სასამართლო წე-
სით ავტორის არაკეთილსინდისიერება შეკვეთილი
სამუშაოს შესრულებისას, მაშინ ავტორს რჩება
ხელშეკრულების თანახმად მიღებული მთელი გა-
სამრჯელო ან მისი ნაწილი განსაზღვრული ტიპობ-
რივი ხელშეკრულებით. ეს ნაწილი არ შეიძლება
ხელშეკრულების თანხის 25 პროცენტზე ნაკლები
იყოს.

**მუხლი 528. ორგანიზაციის პასუხისმგებლობა
ხელშეკრულების დარღვევისათვის**

თუ ორგანიზაცია არ გამოიყენებს მოწონებულ
ნაწარმოებს ან არ შეუდგება მის გამოყენებას ხელ-
შეკრულებით დადგენილ ვადაში, იგი მოვალეა ავ-
ტორის მოთხოვნით გადაუხადოს მას მთელი და-

თქმული გასამრჯელო; ამ შემთხვევაში ავტორის
 უფლება აქვს აგრეთვე უარი თქვას ხელშეკრულე-
 ბაზე და მოითხოვოს ხელშეკრულების შესწავლის
 ორგანიზაციისათვის ნაწარმოების ნაბარცის დაბრუნება
 ლების დაბრუნება. ორგანიზაცია გათავისუფლდება
 მოვალეობისაგან გადაუხადოს ავტორს გასამრჯე-
 ლოს ის ნაწილი, რომელიც უნდა მიეღო უკანას-
 კნელს ნაწარმოების გამოყენების დაწყების შემ-
 დგ, თუ დაამტკიცებს, რომ არ შეეძლო გამოეყე-
 ნებინა ნაწარმოები თვით ავტორისაგან დამოკიდე-
 ბული გარემოების გამო.

აღმოჩენის საგარტალო

მუხლი 529. აღმოჩენის ავტორის (აღმომჩენის)
უფლებები

აღმოჩენის ავტორს (აღმომჩენს) უფლება აქვს
მოითხოვოს აღიარება აღმოჩენის ავტორობისა და
აღმოჩენაში თავისი პრიორიტეტისა, რაც დასტურ-
დება დიპლომით, რომელიც გაიცემა იმ შემთხვე-
ვებში და იმ წესით, რაც გათვალისწინებულია სსრ
კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ დამტკიცებული
„დებულებით აღმოჩენების, გამოგონებებისა და
რაციონალიზატორული წინადადებების შესახებ“.

აღმომჩენს აქვს ჯილდოს უფლება, რომელიც
მის ეძლევა დიპლომის მიღების დროს, აგრეთვე შე-
დავათების უფლება, რომლებიც გათვალისწინებუ-
ლია „დებულებით აღმოჩენების, გამოგონებებისა
და რაციონალიზატორული წინადადებების შესა-
ხებ“.

მუხლი 530. აღმომჩენის უფლებათა გადასვლა
შემკვიდრეობით

ეროვნული

გარდაცვლილი აღმომჩენის დიპლომატიკური უფლება, აგრეთვე აღმომჩენისათვის უფლების უფლება გადადის შემკვიდრეობით კანონით დადგენილი წესით.

მუხლი 531. დავა აღმომჩენის ავტორობის შესახებ

დავას აღმომჩენის ავტორობის (თანაავტორობის) შესახებ გადაწყვეტს სასამართლო.

ეროვნული
პატენტი

კატეგორია VI

გამოგონებლობის სამართალი

მუხლი 532. საავტორო მოწმობა და პატენტი

გამოგონების ავტორს თავისი არჩევანის მიხედვით შეუძლია მოითხოვოს ან მხოლოდ თავისი ავტორობის აღიარება, ან ავტორობის აღიარება და განსაკუთრებული უფლების მინიჭება გამოგონებაზე. პირველ შემთხვევაში მას მიეცემა საავტორო მოწმობა, მეორე შემთხვევაში — პატენტი.

საავტორო მოწმობისა და პატენტის გაცემა წარმოებს იმ პირობებით და იმ წესით, რომლებიც გათვალისწინებულია „დებულებით აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების შესახებ“.

იმ გამოგონების დამატენტება, რომელიც მოხდა სსრ კავშირის ფარგლებში ან საბჭოთა მოქალაქემ საზღვარგარეთ მოახდინა, აგრეთვე საბჭოთა გამოგონებების ყოველგვარი გადაცემა საზღვარგარეთ შეიძლება მხოლოდ სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ დადგენილი წესით.

მუხლი 533. გამოყენება გამოგონებისა, რომელსაც
დაცვა ეცემულია საავტორო მოწმობა

იმ შემთხვევებში, როდესაც გამოგონებები
ცემულია საავტორო მოწმობა, გამოგონების გა-
მოყენების უფლება ეკუთვნის საბიომწიფოს, რომ-
ელიც კისრულობს იზრუნოს გამოგონების გან-
ხორციელებისათვის მისი დახურვის მიზანშეწონი-
ლობის გათვალისწინებით.

კომპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზა-
ციებს აქვთ სახელმწიფო ორგანიზაციებთან თანა-
ბარი უფლება გამოიყენონ გამოგონებები, რომლებ-
ბიც მათ საქმიანობის წრეს შეეხება.

გამომგონებელს, რომელსაც საავტორო მოწმო-
ბა მიეცა, თუ მისი გამოგონება მიღებულ იქნა და-
სანერგად, აქვს ვასამრჯელოს უფლება გამოგონე-
ბის დანერგვის შედეგად მიღებული ეკონომიის ან
სხვა დადებითი ეფექტის მიხედვით, აგრეთვე —
შეღავათების უფლება შესაბამისად „ღებულებისა,
აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზა-
ტორული წინადადებების შესახებ“.

მუხლი 534. პატენტის მქონებლის უფლებები

პატენტები ვაიციმა თხოუმირტი წლის ვადით
განაცხადის შეტანის დღიდან, იმავე დღიდან დაყო-
ლია განმცხადებლის უფლებები. არავის არ შეუძ-
ლია გამოიყენოს გამოგონება იმ პირის თანხმობის

გარეშე, ვისაც პატენტი ეკუთვნის (პატენტის მქონე/ნებელი). პატენტის მქონებელს შეუძლია გასცეს თავისი გამოგონების გამოყენების ნებართვა (ლიცენზია) ან მთლიანად დაეთმოს პატენტის უფლება მესამე

ორგანიზაციას, რომელმაც გამოგონებლის მიერ განაცხადის შეტანამდე და მისგან დამოუკიდებლად გამოიყენა გამოგონება სსრ კავშირის ფარგლებში ანდა ამისათვის აუცილებელი მთელი სამზადისი გასწია, რჩება უფლება კვლავაც უსასყიდლოდ გამოიყენოს ეს გამოგონება. დავა ამ საკითხზე გადაწყდება სასამართლო წესით.

იმ შემთხვევებში, როდესაც გამოგონებას განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს სახელმწიფოსათვის, ხოლო ვერ იქნა მიღწეული შეთანხმება პატენტის მქონებელთან პატენტის დათმობის ან ლიცენზიის მიცემის თაობაზე, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს გადაწყვეტილებით პატენტი შეიძლება იძულებით იქნეს გამოსყიდული სახელმწიფოს მიერ ან შესაბამის ორგანიზაციას შეიძლება მიეცეს გამოგონების გამოყენების ნებართვა და თან განისაზღვროს პატენტის მქონებლის გასამრჯელო.

მუხლი 535. რაციონალიზატორული წინადადების ავტორის უფლებება

დასაინერგავად მიღებული რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორს ეძლევა მისი ავტორობის დამადასტურებელი მოწმობა. მას აქვს გასამრჯელოზე უფლება წინადადების დანერგვის შე-

დღგად მიღებული ეკონომიის ან სხვა დადებითი ეფექტის მიხედვით, აგრეთვე შედეგათების უფლება შესაბამისად დებულებისა, აღმოჩენებისა, მოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების შესახებ“.

მუხლი 536. გამომგონებლობა და რაციონალიზატორის მონაწილეობა წინადადების დანერგვაში

გამომგონებლები და რაციონალიზატორები აქტიურად უნდა უწყობდნენ ხელს მათი წინადადებების დანერგვასა და შემდგომ განვითარებას; მათ უფლება აქვთ მონაწილეობა მიიღონ ამ წინადადებათა დანერგვის სამუშაოების განხორციელებაში იმ წესით, რაც გათვალისწინებულია „დებულებით აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების შესახებ“.

მუხლი 537. გამოგონებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორის უფლებების გადასვლა მემკვიდრეობით

გამოგონების საავტორო მოწმობის, ან პატენტის, რაციონალიზატორული წინადადებების მოწმობისა და გამოგონებისა თუ რაციონალიზატორული წინადადებისათვის გასამრჯელოს მიღებისა, აგრეთვე პატენტზე დამყარებული განსაკუთრებული უფლება გამოგონებაზე, გადადის მემკვიდრეობით კანონით დადგენილი წესით.

მუხლი 538. დავა ავტორობაზე და გასამრჯელოს
გაცემაზე

ეროვნული

დავა გამოგონების ავტორობაზე (ავტორობაზე) გადაწყდება სასამართლოს მიერ, სასამართლო გადაწყვეტს აგრეთვე დაეას პირველობის შესახებ რაციონალიზატორული წინადადების წარდგენაში, თუ ეს დავა ვერ გადაწყვიტა იმ ორგანიზაციამ, სადაც წინადადება იწერება.

დავა გამოგონებისა თუ რაციონალიზატორული წინადადებისათვის მისაღები გასამრჯელოს რაოდენობის, გამოანგარიშების წესის და გაცემის ვადების საკითხებზე წყდება იმ წესით, რომელიც გათვალისწინებულია „დებულებით აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების შესახებ“; გამომგონებელს ან რაციონალიზატორს, რომელიც ასეთ გადაწყვეტილებას უმართებულოდ მიიჩნევს, შეუძლია მიმართოს სასამართლოს.

მემკვიდრეობითი სამართალი

მუხლი 539. მემკვიდრეობის საფუძვლები

მემკვიდრეობის გადასვლა ხდება კანონით ან ანდერძით.

მემკვიდრეობის კანონისმიერი წესი მოქმედებს ყოველთვის, თუ ანდერძით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

თუ კანონისმიერი ან ანდერძისმიერი მემკვიდრეები არ არიან, ან არც ერთმა მემკვიდრემ მემკვიდრეობა არ მიიღო, ანდა შეანდერძემ ჩამოართვა მემკვიდრეობა ყველა მემკვიდრეს, გარდაცვლილის ქონება მემკვიდრეობის უფლებით სახელმწიფოს ეკუთვნის.

მუხლი 540. სამკვიდროს გახსნის დრო

სამკვიდროს გახსნის დროდ ითვლება სამკვიდროს დამტოვებლის გარდაცვალების დღე, ხოლო გარდაცვლილად გამოცხადების შემთხვევაში — ამ კოდექსის მე-20 მუხლში მითითებული დღე.

მუხლი 541. სამკვიდროს გახსნის ადგილი

სამკვიდროს გახსნის ადგილად ითვლება სამკვიდროს დამტოვებლის უკანასკნელად დატოვებული ადგილი (ამ კოდექსის მე-16 მუხლი), ხოლო თუ იგი ცნობილი არ არის, — სამკვიდრო ქონების ან მისი ძირითადი ნაწილის ადგილსამყოფელი.

მუხლი 542. მოქალაქეები, რომლებიც შეიძლება მემკვიდრეებად იყვნენ

მემკვიდრეებად შეიძლება იყვნენ:

კანონისმიერი მემკვიდრეობის დროს — მოქალაქენი, რომლებიც ცოცხალი იყვნენ სამკვიდროს დამტოვებლის სიკვდილის მომენტისათვის და აგრეთვე სამკვიდროს დამტოვებლის შვილები, რომლებიც მისი გარდაცვალების შემდეგ დაიბადებიან.

ანდერძით მემკვიდრეობისას — მოქალაქენი, რომლებიც ცოცხალი იყვნენ სამკვიდროს დამტოვებლის სიკვდილის მომენტისათვის და აგრეთვე ისინი ვინც ჩასახული იყვნენ მის სიცოცხლეში და დაიბადნენ მისი გარდაცვალების შემდეგ.

მუხლი 543. მოქალაქეები, რომლებსაც მემკვიდრეობის უფლება არა აქვთ

არა აქვთ მემკვიდრეობის უფლება არც კანონით და არც ანდერძით მოქალაქეებს, რომლებმაც

თავიანთი კანონსაწინააღმდეგო მოქმედებით
მკვიდროს დამტოვებლის, თუ რომელიმე მისი მემ-
კვიდრის მიმართ, ანდა სამკვიდროს დამტოვებლის
ანდერძში გამოთქმული უკანასკნელი ნებართვით
ლის განხორციელების საწინააღმდეგოდ ხელი შეუ-
წყვეს თავის მოწოდებას მემკვიდრეებად, თუკი ეს
გარემოებები დადასტურებულია სასამართლო წეს-
სით.

✓ ვერ იქნებიან კანონისმიერ მემკვიდრეებად შეი-
ლებისა მშობლები, რომლებსაც ჩამოერთვათ მშობ-
ლის უფლებები და სამკვიდროს გახსნის მომენ-
ტისათვის არ იქნენ აღდგენილნი ამ უფლებებში,
აგრეთვე მშობლები და სრულწლოვანი შვილები,
რომლებიც აწინასწარ თავს არიდებდნენ მათზე
კანონით დაკისრებულ მოვალეობას ერჩინათ სა-
მკვიდროს დამტოვებელი, თუ ეს გარემოება დადა-
სტურებულია სასამართლო წესით.

ამ მუხლის პირველი ნაწილის წესები ერცულ-
დება აგრეთვე საანდერძო დანაქისრის მიღების
უფლებაზე (ამ კოდექსის 549-ე მუხლი).

მუხლი 544. კანონისმიერი მემკვიდრეები

კანონისმიერი მემკვიდრეობის დროს თანასწო-
რი წილის უფლებით მემკვიდრეებად ითვლებიან:
პირველ რიგში — გარდაცვლილის შვილები (მათ
შორის შვილობილები), მეუღლე და მშობლები
(მშვილებლები). პირველი რიგის მემკვიდრეა აგრეთ.

ვე გარდაცვლილის შვილი, რომელიც მისი სიყვარულის შემდეგ დაიბადა.

ერეკუნული

სამკვიდროს დამტოვებლის შვილები ითვლებიან კანონისმიერ შემკვიდრებად, თუ სამკვიდროს გახსნის დროისათვის ცოცხალი აღარ არის მათი მშობელი, რომელიც სამკვიდროს დამტოვებლის შემკვიდრე უნდა ყოფილიყო, ისინი თანასწორად იღებენ იმ წილს, რომელიც კანონისმიერი შემკვიდრეობის დროს მათ გარდაცვლილ მშობელს ერგებოდა.

მეორე რიგის შემკვიდრებად არიან გარდაცვლილის და-ძმები, მისი ბებია და პაპა, როგორც დედის, ისე მამის მხრიდან. მეორე რიგის შემკვიდრეების მოწოდება შემკვიდრებად ხდება მხოლოდ მაშინ, თუ პირველი რიგის შემკვიდრეები არ არიან, ან მათ უარი თქვენს შემკვიდრეობაზე, აგრეთვე იმ შემთხვევაში, როცა პირველი რიგის ყველა შემკვიდრეს შემკვიდრეობა ანდერძით ჩამოერთვა (მუხლები 543-ე და 546-ე).

სამკვიდროს დამტოვებლის ძმისწულები და დისწულები ითვლებიან კანონისმიერ შემკვიდრებად, თუ სამკვიდროს გახსნის დროისათვის ცოცხალი აღარ იყო მათი მშობელი, რომელიც სამკვიდროს დამტოვებლის შემკვიდრე იქნებოდა; ისინი თანასწორად იღებენ შემკვიდრეობის იმ წილს.

რომელიც კანონისმიერი შემკვიდრეობის დროს
 მათ გარდაცვლილ მშობელს ერგებოდა. გარდაცვლილი
 მიერი შემკვიდრეების წრეს ეკუთვნოდა ან მშობლის
უნარიანი პირები, რომლებიც სამკვიდროს დამტო-
 ვებლის რჩენაზე იყვნენ არანაკლებ ერთი წლისა მის
სიკვდილამდე. თუ მათ გარდა სხვა შემკვიდრეებიც
 არიან ისინი იღებენ შემკვიდრეობას იმ რიგის შემ-
 კვიდრეების თანასწორად, რომლებიც მოწოდებუ-
 ლი არიან შემკვიდრეებად.

შვილობილი და მისი შთამომავლები როგორც
 მშვილბელის ან მისი ნათესაეების შემკვიდრეები
 გათანაბრებული არიან მშვილბელის შვილებთან და
 მათ შთამომავლებთან. შვილობილს აღარ ეკუთვნის
 კანონისმიერი შემკვიდრეობა თავიანთი მშობლების
 და აღმავალი ხაზის სხვა ღვიძლი ნათესაეების,
 აგრეთვე და-ძმების გარდაცვალების შემდეგ.

მშვილბელი და მისი ნათესაეები როგორც შვი-
 ლობილის და მისი შთამომავლების შემკვიდრეები
 გათანაბრებული არიან შვილობილის მშობლებსა
 და სხვა ღვიძლ ნათესაეებთან. შვილობილის მშობ-
 ლებს აღმავალი ხაზის მის სხვა ღვიძლ ნათესაეებ-
 სა და და-ძმებს აღარ ეკუთვნით კანონისმიერი შემ-
 კვიდრეობა შვილობილისა ან მისი შთამომავლების
 გარდაცვალების შემდეგ.

მუხლი 545. საოჯახო მოწყობილობისა და
ფაცხოვრებო საგნების შემკვიდრება

ჩვეულებრივი საოჯახო მოწყობილობისა და სა-
ყოფაცხოვრებო საგნები ეკუთვნის სამკვიდროს
დამტოვებელთან ერთად მცხოვრებ კანონისმიერ
შემკვიდრეებს შათი შემკვიდრების რიგისა და სა-
შემკვიდრეო წილის მიუხედავად, თუ ისინი ცხოვ-
რობდნენ სამკვიდროს დამტოვებელთან არა ნაკლებ
ერთი წლისა მის სიკვდილამდე და თანაც საერთო
შეურნეობა ჰქონდათ მასთან ან მის რჩენაზე იმყო-
ფებოდნენ.

მუხლი 546. შემკვიდრეობა ანდერძით

ყოველ მოქალაქეს შეუძლია მთელი თავისი
ქონება ან მისი ნაწილი (ჩვეულებრივი საოჯახო
მოწყობილობისა და საყოფაცხოვრებო საგნების ჩა-
თვლით) დაუტოვოს ანდერძით ერთს ან რამდენიმე
პირს, როგორც კანონისმიერ შემკვიდრეთა წრი-
დან, ისე გარეშესაც, აგრეთვე სახელმწიფოს ან
ცალკეულ სახელმწიფო, კოოპერაციულ თუ სა-
ზოგადოებრივ ორგანიზაციას.

შოანდერძეს შეუძლია შემკვიდრეობა ანდერძით
ჩამოართვას ერთს, რამდენიმე ან ყველა კანონის-
მიერ შემკვიდრეს.

თუ შოანდერძემ არ აღნიშნა ანდერძში თითო-
ეული შემკვიდრის წილი, ქონება ნაწილდება შათ
შორის თანასწორად.

ქონების ნაწილი, რომელსაც ანდერძი არ შეესაბამება, ნაწილდება ამ კოდექსის 544-ე და 545-ე მუხლების წესებით შემკვიდრებად მოწოდებულ ნონისმიერ ნონისმიერ შემკვიდრებს შორის.

ამ შემკვიდრება რიცხვს ეკუთვნის ის კანონისმიერი შემკვიდრებებიც, რომლებსაც ეანდერძათ ქონების დანარჩენი ნაწილი, თუ ანდერძით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

მუხლი 547. უფლება სავალდებულო წილზე სამკვიდრო ქონებაში

სამკვიდროს დამტოვებლის არასრულწლოვან ან არაშრომისუნარიან შვილებს (მათ შორის შვილობილებს), აგრეთვე გარდაცვლილის არაშრომისუნარიან მეუღლეს, მშობლებს (მშვილებლებს) და მის რჩენაზე მყოფ სხვა შემკვიდრებს, რა შინაარსისაც უნდა იყოს ანდერძი, ეკუთვნით სამკვიდრო წილი, რომელიც არ შეიძლება იყოს იმ წილის ღრმესამედზე ნაკლები, რაც თითოეულ მათგანს კანონისმიერ შემკვიდრების დროს ერგებოდათ (სავალდებულო წილი). სავალდებულო წილის განსაზღვრის დროს მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული აგრეთვე იმ სამკვიდრო ქონების ღირებულება რაც ჩვეულებრივი საოჯახო მოწყობილობისა და საყოფაცხოვრებო საგნებისაგან შედგება.

მუხლი 548. მემკვიდრის მემკვიდრის დანიშვნა

მოანდერძეს უფლება აქვს დაასახელოს მემკვიდრე ში სხვა მემკვიდრე იმ შემთხვევისათვის, როცა მემკვიდრე მიერ დანიშნული მემკვიდრე სამკვიდროს გახსნამდე მოკვდება ან სამკვიდროს არ მიიღებს.

მუხლი 549. საანდერძო დანაკისრი

მოანდერძეს უფლება აქვს დააკისროს ანდერძისმიერ მემკვიდრეს რაიმე ვალდებულების შესრულება (საანდერძო დანაკისრი) ერთი ან რამდენიმე პირის (საანდერძო დანაკისრის მიმღებთა) სასარგებლოდ, ხოლო საანდერძო დანაკისრის მიმღებნი იქნენ უფლებას მოითხოვონ ამ ვალდებულების შესრულება. საანდერძო დანაკისრის მიმღებად შეიძლება იყვნენ როგორც კანონისმიერ მემკვიდრეთა წრეში შემავალი პირები, ისე გარეშენიც.

მოანდერძეს შეუძლია დააკისროს მემკვიდრეს, რომელსაც საცხოვრებელი სახლი უანდერძა, ვალდებულება გადასცეს სხვა პირს მუდმივ სარგებლობაში ეს სახლი ან მისი ნაწილი. თუ ამ სახლის ან მისი ნაწილის საკუთრების უფლება შემდგომ სხვაზე გადავიდა, სამუდამო სარგებლობის უფლება ძალაში რჩება.

მემკვიდრე, რომელსაც მოანდერძემ ამ საანდერძო დანაკისრის შესრულება დაავალა, ვალდებულია შეასრულოს იგი მხოლოდ მისთვის ნაანდერძევი სამკვიდრო ქონების ნამდვილი ღირებულების

ფარგლებში, სამკვიდროს დამტოვებლის ვაღის იმ
 ნაწილის გამოკლებით, რომლის გასტუმრებაც მას
 შეეხდა.

თუ ანდერძისმიერ შემკვიდრეს, რომელსაც სა-
 ანდერძო დანაკისრის შესრულება დაევალა, სავალ-
 დებულო წილის უფლება აქვს სამკვიდრო ქონება-
 ში, მაშინ იგი ასრულებს საანდერძო დანაკისრს
 მისთვის ნაანდერძევი სამკვიდრო ქონების ღირებუ-
 ლების მხოლოდ იმ ნაწილის ფარგლებში, რითაც
 იგი სავალდებულო წილის ღირებულებას აღემა-
 ტება.

თუ შემკვიდრე, რომელსაც საანდერძო დანაკის-
 რის შესრულება ევალება, სამკვიდროს გახსნამდე
 მოკვდა ან მან შემკვიდრეობაზე უარი განაცხადა,
 მაშინ ამ საანდერძო დანაკისრის შესრულების ვალ-
 დებულება გადადის სხვა შემკვიდრეებზე, რომ-
 ლებშიც მისი წილი მიიღეს.

**მუხლი 550. რაიმე მოქმედების დაკისრება შე-
 მკვიდრისათვის საერთო ხასარგებლო
 მიზნით**

მოანდერძეს შეუძლია დააკისროს შემკვიდრეს
 რაიმე მოქმედება საერთო-სასარგებლო მიზნით; თუ
 ეს მოქმედება ქონებას ეხება, გამოიყენება შესაბა-
 მისად ამ კოდექსის 549-ე მუხლის წესები.

მუხლი 551. ანდერძის სანოტარო ფორმა

ანდერძი უნდა შედგეს წერილობით, მისი შედგენის ადგილისა და დროის აღნიშვნისა და პირადად მოანდერძის მიერ წარედგინოს დაანაშაურებულად სანოტარო ორგანოს, ხოლო იქ სადაც სანოტარო ორგანო არ არის — მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო, საღაბო ან საქალაქო საბჭოს აღმასკომს.

მოანდერძემ ხელი უნდა მოაწეროს ანდერძს აუცილებლად ნოტარიუსის ან მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარის თანდასწრებით.

თუ მოანდერძე ფიზიკური ნაცლის, ავადმყოფობის ან სხვა მიზეზის გამო თვითონ ვერ მოაწერს ხელს, შეიძლება მისი თხოვნით ანდერძს ხელი მოაწეროს სხვა მოქალაქემ ნოტარიუსის, ხოლო იქ, სადაც სანოტარო ორგანოები არ არის, მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარის, აგრეთვე სხვა თანანდებობის პირის (ამ კოდექსის 552-ე მუხლი) თანდასწრებით, ამასთან უნდა აღნიშნოს მიზეზი. რის გამოც მოანდერძემ თვითონ ვერ შეძლო ანდერძზე ხელის მოწერა.

მუხლი 552. სანოტარო ანდერძთან გათანაბრებული ანდერძები

სანოტარო ანდერძთან გათანაბრებულია:

1) სსრ კავშირის შეიარაღებული ძალების შე-

მადგენლობაში მყოფი მოქალაქეების ანდერძები
დამოწმებული სათანადო სამხედრო ნაწილს საჩუ-
ლობის მიერ;

2) სსრ კავშირის აღმით მოცურავე მშენებლობის
და სამდინარეო ზომადზე მყოფ მოქალაქის ან-
დერძი დამოწმებული ნაოსნობის დროს ამ გემების
კაპიტანის (უფროსის) მიერ;

3) საავადმყოფოში, სანატორიუმსა და სხვა სტა-
ციონარულ სამკურნალო დაწესებულებაში სამკურ-
ნალოდ მყოფი, აგრეთვე ინვალიდთა სახლში მყო-
ფი მოქალაქის ანდერძი, დამოწმებული მთავარი,
უფროსი ან მორიგე ექიმას მიერ;

4) საძიებო, არქტიკულ და სხვ. მისთ. ექსპედი-
ციაში მყოფი მოქალაქის ანდერძი, დამოწმებული
ექსპედიციის უფროსის მიერ;

5) პატიმრის ანდერძი, დამოწმებული საპატიმ-
რო ადგილის ადმინისტრაციის მიერ.

მუხლი 553. ანდერძის მოშლა და შეცვლა

მოანდერძეს უფლება აქვს ყოველთვის შეცვა-
ლოს ან მოშალოს თავისი ანდერძი და შეადგინოს
სხვა ანდერძი.

შემდგომში ანდერძი აუქმებს ადრინდელს მთლი-
ანად ან მის იმ ნაწილს, რომელიც ახალ ანდერძს
ეწინააღმდეგება.

ანდერძი შეიძლება მოიშალოს ან შეიცვალოს
აგრეთვე განცხადების შეტანით სანოტარო კანტო-
რაში ან მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი

საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტში, რომელმაც
ანდერძი დაამოწმეს.

1. მანამდე

ეროვნული

საბჭოთა

მუხლი 554. ანდერძის აღსრულება

ანდერძის აღსრულება ევალებათ ანდერძით და-
ნიშნულ შემკვიდრებს.

მოანდერძეს შეუძლია დაასახელოს ანდერძში
სხვა პირი, რომელიც შემკვიდრე არ არის და, რო-
მელსაც იგი ანდერძის აღსრულებას ევალებს (ან-
დერძის აღმასრულებელი).

ასეთ შემთხვევაში საჭიროა აღმასრულებლის თა-
ნხმობა, რაც მან უნდა გამოხატოს წარწერით თვით
ანდერძზე ან ანდერძზე დართულ განცხადებაში.

მუხლი 555. ანდერძის აღმასრულებლის უფლება-
მოხილება

ანდერძის აღმასრულებელი უფლებამოსილია
შეასრულოს ყველა მოქმედება, რაც აუცილებე-
ლია ანდერძის აღსრულებისათვის.

ანდერძის აღმასრულებელს უფლება აქვს იმ
აუცილებელი ხარჯების ანაზღაურებისა, რაც მან
ქონების დაცვისა და მართვისათვის გასწია.

ანდერძის აღსრულების შემდეგ ანდერძის
აღმასრულებელი მოვალეა შემკვიდრეების მოთხოვ-
ნით წარუდგინოს მათ ანგარიში.

მუხლი 556. სამკვიდროს მიღება

იმისათვის, რომ სამკვიდრო მემკვიდრეობა მიიღოს მან უნდა მიიღოს იგი. არ შეიძლება სამკვიდროს მიღება რაიმე პირობების წამოყენებით.

სამკვიდრო მიღებულად ითვლება, თუ მემკვიდრე ფაქტიურად შეუდგება სამკვიდრო ქონების ფლობას ან მართვას, აგრეთვე, როდესაც იგი შეიტანს სანოტარო მოქმედებათა შემსრულებელ ორგანოში სამკვიდროს გახსნის ადგილას განცხადებას სამკვიდროს მიღების შესახებ.

ამ მუხლის მეორე ნაწილში აღნიშნული მოქმედებები შესრულებულ უნდა იქნეს ექვსი თვის განმავლობაში სამკვიდროს გახსნის დღიდან.

იმ პირებს, ვისი მემკვიდრეობის უფლებაც მხოლოდ იმ შემთხვევაში წარმოიშობა, თუ სხვა მემკვიდრეებმა სამკვიდრო არ მიიღეს, შეუძლიათ სამკვიდროს მისაღებად დადგენილი ვადის დარჩენილი ხნის განმავლობაში განაცხადონ, რომ თანახმა არიან მიიღონ სამკვიდრო; როცა აღნიშნული დრო სამ თვეზე ნაკლებია, იგი გაგრძელებულ იქნება სამ თვემდე.

მიღებული სამკვიდრო ითვლება მემკვიდრის საკუთრებად მემკვიდრეობის გახსნის დღიდან.

მუხლი 557. სამკვიდროს მიღების ვადის გაგრძელება

ამ კოდექსის 556-ე მუხლით სამკვიდროს მისაღებად დადგენილი ვადა შეიძლება გაგრძელდეს

სასამართლოს მიერ, თუკი იგი ვადის ვადის მიღების მიზეზებს საპატიოდ მიიჩნევს. სამკვიდრო შეიძლება მიღებულ იქნეს აღნიშნულ ვადის ვადის შემდეგ სასამართლოსათვის მიმართულია და, თუ ამის თანახმად იქნება სამკვიდროს მიმღები ყველა დანარჩენი მემკვიდრე.

ასეთ შემთხვევაში სამკვიდროს მიღების ვადის გამცდენ მემკვიდრეს მის ხვედრ ქონებიდან, რომელიც სხვა მემკვიდრეებმა მიიღეს ან სახელმწიფო საკუთრებად გადავიდა ნატურად მიეცემა ის, რაც შერჩენილია, მას მიეცემა აგრეთვე მისი ხვედრი ქონების დანარჩენი ნაწილის რეალიზაციით მიღებული თანხა.

მუხლი 558. სამკვიდროს მიღების უფლებების გადახვლა სხვა მემკვიდრეზე

თუ კანონისმიერ ან ანდერძისმიერ მემკვიდრედ მოწოდებული პირი გარდაიცვალა სამკვიდროს გაბნის შემდეგ და ვერ მოასწრო სამკვიდროს მიღება დადგენილ ვადაში (ამ კოდექსის 556-ე მუხლი), სამკვიდროს იმ წილის მიღების უფლება, რაც გარდაცვლილს ერგებოდა, მის მემკვიდრეებზე გადადის (მემკვიდრეობითი ტრანსმისია).

გარდაცვლილი მემკვიდრის ეს უფლება შეიძლება განხორციელდეს მისი მემკვიდრეების მიერ სამკვიდროს მიღების ვადამდე დარჩენილი ხნის განმავლობაში, საერთო საფუძველზე; თუ ვადამდე

დარჩენილი დრო სამ თვეზე ნაკლებია, თვემდე უნდა გაგრძელდეს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მუხლი 559. უფლებები მემკვიდრისა, რომელიც
სამკვიდრო ქონების ფლობელი და
მმართველი გახდა სხვა მემკვიდრეების
გამოცხადებამდე

მემკვიდრეს, რომელიც სხვა მემკვიდრეების გამოცხადებას არ დაელოდა და სამკვიდრო ქონების ფლობას და მართვას შეუდგა, არა აქვს უფლება განკარგოს (გაყიდოს, დააგირავოს და სხვ.), სამკვიდრო ქონება, ვიდრე სამკვიდროს გახსნის დღიდან ექვსი თვე გავიდოდეს ან მემკვიდრეობის უფლების მოწმობას მიიღებდეს.

აღნიშნული ვადის გასვლამდე ან მემკვიდრეობის უფლების მოწმობის მიღებამდე ამ მემკვიდრეს შეუძლია ხარჯოს სამკვიდრო ქონება მხოლოდ შემდეგი საჭიროებისათვის:

- 1) სამკვიდროს დამტოვებლის მოვლისა და მკურნალობისათვის ავადმყოფობის დროს და აგრეთვე დაკრძალვისათვის;
- 2) სამკვიდროს დამტოვებლის რჩენაზე მყოფ პირთა შენახვისათვის;
- 3) ხელფასის გასტუმრებისა და მასთან გათანაბრებული პრეტენზიების დაკმაყოფილებისათვის;
- 4) სამკვიდრო ქონების დაცვისა და მართვისათვის.

✓ კანონისმიერ ან ანდერძისმიერ ე.წ. მემკვიდრეობაზე შეუძლია ექვსი თვის განმავლობაში სამკვიდროს გახსნის დღიდან უარი თქვას მემკვიდრეობაზე, ამასთან, მას შეუძლია განაცხადოს, რომ უარს ამბობს მემკვიდრეობაზე სხვა პირების სასარგებლოდ კანონისმიერ მემკვიდრეთა (ამ კოდექსის 544-ე მუხლი) ან ანდერძისმიერ მემკვიდრეთა (ამ კოდექსის 546-ე მუხლი) წრიდან, სახელმწიფოს სასარგებლოდ ან ცალკეული სახელმწიფო, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციის სასარგებლოდ.

უარის თქმა მემკვიდრეობაზე იმის აღუნიშვნელად, თუ ვის სასარგებლოდ ამბობს მემკვიდრე უარს მემკვიდრეობაზე, იწვევს იმავე შედეგებს, რაც სამკვიდროს მიუღებლობას მიჰყვება.

არ შეიძლება უარის თქმა მემკვიდრეობაზე, თუ მემკვიდრემ სამკვიდროს გახსნის ადგილის სანოტარო მოქმედებათა შემსრულებელ ორგანოში შეიტანა განცხადება სამკვიდროს მიღებისა ან მემკვიდრეობის უფლების მოწმობის მიცემის შესახებ.

მემკვიდრეობაზე უარის სათქმელად მემკვიდრემ უნდა შეიტანოს განცხადება სამკვიდროს გახსნის ადგილას სანოტარო მოქმედებათა შემსრულებელ ორგანოში.

მუხლი 561. სამკვიდრო წილის შემატება

თუ კანონისმიერმა ან ანდერძისმიერმა მემკვიდრემ სამკვიდრო არ მიიღო, ან მას შემკვიდრეობის უფლება ჩამოერთვა ამ კოდექსის 543-ე და 546-ე მუხლების წესით, მაშინ მისი სამემკვიდრეო წილი მემკვიდრეებად მოწოდებულ დანარჩენ კანონისმიერ მემკვიდრეებზე გადადის და მათ შორის თანასწორად ნაწილდება.

თუ სამკვიდროს დამტოვებელმა მთელი თავისი ქონება ანდერძით დანიშნულ მემკვიდრეებს დაუტოვა, მაშინ ის წილი, რაც მემკვიდრეობის უფლებაწართმეულ მემკვიდრეს უნდა რგებოდა, დანარჩენ ანდერძისმიერ მემკვიდრეებზე გადადის და მათ შორის თანასწორად ნაწილდება.

ამ მუხლის წესები არ მოქმედებს იმ შემთხვევებში, როდესაც მემკვიდრემ უარი თქვა მემკვიდრეობაზე მეორე მემკვიდრის, სახელმწიფოს ან ცალკეული სახელმწიფო, კოოპერაციული თუ საზოგადოებრივი ორგანიზაციის სასარგებლოდ (ამ კოდექსის 560-ე მუხლი) ან როდესაც მემკვიდრეობის უფლებაწართმეულ მემკვიდრეს მემკვიდრე დაენიშნა (ამ კოდექსის 548-ე მუხლი).

მუხლი 562. სამკვიდროს გადახვლა სახელმწიფოზე

სამკვიდრო ქონება გადადის მემკვიდრეობით სახელმწიფოზე:

1) თუ იგი ნაანდერძეა სახელმწიფოსათვის;

2) როდესაც სამკვიდროს დამტოვებელმა კანონისმიერი და არც ანდერძისმიერი შემკვიდრებები არ დარჩენია;

3) როცა მოანდერძემ ვველა შემკვიდრეს, წაართვა შემკვიდრეობის უფლება;

4) თუ არც ერთმა შემკვიდრემ სამკვიდრო არ მიიღო.

თუ რომელიმე შემკვიდრემ უარი განაცხადა სამკვიდროს მიღებაზე სახელმწიფოს სასარგებლოდ, მაშინ სახელმწიფოზე გადადის სამკვიდრო ქონების წილი, რომელიც ამ შემკვიდრეს ერგებოდა.

თუ კანონისმიერი შემკვიდრეები არ არიან და ანდერძით კი სამკვიდროს დამტოვებელმა თავისი ქონების მხოლოდ ნაწილი განკარგა, დანარჩენი ნაწილი სახელმწიფოზე გადადის.

ამ მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევებში სამკვიდროს შემადგენლობაში შემავალი საავტორო უფლება, ან სამკვიდროზე უარის მთქმელი შემკვიდრის უფლება საავტორო ვასამრჯელოს ნაწილზე ისპობა.

მუხლი 563. შემკვიდრის პასუხისმგებლობა სამკვიდროს დამტოვებლის ვალებისათვის

შემკვიდრე, რომელმაც სამკვიდრო მიიღო, პასუხს აგებს სამკვიდროს დამტოვებლის ვალებისათვის მის ხელში გადასული სამკვიდრო ქონების ნამდვილი ღირებულებების ფარგლებში. ასეთივე სა-

უფლებით პასუხს აგებს სახელმწიფო, რომელმაც
მიიღო ქონება ამ კოდექსის 562-ე მუხლის თანახ
მად.

ეროვნული

მუხლი 564. სამკვიდროს დამტოვებლის კრედიტორ
რების პრეტენზიები

სამკვიდროს დამტოვებლის კრედიტორებს
უფლება აქვთ ექვსი თვის განმავლობაში სამკვიდ-
როს გახსნის დღიდან წარუდგინონ თავისი პრეტენ-
ზიები სამკვიდროს მიმღებ მემკვიდრეებს ან ან-
დერძის აღმსრულებელს და სამკვიდროს გახსნის
აღვილის სანოტარო ორგანოს, ხოლო, სადაც სანო-
ტარო ორგანო არ არის, — მშრომელთა დეპუტა-
ტების სასოფლო, სადაზო ან საქალაქო საბჭოს აღ-
მასკომს, ან კიდევ აღძრას სარჩელი სასამართლოში
სამემკვიდრეო ქონებისადმი.

პრეტენზიების წაყენება ხდება მიუხედავად იმი-
სა, თუ როდის დგება ამა თუ იმ მოთხოვნის ვადა.

ამ წესების დაუცველობა იწვევს კეთილი
მოთხოვნის უფლების დაკარგვას კრედიტორების
მიერ.

მუხლი 565. სამკვიდრო ქონების დაცვა

სამკვიდროს გახსნის აღვილის სანოტარო ორ-
განო, ხოლო იქ, სადაც სანოტარო ორგანოები არ
არის მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო, სადა-
ზო ან საქალაქო საბჭოს აღმასკომი ახორციელებს
ღონისძიებებს სამკვიდრო ქონების დაცვისათვის.

როდესაც ეს საჭიროა სახელმწიფოს, მემკვიდრეების, საანდერო დანაკისრის მიმღებისა და კრედიტორების ინტერესებისათვის.

სამკვიდრო ქონების დაცვა გრძელდება სანამ ყველა მემკვიდრე სამკვიდროს მიიღებს, ხოლო თუ იგი მიღებული არ არის—სამკვიდროს მიღებისათვის დადგენილი ვადის გასვლამდე.

სანოტარო ორგანო, ხოლო იქ, სადაც სანოტარო ორგანო არ არის, მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო, სადაბო ან საქალაქო საბჭოს აღმასკომი ატყობინებს სამკვიდროს გახსნას მისი გახსნის ადგილას არმყოფ მემკვიდრეებს, თუ ცნობილია სად იმყოფებიან ისინი.

თუ მემკვიდრეები სამკვიდროს გახსნის ადგილას არ იმყოფებიან, ამასთან სამკვიდრო ქონება მართვას საჭიროებს (საცხოვრებელი სახლი და მისი.), აგრეთვე იმ შემთხვევაში, როდესაც სამკვიდროს დამტოვებლის კრედიტორების მიერ აღძრულია სარჩელი — სანოტარო ორგანოს წარდგინებით ან მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო, სადაბო ან საქალაქო საბჭოს აღმასკომის თაოსნობით, მეურვეობის ორგანო უნიშნავს აღნიშნულ ქონებას მეურვეს.

მუხლი 566. მემკვიდრეობის უფლების მოწმობის გაცემა

მემკვიდრეებად მოწოდებულ პირებს შეუძლიათ მოსთხოვონ მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის სა-

ნოტარო კანტორას მემკვიდრეობის უფლების მოწმობა.

ასეთივე წესით გაიცემა მემკვიდრეობის უფლების მოწმობა მაშინ, როცა სამკვიდრო ქონებას მემკვიდრეობის ბელმწიფოზე გადადის (ამ კოდექსის 562-ე მუხლი).

მუხლი 567. მემკვიდრეობის უფლებაზე მოწმობის გაცემის ვადა

მემკვიდრეობის უფლების მოწმობა ეძლევა მემკვიდრეებს ექვსი თვის გასვლის შემდეგ სამკვიდროს გახსნის დღიდან.

როგორც კანონისმიერი, ისე ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის დროს მოწმობა შეიძლება მიეცეს მოქალაქეებს ექვს თვეზე ადრეც, თუ ორგანოს, რომელიც სანოტარო მოქმედებას ასრულებს, მოებოცება ცნობა, რომ იმ პირების გარდა, ვინც მოწმობას თხოულობს სხვა მემკვიდრეები არ არსებობენ.

მოწმობა რომ მემკვიდრეობის უფლება სახელმწიფოს ეკუთვნის, ყველა შემთხვევაში გაიცემა არა უადრეს ექვსი თვისა სამკვიდროს გახსნის დღიდან.

მუხლი 568. სამკვიდრო ქონების გაყოფა

სამკვიდრო ქონების გაყოფა ხდება სამკვიდროს მიმღები მემკვიდრეების შეთანხმებით, იმ წილის კვალობაზე, რაც თითოეულ მათგანს კანონით ან ანდერძით ერგება. თუ შეთანხმება მიღწეული ვერ იქნა, გაყოფა სასამართლო წესით ხდება.

თუ შემკვიდრეებს შორის არის ისეთი, რომელიც ჩასახულია, მაგრამ ჯერ არ დაბადებულა, შემკვიდრეებს შეუძლიათ გაიყონ სამკვიდრონი მშენებელი ოღონდ ჯერ უნდა გამოიყონ ჩასახულებს, შემკვიდრეო წილი. ასეთ შემთხვევაში ჯერ არშობილი შემკვიდრის ინტერესების დასაცავად გაყოფაში მონაწილეობისათვის მიწვეულ უნდა იქნას სამეურვეო და სამზრუნველო ორგანოს წარმომადგენელი.

მუხლი 569. შემკვიდრობა საკოლმეურნეო კომლში

საკოლმეურნეო (ან ერთბიროვნული) კომლის ერთ-ერთი წევრის გარდაცვალების შემთხვევაში კომლის ქონებაში სამკვიდრო არ იხსნება.

თუ კომლის წევრის გარდაცვალების შემდეგ კომლში სხვა წევრები არ დარჩენილა, კომლის ქონების მიმართ მოქმედებს ამ კარის წესები.

კომლის წევრის გარდაცვალების შემდეგ მისი პირადი ქონება გადადის შემკვიდრეებზე საერთო საფუძვლით.

მუხლი 570. ანაბრის განკარგვა მენაბრის მიერ თავისი ხიკვდილის შემთხვევისათვის

მოქალაქეს, რომელსაც აქვს ანაბარი სახელმწიფო შრომითს შემნახველ საღაროში ან სსრ კავშირის სახელმწიფო ბანკში, უფლება აქვს მისცეს შემნახველ საღაროს ან ბანკს განკარგულება, რომ

მისი სიკვდილის შემდეგ ანაბარი მიეცეს მის მიერ დასახელებულ პირს ან სახელმწიფოს ანდა უსახელმწიფო სახელმწიფო, კოოპერაციულ თუ სხვა სახის ებრივ ორგანიზაციას. ასეთ შემთხვევაში ანაბარი არ შევა სამკვიდრო ქონების შემადგენლობაში და მასზე ამ კარის წესები არ ვრცელდება.

წესი სახელმწიფო შრომითს შემნახველ სალაროსა თუ სსრ კავშირის სახელმწიფო ბანკში ანაბარის განკარგვისას შეანაბრის სპეციალური მითითებით განისაზღვრება დასახელებული საკრედიტო დაწესებულებების წესდებებითა და დადგენილი რიგის თანახმად გამოცემული წესებით.

თუ შეანაბრემ არ მისცა შემნახველ სალაროს ან ბანკს განკარგულება, მაშინ მისი გარდაცვალების შემდეგ ანაბარი ეძლევა მემკვიდრეებს საერთო საფუძველზე ამ კოდექსის წესით.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

კ ა რ ი VIII

**უცხოელ მოქალაქეთა და მოქალაქეობის
არმქონე პირთა უფლებაუნარიანობა, უცხო
სახელმწიფოთა სამოქალაქო კანონების, სა-
ერთაშორისო ხელშეკრულებების და
შეთანხმებების გამოყენება**

**მუხლი 571. უცხოელ მოქალაქეთა სამოქალაქო
უფლებაუნარიანობა**

უცხოელი მოქალაქე სარგებლობს საქართვე-
ლოს სსრ-ში სამოქალაქო უფლებაუნარიანობით
საბჭოთა მოქალაქეების თანაბრად. ცალკეული გა-
მონაკლისები შეიძლება დადგენილ იქნეს სსრ კავ-
შირის კანონით.

„სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების
სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლების“
122-ე მუხლის შესაბამისად სსრ კავშირის მინისტრ-
თა საბჭოს შეუძლია დააწესოს სამაგიერო შეზღუ-
დვები იმ სახელმწიფოთა მოქალაქეების მიმართ, სა-
დაც შემოღებულია საბჭოთა მოქალაქეების სამო-
ქალაქო უფლებაუნარიანობის სპეციალური შე-
ზღუდვები.

მუხლი 572. მოქალაქეობის არმქონე პირთა სა-
მოქალაქო უფლებათაუნარიანობა

საქართველოს
სსრ-ში ცხოვრობს,
სარგებლობს სა-
მოქალაქო უფლებათაუნარიანობით
საბჭოთა მოქალაქეების
თანაბრად. ცლკეული გამონაკლისები
შეიძლება დადგენილ იქნეს
სსრ კავშირის კანონით.

მუხლი 573. უცხოეთის ორგანიზაციების საგარეო-
საეკრო გარიგებანი

უცხოეთის საწარმოებსა და ორგანიზაციებს
შეუძლიათ განსაკუთრებული ნებართვის გარეშე
დადონ საქართველოს სსრ-ში საგარეო ვაჭრობისა
და მასთან დაკავშირებული საანგარიშსწორებო,
სადაზღვევო და სხვა ოპერაციების შესახებ გარი-
გებები საბჭოთა საგარეო-საეკრო გაერთიანებებ-
სა და სხვა საბჭოთა ორგანიზაციებთან, რომლებ-
საც მინიჭებული აქვთ ასეთი გარიგებების დადების
უფლება.

მუხლი (574) გარიგების ფორმის განმსაზღვრელი
კანონი

საზღვარგარეთ დადებული გარიგების ფორმა
განისაზღვრება გარიგების დადების ადგილის კა-
ნონით, მაგრამ გარიგება არ შეიძლება ბათილად
ცნობილ იქნეს ფორმის დაუცველობის მიზეზით.

თუ დაცულია სსრ კავშირის კანონმდებლობის და ამ კოდექსის მოთხოვნები.

საბჭოთა ორგანიზაციების საგარეო-საგაყრდნობო-გარეგნობის ფორმა და მათი ხელმოწერის წესი განისაზღვრება სსრ კავშირის კანონმდებლობით ამ გარიგებათა დადების ადგილის მიუხედავად.

იმ გარიგებების ფორმა, რომლებიც საქართველოს სსრ-ში მყოფ შენობებს ეხება, განისაზღვრება სსრ კავშირის კანონმდებლობით და ამ კოდექსის წესებით.

მუხლი 575. კანონი, რომელიც მოქმედებს საგარეო-საგაყრდნობო გარიგებათა ვალდებულებების მიმართ

შხარეთა უფლება-მოვალეობები საგარეო-საგაყრდნობო გარიგებაში განისაზღვრება გარიგების დადების ადგილის კანონით, თუ შხარეთა შეთანხმებით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

გარიგების დადების ადგილი განისაზღვრება საბჭოთა კანონით.

მუხლი 576. მემკვიდრეობის სფეროში მოქმედი კანონი

მემკვიდრეობითი ურთიერთობა განისაზღვრება იმ ქვეყნის კანონით, სადაც სამკვიდროს დამტოვებელს ჰქონდა უკანასკნელი მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი.

პირის უნარი — შეადგინოს და მოშალოს ან
დერძი, აგრეთვე ანდერძისა და მისი მოშლის აქტის
ფორმა განისაზღვრება იმ ქვეყნის კანონით, სადა
სამკვიდროს დამტოვებელს კქონდა მდებარეობდა
ცხოვრებელი ადგილი აქტის შედგენის მომენტში.
მაგრამ ანდერძი და მისი მოშლა არ შეიძლება ჩაი-
თვალოს ბათილად ფორმის დაუცველობის მიზეზით,
თუ ეს ფორმა აქტის შედგენის ადგილის კანონისა
ან საბჭოთა კანონის მოთხოვნებს აკმაყოფილებს.

სსრ კავშირში მყოფი შენობების მიღება მე-
მკვიდრეობით ყველა შემთხვევაში განისაზღვრება
საბჭოთა კანონით. ამავ კანონით განისაზღვრება
პირის უნარი შეადგინოს ან მოშალოს ანდერძი.
აგრეთვე ანდერძის ფორმა, თუ სსრ კავშირში მყო-
ფი შენობა არის ნაანდერძევი.

მუხლი 577. უცხოეთის კანონის გამოყენების შე- ზღუდვა

უცხოეთის კანონი არ მოქმედებს, თუ მისი გა-
მოყენება ეწინააღმდეგება საბჭოთა წყობილების
საფუძვლებს.

მუხლი 578. საერთაშორისო ხელშეკრულებები და შეთანხმებები

თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებით ან სა-
ერთაშორისო შეთანხმებით, რომლებშიც მონაწი-
ლეობას იღებს სსრ კავშირი, დადგენილია სხვა,

საბჭოთა სამოქალაქო კანონმდებლობისაგან განსხვავებული წესები, მაშინ გამოყენებულ უნდა იქნეს საერთაშორისო ხელშეკრულების ან საერთაშორისო შეთანხმების წესები.

იგივე დებულება მოქმედებს საქართველოს სსრ ტერიტორიაზე, თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებაში ან საერთაშორისო შეთანხმებაში, რომელშიც მონაწილეობას იღებს საქართველოს სსრ, დადგენილია სხვა წესები, ვიდრე საქართველოს სსრ სამოქალაქო კანონმდებლობითაა გათვალისწინებული.

ეროვნული

სააღმწიქრო საგნობრივი მანკინაბაბი

ბ

აგარაფ — ა. თვითნებრად აშენების შედეგები — 107;
არასრომითი შემოსავლის მისაღებად გამოყენებული ა. ჩი-
მორთმევა — 108.

ადგილსამუოფელი — იურადიული პირის ა. — 29.

ადმინისტრაციული აბტი — როგორც სამოქალაქო ეფღე-
ბათა და მოვალეობათა წარმოშობის საფუძველი — 4.

ადმინისტრაციული ვახაბლები — 329, ა. გ. სახლის ჩამო-
ქცევის საფრთხის შემთხვევაში — 330; ა. გ. თვითნებრად
დაქერალი საფგომიდან — 331; ა. გ. სამსახურებრივი საცხო-
ვრებელი საფგომიდან — 332; ა. გ. საერთო საცხოვრებლები-
დან — 333; ა. გ. სასტუმროდან — 334.

აფანსი — ა. ვაცემა საყოფაცხოვრებო შევეთის ხელ-
შეკრულებით — 356; ა. ორგანიზაციების დაკრედიტება — 387;
კოლმეურნეობისათვის აფანსის მიცემა საკომისიო ხელშე-
რელებით — 413.

აღმასი — 145.

აღტარნატიული ვალდებულება — ა. გ. შესრულება —
176.

ამხანაგური სახამართლო — სამოქალაქო ეფღებათა დაე-
ვა ა. ს. მიერ — 6.

ანახარი — არასრულწლოვანის ეფღება საკრედიტო და-
წესებულებაში ა. შეტანისა — 13, 14; სასარჩელო ხანდაზმე-
ლობის ვიფერცელებლობა შეანახრეთა მოახბოენებზე ა. ვა-

1 ციფრი ნიშნავს კოდექსის მუხლებს.

ცემის შესახებ — 87; მოქალაქეთა ა. საკრედიტო დაწესებულებებში — 389; ანაბრებიდან გადახდევინება — 390; ა. გარკვევა შეანაბრის მიერ თავისი საკრედიტო შემთავისათვის — 570.

ანდერძი — შემყვიდრება ანდერძით — 279; ა. გარკვევა თავის შემყვიდრის დანიშვნა — 548; საანდერძო დანაკისრი — 549; საერთო სასარგებლო მიზნით რაიმე მოქმედების დაკისრება შემყვიდრისათვის — 550; ა. სასოტარო ფორმა — 551; სასოტარო ანდერძთან გათანაბრებელი ანდერძები — 552; ა. მოშლა და შეცვლა — 553; ა. აღსრულება — 554; ა. აღსრულების უფლებაშოსილება — 555.

ანონიმი — ავტორის უფლება თავის სახელის აღენიშნავად ნაწარმოების გამოქვეყნებისა — 493.

არასრულწლოვანი — სრულწლოვანებს მიღწევა — 11; ა. ქმედუნარიანობა — 13, 14; ა. საცხოვრებელი ადგილი — 16; ა. პირის მიერ დადებული გარიგების ბათილობა — 51, 53; ა. უფლება ქონებაზე საკოლმუერნეო კომლში — 126; პასუხისმგებლობა ა. მიერ მიეწეებელი ზიანისათვის — 464, 465; ა. ზიანის ანაზღაურება მარტენალის საკრედიტო გამო — 473, 474, 476; ზიანის ანაზღაურება თხეთმეტი წლას ასაკს მიღწეველი მოქალაქის ჯანმრთელობის დაზიანების შემთხვევაში — 478; ა. შემყვიდრების უფლება — 544, 546, 547.

არაკმედუნარიანობა — მოქალაქის აღიარება არაკმედუნარიანად — 15; არაკმედუნარიანად აღიარებული მოქალაქის მიერ დადებული გარიგების ბათილობა — 52; არწმუნებულების შეწყვეტა მოქალაქის არაკმედუნარიანად აღიარების გამო — 70; პასუხისმგებლობა არაკმედუნარიანად ცნობილი მოქალაქის მიერ მიეწეებელი ზიანისათვის — 466.

არამართობის შემოსავალი — ზარად საკუთრებაში მყოფი ქონების ა. შ. მისაღებად გამოცენების დაუშვებლობა — 103; ა. შ. მისაღებად გამოცენებული ქონების სამართიშევა — 108.

ასორტიმენტა — მიწოდებული პროდუქციის ა. — 236.

ასპირანტი—საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის უფლების ასპირანტისათვის შენახვა სწავლის მთელი დროის განმავლობაში — 300.

აუცილებელი მოვლა — ა. შ. მღვდმარეოტხუქუძის ნებული ზიანი — 461.

აღმოჩენის უფლება — ურთიერთობის მოწესრიგება აღმოჩენასთან დაკავშირებით — 3; აღმოჩენა, როგორც სამოქალაქო უფლებათა და მოვალეობათა წარმოშობის საფუძველი — 4; აღმოჩენის ავტორის უფლებები — 529; აღმოჩენის ავტორის უფლებათა გადასვლა მემკვიდრეობით — 530; დავა აღმოჩენის ავტორობის შესახებ — 531.

ბ

ბავშვები — საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის უფლების შენახვა ბ. — 300.

ბანკი — ორგანიზაციების დაკრედიტება ბანკების მიერ — 387; ბ. სესხი მოქალაქეებისათვის — 388; ბანკების სასესხო ოპერაციები — 396.

ბე — როგორც ვალდებულების უზრუნველყოფის სახეობა — 184, 204.

ბინის ქირა — ბ. ქ. გადახდის მოვალეობა — 298; ბ. ქ. ამ სახლებში, რომლებიც მოქალაქეების პირად საცხოვრებას წარმოადგენს და საბანაო-სამშენებლო კომპერატაივების სახლებში — 299; ბ. ქ. კვაქირაენობის ხელშეკრულებით — 315; სხვა ფართობის მიუხედავად გასახლება ბ. ქ. სისტემატურად გადაუხდელობის გამო — 326.

ბიოტეფლი შეთანხმება — ბ. შ. შედეგად დაღებული გარიგების ბათილობა — 56.

ბრალი — ბ., როგორც ვალდებულების შეესრულებლობისათვის პასუხისმგებლობის პირობა — 219, 220; ზიანის მიყენებისათვის პასუხისმგებლობის ზოგადი საფუძველები — 457; ორგანიზაციის პასუხისმგებლობა მისი მუშაყის ბ. მიყენებულ ზიანისათვის — 458; პასუხისმგებლობა ჩასრულწლოვა-

ნის მიერ მიყენებული ზიანისათვის — 464, 465; მგებლობა არაქმედუნარიანად აღიარებული მოქალაქის მიერ მიყენებული ზიანისათვის — 466; დაზარალებულნი წესდენის ლისწინება — 471; ბ., როგორც პირობა დამტყვევებლის მიერ მგებლობისა მოქალაქის უანმართელობის დაზიანებისა და სიყვდილისათვის — 473.

3

გადაზიანება — ტვირთის გ. ხელშეკრულების ცეცება — 367, მგზავრის გადაყვანის ხელშეკრულების ცეცება — 368; ტვირთის გ. მგზავრის გადაყვანის, ბარჯის გადატანის პირობება — 369; მხარეთა პასუხისმგებლობა ტვირთის გადაზიდვის ვეგმის შესრულებისათვის — 370; პასუხისმგებლობა სააეტომობილო ტრანსპორტით ტვირთის გ. ვეგმის შეუსრულებლობისათვის — 371; სააეტომობილო ტრანსპორტით ტვირთის გ. მგზავრების გადაყვანისა და ბარჯის გადატანის საფასური — 372; სააეტომობილო ტრანსპორტით გადასაზიდა ტვირთის დატვირთვა და გადმოტვირთვა — 373; ტვირთისა და ბარჯის მიტანის ვადა და პასუხისმგებლობა ვადის გადაცილებისათვის — 374; გადაყვანის ხელშეკრულების გაუქმება მგზავრის მოთხოვნით — 375; გადამზიდველის პასუხისმგებლობა ტვირთის ან ბარჯის დაკარგვისა, დანაყლისისა და დაზიანებისათვის — 376; ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაციის პასუხისმგებლობის მოცულობა ტვირთის დაკარგვისა, დანაყლისისა და დაზიანებისათვის — 377; პრეტენზიები და სარჩევები გ. — 378; გადამყვანის პასუხისმგებლობა მგზავრის სიყვდილისათვის ან უანმართელობის დაზიანებისათვის — 379.

გასახლება — დამქირავებლის გ. მის მიერ დაქირავებული სიყვარებელი საფგომის კაპიტალური რემონტის დროს — 312.

გადახდევინება — სახელმწიფო ქონებიდან გ. წესი — 96; კოლმეტრნიობების, სხვა კოოპერაციული ორგანიზაციების,

მათი გაერთიანების ქონებიდან გ. წესი — 99; პროფესორულ და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ქონებიდან გ. წესი — 102; გ. კომლის ქონებიდან — 124; ანაბრებიდან გ. — 390.

გადახდის განაწილება — იხ. ნიხია.

გადაუვალი — იხ. გადაზიდვა.

გამომგონებლობა — ურთიერთობის მოწესრიგება გ. დაკავშირებით — 3; გ., როგორც სამოქალაქო უფლებათა და მოვალეობათა წარმოშობის საფუძველი — 4; გ. გასამრჯელის მისაღებად მინდობილობის ფორმა — 63; საავტორო მოწმობა და პატენტი — 532; გამოყენება გ., როგორც დაკავშირებული საავტორო მოწმობა — 533; პატენტის მქონებლის უფლებები — 534; გამომგონებლის მონაწილეობა წინადადების დანერგვაში — 536; გამომგონებლის უფლებების გადასვლა მემკვიდრეობით — 537; დავა ავტორობაზე და გასამრჯელის გაცემაზე — 538.

გამოსახლება — დაჯავშნილ ფართობიდან ქვემოქირავენათა და დროებითი მდგმურების გ. — 304; დამქირავებლის გ. მის მიერ დაქირავებული საცხოვრებელი სადგომის კაპიტალური რემონტის დროს — 312; ქვემოქირავენისა და დროებითი მდგმურის გ. საცხოვრებელი სადგომის ქირავენობის ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში — 318; დამქირავებლის მოვალეობა მისცეს გასახლებულს სხვა სადგომი — 324; დამქირავებლის გ. სახლის აღებასთან დაკავშირებით — 325; გ. სხვა ფართობის მიუხედავად — 326; საწარმოთა და დაწესებულებათა სახლებიდან გ. განსაკუთრებული შემთხვევები — 327, იხ. აღმინისტრაციული გამოსახლება.

გამოქვეყნება — ნაწარმოების გ. — 490.

გამქირავებელი — გ. უფლებანი და მოვალეობანი ქონების ქირავენობის ხელშეკრულებით — 270, 273, 276, 280, 285, 287, 289; საცხოვრებელი ფართობის გ. უფლებანი და მოვალეობანი — 290, 312, 313, 323, 324, 326.

განძი — 143.

გარანტია — როგორც ვალდებულებათა უზრუნველყოფის სახეობა — 184, 206.

გარდაცვალებამდე რჩენა — გ. რ. ხელშეკრულებების შესახებ კანონის პირობით — 439; გ. რ. ხელშეკრულების შესახებ კანონი — 440; სამლის შემთხვევათა დაღუპვის შედეგები — 441; გ. რ. ხელშეკრულების აუცილებელი პირობები — 442; გ. რ. ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფა — 443; გ. რ. ხელშეკრულების მოშლა — 444, 445; გ. რ. ხელშეკრულებით შემძენის მოვალეობათა სხვა პირზე გადასვლა — 446.

გარიგება — გ. როგორც სამოქალაქო უფლებათა და მოვალეობათა წარმოშობის საფუძველი — 4; სხვა მოკავშირეთა რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებლობის გამოყენება იმ ვალდებულებებისაღმის, რომლებიც გ. წარმოიშობა — 8; გ. დადება არასრულწლოვანის მიერ — 13, 14; გ. ცნება და სახეობანი — 41; გ. ფორმები — 42, 44; გ. ფორმის დაუცველობის შედეგი — 45, 47; გ. ბათილობა — 48, 57; მომენტო, საიდანაც გ. ბათილად ითვლება — 58; გ. ნაწილის ბათილობის შედეგი — 59; პირობით დადებულ გ. — 60; წარმომადგენლის მიერ დადებულ გ. — 61; არაუფლებამოსილი პირის მიერ ან უფლებამოსილების გადაშტეტვით გ. დადების შედეგი — 62; საკლშეტრნეო კომლის პასუხისმგებლობა მისი წევრების მიერ დადებულ გ. — 124;

გარიგების ბათილობა — ბათილობა გარიგებებისა, რომლებიც ხელდაყენ მოქალაქეთა უფლებადუნარიანობას და ქვედუნარიანობას — 12; გ. ბ. გარიგების ფორმის დაუცველობის შედეგად — 45; გ. ბ. მარტივი წერალობითი ფორმის დაუცველობის შედეგად — 46; გ. ბ. სანოტარო ფორმის დაუცველობის შედეგად — 47; კანონის მოთხოვნათა შეუსაბამო გ. ბ. — 48; სახელმწიფოსა და საზოგადოების ინტერესების საწინააღმდეგო მიზნით დადებულ გ. ბ. — 49; თერადოული პირის გ. რომელიც ეწინააღმდეგება მის მიზანს — 50; არასრულწლოვანი პირის მიერ დადებულ გ. ბ. — 51, 53; არაკმედუნარიანად აღიარებული მოქალაქის მიერ დადებუ-

ლო გ. ბ. — 52; ბ. იმ მოქალაქის შივრ დადებული გ. ბ. რო
 მელსაც არ ჰქონდა თავისი მოქმედების მნიშვნელობის შეგ
 ნების უნარი — 54; ცდომილობის გაელენით დასრულებული
 გ. ბ. — 55; ბათილობა, გარიგებისა, რომელიც დასრულებული
 მოტყუების, ძალადობის, მუქარის, ერთი მხარის წარმომად
 გენლის შეორე მხარესთან ბოროტგანზრახვითი შეთანხმების
 ან მისზე გარეშობათა დამთხვევის შედეგად — 56; მოჩვენ
 ნებითი და თვალმომკვიერი გ. ბ. — 57; მომენტი, საიდანაც
 გ. ბ. ითვლება — 58; გ. ნაწილის ბ. შედეგები — 59; სასარ
 ზლო ხანდაზმულობის ვადის შესაცვლელი შეთანხმების
 ბ. — 77.

გარიგების უორში — იხ. გარიგება.

გაუმჯობესება — გ. გაწეული ხარჯების ანაზღაურება —
 151; დაქირავებულ კონების გაუმჯობესებისათვის აუცილ
 ბელი ხარჯების ანაზღაურება — 289.

გაქვითვა — ვალდებულების შეწყვეტა გ. — 229; გ. დეუ
 შეებლობა — 230; გ. მოთხოვნის დათმობისას — 231.

გაყოფა — საერთო კონებად ან წილის გამოყოფა — 118;
 საკომპლექტო კომლის გაყრა — 127; საკომპლექტო კომ
 ლის კონების გაყოფა კომლის მოსპობის შემდეგ — 129;
 სამკვიდრო კონების გაყოფა — 568.

გაცემა — იხ. საცხოვრებელი სადგომის გაცემა.

გაცვდილობა — გ. ხელშეკრულების ცნება — 266; გ.
 ხელშეკრულების მიმართ ყიდვა-გაყიდვის წესების გამოყენე
 ბა — 267.

გეშის ეკიბავი — საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის
 უფლების შენახვა — 300.

გეოლოგიური პარტია — გ. ბ. მუშაებისათვის საცხოვრე
 ბელი სადგომით სარგებლობის უფლების შენახვა — 300; სა
 ძიებო ექსპედიციებში შვოფი მოქალაქეთა ანდერძების და
 მოწმება — 552.

გარაგნობა — ძირითად სახსრებს მიეუთენილი კონება არ
 შეიძლება იყოს დაგირავეების საგანი — 96; გ. როგორც ვალ
 დებულების უზრუნველყოფის სახეობა — 184; გ. ცნება —

187; დამგირავებელი — 188; გ. სიგანი — 189; გ. ხელშე-
რღლება — 190; დამგირავებელი ქონების ვალდებულება მოგირა-
ვისათვის — 191; გ. უფლების წარმოშობის, მოგირა-
ვისათვის — 192; დამგირავებელი ქონების მოვლა-პატრონობა
ვებელი ქონების გამოთხოვა — 194; მოგირავენს მიერ გა-
დაზღვევინება მოვალის ქონებიდან — 195; გ. უფლების შეწყ-
ვება — 196; გ. შეწყვება ვალის ვადატანით — 210.

დ

დაგვიწვიის აქტი — დ. ა. როგორც სამოქალაქო უფლება-
თა და მოვალეობათა წარმოშობის საფუძველი — 4; დ. ა.
წარმოშობილი ვალდებულების შინაარსი — 155; ვალდებუ-
ლების შესრულება დ. ა. შიდათებათა შესაბამისად — 165.
ვალდებულების შეწყვება ან შეცვლა დ. ა. შეცვლის გამო —
234; პასუხისმგებლობა ტვირთის გადაზიდვის გეგმის შეეს-
რღლებლობისათვის — 370, 371.

დადგმის ხელშეკრულება — იხ. საავტორო ხელშეკრუ-
ლება.

დაზღვევა — სახელმწიფო დ. დარგში ერთიერთობის მო-
წესრიგება სსრ კავშირის კანონმდებლობით — 3; ლომბარდის
მიერ ვარაოდ მიღებელი ქონების დ. — 193; მოგირავენს
უბარატესი დამოუკიდებელს უფლება სადაზღვევო ანაზღა-
ურებიდან — 195; დ. სახეობები — 380; საკალდებულო დ. —
381; ნებაყოფლობითი დ. ხელშეკრულება — 382; შედაზღ-
ვევო ორგანიზაციებზე დამზღვევის უფლებათა, ვადისა და
პარის მიმართ, რომელიც პასუხისმგებელია მიყენებელი ზი-
ანისათვის — 383; დ. წესები — 384; პასუხისმგებლობა იმ
მოქალაქის ჯანმრთელობის დაზიანებისა თუ სიკვდილისა-
თვის, რომლისათვისაც ვნების მიყენებელი ვალდებულია სა-
დაზღვევო შესატანი იხადოს — 473; პასუხისმგებლობა იმ
მოქალაქის ჯანმრთელობის დაზიანებისა თუ სიკვდილისა-
თვის, რომლისათვისაც ვნების მიყენებელი ვალდებული არ
არის სადაზღვევო შესატანი იხადოს — 474; სოციალური და-
ზღვევის რეგრესული მოთხოვნები — 479.

დამატებითი საცხოვრებელი ფართობი — 309.

დამქირავებელი — დ. უფლებანი და მოვალეობანი ქონების ქირავნობის ხელშეკრულებით — 270, 273—279, 282, 283, 285—289; საცხოვრებელი სადგომის დამქირავებელი უფლებები და მოვალეობანი — 290, 296, 310, 312—314, 317, 319, 321, 325, 326.

დანაჯესარი — საანდერძო დანაჯესარი — 349.

დასახიჩრება — იხ. ზიანი.

დაუძლეველი ძალა — სარჩელის ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობის შეჩერება დ. დ. გამო — 82; შემნახველის განათვისუფლება პასუხისმგებლობისაგან ქონების დაკარგვის, დანაკლისისა ან დაზიანებისათვის დ. დ. გამო — 431; პასუხისმგებლობა მომეტებული საფრთხის წყაროთი მიყენებული ზიანისათვის თუ ის დ. დ. არ არის გამოწვეული — 463.

დაწესებულება — როგორც იურიდიული პირი — 23.

დამშმარე სათავსები — 295.

ვალდებულება — იხ. წესდება.

დერეფანი — 295.

დეპოზიტი — ფულადი ვალდებულების შესრულება დეპოზიტში ვალის შეტანის გზით — 183.

დროებითი მდგმურა — 317; დ. შ. გამოსახლება — 305, 318.

2.

ერთპაროვნული საგლებო კომლი — იხ. საგლებო კომლი.

3.

ვადა — იხ. სასარჩელო ხანდაზმულობა; ხელშეკრულების ვადა.

ვალდებულება — ვ. ცნება — 153; ვ. წარმოშობის საფუძველი — 154; დაგეგმვის აქტიდან წარმომდგარა ვ. შინაარსი — 155; ვ. შესრულების ზოგადი დებულებანი — 165; ვ. შეს-

რელებზე ცალმხრევი უარის დაუშვებლობა — 166; ვ. ზ. ნაწილ-ნაწილ შესრულება — 167; ვ. შესრულება მესამე პირის მიერ — 168; ვ. შესრულების ვადა — 169; ვ. შესრულების ვადა — 170; ვ. შესრულების ადგილი — 171; ორგანიზაციითაშორისო ფულადი ვ. შესრულება — 172; ფულადი ვ. ვალუტა — 173; პროცენტი ფულადი და სხვა ვ. მიხედვით — 174; ერთიერთ ვ. შესრულება — 175; აღტერნატული ვ. შესრულება — 176; შესრულება ვ. რომელშიც ჩამდენიმე კრედიტორი ან ჩამდენიმე მოვალე მონაწილეობს — 177; სოლიდარული ვ. — 178 — 182; ფულადი ვ. შესრულება ვალის დებოზიტში შეტანის გზით — 183; ვ. უზრუნველყოფის სახეობები — 184; თავდებობა ვ. შესრულებისათვის — 197 — 203; პასუხისმგებლობა ვ. დატყვევისათვის — 212 — 226; ვ. შეწყვეტა — 227 — 236; ზიანის მიყენების შედეგად წარმოშობილი ვ. — 457 — 484; სოციალისტური ქონების გადარჩენით წარმოშობილი ვ. — 485; ქონების უსაფუძვლოდ შექმნის ან დაზოგვის შედეგად წარმოშობილი ვ. — 486; კანონი, რომელიც გამოიყენება სავარეო ეპქრობის ვ. რეგებათა ვ. მიმართ — 575.

ვალდებულების შესრულება — მოვალის მიერ ვ. შ. სარჩელის ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგ — 86; ვ. შ. საერთო დებულებანი — 165; ვ. შ. ცალმხრევი უარის დაუშვებლობა — 166; ვ. შ. ნაწილ-ნაწილ — 167; ვ. შ. მესამე პირის მიერ — 168; ვ. შ. ვადა — 169; ვ. შ. ვადამდე — 170; ვ. შ. ადგილი — 171; ორგანიზაციითაშორისო ფულადი ვ. შ. — 172; ერთიერთ ვ. შ. — 175; აღტერნატული ვ. შ. — 176; შესრულება ვალდებულებისა, რომელშიც მონაწილეობს ჩამდენიმე კრედიტორი ან ჩამდენიმე მოვალე — 177; სოლიდარული ვ. შ. ერთ-ერთი მოვალეთაგანის მიერ — 181; ფულადი ვ. შ. დებოზიტში ვალის შეტანის გზით — 183; თავდაპირველი კრედიტორისათვის ვ. შ. ამ შემთხვევაში, როდესაც მოვალისათვის არ შეუტყობანებათ მოთხოვნის დათმობის შესახებ — 207.

ვალდებულების შესრულების ადგილი — 171.

205.

ვალდებულებათა შეწყობა — ვ. შ. საფუძვლები — 225;
 ვ. შ. შესრულების შედეგად — 228; ვ. შ. გაქვითვისას — 229; ვ. შ. გაქვითვის დაუშვებლობა — 230; გაქვითვა მოთხოვნის შემთხვევაში — 231; ვ. შ. თუ მოვალე ან კრედიტორი ერთი და იგივე პირი აღმოჩნდება — 232; ვ. შ. მხარეთა შეთანხმების შედეგად — 233; ვ. შ. ან შეცვლა გვეგმის შეცვლის გამო — 234; ვ. შ. შესრულების შეუძლებლობით — 235; ვ. შ. მოქალაქის გარდაცვალების ან იურიდიული პირის ლიკვიდაციის გამო — 236.

ვალდებულების წარმოშობა — 153 — 164.

ვალის გადატანა — 210.

ვალუტა — უცხოეთის ვ. შექმნის წესი — 132; ნაპოვნი ვ. საფინანსო ორგანოებისათვის ჩაბარების ვალდებულება — 143; ფულადი ვალდებულების ვ. — 173.

ვერცხლი — როგორც გარიცხვის საგანი — 133.

ზარალი — მოვალის ვალდებულება ზარალის ანაზღაურებისას — 212; პირგასამტეხლო და ზ. — 213; ამ მოვალის მიერ ვალდებულების ნატურით შესრულება, რომელმაც გადაიხადა ზ. — 216; ვალდებულებით ნაკისრი სამუშაოს შეუსრულებლობით გამოწვეული ზ. ანაზღაურება — 218; ზ. ანაზღაურება ეიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულების დარღვევისას — 247, 249, 250, 252; ზ. ანაზღაურება მიწოდების ხელშეკრულების დარღვევისას — 263; ზ. ანაზღაურება ქონების ქირავნობის ხელშეკრულების დარღვევისას — 277, 280, 288; ზ. ანაზღაურება უსასყიდლო სარგებლობისათვის ქონების გადაუცემლობის შემთხვევაში — 337; ზ. ანაზღაურება შემკვეთის მიერ მენარდის მოთხოვნის შეუსრულებლობისას — 352; ზ. ანაზღაურება მენარდის მიერ ხელშეკრულების დარღვევის შემთხვევაში — 355; ზ. ანაზღაურება კაპიტალურ მშენებლო-

ბის სანაბრო ხელშეკრულების დარღვევისათვის — 429; ზ. ანაზღაურება მინდობილობის ხელშეკრულების წყვეტისას — 405; შემნახველისათვის მიყენებული ზ. ანაზღაურება — 433, 435; ზ. ანაზღაურება ზიანისმცემელის მიერ მიყენებული ზარის მიერ — 470; ზ. ანაზღაურება მცემლის მიერ მიყენებული ზარის მიერ — 512.

ზედმეტი საცხოვრებელი ფართობი — ხელშეკრულების პირობების შეცვლა თუ დამჭირაებელს ზედმეტი ფართობი გაეჩნდა — 310.

ზედნადები — როგორც სოფლის მეურნეობის პროდუქტების გაყიდვის საკომისიო ხელშეკრულების ფორმა — 409.

ზეპირი ვარიანტი — იხ. ვარიანტი.

ზიანი — ზ. მიყენება, როგორც სამოქალაქო უფლებათა და მოვალეობათა წარმოშობის საფუძველი — 4; სხვა მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებლობის გამოყენება ვალდებულებებისადმი, რომლებიც წარმოიშობა ზ. მიყენებიდან — 8; საცილმეურნეო კომლის წევრის დანაშაულის მიყენებული ზ. ანაზღაურება — 124; ზ. მიყენებისათვის პასუხისმგებლობის ზოგადი საფუძვლები — 457; ორგანიზაციის პასუხისმგებლობა მისი მუშაკების ბრალით მიყენებული ზ. — 458, 460; ადვოკატული მოგვრების მდგომარეობაში მიყენებული ზ. — 461; პასუხისმგებლობა უკიდურესი ადვოკატობის ვითარებაში მიყენებული ზ. — 462; პასუხისმგებლობა მომეტებული სფრთხის წყაროთი მიყენებული ზ. — 463; პასუხისმგებლობა არასტელწლოვანის მიერ მიყენებული ზ. — 464, 465; პასუხისმგებლობა არაკმედუნარიანად აღიარებულ მოქალაქის მიერ მიყენებული ზ. — 466; პასუხისმგებლობა იმ პირის მიერ მიყენებული ზ., რომელსაც არ შეეძლო თავისი მოქმედების მნიშვნელობა გაეგო — 467; პასუხისმგებლობა რამოდენიმე პირის მიერ ერთად მიყენებული ზ. — 468; ზ. ანაზღაურების მოცულობა, ხასიათი და ოდენობა — 470; ზ. მიყენებული პირის ქონებრივი მდგომარეობის გათვალისწინება — 471; ზ. ანაზღაურება ჯანმრთელობის დაზიანების შემთხვევაში — 472; პასუხისმგებ-

ლობა იმ მოქალაქის ჯანმრთელობის დაზიანებისა თუ სიყვ
 დილისათვის, რომლისათვისაც ვნების მიმყენებელი ვაღდგ
 ბულია სადაზღვევო შესატანი იხადოს — 473; პასუხისმგებლობა იმ მოქალაქის
 ჯანმრთელობის დაზიანებისა თუ სიყვდილისათვის, რომლისათვისაც ვნების მიმყენებელი მოვალე არ
 არის სადაზღვევო შესატანი იხადოს — 474; ვნების ანაზღაურ
 ტება მოქალაქისათვის, რომელსაც არ დაენიშნა დახმარება ან
 პენსია — 475; პასუხისმგებლობა იმ მოქალაქის ჯანმრთელ
 ბის დაზიანებისა თუ სიყვდილისათვის, რომლის სახელმწიფო
 სოციალური დაზღვევა დაწესებული არ არის — 476; დაერ
 ბილის ხარჯების ანაზღაურება — 477; ზ. ანაზღაურება თბუთ
 მუტი წლის ასაკს მიუღწეველი მოქალაქის ჯანმრთელობის
 დაზიანების შემთხვევაში — 478; საზღაურის შეცვლა დაზარა
 ლებულის შრომის უნარის მდგომარეობის შეცვლის შემთხვე
 ვაში — 480; საზღაურის შემცირება ვნების მიმყენებელი პი
 რისის მოთხოვნით — 481; ზ. ანაზღაურება თერაპიული პირის
 მოსმობის შემთხვევაში — 483; ზ. ანაზღაურებელი სარჩე
 ლების ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობის შეტერება — 484.

III

თავდება — თ. პასუხისმგებლობა — 198; 201; თ. უფლებები და მოვალეობები — 199, 200.

თავდება — თ. ხელშეკრულება — 197; თავების პასუხისმგებლობა — 198; თავების უფლებები და მოვალეობები მის მიმართ სარჩელს წარდგენის შემთხვევაში — 199; იმ თავების უფლებები, რომელმაც ვალდებულება შეასრულა — 200; ერთობლივი თ. — 201; მოვალის მიერ თავებისათვის ვალდებულების შესრულების შეტეობინება — 202; თ. შეწყვეტა — 203.

- თანაავტორობა — 494.
- თანაბაყოფორება — 122.
- თვალთმაქცური ვარიანტები — 57.

თვითნებობა — მოქალაქეთა გამოსახლება თვითნებობა
დატვირთვალი სადგომიდან — 331.

თვითნებური მშენებლობა — თ. შ. შედგენილი მშენებლობა

ბიზნისისთვის

0

ბარაბი — ბ. შეძენა სპეციალური ნებართვით — 132.

ბარაბი — უმთავრესად და ბ. პირველი — 142.

ბურჯაღი პირი — ბ. პ. ცხება — 22; ბ. პ. სახეობანი — 23;

ბ. პ. წესდება (დებულება) — 24; ბ. პ. უფლებათნარჩენი

ბა — 25; ბ. პ. წარმოშობა — 26; ბ. პ. ორგანოები — 27; ბ. პ.

სახელწოდება — 28; ბ. პ. ადვალსაშეოფელი — 29; ბ. პ.

ფილიალები და წარმომადგენლობა — 30; ბ. პ. პასუხისმგებ-

ლობა თავის ვალდებულებისათვის — 31; ბ. პ. პასუხის-

მგებლობის გამოყენება — 32 — 36; ბ. პ. მოსპობა — 37 — 39;

ბ. პ. ლიკვიდაციის შემდეგ დარჩენილი კონცების გამოყენება —

40; ბათილობა ბ. პ. ვარიეტებისა, რომელიც ეწინააღმდეგება

მის მიზნებს — 50; ბ. პ. რწმუნებულება — 63; ვალდებულებ-

ების შეწყვეტა ბ. პ. ლიკვიდაციის გამო — 227; ზიანის ანაზ-

ღაურება ვნებისათვის პასუხისმგებელი ბ. პ. მოსპობის შემ-

თხვევაში — 483; ბ. პ. საეტიკო უფლება — 495.

ბმულებითი გაყიდვა — ერთზე მეტ სახლზე პირადი სა-

კუთრების შეწყვეტა — 105.

ბ.

კავშირგაბმულობა — კ. დაწესებულებათა ურთიერთობის
მოწესრიგება — 3; კ. საშუალებები, როგორც სახელმწიფო სა-
კუთრების უფლების ობიექტი — 93.

კანონმდებლობა — კ. შ. დარგში სოციალისტურ

ორგანიზაციითა შორის ურთიერთობის მოწესრიგება — 3;

კ. შ. სწრაფი ხელშეკრულება — 361; კ. შ. უზრუნველყოფა

მოწყობილობათა და მასალით — 362; ვენერალური მენარღე

და ქვემენარღე — 363; შემკვეთის უფლებები — 364; მხარეთა

პასუხისმგებლობა კ. მ. სანარდო ხელშეკრულების დასრულებასთან
 სათეს — 365; წესები კ. მ. სანარდო ხელშეკრულების შესახებ — 366.

ეროვნული
 ბიბლიოთეკა

კაპიტალურა ჩემონტი — იხ. ჩემონტი.
 კეთილხანდისიერა მფლობელი — კ. შემქნისაგან ქონების გამოთხოვის პირობები — 147; არამართლობიერად გასხვისებული სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ქონების გამოთხოვა — 148; ფულის და საწარმდგენედო ფასიანი ქაღალდების გამოთხოვის დაუშვებლობა კ. შ. — 149; ანგარიშის გასწორება უკანონო მფლობელობიდან ქონების დაბრუნებისას — 150; იმ მფლობელის უფლებების დაცვა, რომელიც შესაყვთარე არ არის — 152.

კეთილხანდისიერა შემქნა — იხ. კეთილხანდისიერა მფლობელი.

კმაყოფაზე მეოფა — გარდაცვალებულის კ. მ. პირთა ზიანის ანაზღაურება — 473, 474, 476; კ. მ. პირთა შემკვიდრების უფლება — 544, 547.

კოლმეურნეობა — როგორც იურიდიული პირი — 23; კ. სახელმწიფო ქონების გადაცემის წესი — 94; კ. საკუთრების უფლების შინაარსი — 97; კ. საკუთრების უფლების ობიექტები — 98; წესი გადახდევინებისა კ. ქონებიდან — 99; კოლმეურნეობათა საერთო საკუთრება — 113; კოლმეურნეობებიდან სოფლის მეურნეობის პროფუქციის შესყიდვის ხელშეკრულება — 264, 265; კოლმეურნეობათა კაპიტალურ მშენებლობის სანარდო ხელშეკრულება — 366; ანგარიშსწორება სახელმწიფო ორგანიზაციებსა, კოლმეურნეობებსა და სხვა კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის — 385; ერთი კ. მიერ მეორის დაკრედიტება — 387.

კოლმეურნეობების, სხვა კოოპერაციული ორგანიზაციების და მათი გაერთიანებათა საკუთრება — ს. უფლების შინაარსი — 97; ს. უფლების ობიექტები — 98; გადახდევინება ქონებიდან — 99; უმზავალეფრო და ერთ პირტყვის გადასვლა კოლმეურნეობის საკუთრებაში — 142; არამართლობიერად გასხვისებული კოოპერაციული ქონების გამოთხოვა — 149.

კომისია — საკომისიო ხელშეკრულების კანონი — 408; საკომისიო ხელშეკრულების ფორმა — 409; კომიტენტის საკეთარების უფლება — 410; საკომისიო ნივთმყარება — 411; კომისიონერის უფლებები და პირობები — 412; საკომისიო დავალების შესრულება — 413; კომიტენტის მითითების დარღვევა — 414; შესაძლო პირთან დადებული გარიგების შესრულება კომისიონერის მიერ — 415; კომისიონერის პასუხისმგებლობა კომიტენტის ქონების დაცვისათვის — 416; კომისიონერის მოვალეობანი — 417; კომიტენტის მიერ დავალების შესრულების მიღება — 418; საკომისიო გასამრჯელო — 419, 420; დავალების შესრულებაზე გაწეული ხარჯების ანაზღაურება — 421; კომისიონერის მიერ თავისი კეთილი თანხების დაცვა — 422; კომისიონერის მიერ დავალების შესრულება კომიტენტის სიკვდილის შემდეგ ან კომიტენტი იტრიდიული პირის მოსპობის შემდეგ — 423; კომისიონერის უარი დავალების შესრულებაზე — 424; კომიტენტის მოვალეობანი კომისიონერის მიერ დავალების შესრულებაზე უარის თქმის შემდეგ — 425; დავალების გაუქმება კომიტენტის მიერ — 426.

კომისიონერი — იხ. კომისია.

კომიტენტი — კ. საკეთარების უფლება — 410; კ. მითითების დარღვევა — 414; კომისიონერის პასუხისმგებლობა კ. ქონების დაცვისათვის — 416; კ. მიერ დავალების შესრულების მიღება — 418; კ. მიერ გასამრჯელოს გადახდა — 419; კ. მიერ დავალების შესრულებისათვის გაწეული ხარჯების ანაზღაურება — 421; კომისიონერის მიერ დავალების შესრულება კ. სიკვდილის შემდეგ ან კომიტენტი იტრიდიული პირის მიერ — 423; კ. მოვალეობანი კომისიონერის მიერ დავალების შესრულებაზე უარის თქმის შემდეგ — 425; დავალების გაუქმება კ. მიერ — 426.

კომპლექტურობა — მისაწოდებელი პროდუქციის კ. — 261.

კონკურსი — კ. გამოცხადება — 452; კ. პირობების შეცვლა —

453; გადაწყვეტილება პრემიის გაცემის შესახებ — 454; გ. მოყენება შეჯინებების, ლიტერატურისა და ხელოვნების წარმოებებისა, რომლებსაც კ. პრემია შეენიჭა — 455; წიტილ გენილი ნამუშევრების დაბრუნება კ. მონაწილეებისათვის — 456.

კონოსამუნტი — ნივთზე კ. გადაცემა — 131.

კონტრაქტაცია — სოფლის მეურნეობის პროდუქციის კონტრაქტაციის ხელშეკრულება — 264, 265.

კონფისკაცია — 144; მოქალაქეთა ანაბრების კონფისკაცია — 390.

კოოპერაციული ორგანიზაციები — კ. ო. როგორც იურიდიული პირები — 23; კ. ო. პასუხისმგებლობის გამოცემა — 33 — 36; კ. ო. ლიკვიდაცია და რეორგანიზაცია — 37; კ. ო. მოსპობა — 39; კ. ო. ლიკვიდაციის შემდეგ დარჩენილი ქონების გამოყენება — 40; კ. ო. მიერ გარიგებათა დადება — 44; კ. ო. რწმუნებულებანი — 66; სახელმწიფო ქონების კ. ო. გადაცემის წესი — 94; კ. ო. საკუთრება — 97; კ. ო. საკუთრების უფლების ობიექტები — 98; წესი გადახდევინებისა კ. ო. ქონებიდან — 99; კ. ო. საერთო საკუთრება — 113; ხელშეკრულების დადებისას წარმოშობილ უთანხმოებათა გადაჭრა — 160, 162; ნაშექრობის ხელშეკრულება კ. ო. სასარგებლოდ — 268, 269; ქონების ქირავნობის ხელშეკრულების დადება ვადის აღნიშვნელად — 273; საცხოვრებელი სადგომის მიცემა კ. ო. სახლში — 291; ანგარიშსწორება ორგანიზაციებს შორის — 385 — 387; კონკურსის გამოცხადება კ. ო. მიერ — 452; მეშვეიდრეობა ანდერძით — 546; მეშვეიდრეობაზე უარის თქმა კ. ო. სასარგებლოდ — 560, 561.

კოოპერაციული ორგანიზაციის წევრი — პასუხისმგებლობა ვალდებულებებისათვის — 35.

კორესპონდენცია — მინდობილობის დამოწმება კ. მისაღებად — 65.

ლაკადია — იერიდიული პირის ლ. წესთა 79-ის შესახებ
 დანაშაული ქონების გამოყენება — 40; **მეცნიერება**
 იერიდიული პირის ლ. გამო — 236; **ზიანის ანაზღა-
 ურება** ვალდებულ იერიდიული პირის ლ. შემთხვევაში —
 483.

ლიტერატურა — იხ. საავტორო სამართალი.

ლიცენზია — ნებაართვა გამოგონების გამოყენებაზე — 534.

ლიმზარდი — ლ. ქონების დაფარება — 190; ლ. მიერ
 დაფარებული ქონების გაფაფხვა — 195; პროცენტების გა-
 დახდევინება ქალაქის ლ. სასესიო ობერაციების მიხედვით —
 393; ლ. სასესიო ობერაციები — 397.

მ.

მარწმუნებელი — მინდობილობის ხელშეკრულება — 399;
 მ. მოვალეობანი — 400, 404, 406.

მემკვიდრეები — მწმუნებელის მ. მოვალეობანი — 407;
 საავტორო უფლების გადასვლა ავტორის მ. — 491, 492, 500;
 საავტორო უფლებების გამოყენება ავტორის მ. მიერ —
 510; აღმომჩენის უფლებების გადასვლა მ. — 530; გამოგო-
 ნებისა და რაციონალიზატორული წინადადების ავტორის
 უფლებების გადასვლა მ. — 537; მოქალაქეებო, რომლებიც არ
 შეიძლება მ. იყვნენ — 542; მოქალაქენი, რომლებსაც არ
 აქვთ მ. უფლება — 543; კანონისმიერი მ. — 544, 545; მ. ან-
 დერძით — 546; უფლება სვალდებულ წილზე სამკვიდრო
 ქონებაში — 547; მ. მემკვიდრის დანიშვნა — 548; საანდერ-
 ძო დანაკისრი — 549; რამე მოქმედების დაკისრება მ. სა-
 ვრთო სასარგებლო მიზნით — 550; ანდერძის აღსრულება
 მ. მიერ — 554; სამკვიდროს მიღება მ. მიერ — 556, 557; სამ-
 კვიდროს მიღების უფლების გადასვლა სხვა მ. — 558; უფ-
 ლებები მ. რომელიც სამკვიდრო ქონების მფლობელი და
 მმართველი ვახდა სხვა მემკვიდრეების გამოცხადებამდე —

559; შემკვიდრებაზე უარის თქმა — 560; შ. პასუხისმგებლობა სამკვიდროს დამტოვებლის ვალებისათვის — 563; შემკვიდრების უფლების მოწმობის გაცემა სანოტარო უწყისებში — 566; სამემკვიდრეო ქონების გაცემა — 568.

შემკვიდრება — შ. ურთიერთობისადმი სხვა მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებლობის გამოყენება — 8; რწმუნებულის შემკვიდრების მოვალეობანი — 407; საავტორო უფლების შ. ავტორის ვარდაცვალების შემდეგ — 509; 530, 537; შ. საფუძვლები — 539; სამკვიდროს გახსნის დრო — 540; სამკვიდროს გახსნის ადგილი — 541; მოქალაქეები, რომლებიც შეიძლება შემკვიდრები იყვნენ — 542; მოქალაქეები, რომლებსაც შ. უფლება არ აქვთ — 543; კანონისმიერი შემკვიდრება — 544; საოჯახო მიწიწობილობისა და საყოფაცხოვრებო საგნების შ. — 545; შ. ანდერძით — 546; უფლება სავალდებულო წილზე სამკვიდრო ქონებაში — 547; შემკვიდრისათვის შემკვიდრის დანიშვნა — 548; საანდერძო დანიკისრი — 549; რაიმე მოქმედების დაკისრება შემკვიდრებებზე სავითო სასარგებლო მიზნით — 550; ანდერძის სანოტარო ფორმა — 551; სანოტარო ანდერძთან გათანაბრებული ანდერძები — 552; ანდერძის მოშლა და შეცვლა — 553; ანდერძის აღსრულება — 554; ანდერძის აღსრულების უფლება მოსილება — 555; სამკვიდროს მიღება — 556; სამკვიდროს მიღების ვადის გაგრძელება — 557; სამკვიდროს მიღების უფლების გადასვლა სხვა შემკვიდრებზე — 558; უფლებები შემკვიდრისა, რომელიც სამკვიდრო ქონების მფლობელი და მმართველი გაბდა სხვა შემკვიდრების გამოცხადებამდე — 559; უარის თქმა შემკვიდრებაზე — 560; სამემკვიდრო წილის შემატება — 561; სამკვიდროს გადასვლა სახელმწიფოზე — 562; შემკვიდრის პასუხისმგებლობა სამკვიდროს დამტოვებლის ვალებისათვის — 563; სამკვიდროს დამტოვებლის კრედიტორების პრეტენზიები — 564; სამკვიდრო ქონების დაცვა — 565; შ. უფლებების მოწმობის გაცემა — 566; შ. უფლებაზე

მოწმობის გაცემის ვადა — 567; სამკვიდრო ქონების
ვა — 568; მ. საკლმვეტრნეო კომლაში — 569; წინაბის ვა-
კარგვა შეანაბრის მიერ თავისი სიკვდილის შემთხვევაში
ვის — 570; უცხოელის კანონის გამოყენება მ. წმინდანის

მეურვეობა — მეურვის უფლება დასდოს ვარიგება თხე-
თმეტი წლის ასაკს მიუღწევადი არასრულწლოვანის მიერ — 13; მ. ორგანოს უფლება შეუზღუდოს არასრულწლო-
ვანს მისი ხელფასის და სტიპენდიის დამოუკიდებლად ვან-
კარგვის უფლება — 14; არაქმედუნარიანად აღიარებული მო-
ქალაქის, სულით ავადმყოფის ან ქუეახუსტის სახელით ვარი-
გების დადება მეურვის მიერ — 15; მ. დაწესება უკვალოდ და-
კარგულად აღიარებული მოქალაქის ქონებაზე — 18; მ. და-
წინა სამკვიდრო ქონების დასაცავად — 565; სამეურვეო
ორგანოს მონაწილეობა სამკვიდრო ქონების გაცემაში —
568.

მეფადე — მ. საერთო საკუთრება — 104 — 106; მ. ზი-
ნის ანაზღაურების უფლება მარტინალის სიკვდილის შემთხვე-
ვაში — 473, 474, 475, 476; მ. მემკვიდრეობის უფლება —
544, 547.

მიმდინარე რემონტი — იხ. რემონტი.

მიწობილობა — მ. ხელშეკრულების ენება — 399; გასა-
მრავლო მ. ხელშეკრულებით — 400; მიწობილი მოქმედე-
ბის შესრულება მარწმუნებლის მითითებითა შესაბამისად —
401; რწმუნებულის მიერ მიწობილი მოქმედების პირადად
შესრულება — 402; რწმუნებულის მოვალეობანი — 403;
მარწმუნებლის მოვალეობანი — 404; მ. ხელშეკრულების შე-
წყვეტა — 405; ნაწილობრივ შესრულებული ხელშეკრუ-
ბის შეწყვეტის შედეგები — 406; რწმუნებულის მემკვიდრე-
ების მოვალეობანი — 407.

მიწა — როგორც სახელმწიფოს საკუთრება — 93.

მიწის წიადი — როგორც სახელმწიფოს საკუთრება — 93.

მიწოდება — პროდუქციის მ. დარგში სოციალისტურ ორ-
განიზაციითა შორის ურთიერთობის მოწესრიგება — 3; მ.
ხელშეკრულება — 254; მისწოდებელი პროდუქციის და-

ლება ან წაღებლობა — 255; მიწოდებული პროდუქციის ასორტიმენტი — 256; მისაწოდებელი პროდუქციის ხარისხი — 257; მიწოდებული პროდუქციის ნაკლის გამო პრეტენზიის წარდგენის ვადები — 258; სასარჩელო ხანგრძლივობის ვადა მიწოდებული პროდუქციის ნაკლის შედეგად — 259; სეგარანტიო ვადება — 260; მისაწოდებული პროდუქციის კომპლექტურობა — 261; დებულებები მიწოდებათა შესახებ და მიწოდებათა განსაკუთრებული პირობები — 262; პასუხისმგებლობა მ. ხელშეკრულების დარღვევისათვის — 263.

მთადგომე — მანძობილი მოქმედების შესრულების ვადანდობა აწმუნებულის მიერ — 402.

მოვალე — მ. ცნება — 153; ვალდებულების შესრულებაზე ცალმხრივი უარის დაუშვებლობა — 160; მ. ვალდება დიკისროს ვალდებულების შესრულება შესამე პირს — 168; ვალდებულების შესრულების ვადა — 169; ვალდებულების შესრულება ვადაზე — 170; მ. ვალდება აღბარანტიული ვალდებულების შესრულებისას — 176; შესრულება ვალდებულებისა, რომელშიც რამდენიმე მ. მონაწილეობს — 177; სოლიდარული მოვალის შესაგებელი კრედიტორის მოთხოვნის გამო — 180; სოლიდარული ვალდებულების შესრულება ერთ-ერთი მოვალეთაგანის მიერ — 181; ფულადი ვალდებულების შესრულება დებოზიტში ვალის შეტანის გზით — 182; მ. განთავისუფლება პირგასამტებლობის ვადაზღისაგან — 185; ვალის გადატანა — 210, 211; მ. მიერ ზარალის ანაზღაურება — 212; ვალდებულების მიხედვით პასუხისმგებლობის მოცულობის შეზღუდვა — 215; მ. მიერ ვალდებულების ნატურით შესრულების მოვალეობა — 216; ზარალი, როგორც ვალდებულების შესრულებლობისათვის პასუხისმგებლობის პირობა — 219; მ. პასუხისმგებლობა შესამე პირის მოქმედებისათვის — 221; მ. პასუხისმგებლობის შემცირება — 223; მ. მიერ ვადის გადაცილება — 224; მ. მიერ ფულადი ვალდებულების ვადის გადაცილება — 225; მ. ვალდება კრედიტორის

მიერ ეადის გადაცემების შემთხვევაში — 226; მ. უფლება კეციოზე მოთხოვნის დათმობისას — 231.

მოთხოვნის დათმობა — 206; თავდაპირველ რაოდენობაში რისათვის ვალდებულების შესრულება იმ შემთხვევაში, როდესაც მოვალისათვის არ შეუტყობინებიათ მოთხოვნის დათმობის შესახებ — 207; იმ კრედიტორის მოვალეობა და პასუხისმგებლობა, რომელმაც მოთხოვნა სხვა პირს დაეთმო — 208, მოვალის შესაგებელი ახალი კრედიტორის მოთხოვნის წინააღმდეგ — 209; მ. დ. ფორმა — 211; გაქციოვა მოთხოვნის დათმობისას — 231.

მომეტყუელე სფრთხის წყარო — პასუხისმგებლობა მ. ს. წ. მიყენებული ზიანისათვის — 463.

მომიჯნავე ოთახები — ხელშეკრულების საგანი — 295; მ. ო. გაყვლა — 319.

მოჩატორიები — 82.

მოტყუება — მოტყუების შედეგად დადებული გარიგების ბათილობა — 56.

მოფლელობა — საცხოვრებელი სახლის მ. — 137; ელტრულ ფასეულებათა მ. — 138.

მოქალაქე — როგორც სამოქალაქო სამართლის სუბიექტი — 9 — 21.

მოქალაქის ვარდაცვლად გამოცხადება — 20; ვარდაცვლად გამოცხადებული მოქალაქის დებრუნების ან მისი ადგილსამყოფელის აღმოჩენის შედეგები — 21.

მოქალაქის ქმედუნარიანობა — მ. ქ. ცნება — 11; მ. ქ. შეზღუდვის დღეშეებლობა — 12; არასრულწლოვანის ქ. — 13, 14; მოქალაქის აღიარება არაკმედუნარიანად — 15; თხეთშეტი წლის ასაკს მიღწევად არასრულწლოვანის მიერ დადებული გარიგების ბათილობა — 51; არაკმედუნარიანად აღიარებული მოქალაქის მიერ დადებული გარიგების ბათილობა — 52; თხეთშეტიდან თვრამეტ წლამდე არასრულწლოვანი პირის მიერ დადებული გარიგების ბათილობა — 53.

მოჩვენებითი გარიგება — 57.

მეწიმა — მემკვიდრეობის უფლების მ. გაცემა — 566;
 მემკვიდრეობის უფლებაზე მ. გაცემის ვადა — 567;
 მუქარა — მუქარის შედეგად დადებული გარიგების
 ელობა — 56.

მფრინავი აპარატი — როგორც სავანი, რომლის
 მხოლოდ სპეციალური ნებაართვით შეიძლება — 132.

მშვილღებელი — იხ. მშობლები.

მშენებლობა — სახლის (აგარაკის) თვითნებურად აშენე-
 ბის შედეგები — 107; იხ. კამიტალური მშენებლობა.

მშობლება — თხუთმეტი წლის ასაკს მიღწევად არა-
 სრულწლოვანის მიყვარ მის მ. მიერ გარიგების დადება —
 13; თხუთმეტიდან თვრამეტი წლის ასაკამდე არასრულწლო-
 ვანის მიერ გარიგების დადება მ. თანშობით — 14; მ. თან-
 ხმობა საკლმეტრნეო კომლის არასრულწლოვანი წევრის
 მიერ საჩხელის აღქრისას — 124; მ. თანხმობა საკლმეტრ-
 ნეო კომლის ქონებადან არასრულწლოვანი წევრისათვის წი-
 ლის გამოყოფაზე — 127; დამქირავებლის ოჯახის წევრის
 უფლებები და მოკალეობები — 297, 298; მ. პასტისმცებლო-
 ბა არასრულწლოვანის მიერ მიყვანებელი ზიანისათვის —
 464, 465; მ. უფლება ზიანის ასანახლად მარხენალის
 სიყვდილის შემთხვევაში — 473, 474, 476; მ. სამემკვიდრეო
 უფლებაზე — 544, 547; შემთხვევები, როდესაც მ. არ აქვთ
 მემკვიდრეობის უფლება — 543.

მომე გარემოება — მ. გ. შედეგად დადებული გარიგების
 ბათილობა — 56.

მნატარული შეყვითის ხელშეკრულება — იხ. საავტორო
 ხელშეკრულება.

6

ნამოვარა — 139; ნამოვნი ნიეთის შენახვა — 140; ხარ-
 ჯების ანახლადრება ნიეთის მპოვნელისათვის — 141.

ნარდობა — სანარდო ხელშეკრულების ცნება — 343; ს-
 ნარდო სამეშაოს შესრულება მოკალაქის მიერ — 344;

ხარკთაღრიცხვა — 345; სამეშაოს შესრულება მენარდის
 მასალითა და მისივე სახსრებით — 346; სამეშაოს შესრულებ
 ა შემკვეთის მასალით — 347; მენარდის მოვალეობა მისივე
 ვას მინდობილი ქონება — 348; ორგანიზაციების შექმნის
 ნარდო მეშაობის ხელშეკრულებით მასალის და მოწყობის
 ღობის გადაცემა — 349; მასალის შემთხვევით დაღუპვის ან
 წახდენის რისკი — 350; გარემოებანი, რომელთა შესახებ მე
 ნარდე მოვალეა გააფრთხილოს შემკვეთი — 351; შემკვეთის
 მიერ მენარდის მოთხოვნის შესრულებლობის შედეგი — 352;
 შემკვეთის მოვალეობა მიიღოს მენარდის ნამუშევარი — 353;
 ხანდაზმულობა სარჩელისა მენარდის პასუხისმგებლობის შე
 სახებ — 354; შემკვეთის უფლებები მენარდის მიერ ხელშეკ
 რულების დარღვევის შემთხვევაში — 355; მენარდისათვის
 სასყიდლის გადახდა — 356; მხარეებს შორის ანგარიშსწო
 რება ნარდი საგნის დაღუპვისა ან სამეშაოს დამთავრების
 შედეგობლობის შემთხვევაში — 357; შემკვეთის უფლებები
 სამეშაოს შესრულების განმავლობაში — 358; ნამუშევრის
 მისაღებად შემკვეთის გამოცემადებლობის შედეგები — 359.
ი. ნარდობა კაპიტალურ წყენებლობაში.

ნარდობა კაპიტალურ წყენებლობაში — კაპიტალური მშე
 ნებლობის სანარდო ხელშეკრულება — 361; წყენებლობის
 უზრუნველყოფა მოწყობილობითა და მასალით — 362; გენე
 რალური მენარდე და ქვემენარდე — 363; შემკვეთის
 უფლებები — 364; მხარეთა პასუხისმგებლობა კაპიტალურ
 წყენებლობის სანარდო ხელშეკრულების დარღვევისათვის —
 365; კაპიტალურ წყენებლობის სანარდო ხელშეკრულების
 წესები — 366.

ნიეთი — რომლის შექმნა მხოლოდ სპეციალური ნებარ
 თვით შეიძლება — 132; ნ. შემთხვევითი დაღუპვის რისკი —
 133; მთავარი ნ. და საკუთნებელი — 134; საკუთრების უფ
 ლება ნაყოფსა და შემოსავალზე — 136; ნაბოენი ნიეთი —
 139 — 141; ინდივიდუალურად განსაზღვრული ნ. გადაცემის
 ვალდებულების შესრულებლობის შედეგები — 217; გაუ
 დელი ნ. ხარისხი — 242; შვიდეულის უფლებები, იმ შემთხ

ვევაში თუ მას არავეროვანი ხარისხის ნ. მივიღეს — 242; გაყიდული ნ. ნაყლის შესახებ პრეტენზიების წარდგენის ვადები — 244; პრეტენზია საფარანტიო ვადით გაყიდული ნ. ნაყლის შესახებ — 245; გაყიდული ნ. ნაყლის შესახებ ნაყლის ხარაზმულობის ვადა — 246; გამყიდველის მოვალეობა შეინახოს გაყიდული ნ. — 248; გამყიდველის პასუხისმგებლობა შეიღველისათვის ნ. გადაცემაზე უარისათვის — 249; შეიღველის პასუხისმგებლობა ნაყიდი ნ. მიღებაზე ან მისი ფასის გადახდაზე უარისათვის — 250; გამყიდველის მოვალეობა შეიღველისათვის ნ. ჩამორთმევის შესახებ სარჩელის აღძვრის შემთხვევაში — 251; გამყიდველის პასუხისმგებლობა შეიღველისათვის ნ. ჩამორთმევის შემთხვევაში — 252; სესხის საგანი — 291.

წილი — საქონლის ნ. გაყიდვა — 253; შენარდის მიერ თავისი მასალის ნ. მოხმარება — 246.

ნოტარიალური ორგანო — ვარიეტებაზე ხელმოწერის დამოწმება ნ. ო. მიერ — 44; შემყვიდრეობის მიღება ნ. ო. განცხადების შეტანით — 556; შემყვიდრეობაზე უარის თქმა ნ. ო. განცხადების შეტანით — 560; სამყვიდრო ქონების დატევა — 565, 566; ნ. ო. მიერ შემყვიდრეობის უფლებაზე მოწმობის გაცემის ვადა — 567.

ნოტარიალური ფორმა — გარიგების ნ. ფ. საფაღვებულობა და მისი დატყვევლობის შედეგები — 47; სანოტარო წესით დასამოწმებელი რწმუნებულებანი — 64; რწმუნებულების გადაცემა სანოტარო წესით — 69; საცხოვრებელი სახლის ვადვა-გაყიდვის ხელშეკრულების ფორმა — 240; ნაჩქრობის ხელშეკრულების ფორმა — 269; სახლის გასხვისების პირობით ვარდაცვალებაზე რჩენის ხელშეკრულების ფორმა — 440; ანდერძის სანოტარო ფორმა — 551.

ოპერატორული მმართველობა — ო. შ. ცნება — 92; სახელმწიფო-საკოლმეურნეო-საბუნებისმეტყველო-სახელმწიფო-კოოპერაციული ორგანიზაციების მ. წარმოშობის მომენტი ხელშეკრულებით შედგენილ კანონებზე — 231.

ორდგრაი — ო. ვაცემა საცხოვრებელი სადგომის დასაქვრად — 291; სპეციალური ო. ვაცემა საშსახურებრივი საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისათვის — 292; ო. ბათილად ცნობის შედეგები — 328.

ოქრო — ო. შეძენის წესი — 132; აღმოჩენილი ო. სახელმწიფოსათვის ჩაბარების ვალდებულება — 143; ო. ჩამორთმევა — 145.

ოჯახის წევრი — დამქირავებლის ო. წ. უფლებები და მოვალეობანი — 296; დროებით სხვაგან მყოფი დამქირავებლისა და მისი ო. წ. უფლებები და მოვალეობანი — 302; ხელშეკრულების პირობების შეცვლა დამქირავებლად ოჯახის სხვა წევრის ცნობის გამო — 306; ხელშეკრულების შეცვლა დამქირავებლის ოჯახის წევრის მოთხოვნით — 307.

პ.

პაი — იხ. სამაოი შენატანი.

პანუსისმცებლობა — იერადიული პირის პ. თავის ვალდებულებებისათვის — 31; სახელმწიფოსა და სახელმწიფო ორგანიზაციების პ. გამოყენა — 32; სახელმწიფო ორგანიზაციის და მისი ქვემდებარე საწარმოს, კოოპერაციული ან სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციის და მისი საწარმოს პ. გამოყენა — 33; კოოპერაციული გაერთიანებისა და მის შემადგენლობაში შემავალი კოოპერაციული ორგანიზაციების პ. გამოყენა — 34; კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციის და მისი წევრების პ. გამოყენა — 35; საკოლმეურნეო-საბუნებისმეტყველო, სახელმწიფო-საკოლმეურნეო და სხვა სახელ-

მწიფო კოლხური ორგანიზაციებისა და მათ მონაწილე
 თა პ. გამიჯენა — 36; საკოლმეურნეო კომისიის პ. ლაშა
 რების ვალდებულებების მიხედვით — 124; პ. ვალდებულებების
 დარღვევისათვის — 212 — 220; ვალდებულებების
 პ. მოცულობის შეზღუდვა — 215; ბრალი, როგორც ვალდებუ
 ბულების შეუსრულებლობისათვის პ. პირობა — 219; პ. ორი
 ვე მხარის ბრალით ვალდებულების დარღვევისათვის — 220;
 მოვალის პ. შესამე პირის მოქმედებისათვის — 221; გამყოფ
 ველის პ. შეიდველისათვის ნივთის გაცემაზე უარისათვის —
 249; შეიდველის პ. ნაყიდი ნივთის მიღებაზე ან მისი ფასის
 გადახდაზე უარისათვის — 250; გამყოფელის პ. შეიდველისა
 თვის ნივთის ჩამორთმევის შემთხვევაში — 252; პ. მიწოდე
 ბის ხელშეკრულების დარღვევისათვის — 263; დამკრავებ
 ლის პ. ქონების გაუარესებისათვის — 288; ზანდაზმულობა
 სარჩელისა შენარდის პ. შესახებ — 354; მხარეთა პ. კამბო
 ლურ მშენებლობის ნარდად მუშაობის ხელშეკრულების
 დარღვევისათვის — 365; პ. ტვირთის გადაზიდვის გეგმის
 შეუსრულებლობისათვის — 370; პ. საავტომობილო ტრანს
 პორტის ტვირთის გადაზიდვის გეგმის შეუსრულებლობისათ
 ვის — 371; პ. ტვირთისა და ბაგაჟის მიტანის ვადის გადაცი
 ლებისათვის — 374; გადაზიდველის პ. ტვირთის ან ბაგაჟის
 დაკარგვისათვის, დანაკლისისა და დაზიანებისათვის — 376,
 377; ვადამეუანის პ. მგზავრის სიყვდილისათვის ან მისი უან
 მრთელობის დაზიანებებისათვის — 379; კომისიონერის პ.
 კომიტენტის ქონების დაცვისათვის — 416; შემნახველის
 პ. ქონების დაკარგვის, დანაკლისისა ან დაზიანებისათვის —
 431; სასტუმროს, დასასვენებელი სახლის, საწარმოების, ხა
 ვართო საცხოვრებლის პ. იქ მცხოვრებ მოქალაქეთა ქონების
 შენახვისათვის — 432; შემნახველის პ. მოცულობა — 433; პ.
 ზიანის მიყენებისათვის — 457 — 484; პ. საავტორო ხელშეკ
 რულების დარღვევისათვის — 527, 528.

პატენტა — პ. გაცემა — 532; პ. მქონებლის უფლებები —
 534.

პატენი და ღირსება — პ. და ღ. დაცვა — 7; იმ მოქალაქის

ინტერესების დაეკა, რომელიც გამოხატულია სახელის ს.
ლოცვების ნაწარმოებში — 324.

პენსია — მინდობილობის ფორმა პ. მისაღებად — 325.

პირადი დახვეწა — 381, 382.

პირადი საკუთრება — მოქალაქეთა პ. ს. უფლების ობიექტები — 103; პ. ს. უფლება საცხოვრებელ სახლზე — 104; ერთზე მეტ სახლზე პ. ს. უფლების მოსპობა — 105; საბინაო-სამშენებლო კომპერატივის სახლში ბინის მფლობელის მიერ საცხოვრებელ სახლზე პ. ს. უფლების მოპოვების შედეგები — 106; სახლის (აგარაყის) თვითნებურად აშენების შედეგები — 107; არაშრომითი შემოსავლის მისაღებად გამოყენებული ქონების სამორატოვეა — 108; საკოლმეურნეო კომუნის წევრის პ. ს. — 109; შინამრეწველთა საკუთრება — 110; მოქალაქეთა ქონება, რომლიდანაც არ შეიძლება გადახდევინება — 111; პ. ს. სახლებში საცხოვრებელი სადგომის გაქირავება — 294; ნაგებობის ღირებულების ანაზღაურება — 325.

პირგანამტებლო — სასარჩელო ხანდაზმულობა სარჩელებზე პ. გადახდევინების შესახებ — 76; სასარჩელო ხანდაზმულობის გამოყენება მოთხოვნებზე პ. გადახდევინების შესახებ — 88; პ. როგორც ვალდებულებათა უზრუნველყოფის საშუალება — 184; პ. ცნება — 185; პ. შესახებ შეთანხმების ფორმა — 186 პ. და ზარალი — 213; პ. შემცირება — 214; გადახდელი მოვალის მიერ ვალდებულების ნატურით შესრულების მოვალეობა — 216; პ. გადახდა მიწოდებული პროდუქციის ასორტიმენტის დარღვევისათვის — 257; პ. გადახდა მიწოდების ხელშეკრულების დარღვევისათვის — 263; პ. გადახდა კაპიტალურ მშენებლობის სანარდო ხელშეკრულების დარღვევისათვის — 365; პ. (ჯარამის) გადახდა ტვირთის გადაზიდვის გვემის შეუსრულებლობისათვის — 371; პ. (ჯარამის) გადახდა გადასაზიდო ტვირთის დატვირთვა და გადმოტვირთვასთან დაკავშირებით — 373; პ. (ჯარამის) გადახდა ტვირთის ან ბარჯის მიტანის ვადის გადაცილებისათვის — 374.

პირუტყვი — როგორც მოქალაქეთა პირადი საკუთრების

უფლების ობიექტი — 103; უმეტეაღმწერეო და ვინაჲ — 142.

პლატონა — პ. შექენა სპეციალური ნებაართით — 132, ა.
სამართლება — 145.

პრემია — იხ. კონკურსი.

პრესა — პატივისა და ღირსების სახელგამტები ცნობების უარყოფა პრესაში — 7.

პრეტენზია — გაყიდული ნივთის ნაკლის შესახებ პ. წარდგენის ვადები — 244; პ. სავაჩანტო ვადით გაყიდული ნივთის ნაკლის გამო — 245; მიწოდებულ პროდუქციის ნაკლის შესახებ პ. წარდგენის ვადები — 258; პ. და სარჩელები გადახდებზე — 378.

პროფკავშირული ორგანიზაციები — სამოქალაქო უფლებათა დაცვა პ. ო. მიერ — 6; პ. ო. როგორც იურადიული პირები — 23; პ. ო. საკუთრების უფლების შინაარსი — 100; პ. ო. საკუთრების უფლების ობიექტები — 101; წესი პ. ო. ქონებიდან გადახდევინებისა — 102.

პროფკავშირული ორგანიზაციების საკუთრება — პ. ო. ს. უფლების შინაარსი — 100; პ. ო. ს. უფლების ობიექტები — 101; წესი პროფკავშირული ორგანიზაციების ქონებიდან გადახდევინებისა — 102; პ. ო. ს. უფლების დაცვა — 146 — 148.

პროცენტები — პ. ფულადი და სხვა ვალდებულების მიხედვით — 174; პ. გადახდა მოვალის მიერ ფულად ვალდებულებებზე ვადის გაშვებისას — 225; პ. გადახდისაგან მოვალის გათავისუფლება კრედიტორის მიერ ვადის გადაცდობული დროისათვის — 226; პ. ანაბრებზე საკრედიტო დაწესებულებებში — 389; პ. სესხის ხელშეკრულებით — 393.

6

რაციონალიზატორული წინადადება — რ. წ. დაკავშირებით ურთიერთობის მოწესრიგება — 3; რ. წ. როგორც საფუძვლიანი სამოქალაქო უფლებათა და მოვალეობათა წარმოშობისა —

4; რ. წ. ავტორის უფლებები — 535; რეკონსტრუქციის მონაწილეობა რ. წ. დანერგვაში — 536; რ. წ. ავტორის უფლებების გადასვლა შემკვიდრებლობით — 537; **საქმის მართვაში** ბისი და გასამრჯელოს გაცემის შესახებ — **საქმის მართვაში**

რეგისტრაცია — სახლის ვაფეა-გაყიდვის ხელშეკრულების რ. — 239.

რეგრესი — უფლება რ. ზიანის მიზენებელი პირისადმი — 469.

რეკვიზიცია — 244, 145.

რემონტი — მოუვლელი სახლის რ. — 137; გამჭირავებლის მოვალეობა გაუკეთოს გაქირავებულ ქონებას კაპიტალური რ. — 280; გამჭირავებლის მოვალეობა გაუკეთოს გაქირავებულ ქონებას მიმდინარე რ. — 281; გამჭირავებლის ქონების კაპიტალური რ. ზღუდრებლობის შედეგი — 285, 286; გამჭირავებლის გადასახლება იმ დროს, რა ხასიათს საცხოვრებელი სადგომის კაპიტალური რ. იწარმოებს — 312.

რეორგანიზაცია — იურიდიული პირის რ. — 37, 39; ზიანის ანაზღაურება ვნებისათვის პასუხისმგებელი იურიდიული პირის რ. შემთხვევაში — 483.

რეინვეზის ტრანსპორტი — რ. ტ. რეინვეზიციების ურთიერთობის მოწესრიგება — 3; რ. ტ. რეორგანიზაციის სახელმწიფო საკუთრების ობიექტი — 93.

რემონტებულება — 63; რ. რემონტებიც საქირაობს სანოტარო წესით დამოწმებას — 64; რ. რემონტის დამოწმება სხვა წესით ხდება — 65; სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების რ. — 66; რ. ვადა — 67; რ. ბათილობა — 68; რ. გადაცემა — 69; რ. შეწყვეტა — 70; რ. შეწყვეტის შედეგები — 71.

რემუნდებულება — რ. უფლებანი და მოვალეობანი — 399—403, 405, 406; რ. შემკვიდრებლის მოვალეობანი — 407.

ს

საგარაკო-სამშენებლო კოოპერაცია — გადახდევინება ს. კ. წევრის საბათო შენატანებიდან — 35.

საეტიმოპილი ტრანსპორტი — ს. ტ. წესდება — 369; პასუხისმგებლობა ტვირთის გადაზიდვის გეგმის შედგენებისას — 370, 371; ს. ტ. ტვირთის გადაზიდვის, მგზავრების გადაყვანისა და მარვის ვადატანის საფასურების დადგენისას — 373; ავტოსატრანსპორტო ორგანიზაციის პასუხისმგებლობის მოცულობა ტვირთის დაკარგვისა, დაზიანებისა და დაზიანებისათვის — 377.

საეტიმოპილი განმარტებელი — ს. გ. გაცემა კონკრეტულ დავიდეობებში ნაწარმოების გამოყენებისათვის — 455; ს. გ. განაკვეთები — 493; ს. გ. განაწილება თანაეტიმოპი შორის — 494; ს. გ. ვადატანა ნაწარმოებზე, რომელიც შექმნილია სამსახურებრივი დავალების შესრულების წესით — 496; ს. გ. ნაწარმოების გამოყენებისათვის სხვა ენაზე სათარგმნელად — 501; ნაწარმოების გამოყენება ავტომობილის თანხმობის გარეშე და ს. გ. ვადატანად — 506; ნაწარმოების გამოყენება ავტომობილის თანხმობის გარეშე ს. გ. ვადატანით — 507; ს. გ. ვადატანა ავტომობილის მემკვიდრეებისათვის — 510; საეტიმოპი ხელშეკრულება — 515, 516; ს. გ. რაოდენობა საეტიმოპი ხელშეკრულების მიხედვით — 519; პასუხისმგებლობა საეტიმოპი ხელშეკრულების დარღვევისათვის — 527, 528; ს. გ. გამოგონების გამოყენებისათვის — 533; ს. გ. რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენებისათვის — 535.

საეტიმოპი მიწმობა — ს. მ. გაცემა — 532; გამოგონების გამოყენება, რომელზეც გაცემულია ს. მ. — 533; რაციონალიზატორული წინადადების ავტომობილის უფლებები — 535; გამოგონებისა და რაციონალიზატორული წინადადების ავტომობილის უფლებების ვადატანა მემკვიდრეობით — 537.

საეტიმოპი უფლება — ს. უ. როგორც სამოქალაქო უფლებათა და მოვალეობათა წარმოშობის საფუძველი — 4; არასრულწლოვანის ს. უ. — 14; ნაწარმოებები, რომლებზეც ვრცელდება ს. უ. — 488; ს. უ. საგანი — 489; გამოქვეყნებული ნაწარმოები — 490; ს. უ. სსრ კავშირში გამოქვეყნებულ ნაწარმოებზე — 497; ს. უ. საზღვარგარეთ გამოქვეყნე-

ბელ ნაწარმოებზე — 492; ავტორის უფლებები — 493; სა-
 ნაეტორობა — 494; ავტორიული პირის ს. უ. — 495; ს. უ.
 ნაწარმოებზე, რომელიც შექმნილია სამსახურებრივი უფა-
 ლების შესრულების წესით — 496; კრებულებზე — 497; ორგანიზაციის ს. უ. პერიოდულ და სხვა
 გამოცემებზე — 498; ს. უ. კანონდამატებზე, სატელევიზიო
 ფილმებზე, რადიოგადაცემებსა და სატელევიზიო გადაცე-
 მებზე — 499; ავტორის ნაწარმოების გამოყენება სხვა პირის
 მიერ — 500; ნაწარმოების თარგმნა სხვა ენაზე — 501; მთარ-
 გმნელის ს. უ. — 502; ნაწარმოების ხელშეუხებლობის და ავ-
 ტორის სახელის დაცვა მის სიცოცხლეში — 503; ფსევდონი-
 მით ან ანონიმურად გამოცემული ნაწარმოების ავტორის
 უფლების დაცვა — 504; ნაწარმოების ხელშეუხებლობის
 დაცვა ავტორის სიკვდილის შემდეგ — 505; ნაწარმოების გა-
 მოყენება ავტორის თანხმობის გარეშე და საავტორო გასამ-
 რჯელის გადაუხდელოდ — 506; ნაწარმოების გამოყენება
 ავტორის თანხმობის გარეშე საავტორო გასამრჯელოს გადახ-
 დით — 507; ს. უ. მოქმედების ვადა — 508; ს. უ. მემკვიდრე-
 ობა — 509; ს. უ. გამოყენება ავტორის მემკვიდრის მიერ —
 510; ორგანიზაციის ს. უ. მოქმედების ვადა — 511; ს. უ.
 დაცვა — 512; ს. უ. გამოსვლითი სახელმწიფოს მიერ — 513;
 ნაწარმოების გამოცხადება სახელმწიფოს კეთილდღეობად —
 514. იხ. აგრეთვე საავტორო ხელშეკრულება; აღმოჩენის
 უფლება, გამოშვონებლობა.

საავტორო ხელშეკრულება — ს. ხ. ცნება — 515; ს. ხ. სი-
 ხეობები — 516; ს. ხ. ფორმა — 517; ტიპობრივი ს. ხ. — 518;
 საავტორო გასამრჯელოს რაოდენობა ს. ხ. მიხედვით — 519;
 ნაწარმოების გადაცემა და მოწონება — 520; შეზღუდვა იმ
 ნაწარმოების გამოყენებისა შესამე პირის მიერ, რომელზედაც
 დადებულია ს. ხ. — 521; ორგანიზაციის მოვალეობა გამოიყე-
 ნოს ნაწარმოები — 522; საკუთრების უფლების გადასვლა შე-
 კვეთით შექმნილ სახეით ხელოვნების ნაწარმოებზე — 523;
 სახეით ხელოვნების ნაწარმოებში გამოსახული მოქალაქის
 ინტერესების დაცვა — 524; შეკვეთით შესრულებული არტე-
 ტისტურული სოციალური და სხვა ტექნიკური ხელოვნების უ-

მოყენების წესი — 525; ხელშეკრულება ერთი სახის ნაწარმის
მოების სხვა სახის ნაწარმოებზე გადაკეთების შესახებ —
526; ავტორის პასუხისმგებლობა ს. ხ. დარღვევათა
527; ორგანიზაციის პასუხისმგებლობა ს. ხ. დარღვევათა
ვის — 528.

საანგარიშსწორებო და საკრედიტო ურთიერთობა — ს.
და ს. უ. მოწესრიგება — 3; ანგარიშსწორება ორგანიზაციებს
შორის — 385; განკარგვა ფულადი სახსრებისა, რომლებიც
ინახება ორგანიზაციათა ანგარიშებზე საკრედიტო დაწესებუ-
ლებებში — 386; ორგანიზაციების დაკრედიტება — 387; სა-
ბანკო სესხის მიღება მოქალაქეებისათვის — 388; მოქალაქეთა
ანბრება საკრედიტო დაწესებულებებში — 389; ანბრებიდან
გადასდევინება — 390.

საანდერძო დანაკისრი — 549.

საბინაო-სამშენებლო კოლექტივი — 104.

საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივი — გადასდევინება ს. ს.
კ. წევრის საბითი შენატანებიდან — 35; ს. ს. კ. სახლში ბი-
ნის მფლობელის მიერ საცხოვრებელ სახლზე პირადი საე-
თრების უფლების მოპოვების შედეგები — 106; ს. ს. კ. სახ-
ლებში საცხოვრებელი სადგომის გაჭირვება — 293; ბინის
ქირა ს. ს. კ. სახლებში — 299.

საბრუნავი საშუალებები — საბელმწიფო ორგანიზაციების
უფლებამოსილება ს. ხ. განკარგვისა — 95.

საბჭოთა მეურნეობა — სოფლის მეურნეობის პროდუქ-
ციის საბელმწიფო შესყიდვა საბჭოთა მეურნეობებისაგან —
264, 265.

საგარანტიო ვადა — პრეტენზია ს. ვ. გაფორმული ნივთის
ნაკლის შესახებ — 245; ს. ვ. იმ პროდუქციის მიმართ, რომე-
ლიც განკუთვნილია ხანგრძლივი სარგებლობისა ან შენახვა-
სათვის — 260.

საგარეო ვაჭრობა — ს. ვ. ურთიერთობის მოწესრიგება —
3; საგარეო-სავაჭრო ვარიეტაჟი ფორშა — 45; ს. ვ. დარღვი-
ვარიეტაჟითა დასადავად რწმუნებულებათა გაცემის წესი და
ფორშა — შპ უწყობით ორგანიზაციების ს. ვ. ვარიეტაჟში —

573; საბჭოთა ორგანიზაციების მიერ დადებულ ს. ს. გარეგნობათა ფორმა — 574; კანონი, რომელიც გამოხეყნება ს. ს. გარეგნობათა ვალდებულების მიმართ — 575. **ე რ ო ნ ე ნ უ ლ ი**
საგლეზო კომლი — ს. კ. საეუთრება — 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

საერთაშორისო ხელშეკრულებები და შეთანხმებები — 578.

საერთო საეუთრება — ს. ს. ცნება — 112; საერთო წილადი საეუთრების მფლობელობა, სარგებლობა და განკარგვა — 113; საერთო წილად საეუთრებაში მეოფე ქონების შენახვის ხარჯები — 114; საერთო წილადი საეუთრების მონაწილის მიერ თავისი წილის გასხვისების უფლება — 115; წილის შესყიდვის უპირობო უფლება — 116; საერთო ქონებიდან წილის გამოყოფა — 117; გადახდევინება საერთო ქონების წილიდან — 118; სახელმწიფოს და მოქალაქის თუ კოოპერაციულ ან საზოგადოებრივ ორგანიზაციისა და მოქალაქის ქონებაზე საერთო წილადი საეუთრების მოსპობა — 119; საერთო წილად საეუთრებაში მეოფე საცხოვრებელი სახლი სარგებლობის წესი — 120; საერთო წილად საეუთრებაში მეოფე სახლზე დაშენებისა, თუ მიშენების ან მისი გადაცემის შედეგები — 121; საკოლმეურნეო კომლის საეუთრება 122, 123; საერთო საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწილეთა საერთო ქონება — 449, 450. იხ. საკოლმეურნეო კომლი.

საერთო წილადი საეუთრება — იხ. საერთო საეუთრება.

საერთო საქმიანობა — ს. ს. ხელშეკრულება — 447; ს. ს. ხელშეკრულების მონაწილეთა საერთო საქმეების წარმოება — 448; ს. ს. ხელშეკრულების მონაწილეების საერთო ქონება — 449; ს. ს. ხელშეკრულების მონაწილეების საერთო ხარჯები და ზარალი — 450; წესები ს. ს. ცალკეულ სახეობათა შესახებ — 451.

საერთო საცხოვრებელი — ს. ს. ადგილის მიცემის წესი და პირობები — 292; საცხოვრებელი ფართობის გადაცემის დაფუძვლობა ს. ს. — 320; მოქალაქეთა გასახლება ს. ს. — 333; ს. ს. პასუხისმგებლობა იქ მცხოვრებ მოქალაქეთა ქონების შენახვისათვის — 432.

საზოგადოებრივი ორგანიზაციები — სამოქალაქო უფლებათა დაცვა ს. ო. მიერ — 6; ს. ო. როგორც იურიდიული ბიძგები — 23, 26; ს. ო. პასუხისმგებლობის განსაზღვრა — 33, 35; ს. ო. ლიკვიდაცია და რეორგანიზაცია — 37; ს. ო. კონსტიტუციური პიმა — 39; ს. ო. ქონების გამოყენება — 40; ს. ო. საზოგადოებრივებათა დადება — 44; ს. ო. რწმუნებულებანი — 66; სახელმწიფო საკუთრების ს. ო. გადაცემის წესი — 94; ს. ო. საკუთრების უფლების შინაარსი — 100; ს. ო. საკუთრების უფლების ობიექტები — 101; წესი ს. ო. ქონებიდან გადასდევინებისა — 102; ს. ო. სერთო საკუთრება — 112; ს. ო. და მოქალაქის სერთო წილადი საკუთრების შეწყვეტა — 119; არამართლზომიერად წესით გასხვისებული ს. ო. ქონების გამოთხოვა — 148; ხელშეკრულების დადებისას წარმოშობილ უთანხმოებათა გადაწყვეტა — 160 — 163; ვარუჭების ხელშეკრულება ს. ო. სასარგებლოდ — 268, 269; ქონების ქარავნობის ხელშეკრულების დადება ვადის აღუნიშნავად — 273; საცხოვრებელი სადგომის მიღება ს. ო. სახლში — 291; ანგარიშწორება ორგანიზაციებს შორის — 385 — 387; ს. ო. მიერ კონკურსის გამოცხადება — 452; შემყვიდრეობა ანდერძით — 546; შემყვიდრეობაზე უარის თქმა ს. ო. სასარგებლოდ — 560, 561.

საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საკუთრება — ს. ო. ს. უფლების შინაარსი — 100; ს. ო. ს. უფლების ობიექტები — 101; საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ქონებიდან გადასდევინება — 102; არამართლზომიერად გასხვისებული საზოგადოებრივი ქონების გამოთხოვა — 148.

საზოგადოებრივი ურთიერთდამხმარე ხალაროები — ს. ო. ს. სასესხო ოპერაციები — 398.

საზღვაო ტრანსპორტი — ს. ო. ორგანიზაციების ურთიერთობის მოწესრიგება — 3.

საკოლმეურნეობათა შორის ორგანიზაციები — ს. ო. როგორც იურიდიული ბიძგები — 23; ს. ო. პასუხისმგებლობა — 36; ს. ო. სერთო საკუთრების უფლება — 113.

საკოლმეურნეო კომლი — ს. ო. წყურის ბირადი საკუთ-

რება — 109; ს. კ. საერთოება — 122; ს. კ. ქონების მფლობელობა, სარგებლობა და განკარგვა — 123; ს. კ. ქონების მფლობელობა მისი წევრების ვალდებულებების შეზღუდვა — 124; ს. კ. ქონებაში კომლის წევრის წილის განაღდება — 125; ს. კ. გამოყოფა — 126; ს. კ. გაყრა — 127; უფლებების განაღდება საკლმურწეო კომლის ქონების წილზე — 128; ს. კ. ქონების გაყოფა კომლის მოსპობის შემდეგ — 129; შემკვიდრება ს. კ. — 569.

საკუთვნადი — 134.

საკუთრება — იხ. სახელმწიფო საკუთრება; სოციალისტური საკუთრება; კოოპერაციულ-საკლმურწეო საკუთრება; პირადი საკუთრება; ხერთო საკუთრება.

საკუთრების უფლების დაცვა — მესაკუთრის მიერ თავის ქონების გამოთხოვა უკანონო მფლობელისაგან — 146; კეთილსინდისიერი შემძენისაგან ქონების გამოთხოვის პირობები — 147; არამართლზომიერად გასტვისებული სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ქონების გამოთხოვა — 148; ფულის და სწარმდგენელო ფასიანი ქაღალდების გამოთხოვის დაუშვებლობა — 149; ანგარიშის გასწორება უკანონო მფლობელობისაგან ქონების დაბრუნებისას — 150; შესაკუთრის დაცვა დასჯევისაგან, რომელიც მფლობელობის წარამვესთან არის დაკავშირებული — 151; არამესაკუთრე მფლობელის უფლებების დაცვა — 152.

საკუტნაო — 295.

სამდინარო ტრანსპორტი — ს. ტ. ორგანიზაციების ერთიერთობის მოწესრიგება — 3.

სამზარეულო — 295.

სამკურნალო დაწესებულება — ვარიეტაზე ხელმოწერის დამოწმება ს. დ. მიერ — 44; მინდობილობის დამოწმება ს. დ. მიერ — 65; ს. დ. სამკურნალოდ წასულისათვის საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის უფლების შენახვა — 300; ანდერძის დამოწმება ს. დ. მიერ — 352.

სამოქალაქო კანონების მოქმედება სივრცეში — 36 უცხო სახელმწიფოთა კანონების გამოყენება — 374 — 377.

სამოქალაქო კანონმდებლობა — სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების ს. კ. — 3; სხვა მოკავშირე რესპუბლიკების ს. კ. გამოყენება საქართველოს სსრ რესპუბლიკის კანონმდებლობის ს. კ. — 4.

სამოქალაქო სამართლის კოდექსი — ს. ს. კ. — 1; ურთიერთობა, რომელსაც აწესრიგებს ს. ს. კ. — 2.

სამოქალაქო უფლებანი და მოვალეობანი — ს. უ. და მ. წარმოშობის საფუძვლები — 4; სამოქალაქო უფლებების განხორციელება და მოვალეობების შესრულება — 5.

სამოქალაქო უფლებების დაცვა — 6.

სამსახურებრივი საცხოვრებელი ხაფაში — ს. ს. ს. მიცემის წესი და პირობები — 292; ს. ს. ს. ვაყელის დავშვებლობა — 320; მოქალაქეთა ვასახლება ს. ს. ს. — 332.

სამხედრო მოსამსახურე — უგზოუკლოდ დაყარული ს. მ. გარდაცვლილად გამოცხადება — 20; ს. მ. მინდობილობის დამოწმება — 65; სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობის შეჩერება, როცა მხარე იმყოფება საომარ მდგომარეობაზე გადაყვანილ შეიარაღებულ ძალების შემადგენლობაში — 82; ს. მ. უფლება საკოლმეურნეო კომლის ქონების წილზე — 128; ს. მ. საცხოვრებელი ფართობის დაჯავშნა 301; ს. მ. ანდერძის დამოწმება 552.

სამათ შენახანი — კოოპერაციული ორგანიზაციის წევრის ს. შ. — 35; ს. შ. დაბრუნება — 40.

სასარჩელო ხანდაზმულობა — სხვა მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებლობის გამოყენება სასარჩელო ვადის ხანდაზმულობის საკითგების ვადისაწყვეტად — 8; ს. ხ. საერთო ვადები — 75; ს. ხ. შემუცარებული ვადები — 76; ს. ხ. ვადის შესაცვლელი შეთანხმების ბათილობა — 77; სარჩელის განხილვა ს. ხ. ვადის ვასელის მიუხედავად — 78; ს. ხ. გამოყენების სავალდებულობა — 79; ს. ხ. ვადის მიმდინარეობის დასაწყისი — 80; ს. ხ. ვადა ვალდებულების მონაწილე პირების შეცვლისას — 81; ს. ხ. ვადის მიმდინარეობის შეჩერება — 82; ს. ხ. ვადის მიმდინარეობის შეწყვეტა — 83; ს. ხ. ვადის ვასელის შედგეგები და მისი აღდგენის საფუძვლები — 84; ს. ხ. შემოცარებული ვადების შეჩერება,

შეწვევა და აღდგენა — 85; მოვალის მიერ მოვალეობის შესრულება ს. ხ. ვადის გასვლის შემდეგ — 86; მოთხოვნები, რომლებზეც ს. ხ. არ ვრცელდება — 87; ს. ხ. გამოყენება დამატებითი მოთხოვნების სარჩელებისათვის — 88; შუამდგომელი ნიეთის ნაყლის შესახებ სარჩელის წარდგენის ვადა — 247; ს. ხ. ვადა მიწოდებულ პროდუქციის ხარისხის ნაყლის შესახებ სარჩელებისათვის — 259; ს. ხ. ამ დავებთან დაკავშირებით, რაც საერთაშორისო გადასიდეების გამო წარმოიშვა — 378; ზიანის ანაზღაურების სარჩელებზე ხანდაზმულობის ვადის შეზღუდვა — 484; მემკვიდრეობის უფლებაზე მოწმობის ვადების ვადა — 567.

სახტუმრო — მოქალაქის გასახლება ს. — 334; ს. პასუხისმგებლობა მოქალაქეთა ქონების შენახვისათვის — 432.

სასყენარო ხელშეკრულება — იხ. საავტორო ხელშეკრულება.

საფრავი — ს. როგორც ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის სახე — 185.

საფიზმო საბელწოდება — 28.

საყოფაცხოვრებო ქირაყნობა — ს. ქ. ტიპობრივი ხელშეკრულება — 272; ს. ქ. ხელშეკრულების დადება ვადის აღწენიშნადა — 273; ქონების ხაზარება დამქირავებლისათვის — 276; ქვეყაქირაყების დაუშეებლობა — 283; გამქირაყებლის მოთხოვნით ხელშეკრულების ვადამდე მოშლა — 285; დამქირაყებლის მოთხოვნით ხელშეკრულების ვადამდე მოშლა — 286.

საყოფაცხოვრებო შეკვეთა — მასალის ღირებულების ანაზღაურება ს. შ. ხელშეკრულებით — 346; სამუშაოს შესრულება შეკვეთის მასალით — 347; ს. შ. ხელშეკრულებით შესრულებული სამუშაოს სასყიდლის გადახდა — 356; სამუშეარის მასალადად შეკვეთის გამოტყობაბლობის შედეგები — 359; ს. შ. ტიპობრივი ხელშეკრულებები — 360.

საცხოვრებელი ადგილი — მოქალაქის ს. ა. — 16.

საცხოვრებელი სადგომი — ს. ს. ქირაყნობის ხელშეკრულების ტყება — 290; ს. ს. მიყება მშრომელთა დებეტარტების

ადგილობრივი საბჭოებისა და სახელმწიფო, კოლხეთისა და საზოგადოებრივ ორგანიზაციების სახლებში — 291; სახურებრივი საცხოვრებელი სადგომის და საერთო საცხოვრებლებში ადგილის მიცემის წესი და პირობები — 292; მოქალაქეთა პირადი საკუთრების სახლებში და მშენებლო კომუნარტების სახლებში ს. ს. გაქირავება — 293; ს. ს. დაქირავებაზე ხელშეკრულების დადება — 294; ს. ს. დაქირავების ხელშეკრულების საგანი — 295; ს. ს. დამქირავებლის ოჯახის წევრის უფლებები და მოვალეობები — 296; ს. ს. დამქირავებლის უფლება ჩაისახლოს სხვა მოქალაქე თავის დაქირავებულ სადგომში — 297; ს. ს. ბინის ქირა — 298, 299; დროებით სხვაგან მყოფისათვის ს. ს. სარგებლობის უფლების შენახვა — 300; ს. ს. დაჯავშნა — 301; დროებით სხვაგან მყოფი დამქირავებლისა და მისი ოჯახის წევრების უფლებები და მოვალეობანი ს. ს. — 302; დამქირავებლის უფლება ჩაისახლოს სხვა პირი დაჯავშნულ ს. ს. — 303; ქვემოქირაუნეთა და დროებითი მდგმურების გამოსახლება დაჯავშნილ ფართობიდან — 304; ს. ს. ქირაუნობის ხელშეკრულების პირობების შეცვლა — 305 — 308, 310; დამქირავებლის გადასახლება ამ ხნით, რა ხანსაც ს. ს. კაპიტალური რემონტი აწარმოებს — 312; ბინის სხვანაირად გადაგვეშვის შემდეგ დამქირავებლისათვის სხვა სადგომის მიღება — 313; ს. ს. ქვექირაუნობა — 314; ბინის ქირა ქვექირაუნობის ხელშეკრულებით — 315; ქვექირაუნობის ხელშეკრულების მოქმედების შეწყვეტა — 316; დროებითი მდგმური — 317; ქვემოქირაუნისა და დროებითი მდგმურების გამოსახლება ს. ს. ქირაუნობის ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში — 318; დამქირავებლის უფლება ხელშეკრულების განახლებისა — 321; ს. ს. ქირაუნობის ხელშეკრულების მოშლა — 322, 323; დამქირავებლის მოვალეობა მისცეს გასახლებულს სხვა სადგომი — 324; დამქირავებლის გასახლება ს. ს. — 325 — 328; ადმინისტრაციული გასახლება — 329 — 334.

საცხოვრებელი სადგომის ვაცვლა — ს. ს. გ. პირობები — 319; შემთხვევები, როდესაც საცხოვრებელი სადგომის ვაცვლა არ დაიშვება — 320.

საცხოვრებელი სადგომის დაჯავშნა — ს. ს. ლ. პირი
 პირობები — 301; დაჯავშნულ საცხოვრებელ ფართობში
 სხვა პირის ჩასახლება — 303; ქვემოქირავეთა და დროებითი
 თი მდგმურის გამოსახლება დაჯავშნულ სადგომებში — 304

საცხოვრებელი სახლი — ს. ს. როგორც მოქალაქეთა პი-
 რადი საკუთრების უფლების ობიექტი — 103; ს. ს. ზღერულა
 ზომა — 104; ერთზე მეტ სახლზე პირადი საკუთრების უფლა-
 ბის მოსპობა — 105; საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივის
 სახლში ბინის მფლობელის მიერ საცხოვრებელ სახლზე პი-
 რადი საკუთრების უფლების მოპოვების შედეგები — 106; ს.
 ს. თვითნებურად აშენების შედეგები — 107; არაერთმითი შე-
 მოსავლის მისაღებად გამოყენებული ს. ს. ჩამორთმევა —
 108; ს. ს. შესუადვის უპირატესი უფლება — 116, 119; სერ-
 თო წილად საკუთრებაში მყოფი ს. ს. სარგებლობის წესი —
 120; სერთო წილად საკუთრებაში მყოფი ს. ს. დაშენებისა
 თუ მიშენების ან მისი გადაყვების შედეგები — 121; ს. ს.
 მოველელობა — 137; ს. ს. გირავნობა — 190—192, 196; ს. ს.
 უიღვა-გაყიდვა — 238 — 240; ს. ს. გასხვისება სიკვდილამდე
 რჩენის ხელშეკრულებით — 439 — 446; ს. ს. ნაქტქრობა —
 269; მოქალაქეთა პირადი საკუთრების ს. ს. და საბინაო-სამ-
 შენებლო კოოპერატივის ს. ს. სადგომის გაქირაება 293,
 294, 297, 299.

საცხოვრებელი ფართობის ნორმა — ს. ფ. ნ. მოქალაქის
 პირადი საკუთრების სახლში — 104; ს. ფ. ნ. მშრომელთა დე-
 ბეტატების ადგილობრივი საბჭოების და სახელმწიფო, კოო-
 პერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციის სახლებში —
 309; ს. ფ. ნ. ქვექირავენობის ხელშეკრულებით — 314; ს. ფ.
 ნ. დროებითი მდგმურებისათვის — 317.

საძიებო ექსპედიცია — იხ. გეოლოგიურა პარტია.

საძიებო პარტია — საცხოვრებელი ფართობით სარგებ-
 ლობის უფლების შენარჩუნება ს. პ. მუშაყებისათვის — 300;
 საძიებო ექსპედიციებში მყოფი მოქალაქის ანდერძის დამოწ-
 შება — 552.

საწარმდევნლო ფასიანი კადასტრება — ს. ფ. ქ. გამოშვების
დაეშეებლობა — 149.

სახელმწიფო — ს. და სახელმწიფო ორგანიზაციების პა-
სუხისმგებლობის გამოყენება — 32; ს. ინტერესების საწარმოს
დევნოდ დადებული გარიგების ბათილობა — 49; ს. ინტერესების
მთელი სახელმწიფო ქონების ერთიანი მესაყუთრე — 92, 93;
საერთო წილადი საყუთრების შოსპობა — 119; უსაფუძვლოდ
შეძენილი ან დაზოგალი ქონების ს. შემოსავლიად ჩარიცხვა —
488; საავტორო უფლების გადასვლა ს. — 511; საწარმოების
გამოცხადება ს. კუთვნილებად — 514; შემყიდრეობის გა-
დასვლა ს. — 539, 546, 560 — 563, 566, 570.

სახელმწიფო დაზღვევა — იხ. დაზღვევა.

სახელმწიფო დაწესებულება — როგორც იურიდიული პი-
რი — 23; ს. დ. პასუხისმგებლობა მისი მუშაის ბრალით მი-
ყენებული ზიანისათვის — 458 — 460.

სახელმწიფო ორგანიზაცია — ს. ო. როგორც იურიდიული
პირი — 23; სახელმწიფო და ს. ო. პასუხისმგებლობის გა-
მოყენება — 32; ს. ო. და მასზე დაქვემდებარებული საწარმოს,
კოოპერაციული საზოგადოებრივი ორგანიზაციის და მისი სა-
წარმოს პასუხისმგებლობის გამოყენება — 33; შოსპობა ს. ო.,
რომელიც იურიდიულ პირს წარმოადგენს — 38; ს. ო. მიერ
გარიგების დადება — 44; ს. ო. რწმუნებულებანი — 66; ს. ო.
ურთიერთშორის სარჩელებისათვის ხანდაზმულობის ვადე-
ბა — 75, 76; ს. ო. შითხოვნები, რომლებზეც სასარჩელო
ხანდაზმულობა არ ვრცელდება — 87; ს. ო. სახელმწიფო ქო-
ნების მიწენა — 92; ს. ო. ძირითად საშუალებებს მიკუთვნე-
ბული ქონების გადაცემის წესი — 94; ს. ო. უფლებამოსილე-
ბა საბრუნვა საშუალებებისა და პროდუქციის განყარვეი-
სა — 95; ს. ო. შორის ხელშეკრულების დადებისას წარმოშო-
ბილ უთანხმოებათა გადაჭრა — 163; ნაშუქრობის ხელშეკ-
რულება ს. ო. სასარჩებლოდ — 268, 269; საცხოვრებელი
სადგომის მიცემა ს. ო. საბლებში — 291; ს. ო. შორის ქონე-
ბით უსასყიდლო სარგებლობის ხელშეკრულება — 335 —
337; ანგარიშსწორება ს. ო. შორის — 385, 386; ს. ო. დაე-

რედაქცია — 387; ს. ო. მიერ კონკრეტის გამოცხადება — 452; ს. ო. შემკვიდრება — 546.

სახელმწიფო-საკომუნისტური ორგანიზაციები — რევოლუციური იერიდიული პირები — 20; ს. ს. ო. საერთო-საქართველო-ურთიერთობები — 113.

სახელმწიფო საერთაშორისო — ს. ს. სტრუქტურა — 92; ს. ს. უფლების ობიექტები — 93; ძირითად საშუალებებს მიეკუთვნება სახელმწიფო ქონების განკარგვის წესი — 94; სახელმწიფო ორგანიზაციების უფლებამოსილება სამბრუნავი საშუალებებისა და პროდუქციის განკარგვისა — 95; სახელმწიფოს ქონებიდან გადახდევინების წესი — 96; სახლის უსასყიდლოდ გადასვლა ს. ს. — 105; თვითნებურად აშენებული სახლის (აგარაკის) ს. ს. ჩარიცხვა — 107; არაშრომითი შემოსავლის მისაღებად გამოყენებული ქონების ს. ს. გადასვლა — 108; უპატრონო ქონების ს. ს. გადასვლა — 136; მოუვლელი სახლის ს. ს. გადასვლა — 137; ნაპოვნი ნივთის ს. ს. გადასვლა — 140; უმეთვალღურთ და იარაღ პირუტყვის ს. ს. გადასვლა — 142; ვანძის გადასვლა ს. ს. — 143; რეკვიზიცია და კონფისკაცია — 144; არაშრომობიერად გასხვისებული ს. ს. გამოთხოვა — 148.

სახელმწიფო საწარმო — რევოლუციური იერიდიული პირი — 23; სახელმწიფო ორგანიზაციის და მისი ქვემდებარე საწარმოს პასუხისმგებლობის გამოყენება — 33; ს. ს. გადაცემის წესი — 94.

სახელმწიფო სოციალური დაზღვევა — იხ. დაზღვევა.

სახელმწიფო შესყიდვა — იხ. შესყიდვა.

სახელწოდება — იერიდიული პირისა — 28.

სახლი — იხ. საცხოვრებელი სახლი.

სახლის მმართველობა — ხელმოწერის დამოწმება ს. შ. მიერ — 44; რწმუნებულების დამოწმება ს. შ. მიერ — 65.

საჩივრო ექსპედიცია — იხ. გეოლოგიური პარტია.

სესიი — ს. ხელშეკრულების ცნება — 391; ს. ხელშეკრულების დადების მომენტი და ს. სხვა საფუძველზე წარმომდგარია ვალისათვის სასესიო ვალდებულების სახის შიკვა —

392; პროცენტი ს ხელშეკრულებით — 393; ვადაძე შეს-
რულება ს ხელშეკრულებისა — 394; დავა ს ხელშეკრუ-
ლის გამო — 395; სახელმწიფო შრომითი შემსახველი სალა-
როების და ბანკების სასესხო ოპერაციები — 396; უფრო
დების სასესხო ოპერაციები — 397; საზოგადოებრივი უფრო
ერთდამხმარე საღაროების და შემოქმედებითი კავშირების
ფონდების სასესხო ოპერაციები — 398.

სოლიდარული პასუხისმგებლობა — 178—182; ს. პ. თე-
დობისას — 201; საცხოვრებელი სადგომის დამჭირავებლის
თაჯხის წევრების ს. პ. — 296; ს. პ. რამოდენიმე პირის შიერ
ერთად მიყენებული ზიანისათვის — 468.

სოფლის მეურნეობის პროდუქცია — ს. მ. პ. ფასი — 241;
ს. მ. პ. კონტრაქტაციის ხელშეკრულება — 264, 265; ს. მ. პ.
ვაფიდვის საკომისიო ხელშეკრულება — 408, 409, 412, 413,
417, 420.

სოციალისტური საკუთრება — 90.

სოციალისტური ქონების გადარჩენა — ს. ქ. გ. დროს
მომხლარი ზიანის ანაზღაურება — 485.

სტიპენდია — არასრულწლოვანთა უფლება ს. ვანკარჯია-
სა — 14; რწმუნებულება ს. შისალებად — 65.

სტუდენტები — საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის
უფლების შენახვა დროებით სხვაგან შვიფ სტუდენტებისათ-
ვის — 300.

სუბკომისია — ს. ხელშეკრულება — 413; ანგარიშსწორე-
ბა ს. ხელშეკრულების შემოხვევაში — 417, იხ. კომისია.

სულით ავადშეოფობა — როგორც მოქალაქის არაქმედ-
უნარიანად აღიარების საფუძველი — 15.

ბ

ბეირთი — იხ. ვადაზიდეა.

ბრანსპორტი — ბ. ორგანიზაციების ურთიერთობის მო-
წესრიგება სსრ კავშირის კანონმდებლობით — 2; იხ. აგრეთვე
ვადაზიდეა.

ტყეობა — როგორც სახელმწიფოს განსაკუთრებული
კუთრება — 93.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ვ

შავალღ დაპარგული — მოქალაქის უ. დ. აღიარება —
17; უ. დ. მოქალაქის ქონების დაცვა — 18; გაუქმება სასა-
შობალოს გადაწვევებულებისა უ. დ. აღიარების შესახებ — 19.

შადურები აფხალებლობა — პასუხისმგებლობა უ. ა. ვი-
თარებაში მიუყვებულნი ზიანისათვის — 462.

უპატრონო ქონება — 136.

უფლებამოსილება — შესაკუთრის უ. — 89.

უფლებამოსიანობა — მოქალაქეთა უ. — 9; მოქალაქეთა
უ. შინაარსი — 10; მოქალაქეთა უ. შეზღუდვის დაუშვებლო-
ბა — 12; იერიდიული პირის უ. — 25; უცხოელ მოქალაქე-
თა სამოქალაქო უ. — 571; მოქალაქეობის არმქონე პირთა
სამოქალაქო უ. — 572.

უცხოელი — უ. მოქალაქეთა სამოქალაქო უფლებამოსიანო-
ბა — 571; მოქალაქეობის არმქონე პირთა სამოქალაქო უფლება-
მოსიანობა — 572; უ. ორგანიზაციების სავარგო-სავაჭრო ვარი-
გებანი — 573; ვარიგების ფორმის განმსაზღვრელი კანონი —
574; კანონი, რომელიც მოქმედებს სავარგო-სავაჭრო ვარი-
გებათა ვალდებულებების მიმართ — 575; შემკვიდრების
სფეროში მოქმედი კანონი — 576; უცხოეთის კანონის გამო-
ყენების შეზღუდვა — 577; სავრთაშორისო ხელშეკრულებე-
ბი და შეთანხმებები — 578.

ფ

ფახი — 241; საკომისიო ნივთების ვასაყიდი ფ. — 411.

ფალიაღი — იერიდიული პირის ფ. — 30.

ფსევდონიმი — ავტორის უფლება თავისი ნაწარმოების
პირობითი სახელით გამოქვეყნებისა — 493.

ფულა — ფ. გამოთხოვის დაუშვებლობა კეთილსინდისი-

რი შემქმნელსაგან — 149; ორგანიზაციისათვის — ფულადი
 ვალდებულების შესრულება — 172; ფულადი ვალდებულებების
 ვალუტა — 173; პროცენტები ფულად ვალდებულებებზე — 174;
 მოვალის მიერ ფულადი ვალდებულების გადაცილება — 225.

3

ქვექირავენობა — სავაჭაროებო ხელშეკრულებით დამ-
 ქირავებლისათვის გადაცემული ქონების ქ. — 283; საცხოვ-
 რებელი ფართობის ქ. — 314 — 316; ქვემოქირავენის გამოსა-
 ხლება საცხოვრებელი სადგომიდან — 319.

ქირა — იხ. ხინის ქირა.

ქმედუნარიანობა — იხ. მოქალაქეთა ქმედუნარიანობა.

ქონებით უსახელო სარგებლობა — ქ. უ. ს. ხელშეკ-
 რულების ცნება — 335; სოციალისტურ ორგანიზაციებს შო-
 რის ქ. უ. ს. ხელშეკრულების ვადა 336; უსახელოდ სარ-
 გებლობისათვის ქონების გადაუცემლობის შედეგები — 337;
 ქონების სარგებლობაში მიღები პირის უფლებები და მო-
 ვალეობები — 338; სარგებლობისათვის მიღებული ქონების
 შესაძე პირისათვის გადაცემა — 339; ქ. უ. ს. ხელშეკრულების
 შეწყვეტა — 340; ქ. უ. ს. ხელშეკრულების ვადაზე მოშ-
 ლა — 341; ქ. უ. ს. ხელშეკრულების მოშლა ქონების ისე
 შესაყობის მოთხოვნით — 342.

ქონების ქირავენობა — ქ. ქ. ხელშეკრულების ცნება —
 270; ქ. ქ. ხელშეკრულების ვადა — 271; სავაჭაროებო
 ქირავენობის ტიპობრივი ხელშეკრულებები — 272; ქ. ქ. ხელ-
 შეკრულების დადება ვადის აღნიშვნულად — 273; ქონებით
 სარგებლობა ხელშეკრულების ვადის გასვლის შემდეგ —
 274; ქ. ქ. ხელშეკრულების განაღდებაზე უპირატესი უფლე-
 ბა — 275; დამქირავებლისათვის ქონების ჩაბარება — 276;
 დამქირავებლისათვის ქონების ჩაუბარებლობის შედეგები —
 277; დამქირავებული ქონებით სარგებლობა — 278; დამქირა-
 ვებლის უფლების დაცვა — 279; გამქირავებლის მოვალეობა

გაქირავებული ქონების მოვლა-პატრონობისადმი — 280; დამქირავებლის მოვალეობა დაქირავებული ქონების მოვლა-პატრონობის მხრივ — 281; ქონების სარგებლობის ქირა — 282; ქვექირაენობა — 283; ქირავნობის ხელშეკრულების შესახებ წესდების შენარჩუნება ქონების მესაყურთის შეკრულის შემთხვევაში — 284; ხელშეკრულების ვადამდე მოშლა გამქირავებლის მოთხოვნით — 285; ხელშეკრულების ვადამდე მოშლა დამქირავებლის მოთხოვნით — 286; გამქირავებლისათვის ქონების დაბრუნება — 287; დამქირავებლის პასუხისმგებლობა ქონების გაუარესებისათვის — 288; ქონების გაუმჯობესება — 289.

ღ

ღირსება — იხ. პატავი და ღირსება.

ყ

ყოფა-გაყოფა — სახელმწიფო ქონების გასხვიება — 94; საერთო საკუთრების წილის შესვიდვის უპირატესი უფლება — 116; ვ-გ. ხელშეკრულება — 237; საცხოვრებელი სახლის ვ-გ. ხელშეკრულება — 238, 239; დაუმთავრებელი საცხოვრებელი სახლის გასხვიება — 240; გასაყიდი საქონლის ფასი — 241; გაყიდული ნივთის ხარისხი — 242; შეიღველის უფლება, მისთვის არაჯეროვანი ხარისხის ნივთის შეყიდვის შემთხვევაში — 243; გაყიდული ნივთის ნაკლის შესახებ პრეტენზიების წარდგენის ვადები — 244; პრეტენზია საკარანტო ვადით გაყიდული ნივთის ნაკლის შესახებ — 245; სარჩელის ხანდაზმულობის ვადა გაყიდული ნივთის ნაკლის შესახებ — 246; გამყიდველის მოვალეობა და პასუხისმგებლობა — 247 — 249, 251, 252; შეიღველის პასუხისმგებლობა ნაყიდი ნივთის მიღებაზე ან მისი ფასის გადახდაზე უარისათვის — 250; საქონლის ნისიაჲ გაყიდვა — 253.

შევეთა — იხ. ხეოფაქოვრებო შევეთა.

შემთხვეითი დაღუქვის რისკა — გასხვისებულა დაღუქვის შ. დ. რ. — 133; მისალის შ. დ. რ. — 350; მისალის შედეგებო ვითო დაღუქვის შედეგები — 441.

შენახველი ხაღარა — არასრულწლოვანის უფლება შეატანოს ანაბარი საკრედიტო დაწესებულებაში — 13, 14; რწმუნებულება შ. ს. თანხების მისაღებად — 65; მოთხოვნები, რომლებზეც სასარჩელო ხანდაზმულობა არ ვრცელდება — 87; მოქალაქეთა ანაბრები შ. ს. — 389; ანაბრებიდან ვადახდევინება — 390; შ. ს. სესხის ოპერაციები — 396; ანაბრის განკარგვა შეანაბრის მიერ თავისი საკვდილის შემთხვევისათვის — 570.

შემნახველი — იხ. შენახვა.

შემოხავალი — საკუთრების უფლება შ. — 135; შ. ანაზღაურება არაკეთილსინდისიერ მფლობელის მიერ — 150.

შემოქმედებითი კავშირების ფონდი — 398.

შენახვა — შ. ხელშეკრულება — 427; შ. ხელშეკრულების ფორმა — 428; შ. ქირა — 429; შემნახველის მოვალეობანი — 430; შემნახველის პასუხისმგებლობა ქონების დაკარგვის, დანაკლისის ან დაზიანებისათვის — 431; სასტუმროს, დასასვენებელი სახლის, სანატორიუმის, საერთო საცხოვრებლის პასუხისმგებლობა იქ მცხოვრებ მოქალაქეთა ქონების შენახვისათვის — 432; შემნახველის პასუხისმგებლობის მოცულობა — 433; ქონების უკან წაღების ვადის დარღვევის შედეგები — 434; შემნახველისათვის მიეწოდებული ზარალის ანაზღაურება — 435; შ. ხელშეკრულება ნავთობის გაუმართოვნებით — 436; შ. ვალდებულება კანონის ძალით — 437; შ. ხელშეკრულების გაუქმება ერთ-ერთი მხარის მოთხოვნით — 438.

შენახები — წესი იმ სახელმწიფო ქონების განკარგვისა, რომელიც ძირითად საშუალებებს შეეკუთვნება — 94; ძირითად

საშეაღებებს მიკუთვნებულ შენობებიდან დაუშვებლობა — 96, 99, 101.

შესაუბრა — სოდლის შეერტეობის პროდუქციის სხვადასხვა მწიფო შ. დარგში ურთიერთობის მოწესრიგების შესახებ — 26%.

შეცვრება — სასაბჭელო ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობის შ. — 82, 85.

შეწვევბა — საჩეღის ხანდაზმულობის ვადის მიმდინარეობის შ. — 82, 85.

შეიღება — შ. უფლება საცხოვრებელ ფართობზე — 296, 297; შემოსევეება, როდესაც შეიღებს არ აქვთ შემკვიდრეობის უფლება — 543; შ. შემკვიდრეობის უფლება იხ. კრასნოდუღლოვანი.

შეიღაშეაღი — 544.

შეიღობილი — იხ. შეიღება.

შინამრეწველი — შინამრეწველითა საკუთრება — 110.

შხამი — ძღვერმოქმედი შ. შექენის პარობა — 132.

6

ჩექება — ნაჩექობის ხელშეკრულების ცნება — 266; ნაჩექობის ხელშეკრულების ფორმა — 269.

ც

ცოიბიღება — ც. გვეღნით დაღებუღი გარიგების ბათილობა — 55.

ცენტრალიზებუღი ფონდი — კოოპერაციუღი სისტემის ც. ფ. — 97.

ძ

ძღადობა — ძღადობის შეღვევით დაღებუღი გარიგების ბათილობა — 56.

ძვირფასი ლითონები — ძ. ლ. შეძენის წესი — 132; ჩამორთმევა — 145.

ძირითადი საშუალებები — ძ. ს. მიკეთებულ სახელმწიფო ქონების განკარგვის წესი — 94; ძ. ს. მიწისქონების ქონებიდან გადახდევინების დაუშვებლობა — 98.

ვ

წარმომადგენლობა — იერადიული პირის წ. — 20; წ. უფლებამოსილება — 61; არაუფლებამოსილი პირის მიერ ან უფლებამოსილების გადამეტებით დადებული გარიგების შედეგები — 62.

წერილობითი გარიგება — იხ. გარიგება.

წვდება — იერადიული პირის წ. — 24; კომპერაციული სახელმწიფო-საკომერციო, სახელმწიფო კომერციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მოსპობა მათ წესდებებში აღნიშნული საფუძვლებით — 39.

წვდები — როგორც სახელმწიფოს განსაკუთრებული სუბიექტი — 93.

ბ

ხანდაზმულობა — იხ. სასარჩელო ხანდაზმულობა.

ხდომილება — როგორც სამოქალაქო უფლებები და მოვალეობების წარმოშობის საფუძველი — 4.

ხელოვნება — იხ. საავტორო უფლება.

ხელფასი — არასრულწლოვანის უფლება განკარგოს თავის ხ. — 14; რწმუნებულება ხ. მისაღებად — 65; ხ. ანაზღაურება უანაზღაურობის დაზიანებისას — 476.

ხელშეკრულება — ხ. შეძენის ქონებაზე საკუთრების უფლების წარმოშობის მიზეზი — 131; იმ პირის უფლებების დაცვა, რომელიც ქონებას ფლობს ხ. ძალით — 152; ხ. როგორც ვალდებულების წარმოშობის საფუძველი — 154; ხეგამო დავალების საფუძველზე დადებული ხ. — 155; ხ. და-

დება — 156; ხ. ფორმა — 157; ხ. დადება ისეთი წინადადება-
 ბებით, რომელშიც პასუხის გაცემის ვადა აღნიშნული —
 158; ხ. დადება წინადადებათ, რომელშიც პასუხის გაცემის
 ვადა აღნიშნული არ არის — 159; პასუხი ხ. დადებაზე უპასუ-
 შობის შესახებ ოდონდ სხვა პირობებით — 160; დავეთხებით
 მიღებული პასუხი ხ. დადებაზე თანხმობის შესახებ — 161;
 სოციალისტურ ორგანიზაციათა შორის ხ. დადებისას წარმო-
 შობილ უთანხმოებათა გადაჭრა — 162; საჯალღებულო საჯავ-
 მო დაჯალღებაზე დამყარებული ხ. დადებისათვის თავის აზ-
 რების შედეგები — 163; ხ. შესამე პირის სასარგებლოდ — 164;
 ხ. გამოძინარე ვალდებულების შესრულება — 167; ვარაუ-
 ნობის ხ. — 190 — 196; თავდებობის ხელშეკრულება —
 197—205; ყიდვა-გაყიდვის ხ. — 237—253; მიწოდების ხ. —
 254 — 263; სოფლის მეურნეობის პროდუქციის კონტრაქტა-
 ციის ხ. — 262, 265; გაყვლილობის ხ. — 266, 267; ნახუქრო-
 ბის ხ. — 268, 269; ქონების ქირაულობის ხ. — 270 — 289; სა-
 ცხოვრებელი სადგომის ქირაულობის ხ. — 290 — 334; ქონე-
 ბით უსასყიდლო სარგებლობის ხ. — 335 — 342; სანარდო
 ხ. — 343 — 359; საოფიცოერებო შევეთის ტიპობრივი
 ხ. — 360; კაპიტალური მშენებლობის სანარდო ხ. — 361 —
 366; ტვირთის გადაზიდვის ხ. — 367 — 376; ნებაყოფლობით
 დაზღვევის ხ. — 382; სესხის ხ. — 391 — 398; მინდობილობის
 ხ. — 399 — 407; საკომისიო ხ. — 408 — 426; შენახვის ხ. —
 427 — 438; ვარდაცვალებამდე რჩენის ხ. — 439 — 446; სა-
 ერთო საქმიანობის ხ. — 447 — 451.

ხელშეკრულების დადებისას წარმოშობილ უთანხმოება-
 ნა — სოციალისტურ ორგანიზაციათა შორის ხ. დ. შ. უ. გა-
 დაჭრა — 162.

ხელშეკრულების ვადა — ქონების ქირაულობის ხ. ვ. —
 271, 273, 274; საცხოვრებელი სადგომის დაქირავეების ხ. ვ. —
 294; ქონებით უსასყიდლო სარგებლობის ხ. ვ. — 336.

ხელშეკრულების მოშლა — ქონების ქირაულობის ხ. შ. —
 285, 286; საცხოვრებელი სადგომის ქირაულობის ხ. შ. — 322—
 323; ქონებით უსასყიდლო სარგებლობის ხ. შ. — 341, 342;

ეროვნული

სანარდო ხ. მ. — 355, 358; სახლის გასხვისების პაროშით სანარდო და ცვალებამდე რჩენის ხ. მ. — 444, 445.

ხელშეკრულების ფორმა — 157; საცხოვრებელი სახლის ყიდვა-გაყიდვის ხ. ფ. — 239; ნახეობის ხ. ფ. — 269; ქონების ქარავენობის ხ. ფ. — 270; სესხის ხ. ფ. — 391; საკომისიო ხ. ფ. — 409; შენახვის ხ. ფ. — 428; გარდაცვალებამდე რჩენის პაროშით სახლის გასხვისების ხ. ფ. — 440.

ჯ

ჯავშანი — იხ. საცხოვრებელი ფართობის დაჯავშნა.

ჯარიმა — პატივისა და ღირსების სახელგამტები ცნობების უარყოფის შესახებ სასამართლოს გადაწყვეტილების შესრულებლობისათვის ჯ. დადება — 7; ჯ. როგორც ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის სახეობა — 185; ჯ. მიწოდების ხელშეკრულების დარღვევისათვის — 263.

ჯილდო — ჯ. განძის აღმოჩენისათვის — 143.

შინაპარსი

მუხ. 23

კანონი საქართველოს სსრ სამოქალაქო სა- მართლოს კოდექსის დამტკიცების შე- სახებ	141
საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსი	143

პარტიული

ზოგადი დებულებანი

თავი პირველი. ძირითადი დებულებანი	1—8	9
თავი მეორე. პარტები	9—21	17
1. მოქალაქენი	22—40	25
2. იურიდიული პარტები	41—60	35
თავი მესამე. ვარიეტები	61—71	47
თავი მეოთხე. წარმომადგენლობა და არწმუნებულება	72—74	54
თავი მეხუთე. ვადების გამოთვლა	75—88	56
თავი მეექვსე. სასარჩელო ბანდაშ- მელობა		

პარტიული

საკუთრების სამართალი

თავი მეშვიდე. ზოგადი დებულებანი	89—91	64
---------------------------------	-------	----

თავი მეორე. სახელმწიფო საკუთრება
 თავი მეცხრე. კოლმეურნეობების, სხვა
 კოოპერაციული ორგანიზაციების და
 მათ გაერთიანებათა საკუთრება . . .
 თავი მეათე. პროფკავშირული და სხვა
 საზოგადოებრივი ორგანიზაციების სა-
 კუთრება
 თავი მეთერთმეტე. პირადი სა-
 კუთრება
 თავი მეთორმეტე. საერთო საკუთ-
 რება
 თავი მეცამეტე. საკუთრების უფ-
 ლების წარმოშობა და მოსპობა . . .
 თავი მეთოთხმეტე. საკუთრების უფ-
 ლების დაცვა

მუხ.	85
92—98	65
100—102	70
103—111	72
112—130	80
131—145	93 ✓
146—152	103 ✓

პირი V

ვალდებულებათა სამართალი

1. ზოგადი ვალდებულებანი ვალდებულების შესახებ

თავი მეთხუთმეტე. ვალდებულების
 წარმოშობა
 თავი მეექვსმეტე. ვალდებულების
 შესრულება
 თავი მეჩვიდმეტე. ვალდებულების
 შესრულების უზრუნველყოფა . . .
 თავი მეთერამეტე. მოთხოვნის დათ-
 მობა და ვალის გადატანა
 თავი მეცხრამეტე. პასუხისმგებ-
 ლობა ვალდებულების დარღვევისა-

153—164	107 ✓
165—183	113
184—205	123
206—211	236

თვის	212—226	139
თავი მეოცე. ვალდებულების შეწყობა	227—239	140

2. ვალდებულების ცალკეული სახეობები

+ (თავი) ოცდამეერთე. ყილვა-ვაფიძვა	237—253	153
თავი ოცდამეორე. მიწოდება	254—263	163
(თავი) ოცდამესამე. სოფლის მეურნეობის პროდუქციის სახელმწიფო შესყიდვა კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებსაგან	264—265	171
+ (თავი) ოცდამეოთხე. გაცვლილობა	266—267	172
(თავი) ოცდამეხუთე. ზეპება	268—269	173
+ (თავი) ოცდამეექვსე. ქონების ქირავნობა	270—289	174
+ (თავი) ოცდამეშვიდე. სიციხეებზე-ლა სადგომის ქირავნობა	290—334	184
+ (თავი) ოცდამერვე. ქონებით უსასყიდლოდ სარგებლობა	335—342	218
(თავი) ოცდამეცხრე. ნარდობა	343—360	222
+ (თავი) ოცდამეათე. ნარდობა კაპიტალურ მშენებლობაში	361—366	233
(თავი) ოცდამეთერთმეტე. გადაზღვა-ვადაყვანა	367—379	237
(თავი) ოცდამეთორმეტე. სახელმწიფო დაზღვევა	380—384	247
(თავი) ოცდამეცამეტე. ანგარიშსწორებითი და საკრედიტო ურთიერთობანი	385—390	249
+ (თავი) ოცდამეთოთხმეტე. სესბი	391—398	253

+ თავი ოცდამეათეუთმეტე. მინდობილობა	399—407	250
+ თავი ოცდამეათექვამეტე. კომისია	408—426	252
თავი ოცდამეჩვიდმეტე. შენახვა	427—438	275
+ თავი ოცდამეათერამეტე. გარდაცვალებაშიღე ჩრენა.	439—446	282
+ თავი ოცდამეცხრამეტე. საერთო საქმიანობა	447—451	285
+ თავი შვირმოდე. ეონერსი	452—456	288
თავი ორმოცდამეერთე. ზიანის შეფენების შედეგად წარმოშობილი ვალდებულებანი	457—484	291
+ თავი ორმოცდამეორე. სოციალისტური ქონების გადარჩენასთან დაკავშირებით წარმოშობილი ვალდებულებანი	485	309
+ თავი ორმოცდამეცხამე. ქონების უსაფუძვლოდ შექენის ან დაზოგვის შედეგად წარმოშობილი ვალდებულებანი	486—487	319

პირი | V

+ საეტორო სამართალი	488—528	313
-------------------------------	---------	-----

პირი | V

დმოჩენის სამართალი	529—531	345
------------------------------	---------	-----

პირი | VI

გამომგონებლობის სამართალი	532—538	342
		429

ბარნ VII

მემკვიდრეობითი სამართალი

საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს

ბარნ VIII

უცხოელ მოქალაქეთა და მოქალაქეობის
არმქონე პართა უფლებადუნარიანობა,
უცხო სახელმწიფოთა სამოქალაქო
კანონების, სერთაშორისო ხელშეკ-
რულებების და შეთანხმებების გამო-
ყენება

571—578 370

საღვთაბეტო-საგნობრივი მანვენებელი

375

ეროვნული
გეგმვა-საგებობა

პასუხისმგებელი გამოშვებისათვის დ. ლორია

რედაქტორი ირ. ნანუკაშვილი
ტექნიკური რ. ძოწენიძე
კორექტორები: ლ. არეშიძე, ო. ცანცაძე

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 5/VII-65 წ. ქალაქის
ზომა 70x90¹/₁₆ ნახევრი თაბახი 15,8 სააღრ.-საგებობა
თაბახი 12,68.

ტირაჟი 25,000. შვკვ. № 690.

ფასი 88 კაპ.

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“
თბილისი, მარჯანიშვილი, 5.

ბეჭდვითი ხატევის კომბინატი. თბილისი, მარჯანიშვილის ქ. 5.
Комбинат печати. Тбилиси, ул. Марджанишвили, 5.

საქართველოს
საბჭოთაო რესპუბლიკა

Гражданский кодекс Грузинской Советской
Социалистической Республики

(На грузинском языке)

Издательство

«Сაბჭოთა საქართველო»

Тбилиси, ул. Марджанишвили, 5.

1965

